

FRA ET BESØG I NOGLE TYSKE FÆNGSLER.

I indeværende års Marts måned foretog jeg med offentlig understøttelse en rejse til udlandet for at gøre mig bekendt med adskillige strafanstalter; af indberetningen om samme er de følgende meddelelser et uddrag.

— Efterat have besøgt strafanstalterne i Stockholm, Gøteborg og Malmø samt de danske strafanstalter besøgte jeg følgende i Tyskland.

I. *Strafanstalten i Rendsborg* består af 4 i stråleform byggede fløje, af hvilke de 2 midterste indeholde 250 almindelige celler, de 2 yderste rum for fællesfanger. Anstalten er beregnet på 480 fanger, men var overfyldt; der hensad 650. For at få plads var kælderetagen tagen i brug til arbejds- og soverum for c. 170 mand.

Straffen udholdes enten i celle nat og dag eller med fællesarbejde om dagen og afsondring om natten.

Direktøren afgør, om fangen skal hensidde i celle eller i fællesskab. Dommen lyder kun på strafarbejde*). Fanger hensidde her i årrækker i celle, indtil 10 år og derover. Cellestraffen gennemføres dog ej med megen strengthed; fangerne sidde således ikke adskilte på skolen; i kirken er

*) Den tyske straffelovs bestemmelse, at ingen fange kan tvinges til at udholde mere end 3 års cellestraf, gælder ikke i Preussen for de cellefængsler, hvor fangen ikke isoleres i kirke, skole og ved gårdtur. (Red Anm.)

indrettet stole med en ganske lav ryg mellem hver. Direktøren fortalte, at fangerne stadig fremkomme med begæring om at sidde i enecelle; flerheden er ikke for at være i fællesskab. I celleafdelingen er livlig korrespondance gennem varmekanaler og murvægge. Fangedragten er af ensfarvet, mørkebrunt stof; trøjen enkeltknappet. Der er ingen klassifikation. Hver fange bærer på trøjeærmet tallet I, når han første gang er i anstalten, tallet II, når han flere gange har været straffet. Fangerne har arbejdsfortjeneste, hvis størrelse afhænger af deres flid og opførsel. En meget flink fange kan tjene indtil 6 mark om ugen. Af arbejdsfortjenesten kan $\frac{1}{3}$ anvendes til kostforbedring og med direktørens tilladelse til anskaffelse af forskellige småeffekter t. ex. spejle, uldundertrøjer, blyanter o. s. v. Anstalten holder ikke fangen med uldundertøj.

Der er påbudt taushed på arbejdslokalerne. Brud af påbudet sker ofte; det anmeldes da og straffes.

Betjentene gå overalt bevæbnede med sabel, også inde på arbejdslokalerne.

Anstalten opvarmes med damp og belyses med gas. Dampkøkken findes i kælderetagen.

Arbejdsvirksomheden, der er overtaget af private entreprenører, omfatter især vævning, derhos også forskelligt håndværksarbejde, hvoriblandt børstenbinderi.

Skole holdes om hverdagene; der undervises i religion, læsning, skrivning, regning, historie og geografi.

Direktøren står direkte under regeringen; der er ingen kontrolkommission.

Anstalten er storartet bygget og elegant indrettet. På en stor åben plads ligger ved hver side af hovedindgangen, noget fjernt fra denne og omgivne af haver, boliger for anstaltens embedsmænd. Gennem en portbygning, hvor der altid er militærvagt, kommer man over en brolagt gårdsplads til anstalten, fra hvis indgangsdør en lang korridor med kontorer og flere andre rum på begge sider fører lige ind i anstaltens centrum, hvorfra fløjbygningerne

for fællesafdelingerne strækker sig ud, en til hver side; cellefløjene lige ud i vinkel på de første; alle i 3 etager, foruden kælderetagen. Celleafdelingen indeholder kun celler. Fællesafdelingen har i 3die etage arbejdssale, i 1ste og 2den etage sovelokaler med „boxes“. Arbejdssalene er meget store, på enkelte af dem arbejder indtil 60 mand. Sovelokalene er også store og luftige rum. Boxerne er af jernplader, foroven og foran forsynede med ståltrådnæt, så at luft og varme har fri adgang. De er byggede som natceller 2 og 2 med ryggen eller bagsiden mod hverandre og i 2 grupper i værelsets midte, således at der dannes gange rundt om dem på alle sider samt mellem begge grupper. Af inventar har hver box en jernseng, en krak og et natmøbel. Hver gruppe af boxer har et fælles låseapparat, således at alle boxer kan lukkes og åbnes på engang. Desuden kan hver box oplukkes særskilt. En mere betroet fange er plaseret i en box, hvorfra han ved en klokke kan tilkalde vagten, om noget måtte indtræffe på lokalet. Når fangerne om aftenen er lukkede ind i boxerne, åbnes lokalets dør ud til korridoren. Om natten er sovelokalene afstængte ved jerngitterdøre, igennem hvilke lokalene kunne overses. Såvel direktøren som flere betjente, med hvem jeg talte derom, påstode med bestemthed, at det er umuligt for fangerne at signalisere eller tale til hverandre, uden at det høres af den i korridoren værende natvagt. Sovelokalene opvarmes med rundt væggen og langs gulvet liggende damprør. Lokalernes vaskevandindretning er forsynet med plader af hvidt marmor med vaskefade af fint glaseret stentøj. Hvert lokale har et privet. Det hele udstyr, heri indbefattet sengene med hvide rene uldtæpper og lagener af hvidt lærred, er nydeligt. Som fællesafdelingen så også celleafdelingens indredning. Også her er vaskeindretning med marmorplader og glaseret stentøjsfad; det faste celleinventar er jernseng, bord, krak og et lidet skab til opbevarelse af fangers småfornødenheder. Cellevinduet har ikke andre jerngitre end glastrudernes støbejernsindfatning. Vin-

duerne ere meget større end almindelige cellevinduer. Hver celle har et lidet kloset, hvis indhold tømmes en gang daglig i dertil indrettede vogne og strax føres ud af anstalten.

Cellefangernes stråleformige bevægelsespladse ligger ej ved fløjenes ender, men midt ude på gårdspladsene, der alle er beplantede med buske og blomsterbed.

Foruden dampkøkken er der dampvaskeri med damp-tørreapparater.

Til anstalten hører jordvej; den har heste, kør og svin, slagtehus m. m. m.

Den hele anstalt er omgivet af en med flere vagttårne forsynet ringmur.

II. *Untersuchungs-Gefängniss* i Hamburg er et nyt varetægtsfængsel med c. 300 celler for mænd og kvinder. — Det er bygget i den sædvanlige cellefængselsform med 4 fløje i stråleform. Fløjene har med kælderens 4 etager.

Foruden varetægtsfanger modtages også af de såkaldte „vagabonder“ et antal af 36 mænd og 18 kvinder, der udretter alt renholdesarbejde inden fængslet, besørger gårdsarbejder, opvarming etc. For disse fanger haves sovelokaler med boxes. Fængslet belyses med gas og opvarmes med varm luft. Den mandlige og kvindelige afdeling er forsvarligt skilt. Hver afdeling har sit sygehus med enkeltceller og fællesrum. Kirken er indrettet med forsvarligt adskilte pladse for hver fange.

Dampkøkken, hvorfra damphejsindretninger for maden, dampvaskeri, badeceller er alt forsynet med indretninger af nyeste slags.

Fængslets overbestyrelse er underlagt en direktør, som kun af og til er nærværende. Overinspektøren er den egentlige bestyrer. Under ham står 1 inspektør, 1 overbetjent, 19 opsynsmænd og 9 opsynskvinder. I anstalten er dag og nat stationeret 1 politibetjent med 12 konstabler.

Renligheden og ordenen i dette fængsel overgår alt, hvad jeg før har set. Alt er pudset og skinnende blankt, lige til dørmatter, jeg måtte tage en sådan op for nøje at

betrakte den; den var virkelig indsat med et eller andet stof og pudset blank. Jerntrappernes trin var blanke, ja alt var blankt i dette fængsel.

Udenfor fængslet er flere boliger for funktionærerne.

III. *Hamburgisches Centralgefängniss bei Fuhlsbüttel*, beliggende ca. 9 km. udenfor Hamburg, modtager i 2 særskilte afdelinger mænd og kvinder, der er dømt til fængselsstraf og tugthusstraf.

Hver afdeling har igen sin egen mindre underafdeling for drenge og piger i alderen 12 til 18 år, „gefängniss für jugendliche“.

Den mandlige afdeling for voksne har 2de fløje for cellefanger med 173 celler og 1 for fællesfanger med 227 soveboxer, i alt plads for 400 fanger.

Loven bestemmer intet, om en ilagt straf skal udholdes i celle eller i fællesskab. Direktøren afgør dette. I celle sættes i reglen indtil en tid af 3 år yngre og første gang i strafanstalt værende personer; derhos også sådanne, som er besværlige at have i fællesskab.

Afdelingen for drenge, der er adskilt fra det øvrige fængsel, har 3 klasser af fanger: fængsels-, strafarbejds- og vagabondfanger. Disse behandles efter omstændighederne dels i almindelig celle dag og nat, dels i fællesskab om dagen med isolation i boxes om natten. Man søger disse drenge moralsk påvirkede væsentlig ved skoleundervisning.

Kvindeafdelingen har plads for 150 fanger med underafdeling for unge pigebørn og er i det hele indrettet på samme måde som mandsafdelingen.

Hver afdeling har sin egen kirke med adskilte pladse for hver cellefange; ligeså sit sygehus med særskilte rum for de forskellige slags fanger. I kvindeafdelingen er derhos dampkøkken, der leverer bispisningen til den hele anstalt. Mandsafdelingen får sin vask og istandsættelse af tøj udført i kvindeafdelingen.

Cellerne er smukt udstyrede; vaske- og klosetindretninger af hvidt stentøj. Cellen har et lidet på væggen

hængende skab til opbevaring af bøger, småeffekter m. v. Soveboxerne er af samme indretning som i Rendsburg. Også i denne anstalt er orden og renlighed i høj grad fremherskende. På arbejdssalene har således t. ex. hver fange hængende nogle beklædningsgenstande, som de skulle iføre sig, når de kommer udenfor lokalet; disse hænger så regelmæssig i præcis den samme orden — jeg havde nær sagt i de samme folder — at det er umuligt at se nogen forskel på dem. Hver fange har derhos på arbejdslokalet et lidet skab til opbevaring af småsager, spisestel m. v. Jeg gik fra skab til skab på flere lokaler; genstandene havde akkurat den samme plads i dem alle. I mandsafdelingens soveboxer vare sengene forsynede med hvide tæpper med en bred rød rand efter tæppets længde; i kvindeafdelingen med samme slags tæpper, men med den røde rand efter bredden. Sengene var så omhyggelig redte, at tæppernes røde rand overalt nøjagtig havde den samme afstand fra sengens sider; ikke et eneste tæppe sås at ligge skævt på sengene.

Fangerne klassificeres ikke. På længere straffetider indstilles de til betinget løsladelse, når $\frac{3}{4}$ af straffen er udstået og de have opført sig godt. Taushed er påbudt over alt. Der skelnes noget i behandlingen af fængselsfanger og tugthusfanger. De første tiltales blandt andet med „Sie“ og tillades at bære skæg. Kosten er for dem alle ens.

Cellefangerne har skole i 4 klasser og undervises i de almindelige almueskolefag. Fællesfangerne har ikke skole.

Arbejdsvirksomheden er også her overtaget af private entreprenører og består i vævning, forskelligt håndarbejde samt lægning af cigarer. Af arbejdsgrene i den kvindelige afdeling bemærkede jeg fabrikation af snøreliv og børstebinderarbejde.

Enhver fange får arbejdspræmie, såsnart han har lært at arbejde såvidt, at han præsterer det bestemte pensum; i læretiden får han dog 3 pfennige daglig; når han svarer sit pensum 6 pfennige, for overarbejde tjener han indtil 18 pfennige daglig. Han kan anvende indtil halv-

delen af sit fortjente til forbedring af sin kost; resten lægges op til løsladelsen.

Anstalten bestyres af en direktør; har forøvrigt 1 overinspektør, 3 inspektører, 52 opsynsbetjente i forskellige grader, 1 prest, 2 lærere og 1 læge, derhos haves bestandig en 24 mand stærk militærvagt stationeret i portbygningen. Alle betjente bærer uniform og er bevæbnede med sabler.

Den hele anstalt er omgivet af en ringmur. Udenfor ringmuren ligger boliger for funktionærerne; overalt omgivne af haver.

Til anstalten hører et større jordbrug, der føder c. 90 køer samt c. 20 heste. Dette drives af fangerne i en til anstalten knyttet såkaldet korrektionsanstalt, tilsvarende vore tvangsarbejdsanstalter. Denne afdeling, som jeg ikke besøgte, ligger noget fjærnet fra anstalten og er foruden med fangebygninger tillige bebygget med de for gårdsdriften nødvendige bygninger. Fangebygningerne ere omgivne af en c. 1 alen bred teglstensmur, hvis overflade er besat med halse og bunde af glasflasker, der ere fæstede således, at de spidse, skarpe glastopper vende opad. Glasset er støbt fast i en meget hård substans.

Her er plads for 200 personer af begge køn.

Foruden med gårdsarbejde beskæftiges fangerne med forskelligt håndværksarbejde for private entreprenører.

IV. *Cellefængslet ved Oslebshausen ved Bremen* består af 2 parallelt løbende fløjbygninger forbundne ved en i fløjenes forreste ende mellemliggende forvaltnings- og økonomibygning.

Anstalten modtager mænd og kvinder og har for de første 216 celler, for de sidste 54.

Straffen i Bremen er fængselsstraf og tugthusstraf. Alt strafarbejde udholdes i celle; fællesstrafarbejde eksisterer ikke uden for såvidt, at direktøren i visse tilfælde kan tillade 2 og 2 fanger at arbejde sammen om dagen; om natten må de dog sove i celle. Samme bestemmelser gælder mænd og kvinder. Derhos anvendes til arbejde i anstaltens haver og ved dens jordbrug indtil 5 fængselsfanger under opsigt

og under iagttagelse af den størst mulige adskillelse. Ved valget af disse fanger tages væsenlig hensyn til sådanne, som i længere tid have været strengt isolerede. Direktøren formenter cellestraf af en hvilkensomhelst længde for at være den eneste rette.

De forreste dele af begge fløje er optagne af kvinde-fanger. Direktøren påstod, at der ikke eksisterede nogen utilladt forbindelse mellem afdelingerne, selv ikke gennem det tøj, der for mandsafdelingen vaskes og repareres i kvindeafdelingen.

Fangebehandlingen i Oslebshausen synes udenfor den ramme, som den derværende fængselsordning i større træk bestemmer, i særlig grad at øves ved direktørens personlige påvirkninger på den enkelte. Han søger overalt at finde en eller anden hjertestreng, som lader sig slå an, og arbejder med tro på sin gerning. Det vil blive for vidtløftigt i nogen større udstrækning her at gå ind på hans hele opfatning af fangebehandlingen, og dette hører vel måske heller ikke hjemme i en beretning. Til belysning af hans måde at tage tingen på, skal jeg dog anføre et par eksempler.

Han forbyder ikke fangerne at se ud gennem cellens lavtliggende og meget store vinduer, men tror meget mere, at de har godt af den tale, som den dejlige natur udenfor holder for dem. Sangfugle og blomsterplanter findes hos flere fanger. Modtager en fange besøg af sin ægtefælle eller sit barn, søger han ikke hindre, at deres hjertes følelser kommer til udbrud; han bryder gerne selv isen for dem.

På en celle så jeg 2 små dukkestole af rør hænge på væggen; vedkommende fange havde af noget affaldsrør med direktørens samtykke arbejdet dem til sine 2 småbørn, og de skulde „hjem“ som gave fra „papa“. Gifte fanger tiltaler direktøren i reglen med „Sie“. Fangerne tillades at bære skæg.

Der findes ved nedgangen til bevægelsesgårdene brevkasser, i hvilke fangerne personligen nedlægger de til deres familie skrevne breve. Direktøren har selv nøglen til disse

kasser og udtager af dem også selv fangernes breve, da han ikke finder at burde lade dem passere gennem opsynspersonalet.

Cellestraffen gennemføres dog her i enhver henseende med strenghed, selv i årrækker udholder fangen ensomheden og, bemærker lægen i en beretning, på få undtagelser nær forlader fangerne anstalten sundere og arbejdsdygtigere, end da de indsattes.

Disciplinærstraffe består væsenligst i berøvelsen af tilståede begunstigelser, indskrænkning i kosten, berøvelse af sengklæder og endelig dunkel arrest højst 8 dage. Korporlig revselse bruges ej. — Ved nedgangen til bevægelsespladsene hænger tavler, på hvilke noteres eller bekendtgøres, når en fange — uden navns nævnelse selvfølgelig — er straffet. Det påstodes, at denne bekendtgørelse, der ses af alle fanger, når de passerer fra og til bevægelsespladsen, virker godt. Disciplinærstraffe ere meget sjældne.

Fangerne har skole, der omfatter 3 klasser. Undervisningsfagene er læsning, skrivning, regning, naturhistorie, historie og geografi. Fangens skoleklassemærke er fæstet på ydersiden af hans celledør til lettelse for opsynet. På skolen haves stadig vagt af en betjent, der er placeret på et højt stude bagenfor fangerne. „Ingen af fangerne ved, på hvem betjenten har øjnene, når de ikke ser ham; enhver tror, at han ser på sig“, bemærkede direktøren. Kirken er indredet med særskilte, aflukkede stolepladse for hver fange.

Cellernes inventarium består af seng, bord, krak, et skab til småeffekter, 1 lerkrukke til rent vand, 1 termometer, 1 vægkalender, 1 spyttebakke. Derhos har fangen hos sig sin kontrabog, der viser hans fortjeneste og er forsynet med karakterer. Til brug i cellen haves træsko, udenfor lædersko. Celledørenes madluger er af sikkerhedshensyn tilspigrede. Bevægelsespladsene er opførte i stråleform noget fjærnet fra bygningerne. I strålernes centrum findes større observationsvinduer. Selve bevægelsespladsene er beplantede med blomster og delvis tilsåede med græs.

Overalt i fængslets korridorer er væggene forsynede med

sententser, såsom: „Dovenskab er alle lasters begyndelse“. „Hædre din fader og din moder“ o. s. v.

Arbejdsvirksomheden drives for anstaltens egen regning og omfatter alt slags håndværksarbejde. Fabrikaterne af-sættes i anstaltens udsalg i Bremen og forarbejdes dels til direkte salg, dels efter bestilling.

Kvinderne beskæftiges for en større del med sortering af kaffe for købmænd i Bremen.

Fangerne har ingen andel i arbejdsfortjenesten. De erholde en arbejdspræmie som frivillig belønning for god opførsel og opmuntring til flid. Præmie får ingen i den første måned, i den anden måned gives indtil 50 pfennige månedlig; den kan nå op til 4 mark og derover pr. måned. Indtil halvdelen af fortjenesten tillades anvendt til anskaffelse af småfor nødenheder, kostforbedring o. s. v., resten opbevares til fangens løsladelse. — Recidivister får i reglen i de første 6 måneder ingen arbejdspræmie.

Anstalten opvarmes ved varm luft og belyses med petroleum. En dampmaskine pumper vand til store reservoirer, fra hvilke det ledes ind i anstalten. Cellernes og korridorernes gulve er asfalterede; de sidste belagte med vævede kokustæpper.

Anstalten bestyres af direktøren; under ham står følgende disciplinærbetjente: 1 inspektør, 1 overopsynsbetjent, 18 opsynsbetjente, 1 overopsynskvinde, 2 opsynskvinder samt endvidere 1 prest, 1 læge, 1 lærer, 3 regnskabsbetjente. Overopsynskvinden er en forhenværende diakonisse.

En militærvagt på indtil 12 mand er derhos altid stationeret i anstalten.

Betjentene er i tjenesten iførte korte, lette arbejdsjakker.

Der tilligger anstalten egen jordvej samt ikke ubetydelige haver. Udenfor ringmuren er der boliger for funktionærerne.

Anstalten er beliggende ca. 8 km. fra Bremen.

Throndhjems Tugthus d. 30 Oktober 1883

PETER SOELBERG,
Overinspektør.

UDVIKLINGEN

af

TYSKLANDS OG ØSTERRIGES FÆNGSELSVÆSEN

i teori og praxis i den nyere tid.

(Et foredrag, hvormed de tyske fængselsmænds møde i Wien i September 1883 indledes af Gehejme-Justitsråd WIRTH, direktør for Plötzensee-Strafanstalt*).

Mine Herrer! Da der for nogle måneder siden forhandlede i vort udvalg om at afholde et foreningsmøde her i Wien, gjorde jeg vor Hr. Præsident det forslag at foranledige, at der ved denne lejlighed blev holdt et foredrag om udviklingen af fængselsvæsenet i Tyskland og Østerrige. Jeg anså det for velkomment og tillige nyttigt i det øjeblik, da vi ere komne sammen her for at fastsætte nogle fremtidspunkter i planen for kulturen af vort fælles arbejdsområde, fængselsvæsenet, at høre en kort beretning om de bestræbelser, som hidtil ere komne for dagen fra vor og anden side, og om følgerne af disse bestræbelser. Mit forslag fandt Herr Præsidentens og udvalgets tilslutning, og foredraget blev sat på dagsordenen. Herr Præsidenten fandt imidlertid ikke nogen til at påtage sig udførelsen og bestemte således kort og godt mig, forslagsstilleren, dertil. Som gammel fængselsmand er jeg vant

*) Oversættelse efter Bl. f. G. 19 B.

til lydighed, og jeg kunde ikke afslå opfordringen; jeg overtog den, uagtet jeg godt kendte opgavens vanskelighed og uagtet tiden til at løse samme ved siden af meget andet var knap. Jeg tør derfor vel med sikkerhed gøre regning på Deres venlige overbærenhed, når jeg nu, istedenfor det ønskede, afsluttede og afrundede billede kun giver Dem nogle enkelte, let udkastede skitser.

Først påtrængte det spørgsmål sig, hvilket tidspunkt skal være udgangspunktet for en sådan oversigt? Det var meget tillukkende at gå tilbage til enden af det forrige og begyndelsen af dette århundrede, den tid, da overhovedet fængselsspørgsmålet trådte frem for offentligheden og begyndte at blive videnskabeligt behandlet. Man vilde derved have fået lejlighed til at give ret drastiske billeder og beskrivelser; men jeg kom ved nærmere overvejelse til overbevisning om, at derved vilde mit foredrag få en utilbørlig vidde. Jeg fandt det således mere passende for forholdene, når jeg indskrænkede mig til en oversigt over udviklingen af fængselsvæsenet i Tyskland og Østerrige fra den tid, vor forening trådte ilive, og den kan idag se tilbage på en tyveårig historie.

I året 1863 samledes efter indbydelse af vor Herr Præsident, som den gang var direktør for cellefængslet i Bruchsal, et antal sydtyske fængselsmænd i Stuttgart for at danne en forening af sydtyske fængselsmænd, som ved periodiske møder af medlemmerne skulde tilstræbe at hidføre fælles normer på straffefuldbyrdselsens område nærmest i Sydtykland. Tanken blev hilst med glæde af alle deltagerne i Stuttgarter-forsamlingen, den påtrængende nødvendighed af en slig forening blev godtgjort, og det første møde besluttedes afholdt 1864 i Bruchsal, alle fængselsmænds Mekka. Hos de sydtyske regeringer fandt foreningen ligeledes tilslutning, og således besøgte mødet i Bruchsal i Maj 1864 af et overraskende stort antal fængselsmænd fra Bayern, Würtemberg, Baden, Hessen og Nassau; ja der indfandt sig endogså enkelte deputerede fra Preussen og Sveits. Jeg

behøver ikke at minde Dem om, at enhver tysk landsdel den gang havde sin egen straffelov, hvis bestemmelser ofte vare meget forskellige fra de andres, så at straffefuldbyrnelsen i organisation, system ligesom i dens enkeltheder fremtrådte i højeste grad forskellig i de enkelte lande og næsten overalt hovedsagelig kun var ordnet administrativt. Nogle små landsdele, som ikke havde så mange straffanger, at det kunde betale sig at have et eget fængsel, lod de ved deres domstole idømte straffe fuldbyrde hos deres velvillige naboer. Disse forskelligheder blev påfaldende følelige på grund af den overordenlig stærke samfærdsel, der fandt sted mellem beboerne af enkelte forbundsstater. Retfærdighedens ide, virkeliggjort i lighed for loven, kæmpede for at blive erkendt, og da en forandring af straffelovene i retning af deres overensstemmelse fremfor alt ikke var til at tænke på, stræbte man, bevidst eller ubevidst, imidlertid efter det opnåelige: efter lighed på straffefuldbyrnelsens område, hvilket indtil en vis grad syntes mulig uafhængig af straffelovene og som, når den først var bleven en kendsgerning, måtte begunstige straffelovenes forandring og overensstemmelse. Sjelden var stiftelsen af en forening så tidsvarende, sjelden udtalte trangen sig så stærkt, som tilfældet var ved vor forening. Den fra alle sider tilkendegivne tilslutning havde i foreningens første møde den følge, at der af foreningen af tydtyske fængselsmænd fremkom en forening af tyske fængselsmænd; og næppe var foreningen bleven virkeliggjort og bekendt ved mødet i Bruchsal, så skyndte også de østerrigske kolleger sig at slutte sig til den, og de ere vedblevne at være trofaste fæller, så at vi idag kunne have den ære og glæde at kunne holde vort møde i den smukke kejserstad Wien. Den unge forening viste snart en levende virksomhed og blev på en heldig måde støttet deri af fremragende videnskabsmænd som MITTERMAIER, HOLTZENDORFF, WAHLBERG, BEERNER; fremmede foreninger trådte i forbindelse med den, forhandlingerne og beslutningerne i dens møder fandt al ønskelig

opmærksomhed hos regeringerne og landsforsamlingerne, og det er næppe formeget sagt, når jeg påstår, at vor forening fra den tid af blev og er vedbleven at være en drivkraft for udviklingen af fængselsvæsenet i Tyskland og Østerrige. Et fortrinligt middel i så henseende havde foreningen skabt i sit trykte organ „Blätter für Gefängnisskunde“, som nu foreligger i 17 bind. Ved redaktionen og udgivelsen heraf har vor forenings præsident, Herr Geheimeråd EKEERT erhvervet sig en uforgængelig fortjeneste af fængsels sagen. Lad os ikke forglemme, hvor stor en tak vi skyldte ham derfor. I disse bind er der samlet en sum af kendsgerninger, et forråd af gode grunde og forslag for forbedringen af vort fængselsvæsen, som endnu ikke vil være udtømt i et halvt århundrede efter det tempo, hvori fængselsreformen altid har bevæget sig og endnu bevæger sig.

De frihedsstraffe, som vort nuværende fængselsvæsen kender, ere trådte istedenfor de legems- og livsstraffe, som i sin tid forglemte mennesket for forbryderen og ikke agtede dette for noget. Med erkendelsen af menneskerettighederne, med afskaffelsen af standsforret, med almengørelsen af de politiske og borgerlige rettigheder og pligter for alle medlemmer af statssamfundet voxede erkendelsen af den enkelte statsborgers personlige værd således, at statsmagten ikke mere kunde finde en passende straf for forbryderens lovovertrædelser: hans tilintetgørelse, men kunde indskrænke sig til berøvelsen af den personlige frihed og de borgerlige æresrettigheder ved udøvelsen af straffemyndigheden. Efter sagens natur fulgte overgangen fra legemsstraffene til de nuværende frihedsstraffe kun gradvis. Man troede en tidlang, at man ved siden af berøvelsen af friheden og af de borgerlige rettigheder måtte lade forbryderen udstå visse pinsler, for at han kunde føle straffen; han blev ved indtrædelsen i fængslet modtagen med en dragt prygl og løsladt på samme måde; for alle forseelser mod husordenen gaves der prygl; med lænker og kugler blev hans legeme belagt, og disse måtte han slæbe om med sig i straffetiden;

til forskellige tider af året blev han mindet om sin forbrydelse ved mørk arrest og hungerkost. Justitsen bekymrede sig kun lidt om, hvor og hvorledes de af den idømte straffe blev fuldbyrdede. Den anså sin opgave for endt med domfældelsen; straffefuldbyrdsen overlod den til politiet, ganske i modsætning til legems- og livsstraffene, hvis execution den ikke blot havde foreskrevet med rædsom nøjagtighed, men også illustreret ved billeder. Justitsforvaltningen, som skabte straffelovene med de ny frihedsstraffe, havde haft den pligt også at sørge for anstalter til fuldbyrdelse af straffene. Havde den ikke svigtet den pligt, så havde den sikkert indrettet anstalter, som svarede til lovgiverens hensigt med indførelsen af frihedsstraffene; den vilde ikke have kunnet indrette anstalter med uindskrænket fællesskab til fuldbyrdelsen af straffe, når den ikke vilde ligne en fader, som, idet han vil straffe sine uopdragne børn, sætter dem sammen med endnu mere uopdragne børn. Politiet gjorde en dyd af nødvendighed; det benyttede sine varetægtsarrester til straffefuldbyrdsen og forvandlede dem lidt efter lidt, da der intet blev foretaget fra lovgivningens og justitsforvaltningens side, til strafanstalter. Denne miskendelse af deres opgave fra justitsforvaltningens side havde de værste følger for straffelovens og straffefuldbyrdsens virken: begge blev derved bragt i miskredit; da man havde forsømt at skaffe straffefuldbyrdsen en bolig, måtte den tilsidst være glad ved at få et tilflugtssted; ethvert lokale anså man for hensigtssvarende og passende for straffefuldbyrdsen, især da de straffedes antal voxede med den stadig stigende anvendelse af frihedsstraffen for forseelser af enhver slags i en sængstende grad og undertiden frembragte meget besværlige tilstande; man var da glad ved endnu overhovedet at kunne fuldbyrde straffene, hvorledes blev en bisag. Erkendelsen af det uholdbare i slige tilstande måtte lidt efter lidt gøre sig gældende; den fik bestyrkelse i det mægtige og tvingende eksempel fra udlandet, især fra Amerika, England, Sverige, Danmark, Belgien,

Frankrig, hvor spørgsmålet om fængselsreformen stod på dagsordenen i parlamenterne, i litteraturen og i talrige foreninger, i Tyskland og Østerrige ved forkæmperne for fængselsreformen JULIUS, TELLKAMPF, WICHEBN, MITTERMAIER, ROEDER, JAGEMANN, NOELLNER, TEMME, VARRENTTRAPP, v. HOLTZENDORFF, DIETZ, FÜSSLIN, v. WÜRTH, WAHLBERG o. m. a., dog fortrinsvis ved den interesse, som Kong FRIEDERICH WILHELM IV af Preussen personlig havde for indførelsen af straffefulbyrdelse i ensomhed. Denne erkendelse måtte blive åbenbar, da efter året 1848 hvert enkelt individs statsborgerlige rettigheder atter fik en betydelig tilvæxt og den personlige frihed derved fik en yderligere stigende værdi. Også forhandlingerne på de internationale velgørenhedskongresser i Frankfurt am M. og Brüssel bidrog til for dømmelsen af det herskende fængselsregime i den offentlige mening. Således blev der nu overalt arbejdet på en reform af fængselsvæsenet; navnlig den badiske regering foregik alle andre med et energisk og godt eksempel. Der blev prygl alt afskaffet 1831; justitsforvaltningen overtog ledelsen af forvaltningen af fængselsvæsenet; cellefængslet i Bruchsal blev bygget og straffefulbyrdelsen i dette blev ordnet ved lov. Også i andre stater, som Oldenburg, Braunschweig, Württemberg, Mecklenburg, Hannover, Østerrige og tilsidst i Bayern erkendte justitsforvaltningen det som sin opgave selv at overtage straffefulbyrdelsen. Lænker og kugler forsvandt; tusinder af fanger befriedes ifølge lov i 1861 i Bayern, 1867 i Østerrige for de på deres legemer smedede lænker; skærpelserne af straffen forsvandt mere og mere af løvbøgerne og straffefulbyrdelse i ensomhed kom overalt til sin naturlige ret, om også det i begyndelsen kun blev i ringe omfang og med nogen ængstelighed. Der fremstod cellefængsler i Vechta, Dreibergen, Moabit, Münster, Radibor, Köln, Breslau, Hameln, Stuttgart, Zwickau, Nürnberg o. s. v. Stiftelsen af vor forening i 1864 træffer altså fængselsreformen i fuld gang. Formen for gennemførelsen var mere end tilstrækkeligt diskuteret fra alle mulige og umulige

sider. Jeg skal i så henseende her gøre opmærksom på et ikke almindelig bekendt, i al alvor ment forslag af den weimarske overmedicinalråd og direktør for det preussiske akademi for almenyttige videnskaber v. FROBIEP: Über die Isolirung der Sinne als Basis eines neuen Systems der Isolirung der Strafgefangenen, Weimar 1846. Nu manglede der kun de mænd, som med ikke trættet udholdenhed og urokkeligt mod vilde hjælpe den så nødvendige reform til livskraft og trivsel. At man hertil i første række kaldte de praktiske folk, fængselsmænd, ligger nær. Da imidlertid ved opgavens store omfang den enkeltes ydelse vejede for lidt, måtte fængselsmændene slutte sig sammen i en forening, som fra den tid begyndte at vinde en betydelig indflydelse på fængselsvæsenets udvikling i Tyskland og Østerrige. En glædelig følge af foreningens virksomhed viste sig også deri, at theoretikerne, som mere og mere indså, at strafferettens problemer ingensinde kunde løses uden bistand af praktikernes efter videnskabelige grundsætninger fastslåede erfaringer, i stedse voxende antal og med deres fremtrædende personligheder sluttede sig til foreningen af tyske fængselsmænd, og idet de derved offentlig ydede foreningens virksomhed deres anerkendelse, trådte de op imod det vredesudbrud af Dr. MITTELSTÄDT, som denne i sit skrift „gegen die Freiheitsstrafe“ udslyngede mod de tyske fængselsmænd.

Der var hos theoretikere og praktikere den mest udelte overensstemmelse i fordømmelsen af det ubegrænsede fællesskab, som endnu finder sted ved fuldbyrdelsen af det overvejende flertal af de i Tyskland og Østerrige idømte frihedsstraffe. Besejringen af denne dødsfjende af vor straffereftspleje frembyder kolossale vanskeligheder, især i finansiell henseende. Opgaven er så kæmpemæssig, fordi justitsen har forsømt at løse den i $\frac{3}{4}$ af et århundrede. Den skal og vil ikke desto mindre blive løst, videnskaben og erfaringen byder det, og anklagen fra hundredtusinder løsladte straffanger, som i årenes løb atter vende tilbage fra

fængslerne til vore samfundskredse og som sige, at de først ere blevne rigtig slette og professionelle forbrydere i fællesskabet, kan ikke lade os hvile, før vi have gjort en ende på dette ubegrænsede fællesskab. I alle Tysklands og Østerriges stater arbejdes der med større eller mindre energi på denne opgave, især siden den tyske straffelov har erklæret cellens anvendelse for tilladelig i indtil 3 år og den østerrigske lov af 1 April 1872 har påbudt cellestraf, og denne modus i straffefulbyrdelsen har desuden i forslaget til den østerrigske straffelov fået en videre anvendelse. Cellefængslerne i Plötzensee, Berlin, Kassel, Herford, Heilbronn, Freiburg i Baden, Wolfenbüttel, Ichtershausen, Oslebshausen, Fuhlshüttel, Dresden, Leipzig, Steinkarthus, Karlau, Pilsen, Stanislau, Marburg, Prag ere rejste siden den tid. Cellesystemet lægges til grund for alle nybygninger af fængsler og strafanstalter; i principet er der enighed, selv om man også finder afvigelser i systemets udførelse, navnlig om nødvendigheden af en gennemført adskillelse i kirke, skole og gård. Hvor man endnu ikke har kunnet give sig ilag med opførelsen af fuldstændige cellefængsler, har man afhjulpet trangene til at adskille fangerne ved anbringelsen af soveceller i forskellig form, så at en del af fangerne i det mindste ere skilte ad om natten. Medens i 1875 kun 1190 fanger gennemsnitlig kunde holdes i celle 184 dage i Østerrige, fuldbyrdedes i 1881 cellestraf på 2149 fanger i gennemsnitlig 166 dage. I Preussen kunde i 1881/82 i de fængsler, som ressortere under indenrigsministeriet, 11682 personer isoleres eller 8 pct. af den samlede befolkning, deri indbefattet 6206 tugthusfanger. Af disse vare gennemsnitlig om året 2981 eller 15 pct. af det samlede antal isolerede. Det samlede antal dag- og natceller var 4266, natcellerne 3621. I Bayern blev der alt ifølge loven af 1861 indrettet celleafdelinger ved alle større strafanstalter, ligesom også antallet af celler ved retsfængslerne blev ganske betydeligt forøget ved nybygninger og forandringer; på samme måde voxer år for år antallet af celler

ved retsfængslerne i Østerrige, hvormed man begyndte ifølge loven af 15 Novbr. 1867, på grund af den senere lov af 1 April 1872. Selv om sådanne kendsgerninger må oplive vort håb om bedre tilstande, så kan det tempo, hvori fængselsreformen skrider frem, alligevel ikke tilfredsstillende os ligeoverfor de trykkende nutidsforhold. Ulykken, som udspringer af fællesskabet, voxer med hver dag. Den omstændighed, at cellen endnu altid danner en undtagelse ved straffefuldbyrdsen og fællesskabet reglen, skader cellestraffens betydning såmeget mere, som man i det mindste i Tyskland har tillagt ensomhed og fællesskab samme værdi i lovgivningen, hvad der ikke stemmer med sandheden. I Østerrige blive efter 3 måneders cellestraf 2 dage yderligere cellestraf regnet for 3 dage fællesstraf. Få vi i Tyskland en lov om straffefuldbyrdsen, vil spørgsmålet ved den lejlighed kunne ordnes, og jeg vilde ønske, at det også hos os måtte blive ordnet som i Østerrige, hvad der alt tidligere var tilfældet i Baden og Bayern. Ingensteds, hvor cellestraffen fuldbyrdes, føres der klager over den; dommene over de store fordele, som den byder til virkeliggørelsen af straffeformålet, lyde overensstemmende meget gunstige. Regeringerne burde derfor gå mindre nølende tilværks med opførelsen af cellefængsler. Omkostningerne fortjene ikke den store hensynstagen, som man tillægger dem; thi fængselsreformen i retning af afskaffelsen af fællesstraf er en nødvendighed, og til nødvendighederne har enhver stat midlerne. Om der ikke kan spares på bygningsomkostningerne, er et andet og vistnok meget vigtigt spørgsmål, og vi finde det derfor på dagsordenen for nærværende møde.

Forfølge vi alt, hvad der er gjort i retning af fangernes *adskillelse*, så blev de først skilte fra de sindssyge og waiserne, fra tiggerne, landstrygerne og de liderlige kvinder, derefter mændene fra kvinderne, varetægtsarrestanterne fra straffefangerne, de voxne fra de unge. Derefter blev de skilte efter de forskellige strafarter; der blev gjort forsøg med at klassificere dem og skille dem efter deres for-

seelser og kvaliteten af deres moralske tilstand; man har også skilt dem efter religionsbekendelse, endvidere symbolsk ved pålæg af tavshed i fællesskabet; dernæst kun om natten og endelig både dag og nat. Jeg vilde ønske, at vi engang blev færdig med denne adskillelse og kunde forhandle om, hvilke fanger vi skulde holde i fællesskab. Vor forenings herhen hørende resolutioner vare på Dresdenermødet i 1867 følgende:

Tilstanden i fængslerne for arrestanter og fanger med kortvarige straffe og behandlingen af disse fanger har en væsentlig indflydelse på de egenlige strafanstalters virksomhed.

Disse fængslers nærværende tilstand er for største delen mangelfuld.

Den første betingelse for reformen er den absolute adskillelse af varetægtsarrestanter fra straffanger.

Straffængslerne bør indrettes og forvaltes efter samme principer som strafanstalterne.

Cellefængsel er den eneste rette fængselsform for arrestanter og fanger med kortvarige straffe.

Fra Stuttgarter mødet 1877:

„I overensstemmelse med det tyske juristmøde erklærer forsamlingen af tyske fængselsembedsmænd, cellen skal være den regelmæssige form for fuldbyrdelsen af tugthus- og fængselsstraffe (gefängnisstrafen), fællesskabet en undtagelse fra denne regel“.

„Fængselsstraffe (haftstrafen) kunne fuldbyrdes i celle“.

„Indførelsen af cellestraffen bør fastsættes og normerne for den bestemmes ved lov. Nybygninger og omdannelser bør ikke finde sted efter noget andet system“.

Efter min mening kan og må vor forening endnu den dag i dag opretholde de anførte resolutioner ord til andet.

Straffefuldbyrdelsens regulering ved lov er en videre fordring til reform på fængselsvæsenets område. Denne fordring er i Østerrige udtalt med hensyn til fuldbyrdelsen af straffen i celle, således som det også forhen var tilfældet i tyske lande med cellestraf, Baden, Bayern og Württemberg. I udkastet til en straffelovbog i Østerrige er også en lov om fuldbyrdelsen af frihedsstraffene stillet i udsigt. — I

Preussen blev i sin tid cellestraffen indført uden lov ad administrativ vej, og deraf udsprang striden: lov eller forvaltningsmaxime. Alligevel blev det ved det gamle. Ved den tyske straffelovbog blev spørgsmålet nu igen åbent for alle tyske forbundsstater. Allerede ved forhandlingen om straffeloven forlangte rigsdagen forelæggelsen af en lov om straffefuldbyrdsen. Sagens natur fordrer jo også, at man, når straffe bestemmes, må vide, hvad der skal forstås ved slige straffe. Den omstændighed, at vort fængselsvæsen i sin tid er forsømt, kunne vi alene takke for den hele misere i vore fængselsforhold. I rigsjustitsministeriet blev der også udarbejdet et udkast til en lov om straffefuldbyrdselse, som forelagdes forbundsrådet; men der blev det erklæret for udførligt og venter nu på at skulle genoptages. Da man ikke gerne taler om dødfødte børn, så må jeg vel også nok forbigå dets indhold her; udkastet er bragt til deres kundskab i vor forenings organ og behandlet i „Gerichtssaal“ af kollega TAUFFER fra hans standpunkt som tilhænger af den progressive straffefuldbyrdselse. De tyske regeringer have imidlertid hjulpet sig så godt som muligt med deres gamle bestemmelser og indretninger i forbindelse med de få bestemmelser om fuldbyrdsen af straffene i straffelovbogen og straffeprocessen. Den stedse truende udsigt til at få en lov om straffefuldbyrdselse fra rigsdagen gør denne varsomhed forklarlig og undskyldelig. Baden og Württemberg have hjulpet sig selv gennem forordninger. I Preussen har justitsministeren ved et fængselsreglement af 16 Marts 1881 fastsat og indgående ordnet fuldbyrdsen af fængselsstraffene ligesom af arresten. Det ophæver alle tidligere forordninger om forvaltningen af retsfængslerne. Som naturligt er, slutter det sig nøje til straffeloven, straffeprocessen og retsforfatningsloven og søger at bringe disses bestemmelser og formål til udførelse; især betones adskillelsen mellem varetægtsarrestanter og de forskellige arter af fængselsfanger og en til loven svarende forskellig behandling af disse fangekategorier tilstræbes. I overensstemmelse med

beslutninger af vor forening blev retten til at koste sig selv unddraget fængselsfanger og anvendelsen af celle ved simpelt fængsel indrømmet. Dette reglement er et mægtigt frem-skridt i vort fængselsvæsen; det vil i de tyske lande på mange måder kunne tjene som mønster for ordningen af fængselsvæsenet. Det er kun beklageligt, at en del af de preussiske fanger, som ere anbragte i anstalterne, som ere underlagte indenrigsministeren, ikke kan få del i den plan-mæssige behandling, som reglementet bestemmer for fangerne i justitsfængslerne. Derfor med al agtelse for den preussiske justitsministers reglement: en lovmæssig ordning af straffe-fuldbyrdelsen, således som også vor forening ved mødet i Berlin 1874 har forlangt den om ikke enstemmigt så dog med stor majoritet. Denne fordring indeslutter en anden, uden hvilken en heldig afslutning af fængselsreformen ikke kan tænkes: ensartet ledelse af fængselsvæsenet og enhed i grundsætningerne for samme i justitsforvaltningens hånd. Hvorfor må vi først opstille en sådan fordring? Det ligger dog i sagens natur, at ligesom enhver gren af statsforvaltningen, således behøver netop fængselsforvaltningens besværlige materie en ensartet ledelse. Overalt i hele verden finde vi også ledelsen af et lands fængselsvæsen i én hånd; den store stat Preussen danner alene heri en ubegribelig undtagelse. I over 70 år ere underhandlinger blevne førte mellem indenrigs- og justitsministeriet om ophævelsen af den uheldige dualisme i fængselsforvaltningen i Preussen; de have hidtil ikke ført til noget. Endnu stå alle tugthuse, de rhinske fængsler, og i de øvrige provinser ved en ren tilfældighed enkelte fængsler under indenrigsministeren. medens samtlige retsfængsler ere underlagte justitsministeren. Den håndgribelige følge af disse forhold er og må være: ulighed i straffefuldbyrdsen. Indenrigsministeren lader sig naturligvis intet foreskrive af justitsministeren, og så bliver følgen, at fangen i Plötzensee i retning af klæder, sengetøj, kost, arbejde, overarbejdspenge osv. behandles anderledes end fangen i Saarbrücken eller Hameln. Dette

strider dog imod retfærdighedens simpleste grundsætninger. Tilstanden vedvarer imidlertid, uagtet en forandring gentagende er forlangt af landdagen og også er udtalt som ønskelig af vor forening ved beslutninger på møderne i Dresden og München. I alle andre tyske lande og særlig i Østerrige ligger ledelsen af fængselsvæsenet i én hånd og netop i justitsforvaltningens. Hvilken opfattelse politiet efter omstændighederne har af straffefuldbyrdsels, derfor leverede ministeriet BACH i Østerrige et ganske vist enestående bevis. Det overdrog i 1853 hele straffefuldbyrdsels også i mandsanstalterne, inklusive indespærring, kost, arbejdsvirksomhed og også disciplinen til gejstlige ordenssøstre. — De virkelig forbavsende forbedringer, som Østerriges fængselsvæsen har modtaget i den forholdsvis korte tid siden 1865, da det atter underlagdes justitsforvaltningen, levere det bedste bevis for, hvor hensigtsmæssig det er, når ledelsen ligger i én hånd. Men billigvis burde der heller ikke kunne være nogen strid om, hvorvidt fængselsvæsenet hører under justitsministeriet eller politiministeriet. I Østerrige og de fleste tyske stater har justitsministeren alene ledelsen. — Afset fra Preussen har kun i Sachsen indenrigsministeren fængselsvæsenet under sig; justitsministeren sikrer sig der blot en indgående kontrol. Straffefuldbyrdsels er en retsakt, som justitsministeren ene kan anordne og lade udføre; at indenrigsministeren også kan udføre den, betvivles ikke. Mig synes det altid at være en fornærmelse mod justitsministeren, når man forholder ham hans ret i en så vigtig sag, vel noget med den bagtanke, at han med sine embedsmænd ikke er i stand til at føre en rosværdig fængselsforvaltning. Jeg håber endnu at opleve, at dette ressortspørgsmål forsvinder, og at det enten bliver lovmæssig bestemt eller af retsgrunde anordnet, at ethvert lands fængselsforvaltning skal være justitsministerens sag. Til de tusinde grunde, som tale for denne ordening, kommer endnu den ved den tyske straffelov indførte foreløbige løsladelse, om hvilken justitsministeren skal træffe

afgørelsen. De erfaringer, som ere gjorte i Tyskland med denne institution, ere af den glædeligste slags. Genkaldelser og gentagen inddømmelse af personer, som ere foreløbig løsladte, forekomme kun enkeltvis; de godtgøre fuldtud de forventninger, som theoretikerne MITTERMAIER, v. HOLTZENDORFF, WAHLBERG, BERNER have stillet i udsigt med hensyn til denne institution; den anses i almindelighed for at være et hensigtsmæssigt supplement til straffefuldbyrdsen i ensomhed. Overalt, hvor fængselsforvaltningen er underlagt justitsministeren, gøres der også en temmelig vidtstrakt brug af den. Og når der, især tidligere, i Preussen klagedes over, at andragender fra fængselsforvaltningen om foreløbig løsladelse fandt så liden bønghørelse, så tør man vel sætte denne kendsgerning i forbindelse med den omstændighed, at fængselsforvaltningen ikke står i nogen organisk forbindelse med justitsministeren og hans organer. Det er dog naturligt, at justitsministeren optager erklæringer fra embedsmænd, hvis person og virksomhed er ham fremmed, med stor reservation. I alle andre tyske stater, hvor fængselsforvaltning ligger i justitsministerens hånd, gøres der en ret udstrakt brug af den foreløbige løsladelse; i Østerrige har den fundet en meget betydningsfuld plads i udkastet til den ny straffelov. Også vor forening har udtalt sig derfor på mødet i München 1871:

En velordnet straffefuldbyrdselse finder i enhver stat en heldig afslutning i den foreløbige løsladelse, når indretninger, som ere hensigtsmæssige for den, ere tilstede.

En stor betydning for fængselsvæsenets udvikling har endvidere statistiken. Fængselsforvaltningen må fortrinsvis grunde sine forholdsregler på erfaringer; resultaterne af erfaringerne i en anvendelig form kan ene statistiken yde den. Ifølge denne erkendelse var det et af foreningsudvalgets første arbejder at foreslå en normalstatistik for fængselsvæsenet. Dette fandt den gunstigste modtagelse, thi derved afhjælpes en længe følt trang. De siden da med påskønnelsesværdig flid fremstillede og offentliggjorte fængsels-

statistiker fra Østerrige, Preussen, Bayern, Baden og Sachsen have taget de samme udgangspunkter for deres indretning som vor normalstatistik. Det må anses for en uhyre gevinst for videnskaben og praxis, at det tidligere hemmelighedskræmmeri med hensyn til fængselsforholdene er ophørt, og at disse igennem statistiken overgives til den offentlige kritik. Hvis disse statistiker skulle svare til hensigten, behøve de bestandig en omhyggelig udvikling og fuldstændiggørelse. Deres egenlige nytte ville de først yde os, når de give os oplysninger om årsagerne til forbrydelserne og til tilbagefaldene; først derved kunne de vise os vejene og midlerne, hvorved vi på fængselsforvaltningens område kunne forebygge og afhjælpe forbrydelserne og tilbagefaldene. Den rette vej til dette mål synes det preussiske justitsministeriums og rigsjustitsembedets ny kriminalstatistik at være slået ind på. Sammes resultater ville give os de interessanteste og mest overraskende oplysninger. Kunde beretningerne om den vedvarende stigning af fangetallet, om fængslernes overfyldning og ungdommens forvildelse, for hvilken de store tal af unge straffanger skulde være et bevis, ængste os, så kunne vi vel igen til en vis grad berolige os, når vi erfare af kriminalstatistiken, at kun 5 pct. af alle straffe lyde på tugthus, og at antallet af større forbrydelser altså ikke er betydeligt; at 87 pct. af alle idømte fængselsstraffe var under 3 måneder og altså kun forudsætter mindre forseelser, og at over 50 pct. af de unge fanger var fra 16 til 18 år gamle, altså i en alder, i hvilken de før indførelsen af den tyske straffelov ikke vare blevne regnede blandt de unge.

Jeg kan ikke slutte min betragtning uden også at omtale den høje betydning, som omsorgen for de løsladte fanger har med hensyn til virkningen af frihedsstraffene. Tilhængerne af alle straffesystemer, theoretikere og praktikere, ere enige i, at de ikke kunne undvære denne bistand til en lykkelig virkning af deres straffebehandling. Men denne bistand ydes også overalt, hvor den påkaldes, med

bestandig ny kræfter og med utrættelig udholdenhed, tålmodighed og kærlighed. Overalt i de tyske lande består der foreninger til omsorg for løsladte fanger; kejser og konger forsmå ikke at overtage patronatet for slige foreninger, og deres højhjertede eksempel virker tilbage på folket. Hvilken velsignelsesrig virksomhed sådanne foreninger kunne udfolde, derom vidner den 54 årsberetning fra det rhinsk-westphalske fængselselskab, som ved siden af omsorgen for de løsladte har stillet sig som opgave fængslernes forbedring, derigennem fangernes forbedring og derved lettelsen af omsorgen for de løsladte. Dette selskabs virksomhed er af høj betydning for udviklingen af vort fængselsvæsen; man kan sige, at den har banet vejen for alle fremskridt i vort fængselsvæsen eller dog støttet dem kraftigt. Kunne vi ikke undvære fængselselskaberne selv ved de bedste fængselsindretninger, så have vi naturligvis først ret brug for dem under vore endnu så mangelfulde fængselsforhold; vi behøve dem til pleje og uddannelse af den foreløbige løsladelses institution. Vi må bruge dem som en dæmning mod den ulykke og det uheld, som dag for dag fra fængslerne flyder ud med de løsladte over det borgerlige samfund.

Hvad angår fængselselskaberne i Østerrige er jeg kun bleven bekendt med virksomheden af det her i Wien bestående selskab. Dette udstrækker sin højst agtværdige omsorg også til arrestanternes og straffangernes *familier* og søger derved nogenlunde at udjevne hårdheden, som ved vore menneskelige indretningers ufuldkommenhed ligger deri, at den straffedes familie undertiden lider endnu mere under den skyldige forbryders straf end denne selv. Den omstændighed synes mig at være af ikke ringe betydning, at også vore hustruer kunne tage del i slige foreningers virksomhed, og hvis denne virksomhed skulde komme i mode, vilde vi ikke have noget at erindre derimod.

Når vi nu ved betragtning af udviklingen af fængsels-

væsenet i Tyskland og Østerrike have opstillet som mål, der bør tilstræbes:

1. stedse større udvikling og anvendelse af cellestraffen og pleje af institutionen for den foreløbige løsladelse,
 2. lovmæssig ordning af straffefuldbyrdsen,
 3. ensartet ledelse af fængselsvæsenet i justitsforvaltningens hånd,
 4. fremstilling af en grundig og sand fængselsstatistik,
 5. uafviselig fordring på omsorg for de løsladte fanger,
- så ville vi også beholde disse formål for øje og forene os i at påkalde regeringerne og landsforsamlingerne, som vistnok ikke ville lukke øret for vort: fremad!

Englands fængsler.

I et brev, som er optaget i Times af 8 Januar d. å., udtaler WILL. TALLACK, Howard-Selskabets sekretær, sig således om Englands fængsler:

— Det skal villig indrømmes (hvad også Howard-Selskabet gentagende har gjort), at meget i den nuværende fængselsadministration fortjener bifald. Efterat have besøgt dette såvelsom andre landes vigtigste fængsler har det længe været min overbevisning, at Englands fængsler ere noget nær de bedste i hele verden, når måske undtages Belgiens og nogle få vel styrede fængsler i Tyskland, Norge, Danmark og Unionen i Amerika. I almindelighed stå de amerikanske fængsler uden sammenligning lavere end Englands. De ere ligefremme skoler for forbrydelsen. De franske fængsler ere i det hele taget forud for Unionens, men de ere afgjort og i mange henseender tilbage for Englands.

Efter denne indrømmelse er der imidlertid ikke meget at gøre sig til af i vore straffetablissemeter, når man tager

alle de omstændigheder og tilfældigheder, som de ere underkastede, og de betydelige pengesummer, som ere ofrede på dem, i betragtning. Adskillige betydningsfulde forbedringer ere endnu nødvendige. Et par af disse skulle kortelig antydes her.

For det første behøves der en langt større opmærksomhed end hidtil for valget, uddannelsen, anvendelsen og behandlingen af det underordnede personale, særlig af opsynet. Kan det således siges, at der er tale om nogen uddannelse til dets besværlige og mangfoldige pligter? Mange fængsler ere så ufuldkommen forsynede med dette personale, at det har uheldige og til tider endog farlige følger. Men når opsynet er overlæst, dårligt lønnet og i høj grad ligegyldigt for sin egen moralitet og intellektuelle uddannelse, hvorledes kan det så været skikket til stillingen? Fangerne blive ved den daglige berørelse med dette, snarere end med det overordnede personale, ledet til det bedre eller til det værre.

For det andet vedbliver der, uagtet en nylig foregået lille forbedring, at bestå en udstrakt fordærlig forbindelse iblandt dette lands fanger. Dette er mest fordærligt i sine virkninger, som de fremgå af det bestandige tilbagefald af forbryderne. Kortere straffetider, men i celle, ville på engang være mere afskrækkende og mere forbedrende, mere barmhjertige og mere straffende. Thi ved cellestraf bør den absolute ensomhed aldrig anvendes, men der bør være større adgang end nu for en god indvirkning fra dertil skikkede frivillige besøgers side.

FÆNGSELSADMINISTRATIONEN

i

DANMARK.

Kommissionsdommen i sagen vedrørende de i Horsens strafanstalt begåede forbrydelser og misligheder findes aftrykt side 62 i nærværende nummer. Det er vistnok i øjeblikket endnu uafgjort, hvorvidt den vil blive appelleret; men selv da vil næppe noget nyt komme frem, som vil kunne få betydning for disse bemærkninger, ligesom de heller ikke ville berøres af, om en eller flere af de idømte straffe måtte blive forandrede derved.

Dommens meddelelser give et anskueligt billede af en uhyggelig trøsket tilstand, som har været ved igennem en ubestemmelig årrække, utvivlsomt endog længe før de forhold, som dommen omhandler. Når man alligevel ikke er gået længere tilbage i undersøgelsen, ligger det ganske naturligt i, at vanskeligheden ved at få sikre oplysninger blev større, efterhånden som man gik længere tilbage i tiden, og man vidste vel ikke, hvor man tilsidst vilde ende. Selvfølgelig er råddenheden voxet i årenes løb og har, som dommen viser, udviklet sig til alle lag i den hele institution, efterhånden som den har fundet gunstige betingelser for demoralisationen, og desværre have disse været tilstede i en forbavsende grad. Sagens opdagelse er ikke foranlediget af nogen funktionær eller fange i anstalten, men af en betinget løsladt fange, som

atter anholdtes og derved bragte oplysninger frem, der gav stødet til korruptionens afsløring.

Når man sammenholder dommens oplysninger om de faktiske tilstande i Horsens strafanstalt med følgende udtalelser om forholdene i samme i fængselsvæsenets sidste beretning for 1873—77: *Som heldige resultater af den kongelige anordning*) må altså anføres, at den har tilvejebragt en bedre orden og disciplin end tidligere, at den har foranlediget individualisering, som tidligere ikke fandt sted, at den har givet selv den laveste funktionær ved strafanstalten en forhøjet interesse for sin gerning* — hvor føler man så ikke skæbnens ironi? Hvor gør det ikke et sørgeligt indtryk på enhver, som har sand interesse for fængsels sagen, at læse i den nævnte beretning om, hvorledes fangen nu ved det irske system vil blive opdragen til at vinde selvstændighed og kraft og til at bøje sin villie under lovens bydende, og så tænke sig den hån og spot, hvormed oprykningen i systemets klasser med de deraf flydende begunstigelser må være bleven modtagen af fanger, som i ledtog med sine funktionærer vare istand til at skaffe sig langt større begunstigelser, end denne klasseinddeling bød. Endelig ere de resultater og erfaringer, som systemets anvendelse i de forløbne 10 år efter indførelsen skulde have bragt, nu gåede tabt for mandsfangernes vedkommende. Men — først og sidst gør dog den trykkende bevidsthed sig gældende, at man har dømt mange personer med håb om forbedring ind i denne anstalt, som i virkeligheden har været en opdragelsesanstalt for forbrydere. Den glans, som hidtil for udenforstående omgav vor straffefuldbyrkelse, må vi Danske nu med sorg og skam se falme ligeoverfor et så umiskendeligt vidnesbyrd, som denne sag desværre afgiver, om tilstande, der sætte vor straffefuldbyrkelse i hvert tilfælde af tugthusstraffen i lighed med om ikke under

*) Denne angår indførelsen af det irske system i straffefuldbyrkelsen.

de sletteste i andre lande, og som minde om længst forsvundne tiders straffeforhold.

Selvfølgelig har denne sag og den fældede dom i øjeblikket vakt en større opmærksomhed og interesse for fængselsvæsenet i Danmark, end dette ellers kan glæde sig ved. Dette er jo ikke så underligt, thi for den oplyste del af publikum må det være klart, at vort hele fængselsvæsen berøres af denne begivenhed, og særligt dets fremtid må blive afhængig af, hvad der nu skal ske. Man har spurgt, hvor ligger skylden? I så henseende behøver man dog ikke at søge længe. Den må hovedsagelig ligge direkte hos den lokale bestyrelse af anstalten og både direkte og indirekte hos overbestyrelsen af fængselsvæsenet.

Hvad den lokale bestyrer af anstalten angår, er han jo ramt af dommen, har været suspenderet under sagen og vil få sin afsked, så hans slappe moralske og reelle ledelse af anstalten er derved bedømt og dømt. Hans skyld behøves der altså ikke at tales om, den er jo godtgjort.

Hvad derimod overbestyrelsen af fængselsvæsenet angår, da har den judicielle undersøgelse af sagen ikke kunnet berøre denne. For dens vedkommende kommer spørgsmålet først nu frem. *Har den nogen skyld enten direkte eller indirekte i den stedfundne tilstand?* Har den efter sin organisation haft evne og lejlighed til at lære de sande forhold i anstalten at kende, eller har den savnet denne evne og lejlighed? For at kunne svare herpå må man gøre rede for, hvorledes fængselsbestyrelsen er organiseret.

Indtil 1859 bestyredes fængselsvæsenet af en overinspektør (C. N. DAVID), som stod direkte under justitsministeren. Denne stilling bestyredes efter DAVIDS afgang ved konstitution til Maj 1861, da stillingen inddroges efter rigsdagens beslutning og der på vedkommende lønningslov gaves en sum til bestyrelsen af fængselsvæsenet med den bestemmelse, at den kunde anvendes i det nævnte øjemed, selv om bestyrelsen overdroges en inspektør for en af landets strafanstalter, som

en undtagelse fra reglen, at flere statsemeder ikke må forenes hos én person. I henhold hertil ansattes den daværende inspektør ved Vridsløselille strafanstalt, hvor han tillige udnævntes som direktør, til chef for fængselskontoret. Den samme mand forflyttedes senere til Christianshavns strafanstalt som inspektør og direktør, og forbinder med disse to stillinger tillige posterne som direktør for Vridsløselille strafanstalt og som chef for fængselskontoret. *Han er altså bleven i Christianshavns strafanstalt sin egen kontrolør og overkontrolør, i Vridsløselille strafanstalt kontrolør og atter sin egen overkontrolør og desuden overkontrolør for Horsens strafanstalt samt for alle landets arrester og fængsler. Med andre ord, af de 7 overordnede stillinger i fængselsvæsenet ere de 4, deriblandt den øverste ledelse, overdragne til en og samme mand.*

I gen kan negte, at det var en dristig og ufattelig organisation af fængselsbestyrelsen, man der indlod sig på, væsenligst vel af økonomiske grunde. Jeg skal kun i forbigående gøre opmærksom på den store sandsynlighed, som en slig ordning måtte medføre for, at enten måtte den anstalt, hvor den pågældende var inspektør, komme til at lide derunder, eller også bestyrelsen af fængselsvæsenet, for ikke at tale om direktørens pligter ligeoverfor Vridsløselille strafanstalt. Når man nu tillige vil erindre, at man af de under et konstitutionelt kongedømme ofte skiftende ministre ikke kan fordre indgående kendskab til de principielle spørgsmål i fængselsvæsenet, tilmed under dettes hurtige udvikling i de sidste årtier, og at det samme må gælde for en ikke uvæsentlig del for den departementchefs vedkommende, hvorunder fængselskontoret sorterer, så vil enhver erkende, at man ved den nævnte organisation *lagde en for en konstitutionel stat mærkelig egenmægtig myndighed og et meget betydeligt ansvar over på én mand.* Jeg skal ikke her komme ind på de muligt mindre heldige følger af større eller mindre indgribende betydning for fængselsvæsenets ledelse og udvikling, som kunne udspringe og også ere udsprungne af slig en ordning.

Selvfølgelig må pågældendes personlighed, energi og overbevisning komme til at spille en afgørende rolle for sagen; men et er givet, at selv om manden besad en grundig kundskab i alle fængsels spørgsmål, og han var jo virkelig den eneste i Danmark ved siden af DAVID, som var fuldt inde i denne sag, så vil det ikke være tilstrækkeligt til i 9 af 10 tilfælde at undgå de mange farer, som en institution vil være udsat for under slig en ordning af den øverste administration, tilmed når denne udstrækkes over en lang årrække, som det jo her er tilfældet. Efter naturens orden medføre slige tilstande, på grund af den næsten fuldstændig manglende kontrol, i almindelighed slaphed, indtil man vågner ved en overvældende begivenhed, og så er det måske for silde.

Når denne ordning har bestået i over 20 år så godt som uanfægtet, så ligger dette væsenligst i selve ordningen og dens magt, men dog også i den hos den oplyste del af samfundet tilstedeværende ringe interesse for fængselsvæsenet, en interesse, som administrationen heller ikke har gjort noget for at vække. En indsigelse imod ordningen, og det en meget alvorlig, fremkom dog under rigsdagens forhandlinger i foråret 1867, og denne havde bestyrelsen selv været ufor-sigtig eller måske overmodig nok til at fremkalde. Chefen for fængselsvæsenet var på det tidspunkt og siden 1859 til-lige chef for Vridsløselille strafanstalt, hvor det snart havde vist sig, at han ikke var nogen tilhænger af cellestraffen, idet han særligt manglede øje for og tro på en moralsk personligheds sædelige indflydelse på fangen, hvilken navnlig måtte komme frem igennem cellebesøget. *I Oktober 1866 meddeltes der anstaltens overordnede funktionærer af chefen en ny ordning for fuldbyrdelsen af cellestraffen, som var i modstrid med loven*, idet den indførte fællesskab i skolen efter 9 måneders ophold i anstalten, og adskilligt mere udvidet fællesskab efter 21 måneders ophold. — Bestemmelserne om fællesskabet toges tilbage i April 1867.

Dette bestyrelsens forsøg på at bryde den lovbestemte cellestraf foranledigede, at spørgsmålet kom på bane i den da

siddende rigsdag. I landstingets møde 27 April 1867 udtalte DAVID, den tidligere chef for fængselsvæsenet, i den anledning, *at forudsætningen for cellestraffens fuldbyrdelse i Vridsløselille havde været offentlighed gennem en årlig beretning, offentlighed gennem en effektiv kontrol; beretningernes fremkomst hvert femte år stod i modstrid med administrationens hele ordning og det oplyste publikums del i kendskab til sagen.* Trods de iblandt de forskellige landes fængselsmænd værende afvigende meninger om mange spørgsmål vare alle enige i et punkt: at inspektøren ved et cellefængsel med et rimeligt antal fanger vil være fuldt optagen og må ofre hele sin tid og al sin kraft til det værk. — En udtalelse om sagen af den fungerende justitsminister i samme møde kan ikke forbigås: . . . fra, at en sag er genstand for ministeriets overvejelse og til at iværksætte en slig forandring*) uden de behørige overvejelser også af lovgivningsmagten, derimellem er der dog et langt spring. Denne udtalelse gøres, som anført, i April 67, og i Oktober 1866 har chefen alt kundgjort forandringen i strafanstalten. Derom må efter ministerens udtalelse ministeriet altså have været uvidende, og der har altså fra chefens side foreligget *en magthandling, udsprungen af den farlige ordning af fængselsvæsenets bestyrelse.* — Endelig udtalte i samme møde en anden fremragende landstingsmand sig således om fængselsadministrationen: Det er min overbevisning, hvis udtalelse jeg ikke vil tilbageholde, *at man af økonomiske grunde har ladet sig vildlede til at bringe personer i falske forhold.* Jeg tror, at justitsministeren burde have pålagt vedkommende at sørge for udførligere, hyppigere og mere instruktive beretninger om det hele straffefængselsvæsen, *som jeg i det hele tror, at den nuværende ordning af overtilsynet er mindre fyldestgørende. . . . På administrationens ordning bør opmærksomheden henvendes . . .*

Ved siden af det nys nævnte vidnesbyrd om de farer

*) af cellestraffen. (Red. Opl.)

for selve institutionens hovedgrundtræk, som kunne opstå af en ordning som vor af den øverste fængselsbestyrelse, og om opmærksomheden derfor samt den deraf mod ordningen følgende indsigelse, *der, ligesom tidligere bemærket, fremhæver sandsynligheden for, at opfyldelsen af pligterne i en af de forbundne stillinger må lide ved den*, skal her ganske i almindelighed også henledes opmærksomheden på den uheldige indflydelse, ordningen kan have på valget af personalet og dettes stilling. Det er dog uimodsigeligt noget meget særegent, at en funktionær har sine overordnede i 3 led repræsenterede af en og samme person. Igennem sådanne vrangte forhold kan nepotisme meget let gøre sig gældende, øjentjeneri kan let lumske sig frem. Men selv afset derfra ved man jo, hvorledes fængselsvæsenet er blevet betragtet som en institution, hvori personer, uden anden beskæftigelse, med meget forskellig uddannelse kunde anbringes, indtil vor tid vakte opmærksomheden for straffefuldbyrdselsens store vigtighed for samfundet. *Man vil derfor også i dygtigheden hos institutionens personale i vor tid have en målestok for administrationens opfattelse af institutionens betydning.*

Dog det vil næppe være nødvendigt yderligere at godtgøre alle de farer, som en ordning af fængselsbestyrelsen, således som vi nu have haft den i over 20 år, kan medføre. Der må i det foregående i så henseende være påvist nok af indgribende betydning til at vise den nuværende ordnings uholdbarhed. Derimod kan det være af interesse at se, *om der ikke i tidens løb indenfor fængselsvæsenets område er forefaldet begivenheder, som, selv om de i omfang ikke kunne sammenlignes med den i Horsens tugthus, dog have haft en sådan karakter, at de måtte foranledige fængselsbestyrelsen til at have et øje på hver finger.* At dette desværre har været tilfældet, vil det følgende vise.

I 1862, såvidt erindres, afskedigedes inspektøren for den da bestående Viborg strafanstalt for misligheder i anstaltens bestyrelse til egen fordel.

I 1867 optoges forhør ved Søndre Birk angående flere

mindre underslæb ved Vridsløselille strafanstalt; men sagen hævedes.

Senere optoges atter forhør om underslæb over 4 lavere funktionærer ved samme anstalt. Resultatet heraf blev, at en overbetjent afskedigedes.

I samme år, såvidt jeg mindes, fandtes ved samme anstalt en fange i besiddelse i cellen af fremmede guldmønter. 2 betjente beskyldte hinanden for at være fangens medvider. Sagen undersøgte af Inspektøren men uden resultat, og betjentene blev i deres stillinger.

I 1873 afskedigedes en overordnet kvindelig funktionær fra kvindefængslet på Christianshavn, ligeledes på grund af misbrug af stillingen til egen fordel.

I Marts 1874 rømte bogholderen ved Vridsløselille strafanstalt som følge af, at den i Juli 73 ved anstalten ansatte ny inspektør efter kort tids forløb havde opdaget, at bogholderen omtrent i lige så lang tid, som han havde været ansat ved anstalten, såvidt erindres ca. 10 år, havde begået betydelige bedragerier. Denne sag endte som bekendt med idømmelse af nogle års strafarbejde.

Og nu Horsens-tugthussagen.

Muligt kunne disse anførte begivenheder endnu suppleres med flere mindre; men i hvert tilfælde må de tilhobe vise, *at der vel måtte være årsag for fængselsbestyrelsen til at øve den skarpest mulige kontrol med strafanstalterne og disses funktionærer.* Særligt for Vridsløselille strafanstalts vedkommende kunne muligt de foran anførte misligheder tyde på, at der var en vis berettigelse i de foran meddelte udtalelser om sandsynligheden for, *at den lokale bestyrelse af en anstalt vilde lide under, at dens bestyrer tillige havde overbestyrelsen af fængselsvæsenet.* Et fingerpeg ligger der dog i, at den ny ansatte inspektør ved Vridsløselille strafanstalt meget snart opdagede de bedragerier, *som havde fundet sted i ca. 10 år under anstaltens tidligere bestyrer.*

Selv om der ikke i bogholdersagen ved Vridsløselille strafanstalt lå en alvorlig påmindelse til overbestyrelsen om

at passe godt på ledelsen af de enkelte anstalter og ikke føle sig altfor sikker, hvad der dog efter almindelig opfattelse måtte ligge deri, så var der særlig for Horsens straffanstalts vedkommende et par momenter, som burde have vakt overbestyrelsens opmærksomhed. *Anstaltens arbejdsvirksomhed drives i entrepriser.* Deri ligger allerede en væsentlig grund til at være endogså *minutiøs* påpasselig. Det er jo nemlig en gammel indvending mod arbejdet i entrepriser, at der ved de private personers tilstedeværelse i fængslet let sker brud på fængselsordenen. *Større vægt burde anvendelsen af de disciplinære straffe i tugthuset have haft.* Under en diskussion i bladene i 1880 om humaniteten i straffebehandlingen oplystes det nemlig, at pryglestraffen efter 1869 slet ikke var anvendt i Horsens tugthus, medens den var anvendt i de andre straffanstalter, endog i Vridsløselille på dets fanger med lavere straffe i et forholdsvis ikke ringe omfang. Og samtidig med ophøret af pryglestraffens anvendelse i Horsens tugthus var tilbagefaldsprocenten af fanger, løsladte derfra, stegen. For overbestyrelsen af fængselsvæsenet måtte dette allerede længe før 1880 have været iøjnefaldende og påfaldende. Endelig er der den i 1880 forsøgte *blomstermission i Horsens tugthus.* Set i belysning af den nuværende sag viser det sig, hvor berettiget modstanden derimod dengang var; medens overbestyrelsen var blind for det vrangt, ja endog farligt i sagen såvel som for det fingerpeg, den set i forbindelse med de ovennævnte disciplinære forhold kunde give på, at alt ikke var, som det skulde være.

Tager man nu alle de før anførte momenter under et, hvad enten de ere af ringe betydning, fedterier, eller alvorlige og betydningsfulde, så ere de et stort vidnesbyrd om, at der, i almindelighed talt, i en lang årrække har været en i moralsk henseende slap ånd iblandt funktionærerne ved vore straffanstalter. Det er ubegribeligt, at overbestyrelsen har kunnet overse de idelige vink, som næsten år efter år i mindre eller større omfang fremkom snart i en, snart i

en anden strafanstalt om moralsk slaphed hos personalet og frem for alt i Horsens tugthus om en slap bestyrelse.

Uden skyld, såvel direkte som indirekte, kan derfor overbestyrelsen ikke blive ligeoverfor de begærede misligheder; men en væsentlig andel må efter det anførte også falde på selve ordningen af administrationen, hvorved man ganske vist har lagt for meget ansvar og for stor en myndighed på en enkelt mand, særligt for en så lang årrække, som her er tale om. Det er også for en del en følge af denne ordning, at kontrollen ikke har været så effektiv, som den burde have været; thi at det er så, er næppe til at betvivle. Iøvrigt må det erkendes, at det altid bliver et spørgsmål, hvorvidt selv en strengere personlig kontrol fra overbestyrelsens side vilde have bidraget til at holde underslæbene indenfor snævrere grænser eller ganske forhindret dem; *men der var dog, som foran vist, momenter nok tilstede til at vise såvel kontrollens nødvendighed, som i hvad retning den skulde gå.*

At overgangsstadiet i det i Horsens tugthus indførte irske straffesystem har ydet et ikke uvæsentligt bidrag til udførelsen af tyverierne i denne anstalt, fremgår klart nok af dommens oplysninger. Allerede ved dette systems indførelse henlede jeg opmærksomheden på det urigtige og farlige i at lægge overgangsstadiet, på hvilket fangen skal kunne bevæge sig så frit som muligt, under det mindst mulige opsyn, inde i selve tugthuset. Fuldbyrdselsen af dette stadium i Horsens tugthus må således, efter det foreliggende, hidtil betragtes som forfejlet.

Hvor megen vægt man i hele dette spørgsmål end må lægge *på administrationens ordning, på mangelen af opmærksomhed for institutionens helhed og enkeltheder og af fyldestgørende kontrol*, er der imidlertid ét punkt, som er af fremtrædende vigtighed. Dette er *tilladelsen*, som er af given anstaltens embedsmænd og betjente *til efter bestilling at benytte fangens arbejdskraft mod en billig daglig betaling*. Ad den vej er jo inspektøren i Horsens strafanstalt ledet til misligheder, ad den vej ere mange fedterier

i anstalterne fremkomne. Ad den vej ledes en værkfører eller betjent let til at beregne arbejdet for de overordnede billigere, end det i virkeligheden er, for at stille sig i et godt lys; men han vil i så fald også beregne arbejdet, som er udført for hans egen regning, billigere, og ad den vej kommer han tilsidst til at få det udført af fangen i smug og uden betaling. *Ad den vej er en slap moral iblandt personalet kommen ind i alle anstalterne, og før denne tilstand ophører, vil man ikke let opnå bedre tilstande i så henseende.* En forandring heri lader sig jo udføre øjeblikkelig og bør ganske vist ikke opsættes. Skønt man her ved og ved en omordning af administrationen vil opnå to momenter af den væsentligste betydning for påny at hidføre en agtværdig og lykkebringende straffefulbyrdelse, så er der dog endnu et moment, som må tages med, nemlig kontrollen.

At frembringe en kontrol af betydning til forebyggelse af misligheder i den enkelte anstalt gennem et lokalt tilsyn enten af enkeltmand eller af en lokal kommission, sammensat af overordnede embedsmænd, således som tilfældet er med forskellige institutioner, lader sig næppe gøre efter den erfaring, der alt i flere retninger haves om slig embedsmæssig kontrols betydning, og i sammenligning hermed må en kontrol med en straffanstalts bestyrelse være ganske anderledes indgående og indgribende. Skal en kontrol blive af betydning, må den kunne komme til alle tider, altså ikke først være mældt; den må kunne henvende sig til fangerne, til funktionærerne, såvel de underordnede som de overordnede, ligesom den må kunne forlange oplysninger om alle de forhold i en anstalt, der kunne have vægt for belysningen af de sande tilstande. Den må således kunne undersøge disciplinærstraffene, sygeligheden, kosten, arbejdsvirksomheden m. m. Den må have tid til at se straffefulbyrdelsen i virksomhed. Dette sidste moment vil aldrig komme frem ved en lokal kontrol, som altid kan forudsættes at være optagen af megen anden em-

bedsgerning i øjeblikket. At skabe en slig kontrol vil ikke være let, særlig under vore nuværende forhold, hvor alvorlig interesse for fængselsvæsenet og noget kendskab til samme kun findes hos få. *Men som forholdene nu ere hos os, er en virksom kontrol af største vigtighed, og den må kunne blive en værdifuld støtte for overbestyrelsen.* At dennes særlige kontrol med anstalterne ikke derved gøres overflødig, er en selvfølge. Jo mere kontrol, desto bedre. Det kan vistnok siges, at ingen institution fordrer så streng og så sikker kontrol som fængselsvæsenet. Thi ingen anden institution griber som denne ind i individets frihed og hindrer samfundet fra at følge det indespærrede individs optræden og behandling. Desuden er det jo nu erkendt som en med straffefuldbyrdsen forbunden statspligt, at der sørges for, at individet i sin ufrihed stilles under betingelser for at kunne blive en god statsborger, men ikke en mere udviklet forbryder.

Indretningen af en virksom kontrol med straffevæsenet er et gammelt spørgsmål, som er bragt i udførelse i mange lande under navn af tilsynskommissioner, tilsynsråd, med forskellig myndighed og under forskellig form. For et lille land som Danmark med kun 3 strafanstalter måtte ét tilsynsråd, bestående af f. ex. 9 medlemmer, hvoraf et blev formand, være tilstrækkeligt. Dette tilsynsråd, ved hvis forhandlinger chefen for fængselsvæsenet var tilstede, dog uden at deltage i nogen stemmegivning eller affattelse af betænkninger, burde forelægges alle principielle spørgsmål, fængselsvæsenet vedrørende, til behandling og betænkning. *Man undgik derved alle eksperimenter, al egenrådighed, fik en kontrol med overbestyrelsen, som blev af interesse for ministeren, og ansvaret for chefen blev derved lettet på samme tid, som han derved fik en eventuel støtte for sine forslag, hvilken vilde kunne få betydning ligeoverfor den standsning i udviklingen, som vexlingen af ministre ellers muligt kunde medføre.* Kort sagt institutionen vilde på den måde få en langt større fasthed både udadtil og indadtil.

Man vilde desuden ad den vej fremskaffe større kundskab og interesse for sagen ved at knytte dette råds medlemmer fast til den. De bleve udenfor selve administrationen sagens naturlige bærere. *Dette tilsynsråd burde lade udarbejde den officielle beretning efter det fra anstalterne indsendte materiale.* Man fik derved en garanti for, at der ikke lettelig indsneg sig vitterlige urigtigheder i beretningerne, idet chefen for fængselsvæsenet også i så henseende er uden kontrol hvilket Howard-Selskabet særlig for Englands vedkommende har gjort opmærksom på. Endelig måtte tilsynsrådet føre et lokalt tilsyn med strafanstalterne, idet to af dets medlemmer skiftevis mindst fire gange årlig, men isøvrigt så ofte et medlem eller rådet måtte finde anledning dertil, besøgte strafanstalterne, gennemgik disses hele virksomhed og afgav en kort meddelelse til justitsministeren derom. Til medlemmer af rådet burde selvfølgelig vælges mænd, der vare så uafhængige som muligt af regering og administration, uden hensyn til politisk mening.

Der kan efter min opfattelse næppe være tvivl om, at man ved hjælp af et sligt tilsynsråd vilde kunne blive af med al slaphed og undgå mange af de misligheder, om muligt ikke enhver, som i de sidste tiår have befængt vort fængselsvæsen. Og som positivt resultat vilde man få større fasthed og større garanti for straffefulbyrdelsens formålstjenlige udførelse, man vilde få mere kvikhed og energi i fængselsvæsenet fra hoved til fod, så at måske dog de foran anførte ord af beretningen for 1873—77 om tonen i Horsens strafanstalt engang med sandhed kunde komme til at gælde for alle anstalterne.

Som resultatet af disse bemærkninger måtte altså det, som der fra justitsministerens side formentlig bør gøres, og det er jo hovedsagen, hvorledes man vil indrette sig for fremtiden, være:

Ophævelsen af den funktionærerne givne tilladelse til at benytte fangearbejde, selv for betaling til anstalten, således at det mindste brud på et forbud herimod første

gang straffedes med en bøde og næste gang uvægerlig med afsked.

Adskillelsen af posten som chef for fængselsvæsenet fra al anden deltagelse i administrative forhold ved en eller flere strafanstalter og udnævnelsen af en direktør for fængselsvæsenet.

Udnævnelsen af særskilte direktører ved hver strafanstalt, særligt af hensyn til idømmelsen af disciplinærstraffe i anstalten, idet den nuværende ordning, at samme mand er både inspektør og direktør ved en strafanstalt ikke stemmer med lovgivningens bestemmelser.

Indsættelsen af et tilsynsråd for fængselsvæsenet under tilnærmelsesvis anvendelse af de hovedtræk for sammes område, som foran kortelig ere antydede.

Iøvrigt er der vel en mulighed for, at ministeren vil finde anledning til at nedsætte en kommission af mænd med kendskab til og interesse for fængselsvæsenet for at undersøge de ikke få og mere indgribende spørgsmål, som denne sag har henledet opmærksomheden på, og som ikke uden videre bør eller kunne afgøres administrativt. At man af hensyn til en slig kommission skulde lade ordningen af administrationsforholdene i strafanstalterne, som den nu har været i det sidste år, bestå, er derimod ikke tænkeligt. Thi har ordningen af den hele administration været uheldig i en lang årrække, så har Horsenssagen i så henseende bragt den til kulminationspunktet. Selv om derved ikke afstedkommes yderligere ulykker, så lider dog sagen i sin helhed og særligt ganske vist straffefuldbyrdselsen derunder. —

Forinden disse bemærkninger sluttes, må jeg også her minde om, at der i Tyskland gennem det rhinsk-vestfalske Selskab, i England gennem Howard-Selskabet, i Frankrig gennem Société générale des prisons (i Spanien er et lignende Selskab stiftet for få år siden) fra det oplyste samfunds side er udrettet overmåde meget godt på fængselsvæsenets område. Disse selskabers udtalelser og forhandlinger have givet mange fingerpeg for fængselsbestyrelserne, de have bragt

kundskab om forholdene og interesse for disse ud i større kredse, og selskaberne have ved deres fuldstændige uafhængighed af regeringerne været fortrinlige kontrolører af administrationen. At et lignende Selskab vilde kunne få en stor betydning for fængselssagen hos os og særligt i øjeblikket, også derved, at det blev et samlingspunkt for den kundskab til og interesse for denne sag, som findes hos os, er der ingen tvivl om.

I Marts 1864.

FR. STUCKENBERG.

KRISTIANIA BODSFÆNGSEL.

Beretning

fra 1ste Juli 1882 til 30te Juni 1883.

Fangedagenes antal udgjorde 77254. Årets fangetal var 442 og det daglige middeltal 211,65. Tilgangen var 227, af hvilke 196 mellem 18 og 30 år, 27 ml. 30 og 40, 3 ml. 40 og 50 og 1 derover. For tyveri, dels alene dels i forbindelse med andre forbrydelser, vare 167 af tilgangen straffede. Uden at være straffede før indkom 90; 78 vare straffede tidligere med fængsel og ris og 59 eller 25,99 pct. med strafarbejde. Af disse sidste have 50 været i Bods-fængslet før, de 7 af dem også i fællesanstalt. Af de 50 indkom 38 for anden, 12 for tredje gang i Bods-fængslet. Af samtlige 442 fanger havde 27,83 pct. afsønet tidligere straffe i Bods-fængslet. Ugifte vare 186, gifte 38; ægtefødte 201, uægte 26, 22,03 pct. havde straffede slægtninge, 30,40 pct.

havde mistet en af eller begge forældrene før 15 års alderen, 26,43 pct. var opdraget udenfor hjemmet. Af tilgangen havde 159 eller 70 pct. under 1 års straffetid; 4 ml. 3 og 4 år og 1: 4 år. — Løsladte blev efter udstået straf 236, af hvilke 162 havde afsonet under 1 års straffetid, 1 ml. 3 og 4 år. — Af de fra 1 Juli 1879 til 30 Juni 1880 løsladte 197 fanger vare indtil udgangen af September 1883 tilbagefaldne 74 eller 37,56 pct. Blandt dem, som havde afsonet 4 til 12 måneder, udgør de tilbagefaldne 36,49 pct. — på 12 til 24 mdr. 46,51 pct. — på 24 til 36 mdr. 25 pct. — af 5 fra 36 til 48 mdr. 20 pct. Af de løsladte på 18 til 30 år falder 43,54 pct. tilbagefald, på over 30 år 20 pct. Blandt dømte for tyveri er 45,07 pct. tilbagefald, på andre forbrydelser 18,18 pct. Af de løsladte, som vare indsatte direkte fra jurisdiktionerne i Bodsfængslet, er 40,00 pct. tilbagefalden. Tilbagefaldet indtrådte inden 1 år efter løsladelsen for 60,81 pct. af de 74 tilbagefaldne, inden 2 år for 21,65 og for 17,57 pct. udover 2 år. Af de tilbagefaldne var 86,49 pct. ugift, af de ikke tilbagefaldne 71,54 pct. ugift. Af de 74 tilbagefaldne er 27,03 pct. tidligere tilbagefaldne. Drages disse fra såvel i løsladelse som tilbagefald, bliver dettes procent for 1879/80: 30,51.

Af samtlige 442 fanger straffedes 39 med 62 korrektionsstraffe, deriblandt 1 fange 7 gange. Af straffene faldt 27 på meddelelse til medfange, 6 på beskadigelse af inventar.

Sundhedstilstanden viser 22 betydelige sygdomme, som falde på 6,10 pct. af samtlige fanger, og 304 mindre betydelige, som falde på 68,77 pct., 2 sygelig forstemning, 2 dødsfald og 1 selvmord. Full udviklet sindssygdøm viste sig ikke. Af den omstændelige lægeberetning anføres følgende udtalelser:

Tillægskost er anvendt i meget mindre udstrækning end i de foregående år; muligvis ligger heri også en grund til de færre antal dyspepsier, idet tarmkanalens overlæsselse med kulhydrater der ved er undgået.

Af katarrh og rheumatisme er der optrådt et meget mindre

antal; derimod er der et par flere tilfælde af diarrhoe end i forrige år; dette kan nu ikke tillægges stor betydning, men da fangerne drikke meget vand i sommermånederne, og de reservoirer og render, der leder vandet til cellerne, ikke ere lette at holde rene, kan dette i den varme årstid let blive forurenset og mindre friskt, og således give anledning til opståen af diarrhoen.

Anæmi forekom i et større antal — 19 — tilfælde; den hører til de sygdomme, som utilstrækkelig frisk luft og mangel på legemsbevægelse fremavler. Hvad frisk luft angår, da er det umuligt at tilvejebringe den fornødne fornyelse af luften i cellerne med de små vinduer og den lidet virksomme ventilation, men legemsbevægelse har jeg søgt at skaffe fangerne ved at anbefale og opmuntre dem til at bruge stuegymnastik.

Søvnløshed hører til de jevnlige klager, og der er opført 13 tilfælde af agrypni; den er væsenlig en følge af nerves ophidselse og sindsuro, men mangel på legemsbevægelse spiller her også en rolle. I forbindelse hermed vil jeg ikke undlade at nævne den hyppige forekomst af pollutiones nocturnæ, der stundom optræder i en exensiv grad og fremkalder både åndelig og legemlig svækkelse og slaphed. Brugen af lupulin enten alene eller i forbindelse med kamfer har i mange tilfælde vist sig virksomt mod denne plagssomme sygelige excitationstilstand.

Konjunktivalkatarrherne ere aftagne i mængde, hvilket også og det i en glædelig grad gælder panaritier og phlegmaner, hvoraf der i det hele er optrådt 6 tilfælde imod 15 — deraf 2 betydeligere — i det foregående år. At dette taler til fordel for hygiejnen og renligheden i fængslet, tror jeg ikke, det vil være ubeskedent at udtale; støv og smuds ere bærere for infektions- og sygdomsspirer.

Jeg kan ikke her undlade at nævne det vanskelige i at holde cellerne hos sæseklistrerne fri for ond, rådden lugt især i den varme årstid; da klistret ikke kan tilberedes friskt daglig, er det umuligt at forhindre, at det dekomponeres og surner; dog har jeg ikke set nogen større ulempe opstå deraf, men der er fremkommet flere klager over, at lugten „lægger sig for brystet“ og fremkalder mælede og kvalme. Efter bedste evne er der søgt at råde bod herpå.

Kloseternes renligholdelse må jevnlig undersøges og kontrolleres, for at luften på cellerne ikke skal forurennes; der er stadig fortsat med desintektion med jernvitriol og tillige forordnet, at blikpotterne daglig skal vaskes og omhyggelig udskylles.

Uden nærmere at gå ind på årsagen til det begåede selvmord (fangen var døv i temmelig høj grad), vil jeg ikke undlade at nævne det uheldige moment, som døvhed medfører for cellefangen. Det er vanskeligt at meddele sig til ham, vanskeligt at påvirke og trøste ham; ensomheden bliver mere trykkende, avler bitterhed og mistænksomhed og forøger hans sjælelige bekymringer og kvaler, og det er da let tænkeligt, at han kan overvældes af mismod og fortvivlelse

Hvad arbejdsvirksomheden angår, have de 63975 virkelige arbejdsdage været fordelt på mange forskellige arbejder. Bruttoudbyttet af arbejdsdriften var kr. 68110,17 og pr. virkelig arbejdsdag kr. 1,015.

Forplejningen kostede kr. 0,335 pr. fange pr. dag; heri er brødet medregnet, som daglig kostede kr. 0,116 pr. fange. Fangerne fik 9 gange fersk fisk — sild — til middag.

Den samlede udgift pr. fangedag var	kr.	2,023
Arbejdsfortjenesten fradraget	-	0,840
Nettoudgiften pr. fangedag var således . . .	-	1,183
Den samlede udgift for fangeåret var . . .	-	738,25
Arbejdsfortjenesten fradraget	-	306,80
Nettoudgiften pr. fangeår var altså	-	431,45
Pr. fangeår var den samlede udgift pr. fange		
til bispisning	-	122,52
- beklædning	-	22,88
- belysning	-	28,26
- brændsel	-	32,01
- renholdelse	-	13,68
- sygeudgifter	-	3,15

Gudstjeneste og skoleundervisning have ingen afvigelser fra de foregående år.

Foreningen for løsladte har i 1882—83 givet

208	understøttelser ved løsladelsen med kr.	658,00
110	— efter — — —	457,07
24	— med beklædningssager -	171,03
7	— - værktøj -	101,68
14	— - søudstyr -	482,48
6	— til at forlade landet -	379,65
49	— til forskellig brug -	420,47

Tilsammen kr. 2590,38

Fængslerne i De Forenede Stater i Amerika.

G. S. GRIFFITHS, formand for Marylands fængselselskab, har besøgt de vigtigste strafanstalter og fængsler i Virginia, Nord- og Syd-Carolina, Georgia, Alabama og Louisiana. Om udbyttet af dette besøg har han tilsendt Howard-Selskabet i London en beretning, hvoraf det følgende er et uddrag.

Han siger: Forpagtningssystemet synes almindeligt at foretrækkes i Sydstaterne; og jeg kan kun anse det for i højeste grad barbarisk, idet det næsten ganske overgiver fangerne til forpagterens nåde, og i mange tilfælde ere de underkastede den mest inhumane og grusomme behandling. Straffangerne overlades den højst bydende, nogle på lang tid, således i Louisiana på 21 år. Disse arbejde i miner, ved kanalarbejder, jernbaner og i trup. For disse tjene de kvindelige straffanger som kokke. Den fremherskende ide synes at være den, at indvinde den størst mulige pengeindtægt af deres arbejde for staten. I Georgia og Florida har man slet ikke nogen stats-strafanstalt, alle straffangerne lejes ud. Dødens høst i disse fangelejer er i sandhed forfærdelig. I de sidste to år er af 1966 fanger i Raleigh, Nord Carolina, 237 undvegne, 140 døde, 9 dræbte ved forsøg på undvigelse, 5 ved et tilfælde og 3 døde af skudsår. Under forpagtningssystemet gives der liden lejlighed til verdslig, moralsk eller religiøs undervisning. Størstedelen af fangerne i Sydstaterne er under 26 år, mange ere drenge fra 10 til 16 år, som ere fængslede for højst ubetydelige forbrydelser. Jeg fandt således i et fængsel to smådrenge, tvillinger, som vare idømte 5 år for tyveri af en kasse cigarer. De arbejdede sammen med mænd, som vare straffede for de største forbrydelser. Af 1243 fanger under forpagtningssystemet i Georgia ere 100 drenge fra 10 til 16 år, og 400 fra 16 til 20 år gamle. Han beskriver dernæst de al-

mindelige mangler ved fængslerne i Sydstatene, navnlig den forsømte tilstand, svineriet og grusomheden. Selv adskillelsen af kønnene er ofte forsømt, og følgen deraf er umoralitet såvel fra opsynets som fra fangernes side, og at ulykkelige børn fødes i disse fængsler. På få hæderlige undtagelser nær er det altfor øjensynligt, at man i Sydstatene tillader en fangebehandling, som er værre, end tilstanden var i England før Howards tid, eller end den nogensteds findes i Europa, når undtages nogle fængsler i Tyrkiet, Italien og Spanien.

Fængselspraxis.

I.

Fangernes korrespondance. Jeg har grund til at tro, at spørgsmålet om fangers korrespondance med udenverdenen tidligere har været lidet påagt af fængselsmænd, men at det vil få fodfæste i deres interesse, når det først rigtig er bragt på dagsordenen. Expeditionschef BIRCH-REICHENWALD gjorde mig for nogen tid siden opmærksom på, at det ingenlunde går an at opstille den sætning, at en for concubinat dømt fange aldrig skal have tilladelse til at korrespondere med concubinen, da det ulovlige forhold gennem ægteskab kan blive lovligt og man ikke uden videre bør slå en streg over muligheden heraf. Det er ganske sandt, uagtet der naturligvis gives tilfælde af concubinat, f. ex. når den ene af parterne er gift med en anden, da korrespondancen uden videre må forbydes. I min første artikkel om nærværende materie bemærkede jeg også, at tilfældene må sigtes vel. Censur må der være, men parret med forsigtighed.

Jeg har atter et tilfælde af forbudt korrespondance på grund af indholdet, som jeg vil meddele, fordi det kaster lys over den brogede materie. Her sidder en 18 år gammel fange, dømt for falsk ed, som han imidlertid *betimelig* har tilbagekaldt (vor kriminallovs 12—4). Da jeg første gang

talte med ham, vilde han give sagen det udseende, at han ikke havde aflagt falsk ed og at han derfor ikke havde haft noget at tilbagekalde, men da jeg så gjorde ham opmærksom på, at han vel skulde vogte sig for den bemærkning, som kunde lede til, at han nu påny blev dømt for *utilbagekaldt* mened, som belægges med langt højere straf, opgav han sin bemærkning og erkendte, at han virkelig havde aflagt falsk ed. Denne fange har en søster i et distriktsfængsel på landet, til fordel for hvem han har aflagt sin falske ed. Han skrev til hende forleden om almindelige ting uden at berøre sagen. Hendes svar er imidlertid af den art, at det efter vor opfatning ikke bør fremmes. Hun skriver nemlig således: „jeg ser du har lange dage, som ikke er at undres over, da du var så tåbelig at modtage denne uretfærdige dom, som sorenskriveren pålagde dig. Du kunde vel have tænkt dig, at når sagen var kommet til folk, som har brugt samvittighed og gør ret og skel, så kan de vist ikke dømme mig, thi det er sandsynligt gennem sagen, at jeg lider uskyldig, og det ved sorenskriveren vel, men han har aldrig villet høre sandheden i denne sag“. Det er ikke alene disse ukvemsord, som fordømme brevet, men især den omstændighed, at den — som det lader til — kløgtigere søster vil kunne forvirre begreberne hos broderen. Det lader for resten ikke til, at sagen er tvivlsom, da hun fortæller, at overretten har ilagt hende højere straf. Denne har naturligvis heller ikke forstået sagen, og nu er den indanket for højesteret.

Hendes brev er tilbagesendt bestyreren for distriktsfængslet med anmodning om at få det omskrevet i en høvelig form.

R. PETERSEN.

II.

I dette Tidsskrifts årgang 1883, side 266, er indtaget en opsats, betitlet: „Fængselspraxis“, hvori fangernes korrespondance gøres til genstand for behandling. Da jeg i flere punkter ikke kan være enig med forfatteren, vil jeg

meddele, hvorledes jeg betragter denne sag. Jeg skal her ved tage hensyn ikke alene til de kvindelige fangers brevskrivning, men også til mandsfangernes, da jeg jo har en del erfaring også ligeover for denne, thi i den største del af min funktionstid har jeg haft med mandsfanger at bestille og ikke sjelden med den ræste del af disse. — Nævnte opsatses forfatter betoner stærkt korrespondancens betydning ligeover for fangerne; han kalder den en sag af indgribende vigtighed. Min erfaring går ikke i den retning. Det overordenlig store flertal, jeg kan næsten sig alle, har skrevet og skrive om ganske sædvanlige begivenheder, som ingen interesse har for andre end fangen selv og den eller de, til hvem der skrives, således om fangens eget befindende, om hvad slags arbejde han eller hun har haft eller har, om undervisningen, om kirkegang, forespørgsel om tilstanden i hjemmet, samt anmodning om svar på afsendte breve etc. etc., kort intetsomhelst af nogen almindelig interesse. Som regel skrives til forældre, søskende, mand, hustru, børn, andre nære slægtninge og af og til en eller anden ven, veninde eller bekendt. Blandt disse sidste kan der jo være folk, som bestyrer eller præst ikke kende, hvis adressaterne er udenbysboende, her i byen er de jo temmelig let at få rede på. I første tilfælde må selvfølgelig brevets indhold og funktionærernes bekendtskab til brevskriverne være vejledende momenter i henseende til, om brevet tillades afsendt eller ikke. Til lettelse for mig og til mulig forebyggelse af skrivning til hvemsomhelst har jeg indført den ordning, at når fangerne opgive sine nummere for at få brevpapir, må de samtidig opgive, til hvem der skal skrives. da alle fanger ere gjorte bekendte med, at der tillades at skrive blot til sådanne personer, der have stået dem nær, da de vare fri, og som må have interesse af at høre fra dem i deres fangenskab. På denne måde afskæres fangen strax anledning til at sætte sig i forbindelse med hvemsomhelst, thi når noget mistænkeligt er anført, må de strax op på mit kontor for at gøre rede

for sig. Jeg er således ganske enig med forfatteren, at alt må holdes borte, som kan vedligeholde ældre fordærlige indflydelser, men selv her er det min bestemte mening, at man skal, om det på nogen måde er mulig, have vished for, at korrespondancen er fordærlig eller skadelig eller ialfald mindre god, og ikke lade sandsynlighed eller mulighed være det afgørende, om et brev skal blive afsendt eller en samtale blive nægtet. Bestyrelsen kan så overmåde let i sin velmente iver for at gøre alt så inderlig vel for fangen eller i en forudfattet mening om et forholds tilladelighed eller utilladelighed blodig forurette ham. Et slående eksempel herpå forekommer det mig, forfatteren leverer i ovennævnte årgang af Tidsskriftet, side 222 og 223, hvor han omhandler en rømning, hvis motiv var ærgrelse over, at angældende ikke fik tilladelse til at tale med sin kæreste. Formodentlig har korrespondance mellem dem også været forbudt. At der gives kæresteforhold, som ikke er til det gode, er sikkert, men ligeså sikkert er det også, at disse simple folk, som de jo ofte kaldes, kunne føle ligeså varmt, som de såkaldte bedre folk, skønt de desværre ikke altid kunne beherske sig så godt, når de tro sig forurettede. — Som eksempel på, at der også kan komme noget godt ud af en forbindelse, som man fra først absolut har måttet misbillige, skal jeg anføre følgende. En person besvangrede en pige, og meningen var, at de skulde giftes. Da pigen havde født sit barn, betog imidlertid skamfølelsen hende således, at hun dræbte det og idømtes 7 års strafarbejde for forbrydelse mod kriminallovens kapitel 14 § 16. Hendes kæreste besøgte hende her en sjelden gang, men da pigen havde udstået sin straf, ægtede han hende, efter altså at have ventet i 7, syv, år på hende. Jeg kender en mandsfange, som var forlovet med en kvindefange, begge tyve, som vare enige om at gifte sig. Kvinden faldt påny, men da han var bleven fri, kom han hid for at tale med hende. Jeg havde først en længere samtale med ham for om mulig at komme til nogenlunde vished om, hvad hans mening

var. Han erklærede bestemt, at han holdt så meget af pigen, at det havde været og var hans alvorlige mening at gifte sig med hende, strax efter hun blev løsladt. Han gjorde et godt indtryk, og jeg tilstod samtalen. Jeg erindrer meget godt, at et par forlovede bleve viede her i kirken på deres løsladelsesdag, og var deres glæde stor over, at deres forbindelse havde fået kirkens velsignelse. Disse og lignende eksempler tror jeg kan indeholde en opfordring til fængslernes overordnede om at være meget forsigtige, før de absolut nægte såvel korrespondance som samtale. — I anledning af forfatterens foranførte ytring om korrespondancens indgribende betydning skal jeg anføre en udtalelse af en ældre fængselsbestyrer, der interesserede sig så varmt for fangerne og sin gerning som nogen. Vi talte engang om dette emne, og ytrede han da, at indholdet af fangebrevene i sin store almindelighed var så betydningsløst, at han anså den tid, som anvendtes på gennemlæsning af disse, for godtsom bortkastet. Ihvorvel jeg ikke vil underskrive denne mening, må jeg tilstå, at jeg efter min lange erfaring langt mere holder til denne end til den, som ovennævnte opsatses forfatter hylder. Jeg vil fremdeles vedkende mig, at jeg anser bestyrerens og præstens forenede gennemsyn af alle fangebreve uden undtagelse for bortkastet tid og arbejde. Det skøn tror jeg, man er forpligtet til at have til de nævnte 2 mænd, at intet brev går ud eller ind, uden at det, når det er gennemset af den ene og af denne findes at indeholde noget mistænkeligt, da strax afleveres til den anden, for at man kan samtale, om det bør afleveres eller afsendes eller ikke. Jeg taler her selvfølgelig om fællesstrafanstalternes fangekorrespondance, thi til cellefangers har jeg intet bekendtskab; muligens ere disse unge mennesker mere iltre både i ord og gerning, end hine ældre i reglen ere. I de noget over to år, som jeg har haft blot med kvindefanger at bestille, har det eneste, hvorfor jeg en meget sjelden gang har irettesat en brevskrivende, været en mindre høvelig ytret utålmodighed

over, at vedkommende i hjemmet enten ikke hurtig nok har besvaret et herfra afgået brev eller også aldeles har undladt at tilskrive fangen. I de sidste år, denne strafanstalt modtog mandsfanger, indkom her hovedsagelig ældre folk, og må jeg erklære, at deres breve stedse vare skrevne i en sømmelig tone. — Den følgende del af forfatterens opsats indeholder bestemte regler for, hvorledes fangerne i almindelighed skulle skrive og ikke skulle skrive. I den anledning skal jeg tillade mig et par bemærkninger. — Når en fange er kommen indenfor fængselsporten, har han, derom er jeg overbevist, en følelse af, at her er hans villie brudt. Skulde han tvivle derom, vil al tvivl forsvinde, når han iført fangedragten er indsat i modtagelsescellen, thi der møder hans øje strax de regler, han har at holde sig efterrettelig, og de straffe, han vil pådrage sig, hvis han vil forsøge på i gerning at vise, at han har nogen egenvillie. Han ser der, hvorledes han skal opføre sig i ord og gerning ligeoverfor fængslets funktionærer, på hvilketsonhelst trin disse stå, og kan således ikke et øjeblik være i tvivl om, hvorledes han har at forholde sig til enhver tid. Når en fange desuagtet understår sig til i et brev, som han ved skal gennemlæses af fængslets bestyrer og præst, at rive ned på fængslets funktionærer eller andre autoriteter, hvilketsonhelst, på en uforskammet måde eller at skrive på anden måde, som af forfatteren antydet, da påstår jeg, at dette ikke gøres af mangel på bedre viden, men af ond villie. En sådan fange ved meget vel, at slig skrivemåde er utilbørlig, men da han er for fejj til at være uartig, når han står ansigt til ansigt med sine overordnede, vælger han den i det mindste for øjeblikket for ham behageligere måde at give sin galde afløb. Slige personer bør efter min mening ikke gives undervisning i stileøvelser, thi den behøve de aldeles ikke, men engang udført må en sådan skrivemåde have en så alvorlig straf tilfølge, at brevskriveren og mulige ligesindede for en lang tid i det mindste kunne betages lysten til at lade sine penne gøre kåde volter på pa-

piret. Enhver fange, hvor rå han end monne være, ved meget vel, at han skal skrive sømmelig, til hvem han så skriver, og at så må og skal ske, deri må enhver være enig med forfatteren, men den, som ikke vil gøre dette, må man lære det, men jeg vil i så fald vælge andre og, jeg tror, effektivere midler end af forfatteren foreslået.

Kristiania Tugthus i December 1883.

JENSEN.

Overinspektør.

III.

Hr. Direktør PETERSEN har i Tidsskriftets 6te årgang under „Fængselspraxis“ leveret en opsats om fangernes korrespondance og opfordret kolleger til at udtale sig videre om emnet. Da sagen er af stor betydning for fangebehandling og ganske vist i mange tilfælde har været alt for lidet påagtet, vil jeg, om end ikke noget oplysende fremkommer fra min pen, dog skrive i håb om, at erfarne kolleger heller ikke ville holde sig tilbage, men komme med bidrag. Når Direktør PETERSEN i første afsnit af sin opsats siger: „Det gælder ikke alene at hindre korrespondance med dem, som direkte ere delagtige i deres brøde, med hvem de have stjålet sammen eller begået andre forbrydelser, det gælder også at holde dem borte fra de slette subjekter, med hvilke de have levet uterligt, drukket sammen og ført et dagdriverliv“ — så er jeg ganske enig med ham om sagen i dens almindelighed, men jeg må dog opkaste det spørgsmål: Bør korrespondance i alle sådanne tilfælde nægtes og bør man i alle tilfælde søge at holde fangen borte fra den, der er delagtig i hans brøde, fra den, med hvem han t. ex. har bedrevet visse slags løssagtighedsforseelser? Spørgsmålet kan måske synes underligt, men har dog ofte voldt mig vanskeligheder. En for konkubinats domfældt fange ønsker således at skrive til den kvinde, med hvem han har levet et ikke lovligt samliv, og udsiger, at det er hans hensigt at indtræde i ægteskab med hende; de har børn sammen, som moderen arbejder for, medens faderen udstår sin straf. Jeg troede engang at

have løst dette spørgsmål og nægtede korrespondance, gående ud fra, at et forhold, som loven havde brudt, måtte strafanstalten ej forsøge at soutenerere. Senere er sagen ved en fængselsmands udtalte tvivl om min opfatnings rigtighed også for mig bleven tvivlsom. Jeg står nu ofte lige over for sådanne tilfælde — og de ere ikke så sjeldne — uden egenlig at vide, hvad jeg skal gøre. Strafanstaltens præst, med hvem jeg altid konfererer om sådant, er heller ikke på det rene med sin mening. —

Der hensidder en fader, der har barn med sin datter, eller en broder, der er stedt i samme forhold til sin søster. Hvorledes skal man stille sig ligeoverfor disse tilfælde? En fængselspræst har engang tilhagesendt mig et fra en fange i min anstalt afsendt brev til sin i en anden anstalt hensiddende søster. De var domfældte for at have haft et barn sammen og for senere at have ombragt dette. Min anstalts præst ligeså lidt som jeg var af den formening, at korrespondance her burde nægtes; vi kendte begge de pågældende og følte os forvissede om, at deres ulykkelige skæbne lå dem gensidig på hjerte, og at således et brev en og anden gang i alfald ikke vilde være dem til skade, men heller til gavn. Det nævnte brev kom imidlertid tilbage med bemærkning, at det ej blev fremmet. Hin præst mente, at disse to sødskende ikke måtte pleje noget videre åndeligt samliv; de måtte betragte sig som døde for hinanden.

Af min praxis kunde jeg fremdrage en mængde eksempler; de anførte må dog være tilstrækkelige til at belyse, hvor forskellige opfatningerne kunne være. Jeg står som sagt tvivlrådig ligeoverfor mange af disse tilfælde, hvis afgørelse daglig kommer igen. Ønskeligt var det derfor, om Tidsskriftet ret snart vilde bringe en og anden opklarende udtalelse, i det det kanske også tør forudsættes, at spørgsmålets videre diskussion for andre kan have sin betydning.

Da dette slags bidrag til Tidsskriftet har fået navnet „fængselspraxis“, og jeg går ud fra, at enkelte meddelelser fra den ene fængselsmands praxis kan have sin interesse,

kanske også nytte for den anden, vil jeg, siden jeg er kommen ind på brevskrivningens gebet, ikke undlade at berette om en liden forføjning, som jeg har truffet, efterat have læst Direktør PETERSENS opsats. Det var især hans bemærkning om „sødskendebørn“, som slog mig. Jeg begyndte at tænke efter og fandt, at vist mange sådanne breve til „mit kære sødskendebarn“ havde passeret mig, uden at tilstrækkelig grundige undersøgelser om dette slægtsskabsforhold var anstillet. Det er især efterat fangerne ere blevne husvante, at disse sødskendebørn dukker op. Nu har jeg indrettet en liden rubrik i min karakterbog og givet den navnet korrespondancerubriken. Ved min første samtale med fangen udspørger jeg ham meget nøje om hans familie og får hans udtalelse om, til hvem han står i et sådant forhold, at han ønsker at brevvekle med dem; her falder da også så tilfældigvis spørgsmål, om han har noget sødskendebarn. Nu, jeg ved ej, om denne forføjning er rigtig praktisk; meget arbejde eller bryderi forvolder den imidlertid ikke, hvorfor jeg vil fortsætte med den; en støtte ved bedømmelsen af fangens senere brevvevling kan den dog altid blive. Det falder af sig selv, at der kan indtræffe begivenheder, som nødvendiggør tilladelse for fangen til at korrespondere med andre end de fra først af opgivne; dette bliver dog undtagelse, hint regel.

Endnu et lidet. Hvad er hensigten med den adgang, fangen har til at brevvekle? Visselig kun den at vedligeholde forbindelsen med sine nærmeste pårørende, ikke til behagelig adspredelse at sende skrivelser til øst og vest, til personer, med hvem han ikke står i nogen nærmere forbindelse. Har en fange ikke sådanne — hvilke de fleste dog har — bør han ikke skrive breve. Det har hændt, at skrivelser til fremmede personer, hvem fangen har opgivet at kende og således har fået tilladelse at tilskrive, ere sendte tilbage med tilkendegivende, at man ej ønsker at modtage sådanne breve.

Throndhjem 7. December 1883.

PETER SOELBERG.

Fangers Modtagelse. Måden, hvorpå en fange modtages, er ikke uvæsenlig. Det er her som så ofte i livet, at det første indtryk bliver varigt. Til et fuldstændigt udstyret fængsel eller ialfald cellefængsel hører derfor hvad man kalder en receptionscelle. Af Gefängnissblätter vil man således se, at det nye fængsel Freiburg i Baden er udstyret med 4 receptionsceller. En sådan reception- eller modtagelsescelle er naturligvis kun forsynet med det nødvendigste husgeråd. Værktøj findes der ikke. Fangen skal kun være der, indtil han er tilbørlig sat ind i fængslets dagsorden og fængslets funktionærer have aflagt ham det første besøg. Disse celler ligge gerne noget afsides og ere alene af den grund mere skikkede til at være det første sted i fængslet, hvor fangen føres hen. Alt er tyst og stille om ham, han hverken hører eller ser nogen medfange og derfor vil han opså som oftest være mere modtagelig for alle de regler og advarsler, som henvendes til ham, men også for den trøst og opmuntring, som det i tilfælde kan være nødvendigt at række fangen på fængslets tærskel. Den celle, hvor han skal tilbringe sit mange gange årelange fangeliv, er ikke så skikket til den foreløbige behandling, den præparerende modtagelse, som den alvorlige tyste modtagelsescelle. I sin bog „Die Einzelhaft“ taler FÜESSLIN om fangens modtagelse som et meget vigtigt moment. De første Ord, som henvendes til fangen af direktør, præst og andre overordnede, glemmer han ikke let. Alene tonen i ordene er af betydning for ham. Man kan være vis paa, at han har alle sine sandser på rede hånd ved det første besøg af de herrer, som skulle råde over ham. Han studerer dem, gør sine bestemte slutninger og indretter tildels sin opførsel efter den tonart, som er anslået for ham. En for barsk, kold modtagelse eller en for blid, forekommende modtagelse kan bringe dem ud af den ligevægt, som det gælder at bevare i fængsels-tiden. Man må her som overalt individualisere og det er lettere sagt end gjort. Hvad der er vist er, at fangen altid må modtages med alvor, men aldrig med barskhed. I

alvoret kan og bør der ligge medlidenhed og hjertelighed. For et par år siden kom en vestlandsk fange ind her i fængslet som recidivist. Han var en meget dårlig gut og en uvorren fange første gang. Den første funktionær, fangen traf på i fængslet 2den gang, var den gamle vagtmester, som hilste på ham og talte et venligt ord med ham uden strax at bebrejde ham, at han så snart var falden tilbage. Dette rørte fangen, som opførte sig bedre anden gang end første og derhos angav, at grunden hertil var vagtmesterens første ord. FÜESSLIN vil, at fangen ved sin ankomst skal fremstilles for konferensens medlemmer, der i Bruchsal som i Nürnberg samles hver dag. Hans mening hermed er, at „fangen ved sin indtrædelse i fængslet skal få et indtryk af, at fængslets foresatte arbejde sammen og at det ikke nytter ham at lyve for nogen af dem.“ Han vil også ved denne introduktion, mener FÜESSLIN, få indtrykket af, at man interesserer sig for ham. Heri kan man så meget være enig med FÜESSLIN, at man billiger eller strengt talt fordrer, at alle funktionærer skulle modtage fangen væsenlig på samme måde. Men fordringen hertil løber ud i nødvendigheden af en hyppig konferens mellem fængslets funktionærer. Det er ikke nok, at de møder en gang om ugen som hos os, de må daglig støde sammen og konferere, om det så kun er i nogle minutter.

Her på Ågeberg modtages en fange på følgende måde, hvad det formelle angår. Når portneren på sin klokke slår 2 slag, der tydeligt høres inde i fængslet, betyder det, at en fange kommer. Af vagten bringes fangen op i korridoren udenfor centralhallen, hvor han bliver stående, indtil overvagtimesteren kommer og tager ham ind på sit kontor. Her optages fangens signalement, som indføres i en egen protokol, her noteres det klokkeslet, han er indbragt, og ved hvem. Her undersøges derhos, om det, han bringer ind med sig, er overensstemmende med den med akterne følgende fortegnelse. Akterne bringes ind til direktøren. Fangen overleveres derpå til modtagelsesvogteren, som bringer ham ned i modtagelsesaf-

delingen, bader, klipper og barberer ham samtifører ham fangedragt. Derpå føres han op i fængslet og overleveres til den af overvagtimesteren udpegede afdelingsvogter. Er fangen recidivist og er udgået fra fængslet i løbet af de sidste 2 års tid, sørges der altid for, at han bringes til en anden fængselsfløj end den, han sad i første gang. Det er nemlig vor erfaring, at et hurtigt tilbagefald virker nedslående på de fanger, som blive det var. Afdelingsvogteren instruerer ham nu om, hvorledes han har at indrette sig i cellen. Vedkommende vagtmester indfinder sig derpå og gennemgår reglementet med ham i det hele. Førstelærer kommer så med cellebøgerne. Næste morgen bringes fangen ind på lægens kontor, hvor hans helbredsforfatning nøjagtig bliver undersøgt. Derpå bringes han til direktørens kontor, hvor han bliver examineret om sit *vita ante acta*, sine familieforhold, sin brøde og hvad der for resten kan være af interesse og til belysning af manden. Han bliver derhos udspurgt om, hvor han agter sig hen efter endt straf og, hvis han er hjemmehørende i Kristiania, om hvor hans sidste bopæl har været. Alt dette indføres i karakterbogen, hvor der forinden er gjort et uddrag af akterne. Når disse indførsler i karakterbogen ere færdige, forelægges de præsten. Han begiver sig da til fangen og lader ham examinere ved første-lærer i læsning, kristendomskundskab og skrivning. De givne karakterer meddeles strax direktøren. Det er en selvfølge, at såvel direktør som præst allerede første gang taler alvorligt med fangen om hans stilling som sådan. Det hænder ikke da sjelden, at han falder i gråd, og er så tilfældet, kan man sige, at der allerede er slået en forståelsens bro mellem ham og hans foresatte. Han har mærket, at disse nu ville være hans venner og at han kan betro sig til dem, når han blot ved godt forhold kan vedblive at bevare deres interesse for sig. Intet binder her mere end medfølelsen for fangens familie, navnlig, når han er gift og har små børn. Det skal være en hård eller ualmindelig sløv og ligegyldig mand, når det ikke brister for

ham. idet man omtaler disse og deres forladte stilling. Er fangen hård eller sløv og letsindig, er det vistnok vanskeligere allerede ved det første møde at indvirke på ham, men desto vigtigere er det, at man tager mod ham på den rette måde. Den største faktor her som ved den hele fangebehandling bliver dog ro og bestemthed. Kan man under alle forhold i fængslet bevare sin ro og være bestemt, så vil man altid være ovenpå og fuldt rustet til at møde, hvad det så end skal være.

Men der er endnu en måde, hvorpå man efter mit skøn i enkelte tilfælde bør tage mod en fange, og det er med tørhed. Det gælder recidivister, som under et tidligere ophold i fængslet har spillet en eller anden fremtrædende rolle, enten som perfekt fange, tilsyneladende alvorlig og kristelig påvirket, flittig og pålidelig, ordenlig i enhver henseende, nyttig for fængslet og dets værksdrift, eller som genstridig, mut og fremtrædende udisciplinær fange. En sådan recidivist venter sig enten en kærlig modtagelse, at man skal flyve ham imøde som en kær og ventet ven, eller en ærgerlig, med frygt blandet modtagelse. Jeg tror begge den slags fanger helst bør modtages tørt. Den perfekte recidivist bliver flov, men det bliver også let den anden. Og opnår man det, er man kommen et godt stykke på vej med dem begge.

R. PETERSEN.

Officielle aktstykker.

NORGE. Lov om æresoprejsning, af 9. Juni 1883. § 1. Den, som er domfældt for en forbrydelse eller til en straf, som i den offentlige mening er vanærende, kan under de i det følgende angivne betingelser opnå æresoprejsning. Denne ophæver alle de af dommen i medfør af den private lovgivning følgende indskrænkninger i den domfældtes æresret, derunder indbefattet det

tab af kommunal stemmeret og valgbarhed, som følger af formandskabslovene af 14de Januar 1837 og lov af 4de August 1845 sammenholdt med grundlovens § 53 a.

§ 2. Æresoprejning kan ikke erhverves, forinden 5 år er forløbne fra den tid, da straffen er udstået eller ved benådning eftergivet. For at kunne opnå samme må pågældende mindst i de sidste 5 år have ført en ulastelig vandel, hvilket må godtgøres ved vidnesbyrd fra pålidelige personer, som have haft anledning til nøje at iagttage hans færd. Er der ved dommen ilagt ham skadeserstatning, som ikke oplyses at være betalt eller eftergivet, bør der foreligge fyldestgørende forklaring om grunden til, at betaling ikke har fundet sted.

§ 3. Æresoprejsning meddeles af kongen. Ansøgning om samme, ledsaget af de i § 2 omhandlede oplysninger, og indeholdende nøjagtig angivelse af de steder, på hvilke ansøgeren har opholdt sig efter straffens afsoning eller eftergivelse, indgives til fogden (byfogden) på det sted, hvor ansøgeren bor. Fogden indbenter erklæring fra formandskaberne på de steder, hvor ansøgeren i ovenangførte tid har opholdt sig, om hans liv og vandel i den tid, han som nævnt har opholdt sig der, og sender sagen, ledsaget af sin egen erklæring og af vedkommende domsakter, til stedets underret. Denne indsender sagen med motiveret betænkning gennem amtmanden til regeringen.

§ 4. Ansøgning om æresoprejsning må ikke aflåses, hvis det tidsrum, hvori pågældende godtgøres efter udholdt straf eller tilstået benådning at have ført en ulastelig vandel, omfatter de sidste 15 år eller, i fald straffen ikke har været højere end fængsel, de sidste 10 år, og det godtgøres, at han har betalt eller har vist oprigtig villie til efter evne at betale det ham ved dommen ilagte omkostnings- og erstatningsansvar.

§ 5. Når nogen, som har fået æresoprejsning efter at have fyldt sit 25de år, domfældes som skyldig i en i den offentlige mening vanærende handling, begået efter æresoprejsningens meddelelse, kan han ikke få ny æresoprejsning.

§ 6. Straffedomme for handlinger, begåede af personer under 15 år, medføre ingen af privat lov følgende indskrænkning i den domfældtes æresret. Det samme skal gælde med hensyn til straffedomme for handlinger, begåede af personer mellem 15 og 18 år. Forsåvidt straffen ikke er højere end fængsel. Æresoprejsning er derfor ikke nødvendig med hensyn til sådanne domme.

§ 7. Uafhængig af de i denne lov indeholdte bestemmelser kan der fremdeles som hidtil meddeles dispensation fra bestemmelserne i N. L. 3 — 7 — 1 samt lov om borgerskabs meddelelse til handlende af 8de Juni 1818 § 5*).

*) Det af det norske justitsdepartement forelagte forslag, som ledsagedes af en meget omfattende og interessant motivering, afveg i flere punkter fra denne lovs bestemmelser. Således var den almindelige tidsbestemmelse for at erhverve æresoprejs-

DANMARK. Kommissionsdommen i Horsens-tugthussagen. Efter at der i anledning af de oplysninger, som under en inden Horsens købstads politiret indledet undersøgelse fremkom angående forsælgelse i Horsens straffeanstalt formentlig begåede misligheder, under 7. April f. å. var udfærdiget allerh. kommissorium for borgermester og byfoged i Horsens, kammerherre von JESSEN og assessor i den kgl. landsover- samt hof og stadsret Jensen til at fortsætte nævnte undersøgelse, blev det efter afslutning af denne ved allerhøjeste reskript af 13. August f. å. og 13. Februar d. å. pålagt først begge i forening og efter kammerherre JESSENS død assessor Jensen yderligere at undersøge og påkende denne sag, hvorunder følgende 44 personer ere satte under tiltale.

For to af disses vedkommende er ved dommen, der blev fældet d. 29. Februar d. å. tiltale bortfalden, idet den ene, forhenværende opsynsmand på straffanstalten N. Gylding Stockholm er afgået ved døden, og den anden, forhenværende fabrikmester I. C. Karch har forladt landet forinden stævningens forkyndelse.

1) Inspektør F. A. Mazanti, R. af D., siges at have misbrugt sin embedsstilling til egen fordel bl. a. ved at have anvendt af anstaltens materiale til det snedker- og smedearbejde m. v., som han for egen regning lod udføre i anstalten ved fanger. I anstalten beskæftigedes de fanger, hvis arbejdskraft ikke var overdraget aktieselskabet Crome & Goldschmidts fabriker, ved anstaltens eget arbejde, og for så vidt de vare håndværkere. særlig til at forny og vedligeholde anstaltens inventarium; men da arbejdet herved ikke altid udfylder deres tid, var det for at skaffe dem fuld beskæftigelse tilladt, at anstaltens embedsmænd og betjente lod forfærdige møbler og andre brugsgenstande ved fanger, når bestilling skete på anstaltens kontor, og betaling for fangernes arbejde erlagdes med 50 øre daglig.

ning sat til 10 år, og denne vilde ikke medføre nogen stemmeret ved valget af kommunale- eller folkerepræsentanter på grund af grundlovens bestemmelser i § 53, a. Endvidere lagde forslaget meddelelsen af æresoprejsning udelukkende i kongens hånd som en nådesakt, ligesom der ikke skulde fordres attest for hæderlig vandel fra de lokale øvrigheder og autoriteter. Som det ses af loven forandrede disse punkter ved forhandlingerne i odelstinget tilnærmelsesvis i overensstemmelse med den danske lov om æresoprejsning. Ene lovens § 4 danner en undtagelse fra denne, idet den giver ansøgeren *ret til* efter henholdsvis 15 eller 10 år efter løsladelsen, når ulastelig vandel er konstateret i dette tidsrum, *at fordrø æresoprejsning*. Man vilde derved slå det princip fast, at æresoprejsning i sin grund ikke skal anses som en nådesakt men som en retfærdigheds sag, idet man gik ud fra, at der deri vilde ligge en større spore for den løsladte til at føre et hæderligt liv.

Materialet skulde tillægges af bestilleren selv, og intet måtte benyttes af anstaltens, selv ikke mod betaling. I henhold til denne ordning har tiltalte i årenes løb fået ikke ubetydeligt arbejde udført i anstalten, idet han dels ved enkelte lejligheder har ladet forfærdige møbler og andre genstande, dels stadig har ladet reparationer af sine vogne og avlsredskaber og hestebeslag udføre i anstalten. Medens intet er forsømt med hensyn til den betaling, som skulde ydes anstalten derfor — hvorved bemærkes, at smedearbejdet næsten udelukkende udførtes af fangen Ekmann, der var i aktieselskabets, ikke i anstaltens arbejde — har derimod den opsynsbetjent, som i de sidste 4 $\frac{1}{2}$ år har haft tilsynet med disse arbejder i anstalten, tiltalte Poulsen, forklaret, at han i løbet af den angivne tid vel ved nogle lejligheder efter særligt pålæg af tiltalte har anskaffet det fornødne træmateriale til større forfærdigelser for ham, og at han ligeledes for tiltaltes regning har anskaffet jern og træ til reparationsarbejder, når det var af det slags, som anstalten ikke havde i sin beholdning, men at han ellers sædvanlig til vedligeholdelse af tiltaltes vogne og avlsredskaber, havebænke, hønse- og svinehuse, svinetrug m. m. har benyttet anstaltens materiale af træ og jern, og har forment, at han derved har handlet både med tiltaltes vidende og overensstemmende med hans ønske, idet tiltalte, som af Poulsen erkendt, vel aldrig har pålagt ham at benytte anstaltens materiale eller nogensinde er gjort bekendt med, at det skete, men på den anden side heller ikke, uden for enkelte tilfælde, har sagt ham, hvor han ellers skulde tage materialet fra og ved lejligheder har yret misfornøjelse med at skulle betale regninger, samt derhos måttet indse, at, hvad han betalte for ikke kunde have været tilstrækkeligt til, hvad der måtte være medgået. Medens tiltalte har erklæret, at han efter denne forklaring vel vil antage, at der til hans arbejde undertiden er forbrugt af anstaltens materiale, har han påstået, at sådant — når undtages, at nogle gamle værdiløse brædder en gang ere anvendte til et hønsehus — er sket uden hans vidende og meget mod hans villie. Han har benægtet ved nogen lejlighed at have givet antydninger, hvoraf der kunde sluttes, at han ønskede sådant, og vil tværtimod ofte have givet Poulsen ordre til at indkøbe det fornødne materiale, og da hans materialregninger tillige angik bygningsmateriale, har han ikke ved det gennemsyn, han foretog, kunnet slutte sig til noget herom, og om det herefter end ikke kan betvivles, at Poulsen ved forskellige lejligheder til tiltaltes privatarbejde har benyttet materiale anstalten tilhørende, kan det ikke anses oplyst, at sådant er sket med tiltaltes vidende og villie, idet han navnlig med føje har kunnet forudsætte, at Poulsen, hvis der ikke fandtes tilstrækkeligt materiale enten i de kasserede stykker, som skulde fornys, eller i tiltaltes egen beholdning, da enten af sig selv vilde anskaffe sådant for hans regning eller dog i det mindste gøre ham opmærksom på, at sådant behøvedes. For så vidt tiltalte dernæst har erkendt, at han i 1876 eller 77 har afhændet et parti for anstalten overflødige tagsten, der

af bygningsspektøren var ansat til en salgsværdi af 100 kr., for denne sum og undladt at indbetale summen i anstaltens kasse, har han forklaret, at dette hidrører fra, at han, efter at have modtaget beløbet og foreløbig lagt det til side til nærmere berigtigelse, fuldstændig havde forglemt sagen, indtil han ved undersøgelsens begyndelse atter erindrede og selv anmeldte den, og da denne hans forklaring ikke tør forkastes, vil hans forhold heller ikke for så vidt kunne pådrage ham ansvar. Det må endvidere anses oplyst, dels at der til opstilling af en andedam, som tiltaltes senere afdøde søn indrettede på anstaltens grund, er benyttet — foruden en del værdiløse sten fra nedbrudte latrinrender — desuden til kantning nogle ny sten af anstaltens murstensbeholdning, ansat til værdi 13 kr., samt at opmuring er sket ved anstaltens kalk, dels at to mindre tilmurede tilbygninger, som tiltalte har opført i sammenhæng med anstaltens tilbygning til vognport, og til svine- og fårehus, ere vedligeholdte sammen med anstaltens bygninger, for så vidt angår hvidtning af mur og underskalning af tag, og at endelig et fritstående halvtags træskur til arbejdsvoгне er opført med gamle anstalten tilhørende brædder. Ligesom imidlertid dette sidste efter tiltaltes angivelse er sket med den daværende nu afdøde fængselsinspektørs tilladelse, således har tiltalte ifølge sin forklaring også iøvrigt i den her omhandlede henseende handlet i god tro, idet det altid har været hans tanke, at de ommeldte tvende tilbygninger, der, som anført, ere i forbindelse med anstaltens stald og til nedbrydning af ringe eller ingen værdi, skulde forblive ved anstalten uden vederlag ligesom andedammen, og både herefter og efter den hermed forbundne åbenlyse fremgangsmåde findes der ikke grund til at antage, at tiltalte ved disse forholdsvis ubetydelige vedligeholdelsesarbejder har tilsigtet at tilvende sig nogen ulovlig fordel. Det er endelig oplyst, at tiltalte ved en ham tilhørende på anstaltens grund opført ladebygning, som han, efter hvad han har erkendt, ikke har haft til hensigt at overlade anstalten — i alt fald ikke uden vederlag — har, da han i 1881 lagde træ-logulv i samme, taget det hertil fornødne træmateriale på anstaltens regning hos købmændene Kragh & Soele i Horsens og, da regningen i 1882 fremkom, ladet beløbet 106 kr. 58 øre udbetale af anstaltens kasse.

Tiltalte har herom forklaret, at han tog det omtalte træmateriale på anstaltens regning, ikke fordi han vilde lade anstalten betale det, men kun for at skaffe sig en kredit, som han frygtede mulig kunde blive nægtet, hvis han tog det i eget navn, og at han gjorde regning på ved forfaldstid selv at kunne betale beløbet, hvorfor han bad Kragh og Soele at opføre det i særskilt regning til anstalten og udsætte kravet en længere tid. Da han imidlertid i 1882, da den kom, ikke endnu var i stand til at betale, og han ikke ønskede at gøre sagen bekendt for kassereren, lod han anstalten betale regningen i tillid til, at han senere kunde godtgøre anstalten træmateriale ved at lægge lignende i dens beholdning, men heller ikke hertil var han indtil sagens be-

gyndelse bleven i stand. Hvorvel der nu ikke er tilstrækkelig grund til at betvivle, at tiltalte fra først af har haft til hensigt selv at udrede det ommældte beløb, findes han dog ved i egen interesse at rekvirere varer på anstaltens regning, og endmere ved derefter at lade anstalten betale disse uden hensyn til det usikre i de forudsætninger, hvorfra han den gang er gået ud, at have således misbrugt sin embedsstilling til egen fordel, at hans forhold vil pådrage ham ansvar efter straffelovens § 141.

Tiltalte, der under sagen har indbetalt såvel det ovennævnte beløb af 100 kr., for solgte tagsten, som sidst anførte beløb af 106 kr. 58 øre, er født 31 Oktober 1824 og blev i 1853 ansat som kasserer og i 1861 udnævnt til inspektør ved strafanstalten. Den straf, han efter fornævnte lovbestemmelse har forskyldt, findes efter omstændighederne at kunne fastsættes til en statskassen tilfaldende bøde af 500 kr., eller såfremt denne bøde ikke fuldt betales inden eksekutionsfristens udløb, til simpelt fængsel i 2 måneder.

De øvrige tiltalte ere ved deres egne tilståelser, der, for så vidt de have medskyldige — med en enkelt undtagelse — stemme med de af disse afgivne forklaringer og isøvrigt tildels bestyrkes ved de under sagen fremkomne oplysninger, overbeviste om at have gjort sig skyldige i følgende forhold:

2) Tugthusfange Valentin Schou, der efter udstået straf løslodes af strafanstalten 6. Maj 1882, men nu efter ny dom afsøner 2 års tugthusstraf, var under sin forrige straffetid anbragt i aktieselskabets arbejds under dettes fabrikmester, tiltalte 31, Lander.

Efter aftale med denne om til fælles fordel at forskaffe ham, hvad han var i stand til af varer, der skulde stjæles fra selskabet, har tiltalte, som ikke selv har lejlighed til at tilvende sig disse, henvendt sig til andre på selskabets oplag for færdige varer anbragte fanger, med hvem han traf aftale om, at deskulde tilvende sig dem. På denne måde har han i løbet af et halvt år indtil April 1882 i mange forskellige gange, sædvanlig et par gange om ugen, dels af tiltalte 12, E Højer dels af andre fanger modtaget bomuldstøj og stout i stykker på 3—5 alen samt uldvarer et stykke ad gangen og endvidere 10—12 duge og 2 stkr. håndklædedrejl à 50 alen, som fangerne tilvendte sig fra oplaget. Varerne, der ialt ere anslåede til en værdi af 200 kr, leverede han efterhånden til Lander, som betalte ham med proviant og penge, hvoraf han atter betalte ovennævnte fanger. Endelig har han en gang for et par år siden efter aftale med tiltalte 24, Jørgensen, ligeledes ved tyveri forskaffet denne et stykke lærred på 5 alen af værdi 2 kr. Tiltalte, der er født den 21. Maj 1846, er forhen straffet mange gange, senest ifølge Københavns kriminal- og politiretsdom med tugthusarbejde i 2 år. For sit her anførte forhold vil han være at idømme en læmpet tillægsstraf, der efter omstændighederne bestemtes til tugthusarbejde i 6 måneder.

3) Tugthusfange Niels Laursen, der var anbragt i aktieselskabets arbejde ved strikkemaskinerne, har i løbet af et halvt år i vinteren 1881—82 en à to gange ugenlig stjålet uldsager af dem, ved hvis forarbejdelse han var ansat, et stykke ad gangen, hvilke genstande han efterhånden afsatte til andre fanger særlig de medtaltede 4 personer, 9, Ekman og 10, arrestanten Jensen, med hvem han forud havde truffet aftale om at forskaffe dem, hvad han kunde tilvendes ig af deslige sager. Værdien af de af ham stjalne genstande har han ikke kunnet angive nærmere, end at den andrager et betydeligt beløb. Tiltalte, der er født den 17. Juli 1859 og seneat ved den kgl. Viborgske landsoverrettsdom af 27. Maj 1878 straffet med tugthusarbejde i 10 år, vil for sit foranførte forhold være at ansæ med fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage.

4) 5) 6) og 13), de betingelsesvis benådede fanger Jens Ole Petersen, Rasmus Rasmussen og Frederik Julius Dahl samt tiltalte Thomas Andersen eller Oxelterp bleve løsladte, de tre førstnævnte på betinget benådning henholdsvis i November, Oktober og December 1882 og tiltalte Andersen efter udstået straf den 8. April f. å. Den sidste del af deres straffetid tilbragte de sammen på anstaltens 1. afdeling, og da de førstnævnte befandt sig i det såkaldte overgangsstadium, hvor de havde større frihed til at bevæge sig ved udvendigt arbejde i anstaltens gårde samt i haverne udenfor muren og herved kom i berørelse med flere fanger og funktionærernes familier og tyender, fik de større lejlighed til at afsætte stjalne koster. Det var en aftale mellem fangerne på den nævnte afdeling, at de, så ofte en af dem modtog anmodning fra en udenforstående om varer, skulde selv eller ved andre fanger søge at skaffe disse, og at vederlaget, som indkom, skulde deles ligeligt mellem dem uden hensyn til, hvem der havde den egenlige andel heri. Denne aftale tiltrådte de tiltalte hver for sit vedkommende fra den tid, de indkom i afdelingen, og i henhold dertil have de i den tid, de hensad i afdelingen, virket i fælles interesse ved at modtage bestillinger på varer fra udenforstående og selv eller ved andre fanger tilvende sig varer, bringe dem til bestemmelsesstedet, modtage betaling herfor og dele denne med de øvrige deltagere, ligesom de selv til gengæld oppebar deres andel af det vederlag, som andre deltagere fik ved afsætningen af stjalne varer. Varerne, som for største delen tilhørte aktieselskabet, bestod fornemmelig i uldsager, som fanger ved strikkemaskinerne efter forud truffen aftale leverede afdelingen, eller i hvergarns- og dækketøjer m. m., som afdelingsfangerne selv eller ved andre fanger tilvendte sig fra selskabets oplag, men de tiltalte have ikke kunnet gøre rede for alle de ulovlige erhvervelser, der således ere skete for fælles regning, idet de ikke altid erfarede, når eller ved hvem tyverierne skete eller til hvem varerne bragtes. Med hensyn til den delagtighed, som de nævnte tiltalte — foruden at deltage i udbyttet med de øvrige — have haft i de her omhandlede fællestyverier, er oplyst følgende: tiltalte 4, Petersen, har i mange

gange af de til afdelingen for en del ved hans egen medvirkning ulovlig erhvervede varer, leveret til sin nuværende hustru, tiltalte nr. 34, Christiane Caroline Rasmussen, den gang tjenende hos strafanstaltens præst, fornømlig uldvarer, ialt vurderet til 22 kr. til tiltalte nr. 35. Ane Sofie Petersen, den gang boende i præstens hus, ligeledes uldvarer af værdi 44 kr., til daværende, nu afdøde huse Hans Jørgen Christiansen 2 par underbenklæder og en dug af værdi 8 kr., til tiltalte 9, Ekmann, et skørt af værdi 4 kr., til tiltalte 23, Jens Madsen, en damevest af værdi 2 kr., til tiltalte 26, Thorup, hvergarnstøj til en kjole, et par muffediser og 2 stykker uldgarn af værdi 5 kr., til tiltalte 27, Nielsen eller Mariager, en vest og 2 à 3 pd. uldgarn af værdi 3 kr., til tiltalte 28, Sønderups hustru, en vest og et stykke hvergarnstøj af værdi 10 kr., hvorhos han ganske kort før sin løsladelse fra oplaget stjal et dusin par strømper, bestemte til ovennævnte Hans Jørgen Christiansen, hvilke han imidlertid måtte kaste fra sig, da tyveriet, inden han havde fået dem afleveret, opdagedes. Tiltalte 5, Rasmussen har af de fra afdelingen tildels ved hans egen henvendelse til andre fanger erhvervede varer i løbet af et halvt år en gang ugenlig eller hver anden uge leveret tiltalte 9, Ekmann, efter derom forud truffen aftale fornømlig uldvarer, et stykke ad gangen, ligesom han også leverede tiltalte 4, Petersen, enkelte stykker til videre besøgelse. Fremdeles har han tilvendt sig dels 3 stkr. hvergarnstøj af det, med hvis tilvirkning han var beskæftiget, hvilket leveredes tiltalte 9, Ekmann, dels i forening med andre fanger på afdelingerne, deriblandt tiltalte 6, Dahl, 4 stkr. hvergarnstøj, der fordeltes til de tiltalte 4, Petersen og 10, arrestanten Jensen til viderebesøgelse og ellers afsattes til tiltalte 24, Jørgensen, hvorhos han endelig har tilvendt sig et af anstaltens sengetæpper, som leveredes 10, arrestanten Jensen. Tiltalte 6, Dahl har i de fra afdelingen ulovligt erhvervede varer i løbet af 1½ år til sin løsladelse, undertiden 1 eller 2 gange om ugen, undertiden med flere ugers mellemrum udtaget uld- og bomuldsvarer til viderebesøgelse ved 10, arrestanten Jensen og ved ovennævnte nu afdøde Hans Jørgen Christiansen. Endvidere har han i forening med andre afdelingsfanger tilvendt sig en gang 4 stkr. lærred, der afsattes til en nu udgået fange, smed Berendt, og en anden gang som ovenfor anført 4 stkr. hvergarnstøj. Endelig har han af genstande anstalten tilhørende tilvendt sig og leveret 10, arrestanten Jensen, 2 sengetæpper og en bismær, hvoraf bismæren og det ene sengetæppe var bestemt til at modtages af tiltalte 13, Andersen, ved hans udgang af anstalten.

Tiltalte 13, Andersen eller Axelterp, har af de til afdelingen stjalne sager leveret til tiltalte 20, Steffensen, og til tiltalte 29, Brandstrups hustru, forskellige sager samt endelig ved sin udgang fra anstalten medtaget forskellige dels denne dels aktieselskabet tilhørende genstande.

Tiltalte Petersen, født den 14. December 1846, blev ved højeste-

retsdom af 19. Februar 1873 dømt til 8 års tugthusarbejde, og senere ved landsoverrettsdom af 27. Maj 1873 for 7. gang begået tyveri med tugthus i 3 år.

Tiltalte Rasmussen, født den 24. Marts 1831, blev senest anset efter kriminalretsdom af 12 Febr. 1876 med tugthusarbejde i 8 år.

Tiltalte Dahl, født den 11. April 1825, blev ved kriminalretsdom af 4. April 1876 senest anset med tugthus i 8 år

Tiltalte Andersen eller Axelterp, født den 20. Januar 1842, er senest ifølge Fredericia købstads extraretsdom af 5. April 1877 anset med tugthus i 5 år.

De tiltalte ville for deres foranførte forhold nu være at anse: Tiltalte Petersen for 8 gang tyveri, tiltalte Rasmussen for 7. gang tyveri, tiltalte Dahl for 6. gang tyveri og tiltalte Andersen for 6. gang tyveri, Petersen, Rasmussen og Dahl til tugthus i 2 år hver og tiltalte Andersen til forbedringshus i 1 år.

7) Betingelsesvis benådet fange Svend Larsen, der i de senere år af sit ophold i strafanstalten var anbragt i dennes proviantkælder, har efter anmodning af tiltalte 24, Jørgensen, i løbet af et halvt år stjålet og leveret denne flæsk fra anstaltens beholdning og efter anmodning af tiltalte 9, Ekmann, til denne stjålet flæsk; fremdeles har han nogle gange stjålet og leveret til tiltalte 29, Brandstrups hustru, flæsk og kød og endvidere leveret hende forskellige varer, som andre fanger efter hans anmodning stjal fra aktieselskabet, hvorhos han efter anmodning af tiltalte 30, Andersens hustru, ligeledes ved andre fangers medvirkning har af selskabets varer tilvendt sig og efterhånden leveret hende forskellige sager.

Tiltalte er født den 6. December 1841 og senest ved højesteretsdom den 2. Oktober 1874 anset med tugthus i 10 år. For sit anførte forhold vil han nu være at anse med fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage.

8) Betingelsesvis benådet fange Christen Sørensen eller Skov var, medens han befandt sig i overgangsstadiet, behjælpelig med at tærse for inspektøren og kom derved i daglig berøring med dennes daværende karl og hans røgter tiltalte 42, Laursen, og 43, Knudsen, og efter aftale med disse har han flere gange ugenlig bragt førstnævnte uldvarer m. m. og sidstnævnte forskellige varer, hvilke varer han efterhånden modtog af tiltalte 10, arrestanten Jensen, med hvem han havde aftalt at afsætte for ham, hvad han selv eller ved andre fanger kunde tilvende sig. Tiltalte er født den 2. December 1822 og senest ved Viborg overrettsdom af 21 Maj 1872 for tyveri anset med tugthus i 12 år. Han vil nu være at anse med forbedringshusarbejde i 1 år.

9) Smed Martinus Adolph Eliassen eller Ekmann blev i Januar 1864 benådet for den ham ved højesteretsdom af 18. Marts 1863 ikendte livsstraf med livsvarigt fængsel, men friheden blev ham skænket i April 1882. Han var til sin løsladelse i mange år anbragt i aktieselskabets arbejde som smed i egen smedie, og da han både ydede dette og fabrikmesteren personlig god tjeneste, havde han

større frihed til at færdes indenfor anstalten, ligesom han ofte kom i huset hos anstaltens nuværende præst, hvor han jævnlig nød forplejning. I sin straffetid har han benyttet sin forbindelse med andre fanger til ved disses hjælp at bestjæle selskabet i betydeligt omfang, ligesom han af sin fortjeneste har indkøbt mange varer af fabriken og fået sådanne skænket af fabrikmesteren. I de sidste 5 år af sin straffetid har han således efter aftale med andre fanger om at stjæle varer til ham modtaget sådanne, foruden at de tiltalte 4, Petersen, 10, arrestanten Jensen og 12, Høier, også til stadighed fra forskellige efterhånden udgaaede fanger, hvoriblandt tiltalte 14, Mortensen og som ovenfor nævnt tiltalte 5, Rasmussen. For varerne betalte tiltalte de forskellige fanger især brændevin, hvoraf han ved tiltalte 31, Lander og 33, Preunthun indførte betydeligt i anstalten. Sine koster har tiltalte afsat på følgende måde: en del har han efterhånden og afvekslende med lovlig indkøbte ting bragt til præstens hus og skænket præstens svigermøder og senere præstens hustru af hensyn til den forplejning, han jævnlig nød i huset. Førstnævnte er nu afgået ved døden, og sidstnævnte vil af hensyn til den ubetingede tillid, tiltalte nød også udenfor præstens hus og da det var vittterligt, at han indkøbte betydeligt for sin arbejdsfortjeneste, ikke have tænkt sig, at tingene vare stjalne. En anden del bragte han ligeledes til præstens hus, hvor han havde dem beroende i forskellige ham tilhørende i huset henstående møbler, indtil de efterhånden afhentedes af hans datter, tiltalte 36, Carlsens hustru, som dengang tjente i Horsens. Endelig har tiltalte ladet størstedelen af de lovligt erhvervede varer udbringe af anstalten ved tiltalte 31, Lander, som efter tiltaltes pålæg leverede dem til en i Horsens boende pige, der skulde bevare dem for ham, til han, som han den gang ventede, vilde blive løsladt. Tiltalte er født den 11. November 1815 og vil for sit foranførte forhold være at anse med forbedringshusarbejde i 1 år.

10) Arrestanten Jens Christian Jensen, der blev løsladt den 6. December 1882, har i løbet af vinteren 1881—82 en gang ugenlig modtaget til afsætning af fanger stjalne uldvarer af alle slags, som han i samme vinter afsatte til tiltalte 37, Nielsen, 38, Jakobsen, 39, Christensen og 40, Jensen. Efter at arrestanten den 9. Maj f. å. var løsladt af arresten under nærværende sag og boede i Horsens, begik han den 2. Juni næstefter et tyveri i det hus, hvor han boede; han blev atter arresteret, men så lejlighed til at undvige fra arresten den 11. Juni s. å. og begik den følgende dag to tyverier i Horsens. Arrestanten er født den 5. April 1848, er senest ved højesteretsdom af 2. Januar 1878 anset med tugthus i 6 år; han vil nu være at straffe med tugthus i 5 år.

11) Arbejdsmand Lars Rasmussen blev i 1869 indsat som livsfange i anstalten, men løsladt den 1. Maj 1882. Efter gentagne opfordringer af daværende opsigtsbetjent på anstalten, tiltalte 22, Jensen, har tiltalte fra anstaltens beklædningsoplag, hvor han var ansat, i

1881 stjålet og leveret Jensen varer, ligesom han efter anmodning af forhenværende opsigtsbetjente tiltalte 16, Stockholm og 21, Jacobsen har tilvendt sig og leveret dem varer; endelig har han efter anmodning forskaffet flv. dagvagt på anstalten, tiltalte 26, Thorup gennem tiltalte 12, Høier et stk. lærred til forklæder. Tiltalte er født den 25 September 1842 og ved højesteretsdom af 8. Juni 1869 anset med tugthus på livstid, men løsladt i Maj 1882; han vil nu være at straffe med fængsel på vand og brød i 2 gange 5 dage.

12) Arbejdsmand E. J. Dahl Høier, der blev løsladt fra anstalten i November 1882, har i det sidste år af sin straffetid jevnlig stjålet varer fra det aktieselskabet tilhørende oplag. Efter aftale med tiltalte 2, Schou leveredes varerne til denne, der afsatte dem til tiltalte 31, Lander, tiltalte 11, Rasmussen, tiltalte 9, Ekmann og tiltalte daværende opsynsbetjent 23, Madsen samt endelig til tiltalte 33, Preunthun. Tiltalte er født den 19. September 1843 og senest ved højesteretsdom af 29. Oktober 1878 straffet med tugthusarbejde i 4 år; han vil nu være at straffe med forbedringshusarbejde i 1 år.

14) Smedesvend Th. Mortensen løslodes af stratanstalten i 1881 efter at have udstået en 3 års straf. Han har i det sidste fjerdingår af sin straffetid flere gange ugenlig bragt tiltalte 9, Ekmann uldvarer, som fangen efter aftale med ham tilvendte sig til ham, hvorfor der af Ekmann gaves fangerne vederlag i brændevin og proviant. Tiltalte er født den 3. Februar 1851 og senest straffet med tugthus i 3 år; han vil nu være at anse med forbedringshus i 1 år.

15) Forhenværende spisemester på anstalten Ole Andersen har været ansat i dennes tjeneste fra 1. April 1853, først som portner og derefter som spisemester, indtil han under nærværende sag afskedigedes. Foruden at han i de senere år forskellige gange har tilvendt sig mindre kvantiteter the og kaffe af anstaltens beholdning, har han i næsten hele den tid, i hvilken han har været spisemester, tilegnet sig af anstaltens proviant, når der saltedes kød og flæsk, mindre kvantiteter til sin egen husholdning. Tiltalte, der er født 8. April 1826 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage

17) Forhenværende opsynsbetjent O. Poulsen eller Christensen har været ansat på anstalten siden 1. Juni 1860, indtil han under sagen afskedigedes. Fra 1878 førte han tilsynet med de fanger, der beskæftigedes som snedkere, bødkere, smede og sadelmagere. Til det arbejde, der udførtes ved fanger for private, skulde de pågældende bestillere selv tillægge det fornødne materiale; dette skete imidlertid kun undtagelsesvis, idet de sædvanligvis overdrog tiltalte at anskaffe det for dem, og af hensyn hertil har han også haft oplag af trævarer og jern i anstalten og også heraf taget alle de finere træsorter og det jern, som anvendtes til privatarbejde. Derimod har han ofte tilvendt sig fyrretræ af anstaltens beholdning til dette og herfor taget betaling af bestillerne. Endvidere har han i forskellige gange tilvendt sig stykker af anstaltens sällæder og stjålet tvistspild.

der tilhørte aktieselskabet. Tiltalte, der er født i Marts 1829 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage.

18) Forhenværende opsynsbetjent Jacob Mortensen har været ansat i straffeanstaltens tjeneste fra 1872, indtil han nu under sagens gang afskedigedes. Han har i de senere år ved flere lejligheder af forskellige fanger modtaget og forbrugt forskellige varer; uden anledning fra hans side gave fangerne ham disse ting, som han uagtet han indså, at de vare stjalne, dog modtog. Tiltalte der er født den 27 September 1838 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 2 gange 5 dage.

19) Forhenværende opsynsbetjent Jens Nielsen har været ansat ved anstalten siden 1875, indtil han under nærværende sag afskedigedes; han har i slutningen af 1875 og i begyndelsen af 1876 af en daværende fange i forskellige gange efter forud sket anmodning til ham modtaget diverse varer, som han vidste, fangen måtte have erhvervet ved tyveri, hvorhos han selv har stjålet dels i 1881 nogle malervarer tilhørende anstalten, dels næsten under hele tidsrummet, hægter, nåle og knapper samt et par lipund tvistspild tilhørende aktieselskabet. Tiltalte der er født i Februar 1845 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 4 gange 5 dage.

20) Forhenværende opsynsbetjent S. Steffensen har været ansat siden 1877, indtil han under nærværende sag afskedigedes. Han har for et par år siden afkøbt forskellige fanger stjalne sager, som de efter hans anmodning tilvendte sig til ham. Tiltalte der er født i Juli 1841 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage.

21) Forhenværende opsynsbetjent Simon Jacobsen ansattes 1865, indtil han under nærværende sag afskedigedes; han har for et par år siden af daværende fange, tiltalte 4, Rasmussen, 3 gange modtaget et par strømper, som han formåede Rasmussen til at stjæle til ham. Tiltalte, der er født den 25. September 1839 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage.

22) Forhenværende opsynsbetjent Niels Jensen, der fra 1879 indtil sin afskedigelse har været i anstaltens tjeneste, har for et par år siden formået daværende fange 11, Rasmussen til at stjæle varer til ham og senere i 8 forskellige gange modtaget varer, som en anden fange uden foranledning fra hans side tilbød ham, uagtet han indså at tingene vare stjalne. Tiltalte der er født den 7. November 1840 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 4 gange 5 dage.

23) Forhenværende opsynsbetjent Jens Madsen, der fra 1879 til sin afskedigelse har været i anstaltens tjeneste, har i 1882 af tiltalte 4, Petersen, og tiltalte 12, Høyer, samt af en tredje fange modtaget forskellige koster, der var stjalne til ham efter herom forudsket anmodning til fangerne. Kosterne bestode af remmelæder og 2 gange to stykker lærred. Tiltalte, der er født den 5. Marts 1852 og ej for-

hen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage.

24) Forhenværende opsynsbetjent og bager på anstalten Joh. R. Jørgensen blev antaget som bager i 1880 og er under sagen afskediget. Fra Midten af 1881 har han indladt sig på af fanger at modtage stjalne sager, som han forud havde anmodet dem om at stjæle til sig, og særlig af en enkelt daværende fange, som nu er i Amerika, modtaget stjalne varer en gang ugenlig eller sjældnere, bestående af strikkede varer, garn, mindre stykker lærred m. m. Tiltalte der er født den 24 September 1846 og ej forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage.

25) Reservebetjent på anstalten J. P. V. Fischer, ansat i anstaltens tjeneste 1877 til sin afskedigelse under sagen, har for et par år siden af to daværende fanger uden forud truffet aftale købt og modtaget diverse varer, som han vidste måtte være stjalne. Tiltalte, der har opgivet at være født den 4 September 1850, altså nu 33 år gammel, hvilken alder af retten er skønnet at stemme med hans udseende, og ej forhen er straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 2 gange 5 dage.

26) Forhenværende dagvagt E. J. Thorup, ansat ved anstalten i 1857 og nu afskediget, har i 1881 forskellige gange afkøbt tiltalte 4. Petersen varer, som denne efter foregående aftale havde stjålet og har på samme tid formået tiltalte 11. Rasmussen til at forskaffe ham et stykke lærred. I 1882 har han afkøbt en daværende fange forskellige varer, som han vidste vare stjalne. Tiltalte er født den 24 December 1828 og ikke forhen straffet; han vil være at anse med fængsel på vand og brød i 4 gange 5 dage.

27) Forhenværende dagvagt T. Nielsen eller Mariager, ansat ved anstalten siden 1863, indtil han under sagen afskedigedes, har i 1881 afkøbt tiltalte 4, Petersen en vest, som P. efter aftale havde tilvendt sig til ham. Tiltalte, der er født den 24 August 1822 og ikke forhen straffet, vil være at anse med fængsel på sædvanlig fangekost i 60 dage.

28) Eleonore Vilhelmine Rasmussen, fhv. bogholder ved anstalten Sønderups hustru, har i vinteren 1881 82 og den påfølgende sommer af tiltalte 4, Petersen og en tidligere nu afdød fange i mange forskellige gange modtaget stjalne varer. Disse leveredes hende dels efter forudgået anmodning til fangerne om at stjæle dem til hende, dels uden forudtruffen aftale, idet fornævnte afdøde fange hos hende havde et fast afsætningssted for stjalne sager. Tiltalte, der er født den 11 Juli 1837 og ved kriminalretsdom af 8 December 1863 blev straffet med fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage.

29) Inger Jørgensen, sygehusbetjent Brandstrups hustru, har i løbet af det sidste par år flere gange af forskellige fanger modtaget uldgarn, sengebånd osv. samt ubetydelig flæsk og kød, hvilke ting fangerne uopfordret tilbød hende og som hun modtog, vidende, at

de vare stjålne, ligesom hun i 1882 har ladet tiltalte J. Larsen forstå, at hun var villig til at modtage, hvad han kunde tilvende sig til hende. Tiltalte, der er født den 22. Maj 1827 og ikke forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage.

30) Kirstine Andersen, tiltalte 15, fhv. spisemester på anstalten Andersens hustru, har i 1881, efter forud at have ladet tiltalte 19, Larsen forstå, at hun ønskede sådanne varer, modtaget forskellige af disse, skønt hun vidste, at han selv eller andre fanger måtte stjæle dem. Tiltalte, der er født den 11. August 1855 og ikke forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage.

31) Fhv. fabrikmester P. O. J. Lander var indtil foråret f. å. ansat som mester i aktieselskabets fabrikker på anstalten. Foruden at tiltalte ved enkelte lejligheder af forskellige fanger har købt varer, som han vidste vare stjålne, har han i $\frac{1}{2}$ år efter aftale med tiltalte Schou om til fælles fordel at forskaffe ham, hvad han kunde erhverve ved tyveri, modtaget og udført af anstalten en mængde forskellige varer, han har endvidere i 1 år været tiltalte 9. Ekman behjælpelig ved de af ham begåede tyverier. Tiltalte, der er født den 10. Maj 1840 og ikke forhen straffet, vil være at anse med forbedringshusarbejde i 8 måneder.

32) Fhv. fabriksmester P. H. Gylding Preuthun har, mens han var mester i aktieselskabets fabrik på anstalten, formået tiltalte 12, Høier til at stjæle til ham af selskabets oplag, dels remmelæder, dels uldtøj og stout, hvilke han for en del lod vikle omsig af Høier og således skjulte på sin person hjembragte. Tiltalte har også forklaret, at han i nogle gange har været tiltalte Ekman behjælpelig med at stjæle flormel fra selskabet. Tiltalte, der er født den 25. Marts 1829 og ikke forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage.

34) Christiane Caroline Rasmussen, tiltalte 4, Petersens hustru, og 35) Ane Sofie Petersen, af hvilke førstnævnte tjente i præstens hus indtil November 1882, medens sidstnævnte havde ophold samme steds, have i halvåret Maj—November 1882 afvejlende i mange gange modtaget uldvarer m. m. fra tiltalte 4, Petersen, nagtet de indså, at disse vare stjålne; han henlagde, når han arbejdede i anstaltens haver, de stjålne sager i en under en busk i haven nedgravet kasse til afhentning af de pågældende, der sædvanlig lagde en flaske brændevin i stedet. De tiltalte, der ere fødte Rasmussen den 2. Januar 1857 og Petersen den 8. Oktober 1866 og ikke forhen straffede, ville være at anse, førstnævnte med fængsel på vand og brød i 3 gange 5 dage og sidstnævnte med fængsel på sædvanlig fangekost i 20 dage.

36) Th. P. E. Ekman, Carlsens hustru, har, medens hun fra November 1878 til Maj 1879 tjente i Horsens, jevnlig, når hun besøgte sin fader tiltalte 9. Ekman på anstalten i præstens hus modtaget

stjålne varer bes'ående af uldsager, bomuldstøj, lærred m. m., som hun formodede vare stjålne. Endvidere har hun i Oktober 1881, medens hun tjente hotelejer Petersen i Horsens, frastjålet denne en 100 kroneseddel; endelig har hun i samme tjeneste en tid forud frastjålet ham 10 kr. i sølv. Tiltalte, der er født den 29. August 1856 og ikke forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 5 gange 5 dage.

37) Vognmand Hans Nielsen eller Lihme,

38) Vognmand Rasmus Jakobsen,

39) Vognmand Hans Christensen eller Rye og

40) Vognmandskusk Niels Peter Jensen have, medens de i 1881 kørte kul til anstalten, afkøbt tiltalte 10, arrestanten Jensen stjålne varer, sidsthævnte dog uden foregående aftale, skønt de vidste, at han kun ved tyveri kunde skaffe dem. Tiltalte, der ere fødte, Nielsen den 22. September 1825, Jakobsen den 5. Jan. 1833, Christensen den 15. Februar 1822 og Jensen den 21. Aug. 1847 og ikke forhen straffede, ville være at anse, de to førstnævnte med fængsel på vand og brød i 2 gange 5 dage og sidstnævnte med fængsel på sædvanlig fangekost i 30 dage.

41) Snedkersvend D. A. Challet har, mens han i 1881 udførte snedkerarbejder i anstalten, 5 gange afkøbt en daværende fange 3 trøjer og 2 par underbenklæder, som fangen uopfordret tilbød ham, skønt han vidste, de vare stjålne. Tiltalte, der er født den 21. September 1829 og ikke forhen straffet, vil være at anse med fængsel på vand og brød i 8 dage.

42) Tjenestekarl Anton Laursen og

43) Røgter Jens Jørgen Knudsen have, mens de tjente inspektøren på strafanstalten, førstnævnte som karl og sidstnævnte som røgter, forskellige gange i vinteren 1881—82 afkøbt tiltalte 8, Sørensen stjålne varer. Tiltalte, som ere fødte, Laursen den 9. Juli 1854 og Knudsen den 7. Oktober 1829 og ej forhen straffede, ville være at anse med fængsel på vand og brød, Laursen i 3 gange 5 dage og Knudsen i 2 gange 5 dage.

44) Farver J. W. Larsen, der fra begyndelsen af 1875 i et halvt år var aktieselskabets farvemester i anstalten, har i den angivne tid i en halv snes gange afkøbt en daværende fange håndklæder, et par skjorter og et lagen, som han vidste, at denne tilvendte sig af anstaltens vasketøj, og i samme tidsrum afkøbt en anden fange to sengebånd, som han vidste vare tilvirkede af stjålet materiale. Det var fangerne, som hver gang tilbød ham de ommeldte ting. Tiltalte, der er født den 20. Januar 1839 og ej forhen straffet, vil være at anse med 2 gange 5 dages fængsel på vand og brød.

Aktionens omkostninger, herunder salær til aktor, prokurator Hviid, 600 kr. og til defensorerne, prokuratorerne, kammerassessor Poulsen 50 kr. og Bjerregaard 400 kroner, blive efter nærmere bestemt forhold at udrede af samtlige tiltalte.

Sagsførelsen har været lovlig.

Thi kendes for ret:

For tiltalte 16 Stockholms vedkommende bortfalder sagen.

For tiltalte 32 Karchs vedkommende afvises sagen.

Tiltalte 2, Schou, 4, Petersen, 5, Rasmussen, 6, Dahl og arrestanten 10, Jensen bør straffes med tugthusarbejde, nr. 10 i 5 år, nr. 4, 5 og 6 hver især 2 år og nr. 2 i 6 måneder.

Tiltalte nr. 8 Sørensen eller Skov, nr. 9 Eliassen eller Ekmann, nr. 12 Højer, nr. 13 Andersen eller Axelterp, nr. 17 Mortensen og nr. 31 Lander bør straffes med forbedringshusarbejde, nr. 8, nr. 9, nr. 12, nr. 13 og nr. 14 hver især i 1 år og nr. 31 i 8 måneder.

Med fængsel på vand og brød bør straffes nr. 3 Laursen, nr. 7 Larsen, nr. 15 Andersen, nr. 17 Poulsen eller Christensen, nr. 24 Jørgensen, nr. 28 Sønderups hustru, nr. 33 Preuthun, hver især i 6 gange 5 dage; nr. 36 Carlsens hustru i 5 gange 5 dage; nr. 19 Nielsen og 22 Jensen samt nr. 26 Thorup hver især i 4 gange 5 dage; nr. 20 Steffensen, nr. 21 Jakobsen, nr. 23 Madsen, nr. 29 Brændstraps hustru, nr. 30 Andersens hustru, nr. 34 Pedersens hustru og nr. 42 Laursen hver især 3 gange 5 dage; nr. 11 Rasmussen, nr. 18 Mortensen, nr. 25 Fischer, nr. 37 Nielsen eller Lihme, nr. 38 Jakobsen, nr. 43 Knudsen og nr. 44 Larsen hver især i 2 gange 5 dage; nr. 41 Challet i 8 dage og nr. 40 Jensen i 5 dage.

Med fængsel på sædvanlig fangekost bør straffes nr. 27 Nielsen eller Mariager i 60 dage, nr. 39 Christensen eller Rye i 30 dage og nr. 35 Petersen i 20 dage.

Nr. 1 inspektør Mazanti R. af Db. bør til statskassen bøde 500 kr. eller, såfremt bøden ikke fuldt betales, hen sættes i simpelt fængsel i 2 måneder.

Aktionens omkostninger (se ovenfor).

Blandet Indhold.

DANMARK. Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse har efter den 44de beretning for 1882/83 taget sig af 27 drenge og 8 piger. Af disse børn var et 8 år, fem 9 år, fire 10, elleve 11, elleve 12, et 13 og to 14 år. I privat pleje ere 25 anbragte og 10 i opdragelsesanstalter. Kun 7 af de anbragte børn have været siffradede før, om de øvrige anføres, at nogle have været tiltalte men ere slupne med en advarsel; iøvrigt skildres de alle som løgnagtige eller tyvagtige. Foreningens årsindtægt var 23717 kr. og udgiften var 20805 kr. Plejepengene udgjorde 7859 kr. Om resultaterne af Foreningens virksomhed meddeler beretningen som sædvanlig intet.

Kjøbenhavns Amts Arresthus. Arrestdagenes antal har i 1883 været påtældende i aftagende; det udgjorde kun 12,669 mod 18,575 i 1882. Af disse faldte på nordre birk 3855, på søndre birk 7318 og på Amager birk 1496 imod henholdsvis 6036, 10,151 og 2388 i året 1882. Arrestanternes antal i 1883 udgjorde 893 mod 1174 i 1882. Heraf henhørte under nordre birk 272, under søndre birk 492 og under Amager birk 129 mod henholdsvis 354, 634 og 186 i året 1882. Det højeste antal arrestanter på en dag har været 45. Om trent 12 pct. af de forbrydere, der have hensiddet i arresthuset i det forløbne år, have været udlændinge, fornemlig svenskere.

Sundhedstilstanden i anstalten har været udmærket, og ingen arrestant er i årets løb meldt syg. Dette tilskrives den gode ventilation i anstalten og den der herskende, strengt overholdte orden og renlighed i forbindelse med arrestanternes sunde forplejning og daglige bevægelse i fri luft. Hvad disciplinen angår, skete derikk i året 1883, ligeså lidt som i de nærmest foregående 10 år, noget brud på denne, som har medført straf, og naftet der i årets løb har hensiddet 893 personer af højst forskellige livsvilkår, deriblandt 207 udelukkende vagabonder, løsgængere, betlere, drikkældige og udsvævende personer, er der ikke passeret noget uheld, uorden eller eksempel på opsætsighed mod de tilsynshavende.

Endelig kan bemærkes, at der har været arholdt gudstjeneste i arresthuset 26 søn- og helligdage samt jule- og nytårsaften.

Viborg Fængselselskab har i 1883 antaget sig 76 løsladte, hvoraf 3 fra arresthusene, ligesom det også har støttet 23 tidligere hjælpne. Ialt har det fra 1 Decbr. 1860 taget sig af 1312 løsladte fanger, af hvilke 346 ere straffede påny eller iøvrigt opgivne af Selskabet. Selskabets opfordring til Jyllands politimestre om disses samvirken med dette, således at også løsladte fra arresthusene støttedes, er besvaret imødekommende af 22 af disse. Dette har foranlediget Selskabet til at henlede politimestrenes opmærksomhed på ønskeligheden af, at der i jurisdiktionerne fandtes private folk, som vilde bistå med at skaffe løsladte tjeneste ligesom også med at skaffe Selskabet hidragede medlemmer. Selskabets udgift til understøttelser udgjorde 2110,50 kr. Grundfonden er 11973,22 kr.

NORGE. **Thronhjems Fængselselskab** har efter beretningen for 1882, understøttet 118 personer med kr. 1366,90. Af disse vare 44 løsladte tidligere, 12 vare fra byens distriktsfængsel, 4 fra s. Thronhjems amts. Skønt formen for understøttelserne væsenligt er den samme som tidligere, er det dog åbenbart, at der er en alvorlig bestræbelse hos selskabets bestyrelse for at udvikle virksomheden således, at den får den størst mulige betydning.

FRANKRIG. En prisopgave er fremsat af Société générale des prisons i Paris om konstruktionen af et cellefængsel for 60 tauger

overensstemmende med et i den anledning offentliggjort program. Det bedste projekt tildeles 2000 frs. og en forgyldt sølvmedaille. Projekterne skulle være indleverede senest 15 Maj d. år, og bedømmelsen afgøres i Selskabets møde d. 10 Juni d. år.

ITALIEN. Dødsstraffen. Efter en meddelelse i „Evening Standard“ af 25 Januar 1884 fra Howard-Selskabets Sekretær WILL. TALLACK er dødsstraffen anvendt i Italien fra 1865 til 1874 efter følgende forhold:

I 1866 dømtes	81 personer	til døden,	ingen henrettedes,
— 1867 —	75	—	7
— 1868 —	72	—	7
— 1869 —	111	—	4
— 1870 —	102	—	1
— 1871 —	122	—	2
— 1872 —	41	—	2
— 1873 —	73	—	5
— 1874 —	87	—	3

Efter den tid er ingen dødsdom fuldbyrdet.

TYSKLAND. Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen holder sit årsmøde Torsdag d. 15 Maj 1884 i Hamburg. Dagsordenen er endnu ikke fastsat.

Litteratur.

I Cellfængelset. Bilder ur förbrytareverlden efter erfarenheter i en straffanstalt, af en f. d. fängelsepredikant. Efter tredje tyska upplagan. Förra delen. A. V. CARLSONS förlag. Stockholm*) Uti inledningen till föreliggande arbete omnämner författaren, huru han med anledning af de tillfälliga besök han gjort på en straffanstalt blifvit gripen af dess olyckliga invånares nöd och känt sig manad att söka uträtta något till deras sannskyldiga välfärd, hvarför han äfven, om ock med en viss fruktan, beredvilligt lät sig anställas som religionslärare och själasörjare vid fängelset, då man anmodade honom derom. Inemot tre år kom han sålunda att arbeta bland samhällets olyckabarn. Under denna tid gjorde han många både glädjande och smärtsamma erfarenheter. Det är dessa

*) Närværende bog er under titelen „Fra Fængslernes Verden“ udkommen i oversættelse af Pastor ВАННОПТ i Kristiania; den findes omtalt i Tidsskriftets årgang 6, side 273. (Red)

erfarenheter, som han framställer i sina „Bilder aus der Verbrecherwelt“, hvilka han bland annat för att uppfylla åtskilligas önskningslåtitt utkomma i tryck. Bilderna, af hvilka somliga äro ganska utförligt och andra i korthet affattade, äro af ett omvexlande innehåll. I dem afmålas mördare, gittblandare, röfvare, mordbrännare, menedare, tjuftar — såväl tillfälliga som ex professo — bedragare, förbrytare mot allmän sedlighet m. fl. Framställningen är oftast gjord i form af samtal mellan författaren och någon fånge samt är på flere ställen liflig och målande. Allt är skådadt från religionens och moralens synpunkt, hvarför teckningarne äro egnade att ingifva läsaren en helig afsky för brottets väg, äfven om den synes aldrig så ljuf och oskyldig. Af denna orsak torde man utan betänkande kunna sätta en dylik bok i handen på fångar. De skola deri återfinna mycket ur sitt inre och yttre lif samt få se lösningen på åtskilliga spörsmål, som de bära på sitt hjerta.

—r—

Blietter für Gefängnisskunde. Siebenzehnter Band, 4 Heft. 1883. Indhold: Efter hvilke normer bør cellefångsler bygges? af KROHNE. Beskyttelsen af lösladte fanger, af KR. Litteratur. Correspondance. Blandinger. Meddelser om strafanstalter. Personalia. Foreningssager. Berigtigelser.

Samme. Neunzehnter Band, 1 u. 2. Heft. 1884. Indhold: Forhandlingerne på medet i Wien 17—21 Septbr. 1883 af Foreningen for tyske fængselsembeds mænd.

Samme. Achtzehnter Band, 1. und 2. Heft. 1884. Indhold: Straffereplejens og fængselsvæsenets fremskridt i Europas ikke tyske lande. En historisk oversigt, af KRAUSS. Korrespondancer, deriblandt: Det preussiske deputeretkammers kommissionsberetning om petitionen angående ophævelsen af fængselsarbejdet. Et foredrag af Direktor STRENG om fængselsarbejdet. Af Blandinger fremhæves: Phthisis i fæng-lerne, af Dr. BAER. Tugthuset i Nürnberg for 85 år siden.

Bulletin de la Société générale des prisons Nr. 7. 1883. Indhold: Loven om beskyttelsen af børn i senatet, af QUÉRENET. Et besøg i Turins fængsler, af LACOUR. Deportationen på de franske geografiske Selskabers kongres, af HARDOUIN. Bemærkninger vedrørende den intern. penit. kongres, af MOREL. Den kriminelle retspleje i Frankrig 1826—80 Revue for de præventive institutioner i Frankrig og udland, redigeret af A. de CORNY. De amerikanske fængsler og den internationale kongres, af FRED. WINES. Om opfinderne af ny straffesystemer, af MAKREIS. Rivista's prisopgaver.

Samme Nr. 8. 1883. Indhold. Beretning om opførelsen af cellefængsler i departementerne, af JORET DESCLOSES. Meddelelse om en projekteret agerbrugskoloni i Algerie for forsømte børn fra

Seinedepartementet, af BLUYRE. Loven om beskyttelse af børn i senatet, af QUÉRENET. Studier over den brødefulde ungdom og dens forbedring, af E. C. Opdragelsesanstalterne i Ruyssede og Beer-nem, af de CORNY. Den krim. retspleje i Frankrig 1826—80. Celle-fængslet i Madrid. Bretagnes fængsler i det 18de århundrede, af HARDOUIN. Den penit'ent ære statistiki i Spanien. Italiens ny straffelov.

Samme. Nr. 1. 1884. Indhold: Meddelelse om den åbnede konkurrence om en økonomisk konstruktion af cellefængsler i departementerne, af JORET-DESCLOSIÈRES. En supplerende meddelelse om tilbagetaldet, af F. DESPORTES. En prisopgave omfattende en økonomisk konstruktion af de departementale fængsler. Preussens fængselsstatistik i 1871—82, af G. DUBOIS. Beretning om konstruktionen af cellefængsler, af KROHNE. Loven om børns beskyttelse i Senatet, af QUÉRENET. Revue for præventive institutioner i Frankrig og udlandet redigeret af A. de CORNY.

The Reformatory and Refuge Journal, Jan. 1884. Indhold: Den kgl. kommissions beretning om de reformatoriske og industrielle skoler.

Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen. 13 Vereinsheft 1884 Indhold: Forhandlingerne på den 8de generalforsamling. Opdragelsesanstalten Wilhelmstift i Brunswig, af EISSFELDT. Deportationsspørgsmålet i det franske deputeretkammer, af Dr. BAUER. Opdragelses- og forbedringsanstalterne og de industrielle fattigopdragelsesanstalter i Sveits, af Dr. H. FÖHRING. Oversigt over Tidsskriftets hidtidige indhold. Medlemsfortegnelse. Nekrolog over Direktør GRUMBACH.

Bulletin de la Commission pénitentiaire internationale. Nr. 5 til II, indeholdende udtalelser om romerkongressens forhandlingsemne 5, sektion II, af KÖNIG.

—	4	—	II, - FLOOS VAN AMSTEL.
—	4	—	I, - THONISSEN.
—	3	—	III, - STARKE.
—	7	—	II, - STRENG.
—	3	—	I, - LAMEZAN.
—	2	—	III, - E. YVERNÈS.
—	8	—	II, - J. CH. KUHNE.
—	6	—	I. - AL. de MOLDENHAWER.

TIDSSKRIF T E T

bedømt i udlandet.

I den *Letterstedske Forenings Tidsskrift*, årgang 1883, hefte 6, har Professor juris ved Upsala Universitet, JON. HAGSTRÖMER, gjort Tidsskriftet til genstand for en længere rosende omtale, hvoraf her skal anføres:

„I öfrigt utmärkes Tidskriften af samma goda och rikhaltiga innehåll, som man finner i de första årgångarne. . . . Öfverhufvud synes det vitsordet kunna lemnas, att Tidskriften på ett ytterst förtjänstfullt sätt fyller sin viktiga uppgift. Det vore därför önskligt, att den samma ej blott från de egentliga fackmännen, utan ock från den stora allmänhetens sida komme i åtnjutande af det stöd och den uppmuntran, som ett företag, sådant som detta, icke gerna kan undvara“.

I *Blätter für Gefängnisskunde*, bind 18, hefte 1 og 2, 1884, siges i et historisk overblik over fængselsvæsenets fremskridt i de ikke tyske lande i Europa, af Præsten Hr. KRAUS,

„In Kopenhagen erscheint im 6 Jahrgang, herausgegeben von FR. STUCKENBERG, die tüchtig redigirte und reichhaltige Nordische Zeitzchrift für Gefängnisswesen“.

BARNAMORDSTATISTIK

från
FINLAND.

Sedan slutet af år 1881 har Birger Jarls gamla slott invid Tavastehus jemte de byggnader, som under tidernas lopp uppstått kring detta fäste, tjänat såsom förvaringsort för alla de kvinnor, hvilka blifvit af finska domstolar dömda för brott till tukthusstraff eller för lösdrifveri och lättsinnigt lefverne ålagts förrätta allmänt arbete. Dessa tvenne olika slag af fångar har man dock, så mycket lokala förhållanden och andra omständigheter det tillåtit, försökt hålla från hvarandra åtskilda, enär olika lagbestämningar måste följas vid behandlingen af straffångarne och af arbetsångarne, i det nemligen Kejslerliga förordningen af den 26. November 1866 angående verkställighet af frihetsstraff tillämpas på straffångarne, då deremot arbetsångarne ännu äro underkastade de bestämningar, som finnas uttalade i Kejslerliga reglementet för arbets- och korrektionsinrättningarna i Finland af den 17. December 1839. Straffångarnes antal utgjorde under år 1883 inalles 345 eller i medeltal 231 om dagen samt arbetsångarnes hela antal åter 303 eller i dagligt medeltal 109.

Af de nämnda 345 straffångarne hade 234 eller i det närmaste 68 pct. begått barnamord eller dermed beslägtade förbrytelser.

I förhållande till folkmängden förekommer brottet oftast i sydvestra och mellersta delen af landet eller inom Åbo och Tavastehus län samt är åter mest sällsynt i sydöstra Finland eller Viborgs län. På landsbygden förekommer åter brottet mycket oftare än i städerna, hvilket framgår deraf att endast 16 af de under år 1883 å fängelset intagna barnamörderskorna voro hemma från stadskommuner.

Orsakerna till nyss antydda förhållanden måste man, specielt hvad Viborgs län och östra Finland beträffar, söka deri, att qvinnan på dessa trakter vid mycket unga år, vanligen emellan 15 och 20 års ålder, träder i äktenskap samt att det allmänna rättsmedvetandet hos allmogen såsom någonting synnerligen nesligt hos qvinnan stämplar otukt och nedkomst med oäkta foster. Det finnes nemligen exempel uppå, att inom församlingar i denna landsdel icke något enda fall af oäkta barnsbörd på flere år för presterskapet blifvit anmäldt. Annat är deremot förhållandet i städerna, der osedligheten i allmänhet är ganska stor. Att brottet der åter icke oftare förekommer, beror otvifvelaktigt derpå, att nedkomst med ett oäkta foster icke anses för synnerligen skamligt samt att mödrarna med lätthet och mot en ringa betalning kunna få sina barn utackorderade hos personer, som sedermera i de flesta fall finna sin fördel uti att på allt sätt vanvärda barnen, ja ofta nog uppamma dem till brott och osedligt lefverne.

På landsbygderna i de tätare befolkade trakterna af Finland är barnamord, såsom redan framhållits, ett ofta förekommande brott, ehuru straffet derför är ganska strängt (ända till tio års tukthus). Den, som är förtrogen med förhållandena på landet, bör likväl icke så mycket förundra sig öfver att så är fallet. Ty vanligen inlogera de mindre bemedlade finske lägenhetsinnehafvarene sina tjänare, drängar och pigor uti samma stuga. Är lyckan god, få hans egna söner och döttrar plats uti samma stuga som tjänarene. Den ständiga beröringen under dagens arbete framkallar äfven ofta mellan de unga ömma förhållanden, som för de

qvinliga individerna medföra påföljder af den mest allvarssamma natur. Något lagligt äktenskap kan emellertid icke komma till stånd, emedan mannen ofta af ekonomiska omständigheter är förhindrad att äkta den qvinna, han lägrat. Har åter lägersmål egt rum emellan sonen till en besutten bonde och en tjenarinna, så sätta sig mannens föräldrar på grund af den stora rangskilnad, som bland den finska allmogen göres emellan besuttet och tjänande bondfolk, på det bestämdaste emot en sådan förening. Lika litet gifver en hemmansegare bifall till äktenskap emellan en dräng och sin dotter, äfven om dottern gifvit sin qvinliga ära till pris för denna förening. Blygsel drifver derföre ofta qvinnan att först fördölja sitt hafvandeskap och sedan begå barnamord.

Då emellertid endast 136 eller vidpass 52 pct. af hela antalet barnamörderskor afdagatagit sitt första i lönskaläge aflade foster och det väl om de flesta men icke om alla af dem kan sägas att blygsel utgjort motivet till brottet, så måste äfven andra orsaker sökas till detta brott. Ty af återstoden hafva nemligen 65, förrän de begått barnamord, framfödt ett, 21 hafva gifvit lifvet åt två, samt 8 åt tre eller flere oäkta barn. (Af de återstående fyra till ifrågavarande slag af förbryterskor räknade fångarne hafva två blifvit dömda för delaktighet i barnamord, en för att hafva afdagatagit sitt äkta barn samt en för åttafaldigt barnamord). Dessa sistnämndas qvinliga ära är redan förspild och de öka således icke i någon nämnvärd grad sin vanära, om de skänka lifvet åt flere oäkta barn. Hos denna kategori af barnmörderskor har man velat uppgifva fattigdom och farhågor för barnets framtida existens såsom verkande orsak till brottet. Och sannt är äfven att de flesta af dessa barnamörderskor befunnit sig i ytterst fattiga och beklagensvärda omständigheter, enär de ej haft att för sig och sina barn påräkna annan utkomst, än hvad en piglön eller inkomsten af tillfälligt arbete kunnat lemna, men ytterst få af de 234 barnamörderskor, ref. tillsport om orsaken till deras brott, hafva direkte velat uppgifva fattig-

domen såsom skäl till sin förtviflade handling, till hvilken ekonomiskt betryck det oaktadt måste anses hafva utgjort det rätta motivet.

Svaret på denna fråga utföll nemligen vanligtvis sålunda att fruktan för anförvandter eller husbondefolk dref den tillfrågade att begå brottet. Och öfver detta svar bör man ej så mycket förundra sig, ty sällan förekommer att ett husbondefolk med kärlek och ömhet skulle behandla sina tjenare eller försöka att med goda ord och lämpor tillrättavisa dem för deras felsteg, utan äro de vanliga korrektiven först hårda ord och förebräelser och sedan, om dessa icke medföra åsyftad verkan, skiljande från tjensten. Råkar en tjenarinna dessutom till den grad förgå sig att hon för en tid af sjukdom blifver ur stånd satt att sköta sina sysslor, drifves hon ofta utan nåd och förbarmande på porten. Ej underligt då, om en tjenarinna, som går hafvande med sitt foster, i det längsta söker dölja detta sitt tillstånd samt vid påkommande födslosmärtor i sökt enslighet framföder och afdagatager fostret för att, såsom bland barnamörderskor i Finland mycket ofta är fallet, omedelbart derefter åter vidtaga med sina göromål.

Påståendet att fruktan för anförvandters och husbondefolks vrede samt deraf beroende ekonomiskt obestånd utgör orsak till barnamord, synes vinna bekräftelse, om man tager i betraktande den ålder, vid hvilken ifrågavarande brott vanligen begås. Det för handen varande materialet lemna nemligen följande siffror:

	Vid 18 års ålder har brottet begåtts af	6
	- 19 - - - - -	10
	- 20 - - - - -	15
Emellan	20 och 25 - - - - -	83
-	25 - 30 - - - - -	60
-	30 - 35 - - - - -	31
-	35 - 40 - - - - -	18
	Öfver 40 - - - - -	11

Summa 234

Häraf framgår att mer än hälften af de till tukthusstraff dömda barnamörderskorna redan uppnått 25 års ålder, då de begått sina brott. De flesta af dem, som förut framfödt oäkta barn, höra äfven till dessa åldersklasser samt hafva vid tiden för brottets begående befunnit sig i annans tjänst. De hafva dessutom redan uppnått den ålder att de svårligen kunna anses hafva af lättsinne eller öfvervilning föranledts till sin lagstridiga handling, utan framträder brottet här vid lag såsom mer eller mindre öfverlagdt. I betraktande häraf kan man ej gerna antaga annat motiv för brottet än fruktan för att ådraga sig sitt husbondefolks misshag och af slik orsak gå förlustiga sin innehafda tjänst.

Å nästa sida stående tabell gifver vid handen att både gällande lag och dennas handhafvare i Finland med allvar och stränghet betrakta ifrågavarande brott.

Under år 1883 intogos inalles 63 för brott till tukthusstraff dömda fångar, deraf 31 voro dömda att undergå straff för barnamord eller dermed beslätade förbrytelser.

Den 27 Maj 1883 inträffade Deras Majestätens ALEXANDER III's och MARIA FEODOROVNAS kröning i Moskva, i anledning af hvilken högtidlighet ett kejsarligt manifest och pardonsplakat utfärdades, som bestämde att alla för vissa slag af brott dömda fångar, hvilka utstått halfva straffet eller derutöfver, skola frigifvas. Detta pardonsplakat tillämpades på alla för barnamord dömda fångar, hvilka före plakatets utfärdande begått sina brott. Derigenom inträffade en stor minskning i fångantalet, enär ej mindre än 106 straffångar på grund af detta plakat på en gång frigåfvos.

Under år 1883 hafv^a ifrån straffanstalten afgått

a) efter till fullo utståndet straff 25, deraf för barnamord	13
b) på grund af pardonsplakatet	127, - - - 121
c) med döden	12, - - - 9
d) på grund af särskild benådning	1, - - -
e) på egen begäran deporterade till kolonierna i Sibirien.	4.

Summa 169, deraf för barnamord 143

Straffets längd i förhållande till brottet framgår af följande tabell:

Brottets beskaffenhet.	Lifstid	15 år	13	12	10	9	8	7	6	5	4	3	2 $\frac{1}{2}$	2	1 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	Summa.
Dråp å barn*).	1	1	n	2	2	n	2	n	n	n	n	1	n	n	n	n	n	n	8
8-faldigt barnamord . . .	n	n	1	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	1
Enkelt barnamord	n	n	n	n	9	2	51	70	41	9	5	n	n	n	n	n	n	n	187
Delaktighet i barnamord	n	n	n	n	1	n	n	1	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	2
Vållandet till sitt fosters död	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	11	1	14	1	3	2	2	34
Försök till barnamord . .	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	1	n	n	1
Summa	1	1	1	2	12	2	53	71	41	9	5	12	1	14	1	4	2	2	234

*) Härunder inbegriper finsk lag det brott, då en person afdagatager sitt (antingen äkta eller oäkta) barn, hvilket redan uppnått den ålder att det icke mera kan hänföras under benämningen foster. Barnet bör vara åtminstone å 7 dagar gammalt. Straffet, som finnes utsatt i 1 § 14 Kap. Missgerningsbalken af 1734 års lag, är: „miste högra hand, och halshugges, mannen varde steglad och qvinnan bränd å båle.“

Öfverrätts utslag i dessa mål skall alltid underställas pröfning af Regenten, som städse i slika fall begagnar sig af sin rätt att benåda. Deraf härleder sig äfven den stora olikheten i brottets bestraffning.

Vid årets slut kvarvoro i straffängelset inalles 176 fångar deraf 92 barnamörderskor. Endast 6 af dessa åtnjuta ingen lindring i sitt straff.

Under sin fängelsetid uppföra sig barnamörderskorna enligt regeln klanderfritt samt följa med ödmjukhet och undergifvenhet de i många afseenden ganska stränga fängelsereglerna.

Af 122 disciplinära bestraffningar, som under året ådömts santliga i fängelseanstalten intagna fångar, belöpte sig nemligen endast 10 på barnamörderskorna. För öfrigt äro de flitiga, händiga och pålitliga i sitt arbete, hvarföre befälet äfven helst utser fångar, hörande till denna kategori af brottslingar, till att utföra inom fängelset förekommande sysslor, der ett större mått af förtroende måste skänkas fången. På grund af dessa goda egenskaper har befälet också ansett sig kunna med skäl rekommendera barnamörderskor, som utstått sitt straff, till erhållande af tjänst hos enskilda personer. Åt sjuutton af de under året frigifna har det jemväl lyckats befälet bereda plats såsom tjänstehjon inom väl ansedda familjer i Tavastehus eller dess närmaste omnejd. *En* svek tyvärr förtroendet och afvek tjänsten efter att der hafva dröjt endast några dagar; men för öfrigt hafva alla, som tagit frigifna barnamörderskor i sin tjänst, uttryckt sin fulla tillfredsställelse med dem, dervid i främsta rummet såsom utmärkande förtjenster framhållande det ordningssinne och den obetingade lydnad, de i sin tjänst ådagalägga.

Återfall i föröfvande af barnamord är någonting i Finland mycket ovanligt, likasom det äfven sällan händer att en till tukthusstraff för barnamord dömd kvinna förut blifvit fäld till ansvar för andra förbrytelser. Likväl inträffade det med de år 1883 i fängelset intagna barnamörderskorna att tvenne af dem förut utstått straff för vållande till fosters död samt en för tvenne resor tjufnad.

Tavastehus Straffanstalt i Mars 1884.

A. W. BECKER.
Direktör.

NÅGRA UPPGIFTER
om
STRAFFÄNGELSET I ÅBO
för år 1883.

(Sammanställda med ledning af den till Fångvårdsstyrelsen
i Finland angående fängelset afgifna årsberättelser.

I. Byggnaderne.

Fängelset, hvori förvarats till tukthusstraff öfver 3 år
dömde förbrytare af mankön, består af

- a) *Tre* med hvarandra genom korridorer sammanbundne större *flygelbyggnader*, uppförde af tuktad granit och invändigt beklädde med tegel; hvarje om tre våningar, af hvilka de öfversta innehålla sofsalar för gemensamhetsfångarne och fängelsets kyrka, de mellersta arbetsalar och de nedersta matsalar, rum för vakten, de sjuke, kansli och kontor, arbetsalar och förvaringsrum för färdiga tillverkningar. Flyglarna uppvärmas med vanliga kakelugnar;
- b). *En flygel med tre cellvåningar*, innehållande 75 fullständiga celler, och jordvåning, hvori badrum, straffceller och värmeapparaten, för ånga, äro placerade;
- c). *En nattcellflygel* med 75 nattceller i tre våningar. I jordvåningen är flygelns värmeapparat för varmluft uppställd; och
- d). *En komplex uthusbyggnader*, hvaribland fängelsets badstuga och tvätthus, bageri och brygghus samt två smedjor jemte filverkstad befinna sig.

Cellflyglarne och förstnämnde byggnader äro sammanbundne genom en smalare tillbyggnad, hvari inrymts rum för predikanten, skolan och centralvakten.

De under a) omnämnda flyglarna äro uppförda under 1850-talet, men cellflyglarna upplätos till begagnande först åren 1879 och 1880.

Ventilationen uti förstnämnda flyglar är icke tillfredsställande, enär desse byggnader datera sig från en tid, då mindre afseende härå fästes. Likaså är ventilationen uti de celler i dagcellsflygeln, hvilka äro belägne längre ifrån sugskorstenen, ganska klen. Dock har detta afhjelpts derigenom, att fönstren i desse celler hållits längre tid under dagen öppna.

Till fångelset finnes *vattenledning* inrättad, men vattnet är af så dålig beskaffenhet, att vatten till dricka och matlagning måst släpas med hästar från annat håll.

Till *lyse* har petroleum användts.

II. Fångantalet och fångarnes personliga förhållanden.

Med *fångantalet* har under året följande *förändringar* inträffat:

Qvarvarande vid årets början	486
Inkomne under året	97
	Summa 583
Afgångne: Frigifne efter utståndet straff	14
— på grund af nådiga pardonsplakatet den 27 Maj 1883	90
Afsände till kolonierna i Sibirien	41
Benådade	10
Öfverförd till dårvårdsanstalt	1
Döde genom sjelfmord	1
— af annan orsak	13
Qvarvarande vid årets slut	413
	Summa . . . 583

Enligt förenämnda nådiga pardonsplakat, hvilket utfärdades i anledning af *Kejsar ALEXANDER den tredje*s och

Kejsarinnan MARIA FEODOROVNAS kröning i Moskva, efter-skänktes halftva strafftiden för de fångar, som icke blifvit dömda för mord, rån, stöldsbrott eller mordbrand.

Till kolonierna i Sibirien afsändas fångar på sin egen begäran och äro således icke att förvexlas med dem, hvilka dömts till döden, men benådats med deportation till grufvorna derstädes.

Hela antalet fångdagar under året uppgår till 164,935, *medeltalet fångar om dagen* till 451,₈, *högsta fångantalet* till 524 och *lägsta fångantalet* till 398.

Följande antal fångar voro dömda för nedannämnda brott, nemligen:

- 217 för dråp och dödsvållande,
- 149 - 3dje resan stöld,
- 134 - 4de - - ,
- 20 - misshandel å person,
- 20 - rån,
- 11 - mordbrand,
- 10 - dråp och rån,
- 5 - subordinationsbrott,
- 3 - dråp och misshandel,
- 3 - blodskam,
- 3 - kyrkotjufnad,
- 2 - döljande af dråp,
- 2 - nidingstöld,
- 1 - mord och rån,
- 1 - stöld ur bref,
- 1 - tillgrepp och förskingring af kronomedel och
- 1 - svikligt antändande af eget hus.

Med afseende å *strafftidens längd* voro dömda:

På lifstid	285
- 12 år	34
- 8—12 år	111
- 4—8 -	149
- 3 ¹ / ₄ —4 -	4

Till <i>aldern</i> voro	2	17 år
	1	18 -
	3	19 -
	59 mellan	20—25 -
	105 —	25—30 -
	130 —	30—35 -
	95 —	35—40 -
	99 --	40—50 -
	58 —	50—60 -
	27 —	60—70 -
	3 —	70—80 -
	1	83 -

Två fångar voro födde i Ryssland, 1 i Sverige, de öfrige i Finland.

Fångarnes föregående *lefnadsställning* var följande:

Lösdrifvare m. m.	156
Personer, tillhörande den lösa befolkningen	148
Söner till bofast allmoge	113
Bofast allmoge	54
Tjenstehjon	39
Gesäller och lärlingar	26
Underbefäl och manskap vid militären	17
Handtverkare	9
Sjömän	5
Zigenare	5
Städers, embetsverks m. fls. betjente	4
Handelsbetjente	2
F. d. Major i rysk tjänst	1
— Telegrafist i do.	1
Handlande	1
Gårdsegare i stad	1
Klockareson	1

Tolf fångar tillhörde den grekisk-katolska och en den romersk-katolska *trosbekännelsen*; resten lutheraner.

I afseende å sin *äktenskapliga ställning* fördelade sig fångarne sålunda:

Ogifte	351
Gifte, med barn	170
— utan —	28
Enklingar, med barn	21
— utan —	11
Frånskild, med —	1
— utan —	1

Af de å fängelset under året intagne fångar hade 216 eller 37 pct. förut undergått tukthus och 9 eller 1,5 pct. fängelsestraff. 41 pct. af de förstnämnde hade varit intagne å reorganiserade fängelseinrättningar, men återstoden å äldre gemensamhetsfångelser. De återfällige äro, med högst få undantag, dömda för tjufnad.

9 pct. af hela fångantalet hade begått det brott, för hvilket de till fängelset införpassats, *under rus*, hvaremot icke mindre än 30 pct., till följe af omåttligt förtärande af eller begifvenhet på rusgifvande drycker, ledts på brottets bana.

Endast 21 fångar hafva uppgifvit *vanvårdnad i ungdomen* såsom orsak till sin brottslighet, men med afseende å den lösa befolkningens i landet lefnadssätt och högst ringa vård om sina barn, måste de till denna kategori hörande uppskattas vida högre, hvarom jag dock nu icke är i tillfälle att uppgifva exakta siffror.

Samtlige till tukthusstraff på lifstid dömda fångar ifrån hela landet förvaras numera å detta fängelse. Deras antal uppgick under året till 285, af hvilka 90 pct. utgjordes af tjuftar och 67 pct. förut undergått tukthusstraff samt 23 pct. begått brottet till följe af dryckenskap.

III. Ordningen och disciplinen.

Förbrytelser af så svår beskaffenhet, att åtal vid allmän domstol deraf skulle föranledts, hafva icke förekommit.

Någon *rymning* har ej heller eget rum, men deremot 2 *rymningsförsök* af fångar, sysselsatte med arbete utom fängelset.

För nedannämnda *förseelser* har följande *antal* fångar bestraffats, nemligen:

Sturskhet, olydnad och opassande uppförande mot befäl eller bevakning	52
Öfverträdelse emot förbudet att begagna tobak	18
Rymningsförsök och förberedelser dertill	8
Olofligt korrespondens	8
Uppviglande till olydnad och delaktighet deri	7
Kif och slagsmål med medfänge	6
Oanständigt uppförande och tal	6
Skadegörelse å eller missvård om fängelsets tillhörigheter	5
Olofligt arbete	4
Tillgrepp och förskingring af fängelsets eller medfänges egendom	4
Innehafvande af otillåtna föremål	3
Obefogade klagomål	1
Andra mindre förseelser	6
Summa	128

Förestående förseelser hafva bestraffats med nedannämnda *straff* följande *antal gånger*.

Ljus cell med vatten och bröd i högst 8 dygn	59
Varning	40
Klassnedflytning	23
Prygel	3
Mörk cell med vatten och bröd under 4 dygn	2
Isolering i ljus cell	1
Summa	128

Bestraffats hafva inalles 103 fångar, af hvilka 2 tre gånger och 21 två gånger. Prygelstraffet har användts endast i sådana fall, då fången för tillfället annorlunda icke kunnat bringas till lydnad, utan företagit sig att af ilska sönderslå fönster, möbler, lampor m. m., och har detta straff hvarje gång visat sig synnerligen verksamt för det dermed för tillfället afsedda ändamål.

Af vaktbetjeningen blefvo 3 afsatte från sina befatt-

ningar och 6 på annat sätt bestraffade. En afsattes för längre tids uteblifvande utan tillstånd från tjenstgöring och 2 för försumlighet i tjensten. De öfrige hade låtit öfverskridande af order, försumlighet i tjensten, olämpligt beteende mot förman eller oordentligt lefnadssätt komma sig till last.

Samtliga bestraffningar äro ådömde af fängelsets direktion.

IV. Arbetsverksamheten.

De af fångarne under året *utgjorda dagsverken framgå af följande:*

	Dagsverken för arbeten med inkomst, hvarvid be- gagnats		Summa dagsverken med inkomst.	Dagsverken utan inkomst	Summa utgjorda dagsverken.	Medeltal fångar, som sysselsatts med nedan-nämnda arbeten.
	fängelsets rå- ämnen — till försäljning.	andres rå- ämnen — på beställning.				
Skomakare arbeten	4,045	3,700	7,745	4,120	11,865	32,5
Skräddare		1,525	1,525	4,184	5,709	15,5
Trä	21,825		21,825	1,525	23,350	64
Jern och metall	3,626		3,626	610	4,236	11,5
Stenhuggare	14,245		14,245		14,245	39
Målare	2,308		2,308	550	2,858	7,8
Nätbindare	1,120		1,120		1,120	3,0
Bokbindare	360		360	300	660	1,8
Bast	1,500		1,500	1,193	2,693	7,3
Hopklistring af tänd- sticksaskar		19,521	19,521		19,521	53,4
Byggnadernas under- håll				2,800	2,800	7,8
Diverse hushållsarbeten, såsom matlagning, tvätt, städning, sjuk- vård, underhåll af vägar, gata och går- dar, trädgårds och jordarbeten m. m. . .				24,534	24,534	67,2
Summa . .	49,029	24,746	73,775	39,816	113,591	311,2

Bland arbeten med inkomst hafva träarbetena, hvilka utgöras af snickare-, svartfvere-, tunnbindare-, korgmakare- och träsnidare- arbeten, tagit de jemförelsevis flesta dagsverken i anspråk, hvilket är en följd deraf, att flere fångar

vid ankomsten till fängelset äro mera eller mindre kunnige i träslöjd och att dessa slag af arbeten i allmänhet bäst egna sig för vår allmoge. Med hopklistring af tändsticksaskar hafva uti andra arbeten okunnige cellfångar sysselsatts.

Följande antal dagsverken hafva deremots *hindrats*

Genom sjukdom	2,824
— orklöshet eller eljest oförmåga till arbete	14,534
— sön- och helgdagar	27,002
— skolundervisning	5,550
— vatten- och brödstraff	1,434

Summa 51,344

Det stora antalet genom orklöshet förhindrade dagsverken har förorsakats af de många å fängelset intagne ålderstigne listidsfångarne.

Arbetstimmarnes antal har i medeltal utgjort 11 för gemensamhets- och 10 för cellfångarne om dagen.

Med afseende å *arbetsskickligheten* fördelade sig fångarne sålunda:

	Förut.	Inlärt å fän- gelset.	Inalles.
Kunnige i			
Skomakare yrket	37	24	61
Skräddare "	15	7	22
Snickare "	11	77	88
Svarfvare "		7	7
Korgmakare "		6	6
Träsnidare "		5	5
Tapetserare "	1	4	5
Smed "	3	9	12
Filare och metallarbetare "	9	8	17
Stenhuggare "	3	23	26
Målare "	5	9	14
Bokbindare "	2		2
Sadelmakare "	2		2
	88	179	267
Okunnige i handverk			316
Summa			583

Afsättningen af sådana artiklar, som varit afsedda till försäljning, har försiggått direkte genom fängelseförvaltningen. *Inkomsterna och utgifterna för arbetsverksamheten* voro följande:

Bruttoinkomst	Fm. 69,163, ⁹⁶ *)
Utgifter för arbetsmaterial m. m.	35,315, ⁴⁴
Kontant behållning	33,847, ⁹²
Netto behållning	37,193, ³²
Brutto i förhållande till medeltalet fångar	153, ⁰⁸
summa fångdagar	0, ⁴¹
— arbetsdagar	0, ⁶⁰
— — med inkomst	0, ⁹⁰
Netto pr. arbetsdag med inkomst	0, ⁵⁰

Om kostnaderna för hvarje fånge pr. dag med afseende å kosthållning och beklädnad, hvilka utgöra 32 p. för kosthållningen och 10 p. för beklädnaden, inberäknadt sängkläderna, afdragas ifrån nettobehållningen för hvarje arbetsdag med inkomst, så uppstår ett öfverskott af 8 p. för dagen. —

Enligt nu gällande förordning om verkställighet af frihetsstraff af den 26. November 1866 tillfaller inkomsten af det i straffängelserna förrättade tvångsarbetet kronan, utan att fångarne kunna såsom en rättighet fordra andel deri. Likväl tillåter samma förordning att till uppmuntran för fånge, som ådagalagt godt uppförande, hvarvid fångens förhållande ej blott i disciplinärt afseende utan äfven vid undervisningen och arbetet tages i beräkningen, samt för underlättande af hans återinträde i samhället, honom må, om han tillhör någon af de tre högre fångklasserna eller för ungdom, hvartill alla fångar under 18 år räknas, hålles i enrum och der redan tillbragt fyra månader, tillgodoräknas en *sparpenning* af 20 till 60 penni i veckan.

De fångarne under året tillerkända sparpenningarne uppgå till 7,330 mark**). Vid sin frigifning hade de af-

*) 1 finsk mark å 100 penni = 70 öre.

**) 16,22 mark för hvarje fånge, 0,4 m. pr. dag och 0,6 m. för hvarje arbetsdag.

gångne fångarne i behåll 7,351 m. 42 p. sparpennning, hvarutom fångarne fått använda 304 m. 80 p. enahanda medel till understöd för sina familjer. Vid årets slut uppgingo de behållne sparpennningarne till 9,074 m. 10 p.

Endast för snickare, träsnidare och korgmakare hafva modeller och planscher användts.

V. Självården och undervisningen.

Ur fängelsepredikantens årsberättelse tillåter jag mig härvid göra följande utdrag:

„Gudstjernerne, förrättade hvarje sön- och helgedag, hafva bevistats af samtliga fångar, med undantag dock af sådana, hvilka på grund af gröfre förseelser hållits uti strängare isolering. Dessa hafva nemligen icke alla på en gång haft tillträde till kyrkan, utan blott 3 eller högst 4 i sender, placerade på afskilda platser och under särskild uppsigt. Emot fångarnes förhållande i kyrkan kan ingen anmärkning göras; tvärtom har största delen synts med uppmärksamhet åhöra predikan och deltaga i den gemensamma sången. Kyrkosången har blifvit betydligt upphjelp genom tillkomsten af en trestämmig orgel. Harmoniet, som härförinnan begagnades vid gudstjernerne, är numera flyttadt till skolrummet och användes der vid bönestunderna och sångundervisningen.

Skriftskola har under året pågått med 6 fångar, men ingen af dem blef admitterad, dels på grund af bristande kristendoms-kunskap, dels för visadt mindre allvarligt uppsåt till förbättring.

Nattvardsgång har i medeltal hållits en gång i månaden.

Vid handhafvandet af självården hafva icke ringa svårigheter mött själsörjaren deri, att fångar till ett större antal än vanligt förnekat sin brottslighet. Af 97 under året inkomna fångar har nemligen detta egt rum med 24. Men gentemot dessa nedslående rön kan omnämnas, att under året äfven några fall förekommit, der en djupare ånger öfver det förflutna inträdt. Likaså kan anföras, att

fångar måhända oftare än förut anhållit om samtal i religiösa ämnen.

Vid tal om själavård kan en omständighet af predikanten icke lemnas oanmärkt. Enligt Kejsersliga Senatens förordnande är han numera ledamot i fängelsets direktion. Som sådan eger han bland annat att vid disciplinära förseelser till straff befordra dem, hvilka han med kärlek och vänlighet bör söka att vinna. Och om en slik funktion redan i sig sjelf för hvarje själasörjare måste förefalla motbudande, så blir detta ännu mera fallet, då han mången gång på grund af inlupna vitnesintyg tvingas at deltaga i en dom, som alldeles strider emot hans egen inre öfvertygelse, baserad på vunnen närmare kännedom om fångens själstillstånd. Att förtroendet till själasörjaren och det goda förhållande, som bör ega rum emellan honom och fångarne för att han med hopp om framgång skall kunna verka bland dem, härigenom också betydligt rubbas, är en sjelffallen sak, och detta har den nuvarande predikanten äfven kommit till sorglig erfarenhet af. Såsom direktionsledamot är presten i mångas ögon icke mera prest, utom polisman; och att emot förmän fiendtliga åsichter alltför lätt vinna propaganda inom ett fängelse, torde hvarje fängelseman nog somt känna.

Husandakt förrättas af fångarne sjelfve genom hållandet af gemensamma morgon- och aftonböner. Uti gemensamhetsrummen pläga ock fångar ehuru på långt när icke allmänt om qvällarne läsa högt för andra ur bibeln och religiösa skrifter.

Söndagseftermiddagarne hafva fångarne sysselsatts sålunda, att bibel- och katekesförklaringar blifvit hållna och undervisning i sång dem meddelad.

Tillfälle till brefskrifning och anteckning till nattvardsgång har å dessa tider dem jemväl lemnats.

Fångarnes bildningsgrad vid strafftidens början gestaltar sig på följande sätt. Af 97 under året inkomna fångar, hvaraf 65 i skolåldern (under 35 år), kunde 2 alls icke läsa

innantill, 28 skralt, 33 behjelpigt, 27 försvarligt och 7 nöjaktigt. Skrifva kunde 57 alls icke, 18 litet, 11 behjelpigt, 8 försvarligt, 3 nöjaktigt. Räkna kunde 67 alls icke, 7 litet, 19 de fyra enkla räknesätten, 4 desutom bråk. 68 hade härförrinnan ingen skolundervisning åtnjutit; de öfriga 29 hade under längre eller kortare tid bevilstat olika skolor.

Fängelsets skola har under året besökts af inalles 254 fångar, indelade på 5 afdelningar. Undervisningstimmarnes antal har uppgått till sammanräknadt 24 i veckan. Undervisningen har omfattat katekes, biblisk historia, innanläsning, räkning, skrifning, geografi samt något naturkunnighet.

Följande antal i skolåldern varande fångar har under året befriats från skolgång af nedannämnda skäl:

Frigifne eller från fängelset afsände	53
För förut inom fängelset genomgången skolkurs	9
- försvagad helsa	4
- ålder	4
- bristande förståndsutveckling	3
Summa	73

Sångundervisningen, som handhafts af fängelsets bokhållare, har försiggått under 2 timmar hvarje söndags eftermiddag och omfattat, förutom notkännedom, öfning i koral-sång och smärre fyrstämiga sånger.

Utaf förenämnde 254 fångar, hvilka under året åtnjutit skolundervisning, kunde

<i>Läsa,</i>	<i>I början af året.</i>	<i>I slutet af året.</i>
väl	60	91
nöjaktigt	127	137
behjelpigt	60	21
skralt.	6	5
alls icke	1	"
<i>Skrifva,</i>		
väl	7	26
nöjaktigt	46	88
behjelpigt	108	99

<i>Skrifva,</i>	<i>I början af året.</i>	<i>I slutet af året.</i>
skralt	59	32
alls icke	34	9
<i>Räkna,</i>		
väl	21	48
nöjaktigt	73	110
behjelpigt	69	66
skralt	37	23
alls icke	54	7

Undervisningsmaterialet har utgjorts af 1,006 finska och 367 svenska exemplar läse- och läroböcker samt mindre kartverk, 14 väggkartor, 1 samling bibliska planscher, 1 samling modeller för teckning, 1 samling zoologiska bilder, 1 samling geometriska och andra figurer m. m.

Fängelsebiblioteket omfattade vid årets slut sammanräknadt 1,003 volymer, deraf 754 voro afsedda för fångarne. De för tjänstemännen afsedda äro förnämligast af juridiskt, historiskt, naturvetenskapligt och skönliterärt innehåll samt dessutom arbeten och afhandlingar, som angå fängelseväsendet.

Af de för fångarne afsedda böckerna voro:

315 arbeten af religiöst innehåll,

56 — - pedagogiskt —

49 — - historiskt —

39 — - naturvetenskapligt innehåll,

48 — om helsovård och nykterhet,

247 — af blandadt innehåll.

Till fångbiblioteket, som fitigt anlåtats, har under året tillkommit 115 volymer och till tjänstemannabiblioteket 29 volymer“.

Uti nådiga reskriptet af den 5. Oktober 1880, angående utbildning af vaktknektar för landets fångelser, stadgas bland annat följande:

att vid Åbo straffängelse tills vidare årligen såsom yngre knektar anställas 10 välfräjdade män med god hälsa, hvilka genomgått folkskola eller annorledes förvärfvat läs-

och skrifkunnighet, känna något sådant handverk, som vid fängelserna idkas, icke ingått äktenskap och åtaga sig att för vinnande af fastare anställning vid allmänt fängelse i landet, så vidt de dertill finnas lämplige, tjenstgöra vid nämnda straffängelse i ett års tid, emot en aflöning af 40 mark i månaden och skyldighet att i allt underkasta sig disciplinen inom fängelset;

att desse extra knektar användas vid fängbevakningen, i början under äldre knektars ledning, och erhålla undervisning till afhjelpande af möjliga brister i deras läs- och skrifkunnighet samt insigter i räknekonst och religion;

att dem dernäst bibringas kännedom om knektars åligganden enligt reglemente och instruktion, sättet för behandling och bevakning af de fängslige med hänsyn till straffanstaltarnes i landet syftsmål, strafflagens allmänna bestämmingar om verkställighet af straff samt öfning att iakttaga militärisk hållning och begagna skjutvapen;

att vid knektarnes undervisning tukthusets skollokal och läromaterial får begagnas;

att desse knektars antagande öfverlemnas till fängelsedirektionen i Åbo, hos hvilken hugade sökande från alla landets län ega dertill anmäla sig med prestbevis och skolbetyg, antingen direkte eller så, att deras anhållan derom af vederbörande guvernör meddelas fängelsedirektionen;

att undervisningen besörjes af fängelsets tjenstemän och betjening i mån af deras fallenhet dertill och emot ett arvode af tillhoppa 1,200 mark, som fängelsedirektionen eger dem emellan fördela; och

att vid besättandet af ordinarie fängknektssysslor vid landets allmänna fängelse- och korrektionsinrättningar framdeles de, som genomgått års kurs såsom extra knektar vid Åbo straffängelse och förvärfvat sig vitsord om duglighet i detta kall, erhålla företrädesrätt till sysslan framför andra sökande.

Ifrån förenämnda fängvaktarenskola, hvori utom 10 elever 4 af fängelsets ordinarie fängknektar under året åtnjutit

undervisning, utdimitterades i årets slut 5, hvarjemte en skulle erhålla afgångsbetyg sedan han förkofrat sig i skön- och rättskrifning. Af eleverne afskedades en för upprepad försumlighet; åt de öfrige kunde dimissionsbetyg icke utgifvas dels för bristande kunskaper dels för mindre stadgadt uppförande eller olämplighet för fångvaktarekallet.

VI. Helsovården.

Uti sin årsberättelse anmärker fängelseläkaren att genom otillräcklig ventilation i förhållande till det stora antalet individer, som i sofrummen för gemensambetsfångarne må inrymmas, luften uti dem om nätterna ej varit fullt normal.

Inalles hafva 87 fångar eller 0,9 i medeltal om dagen varit intagne å fängelsets sjukhus, hvarhos 340 eller i medeltal 0,9 om dagen för lindrigare eller obotliga åkommor åtnjutit vård och läkemedel utom lasarettet.

Hela antalet sjukdagar för de å sjukhuset vårdade uppgår till 1,716 och medeltalet af dem på hvarje sjuk till 19,7.

14 fångar eller 3 procent af fångantalet i medeltal hafva under året affidit.

Af någon epidemi har fängelset under året ej blifvit hem-sökt. De predominerande sjukdomarna hafva varit frossor, hvilka jemte nattblindhet å fängelset äro endemiska. Dessutom hafva kroniska lidanden i cirkulations-, respirations-, digestion- och sinnesorganerna m. m. förekommit.

Bland dödsorsakerna upptages tyfoidfieber för en, blodförgiftning (uræmi) för en annan och sjelfstrykning i cell utan känd anledning för en tredje. 7 afledo till följe af ålderdom, men för de öfrige saknas uppgift om dödsorsaken.

Af 8 sinnesrubbade voro 3 blödsinninge och hos 5 har en mer eller mindre deprimerad själsalienation försports.

VII. Fångkosten.

Till en fullständig dagportion beräknas:*)

1 ⌘ rågmjöl och $\frac{1}{2}$ ⌘ kornmjöl till bröd,

*) 1 finskt skålpund (⌘) å 32 lod = 1 svenskt skålpund.

1 kappe = 0,21 kubikfot.

- $\frac{1}{2}$ ℥ kornmjöl till dricka och afredning af soppor,
 $\frac{1}{3}$ ℥ strömming och
 $\frac{1}{20}$ ℥ salt; samt dessutom
Söndagar: $\frac{1}{4}$ ℥ nötkött, $\frac{1}{8}$ kappe potäter och $\frac{1}{8}$ ℥
 korngryn till soppa,
Måndagar och torsdagar: $\frac{1}{6}$ ℥ fläsk, $\frac{1}{8}$ kappe potäter
 och $\frac{1}{4}$ ℥ korngryn till soppa,
Tisdagar och fredagar: $\frac{1}{6}$ ℥ fläsk och $\frac{1}{8}$ ℥ ärter till
 soppa, samt
Onsdagar och lördagar: $\frac{1}{2}$ ℥ korngryn till gröt, 2 lod smör
 att blandas i gröten och $1\frac{1}{2}$ lod sirap att upp-
 blandas med dricka.

Till en sjukportion: $1\frac{1}{2}$ ℥ rågmjöl och högst 15 penni
 kontant, samt för en *vattufänges portion:* 2 ℥ rågmjöl till bröd.

Någon tilläggskost hafva fångarne icke erhållit.

Å fängelset har under året utdelats

Fullständiga portioner	160,677
Sjukportioner	2,824
Vattufångars portioner	1,434

Summa 164,935

Samtliga utgifter för fångarnes kothållning uppgå till 54,333 mark 6 penni eller 93,₁₉ mark för hvarje å fängelset intagen fånge, 120,₂₅ mark i förhållande till medeltalet fångar och 0,₃₂ mark för hvarje fånge om dagen.

Spanmålen har erhållits från kronomagasinets å orten efter gällande markegångspris och potäterna uppköpts genom fångelseförvaltningens försorg, men de öfriga lifsförnödenheterna levererats af entreprenörer.

Matkärnen, med undantag af grytor och kittlar samt lertallrikar och porslinsstop, äro af träd och förfärdigade af fångarne sjelfve.

VIII. Inkomster och utgifter.

Förutom inkomsten för fångarnes arbeten har till fängelset influtit i diverse poster 1,081,₁₂ mark.

Fängelsets utgifter voro följande:

Aflöningar	58,534,
Kosthållning	54,333, ⁰⁶
Beklädnad	16,507, ³⁴
Inventarier och reparationer å byggnaderna . . .	4,955, ¹²
Ved	6,833,
Lyse	2,773, ⁰⁵
Kansli	811, ⁶⁴
Bibliotek	219, ⁵⁷
Sjukvård	1,228, ⁰⁸
Sparpenningar	7,330,
Omkostnader för arbetsvrsksamheten	35,315, ⁴⁴
Diverse	5,619, ⁷⁹

Summa Fm γ . 194,460,⁰⁹

I förhållande till hela fångantalet 333,⁶⁵

- - - summa fängelsedagar 1,¹⁷

Förestående utgifter hafva betäckts på följande sätt:

	Inalles.	I förhållande till	
		hela fångantalet.	summa fängelsedagar.
Genom arbetsverksamheten . . .	69,163, ³⁶	118, ⁶³	0, ⁴¹⁰
„ särskilda andra inkomster . . .	1,081, ¹²	1, ⁸⁵	0, ⁰⁰⁶
„ bidrag af statsverket . . .	124,215, ⁶¹	213, ⁰⁷	0, ⁷⁵⁴

Genom nådiga kungörelsen af den 20 Februar i 1883 erhöill fängelset ny utgiftsstat, slutande sig å Fm γ . 164,765.

IX Tjenstemän och betjente.

Fängelsets tjenstemän och betjente utgöras af direktorn, predikanten och läkaren, hvilka derjemte bilda fängelsets direktion, bokhållaren, arbetsledaren och läraren, 2 vaktmästare, maskinisten och 41 fångknektar samt dessutom 10 elever i fångvaktarens skolan.

Ingen tjensteman har under året från tjensten afgått, men 13 fångknektplatser hafva ombytt innehafvare.

Några andra tjenstmannakonferenser hafva icke hållits

än direktionssammanträdena, hvilka i regeln försiggå en gång i veckan.

X. Allmänna anmärkningar.

Emedan de under denna rubrik förekommande uppgifter icke torde intressera tidskriftens läsare, har jag ansett mig böra avsluta denna uppsats med följande utdrag ur den af mig ofvanföre under arbetsverksamheten omnämnda förordning af den 26 November 1866 om verkställighet af frihetsstraff i Finland.

Frihetsstraffen äro af tre slag, nemligen: tukthusstraff, som utstås i straffängelserna, fängelse vid vatten och bröd samt fängelsestraff.

Om *tukthusstraffet* stadgas bland annat:

Tukthusstraffet skall afse ej allenast den brottsliges förvarande och trägna sysselsättande, utan öfven hans förbättring genom undervisning, disciplin och arbete.

Fånges uppförande i straffanstalten skall efter beskaffenheten vitsordas såsom godt, försvarligt eller dåligt.

Genom dåligt uppförande förverkas rätt till klassuppflyttning.

Ung förbrytare, som ej fyllt 18 år, skall hållas i enrum.

Till första fångklassen varde i strafftidens början hänförd hvarje fånge, som fyllt 18 år.

Längsta tiden för vistelse i denna klass vare vid godt uppförande 6 och vid försvarligt 12 månader.

Andra klassen skall innefatta: brottslingar under 18 år, hvilka icke kunna, utan men för sin helse, uthärda fängelse i enrum, och förbrytare, som ifrån första klassen till den andra uppflyttas.

Denna klass genomgås vid godt uppförande på 4 och vid försvarligt på 8 månader.

Tredje klassen genomgås vid godt uppförande på 6 och vid försvarligt på 12 månader.

I fjerde klassen skall fånge tillbringa sin återstående strafftid.

I första och andra klassen vare fångarne förbudet att

meddela sig med hvarandra genom tal, åtbörder eller andra tecken. I tredje och fjerde klassen må ifrån sådan tysthet tillåtas den afvikelse, som med god ordning är förenlig.

Nattetid vare hvarje meddelande emellan fångarne i alla klasser förbjudet.

Öfriga åtskilnader emellan fångklasserna skola bestå deri att fånge vid uppflyttning till högre klass kommer i åtnjutande af en eller flere förmåner, dem han i lägre klass saknat, eller i inskränkta mått åtnjutit, och hvilka kunna lända honom till uppmuntran att fortgå i bättring.

Åt fångar, som i fjerde klassen tillbragt minst 6 månader under godt uppförande, må der medgifvas så mycken frihet, som är nödvändig för att vänja dem vid frestelsers öfvervinnande och sjelfständighet i handling.

Åt fångarne skall meddelas undervisning i religion, elementära kunskaper och yrken, som med inrättningen äro förenliga.

Elementarundervisningen skall omfatta den i folkskolorna vanliga kurs, men må ock kunna sträckas derutöfver.

Yrkesundervisningen lämpas efter fångarnes olika fallenhet och sannolika näringsfång efter frigifvandet.

Fångarne skola tråget sysselsättas med tvångsarbete. I ensamhetsfångelse må förbrytare dock, vid inträdet deri, högst 8 dagar lemnas utan sysselsättning.

Tvångsarbete vare så ordnad att det icke allenast gifver fångarne jemn sysselsättning, utan äfven afser deras olika fallenhet samt, såvidt möjligt är, den olika samhällsställning de efter frigifvandet sannolikt komma att intaga.

Den af fånge förtjenade sparpennning får honom ej tillställas, innan han från anstalten frigifves. Lifstidsfånge vare dock tillåtet att genom anstaltens föreståndare använda sin sparpennning till understöd för maka och barn, äfvensom till skadestånd åt den eller dem, hvilka genom hans brottslighet blifvit lidande.

Sparpenning vare vid klassnedflyttning eller insättande i enrum i anledning af brott eller dåligt uppförande, eller

vid rymning eller rymningsförsök förverkad till straffanstalten.

Fängelse vid vatten och bröd varde verkställt i läns- eller häradshäkte, men skall af den, som äfven tukthusstraff bör undergå, utstås i tukthuset.

Den, som till fängelse vid vatten och bröd dömd är, skall dagligen, jemte friskt vatten i erforderlig mängd, undfå 2 marker hårdt eller 3 marker mjukt rågröd. Öfverskjuter strafftiden 2 veckor, må fånge, som det sjelf åstundar, efter 14 fastedagar förunnas 1 och efter 7 följande fastedagar 2 fridagar, hvarunder vanlig fångförplägning honom meddelas, utan att dessa fridagar dock få inberäknas i straffet, ehuru fängelsetiden med dem skall förlängas, så att dess högsta belopp i sådan händelse utgör 31 dygn.

Fångar, som till vatten och bröd dömda blifvit, skola hållas i enrum och vare berättigade, men ej förpliktade att med lämpligt handarbete för kronans räkning sig sysselsätta.

Fängelsestraffet utstås i läns- eller häradshäkte.

De, som till fängelse dömda blifvit, skola hållas i gemensamhet. Men skulle fånge visa sig vara så sedligt förderfvad att hans sammanvaro med andra fångar kunde lända desse till förförelse eller skada, då skall en sådan fånge i enrum hållas.

Förbrytare, som blifvit dömd till fängelsestraff, vare skyldig att arbeta, men må efter eget val och för egen räkning sysselsätta sig med sådant lofligt arbete, som med straffanstalten är förenligt. Kan han ej anvisa sådant arbete, vare då pligtig att för kronans räkning förrätta lämpligt handarbete.

Abo Straffanstalt i Mars 1884.

P. A. BROFELDT.
Direktör.

DE SENESTE FORHANDLINGER

OM

ANBRINGELSEN AF SINDSSYGE FORBRYDERE.

I dagene fra d. 17de til den 21de Septbr. 1883 holdt „der Verein der deutschen Strafanstaltsbeamten“ sin 7de forsamling i Wien. Imellem forhandlingsemnerne fandtes følgende: *„Hvorledes skal der efter videnskabens og praxis's nyeste standpunkt sørges for sindssyge forbrydere? Bør man foretrække egne anstalter eller annexer til straf- eller sindssygeanstalterne? Hvorledes bør sådanne indrettes?“*

Som grundlag for forhandlingerne forelå udtalelser fra tre særligt sagkyndige læger: KNECHT, PINDER og GUTSCH. Disse på foranledning af Foreningens bestyrelse afgivne skønlige og offentlige i „Blätter für Gefängnisskunde“ 1883, resp. s. 142, s. 160 og s. 193.

KNECHT minder i sin afhandling om spørgsmålets historiske udvikling og navnlig om, hvorledes man i England gjorde de første forsøg på dets løsning ved oprettelsen af Broadmoor-asylet*). Efter at dette havde virket fra 1863

*) Se min afhandling: „Om behandlingen af sindssyge forbrydere“ i dette Tidsskr. for 1881. K. P.

til 1875, indrettede man på grund af overfyldning en fløj af tugthuset i Woking (mellem London og Portsmouth) til samme brug, og senere har man måttet åbne endnu en tredje anstalt af denne art i Parkhurst (Wight). Både Woking og Parkhurst høre til de såkaldte invalidefængsler for mandlige forbrydere. Her anbringes de straffanger, der på grund af gammel sygdom, alderdomssvækkelse og lettere grader af sløvsind eller forvirring ere uskikkede til den almindelige fængselsbehandling. Men medens det tidligere kun var lettere arter af sindsforstyrrelse, der fandt optagelse her („mental affections other than insanity“), er der nu ved begge anstalter oprettet en særlig afdeling for virkelige sindssyge.

Den første tyske anstalt af denne art indrettedes efter engelsk mønster som et invalidefængsel i forbindelse med en sindssygeafdeling (Bruchsal i Baden, 1865). Det næste forsøg var oprettelsen af en „irrenstation“ ved strafanstalten Waldheim (1876). Her danner sindssygeafdelingen en del af strafanstaltens sygehus, og den optager ikke blot straffanger (mandlige), der ere blevne sindssyge, men også observationspatienter, altså tiltalte forbrydere, hvis tilregnelighed er dragen i tvivl, og endelig berygtede personer med en forbryderisk fortid, som man af hensyn til den offentlige sikkerhed finder det betænkeligt at optage på de almindelige sindssygeanstalter.

For bedømmelsen af dette sidste systems anvendelighed vil det være af vigtighed at vende tilbage til en tidligere afhandling af KNECHT, nemlig hans beretning om den nævnte anstalts virksomhed i dens første år, da han fungerede som dens læge*). Med hensyn til forvaltningen oplyser han, at sindssygestationen danner en fra strafanstalten adskilt afdeling, der dog udadtil repræsenteres af anstaltsdirektøren, ligesom også denne har et overtilsyn

*) Die irrenstation bei der strafanstalt Waldheim. Allg. Zeitschr. f. Psychiatri 1882.

med sindssygestationen, navnlig i henseende til håndhævelsen af disciplinen overfor det der fungerende personale. Den specielle ledelse af de syges behandling, forplejning og beskæftigelse er lagt i lægens hånd, men strafanstaltens direktør har ansvaret for de syges sikre forvaring. Stationen har kun ca. 40 syge med et opsyn (sygepasser) for hver 5—6 patienter. Om natten er der dog kun et enkelt opsyn tilstede (i celleafdelingen), men en sikkerhedspatrouille fra strafanstalten står til rådighed. Næsten alle de syge ere beskæftigede i huset eller haven. Med hensyn til de syges opførsel meddeler K., at denne ikke i nogen væsentlig grad afviger fra de almindelige sindssyges, navnlig har der ikke været nogen særlig tilbøjelighed til voldsomhed, sammenrottelse eller flugtforsøg. Kun enkelte gange har det været nødvendigt at anvende mekanisk tvang. K. antager, at det dårlige rygte, som de sindssyge forbrydere have fået på sig for voldsomhed og farlighed, beror på, at deres sindssygdom i almindelighed først erkendes for sent. På strafanstalterne er lejligheden til iagttagelse ikke god, tilmed vil man her være tilbøjelig til at antage simulation, og mange patienter blive derfor først erkendte for sindssyge, når den hele skala af disciplinærstraffe har vist sig uvirkelig på dem. Men under dette er den syge bleven i høj grad forbitret og hævngerig, så at det ikke er så underligt, om han viser sig i fremtrædende grad ond og opsætsig. For de få patienter, der virkelig frembyde vanskelighed for behandlingen, vil imidlertid enhver større anstalt yde bedre betingelser end de små, med fængslerne forbundne afdelinger. At de andre syge på de almindelige sindssygeanstalter skulde vise modvillie mod at se forbrydere imellem sig har erfaringen ikke vist. Men skulde man dog af hensyn til den offentlige mening være nødt til at iværksætte en adskillelse mellem straffede og ikke straffede sindssyge, må i al fald oprettelsen af særlige større anstalter under udelukkende lægevidenskabelig ledelse være at foretrække for sindssygestationer ved fængslerne. Kun på en større an-

stalt kan man iværksætte den fornødne gruppering, adskillelse og omflytning af patienterne, ligesom der i det hele kun på en sådan er de rette betingelser tilstede for de sindssyges behandling gennem beskæftigelse og adspredelse. Som særlige ulemper ved de små sindssygeafdelinger fremhæver K., at et ringe antal af urolige og farlige patienter kan ødelægge husets orden. Også omtaler han den uheldige indflydelse, som strafanstaltens umiddelbare nærhed let kan få på de syges sind; historier om deres tidligere forhold i strafanstalten finde vej til sindssygestationen og kunne let influere på personalets stemning og holdning overfor de syge. Nogle af patienterne lide ligefrem ved strafanstaltens nærhed, idet synet af de forhadte mure og af de personer, af hvem de mene sig hårdt og uretfærdigt behandlede, ikke kan andet end irritere dem. Selv det, at de blive behandlede af den samme læge som på strafanstalten, vedligeholder deres fjendtlige og ophidsede stemning. Endelig gør K. opmærksom på, at de omhandlede anstalter på grund af deres indskrænkede plads alligevel blive nødte til at evakuere til de offentlige sindssygeanstalter, således at disse dog sluttelig blive bebyrdede med de elementer, som det var meningen at frigøre dem for. — Med hensyn til de fordele, som forbindelsen af strafanstalter og sindssygestationer skulde have i psychiatrisk henseende, anerkender K. kun den, der ligger i muligheden for de syges hurtige fjernelse fra strafanstalten. Han gør imidlertid opmærksom på, at nødvendigheden af en sådan kun foreligger ved akut opstående sindssygdom, og at en saadan meget vel kan behandles foreløbigt i en godt indrettet almindelig sygeafdeling i et fængsel. Lettere og hurtigt forløbende psychoser helbredes efter hans erfaring lige så godt på den måde som i sindssygestationer. Hvad de gamle, kroniske sindssygdomsformer angår, som man efterhånden kommer til erkendelse af under opholdet i strafanstalten, synes det at være uden betydning, om vedkommende syge komme til at

vente nogle uger på optagelse i en almindelig sindssygeanstalt.

Denne dom om Waldheim-systemet fastholder nu KNECHT i sin senere redegørelse. Han fremhæver påny de ulemper, der følge med anstaltens lidenhed, dens karakter af et påhæng til den større strafanstalt, som den ikke står i nogen fast organisk forbindelse med. Derimod anbefaler han det i Woking og Parkhurst realiserede princip, der giver så gunstige resultater, fordi sindssygeafdelingen her er en del af et invalidefængsel og danner et organisk hele med dette. Her er personalet vant til at have med syge at gøre, at bære over med svaghed og besværlighed og at yde dem hjælp, der trænge dertil. Her finde de sindssyge netop fortrinlig anvendelse i anstaltens bedrift, fordi de her ere de i legemlig henseende kraftige mellem de svage. K. anser derfor oprettelsen af sådanne invalidestationer med sindssygeafdelinger som det endemål, der må tilstræbes for at tilvejebringe en hensigtsmæssig forplejning af alle de straffanger, der i videre betydning ere psykisk abnorme. Men han tror ikke, at tiden endnu er moden for dette endemål, fordi der endnu ikke på strafanstalterne er en almindelig trang tilstede, en almindelig følelse af nødvendigheden for en videre forsyrg for sindssyge forbrydere, fordi fængselspersonalets og særlig fængselslægerens virksomhed endnu ikke hviler på en praktisk psykiatrisk erfaring. Da imidlertid sindssygeanstalterne i så høj grad føle den tilstedeværende trang, navnlig fordi de moderne friere forplejningsformer ikke yde nogen sikkerhed for farlige patienters forvaring, foreslår han at afhjælpe trangen ved oprettelse af selvstændige anstalter for sindssyge forbrydere. Disse skulle stå under udelukkende lægevidenskabelig ledelse og kunne forbindes med almindelige sindssygeanstalter for uhelbredelige (som i Belgien og Holland); dog måtte en sådan forening helst undgås. Bekostningen ved sådanne anstalter vilde være betydelig, navnlig overgå udgifterne til en almindelig sindssygeanstalt. Der fordres høje ringmure og

lignende sikkerhedsforanstaltninger af samme art som ved fængslerne. Men desuden må der være rigelig plads til de syges adskillelse og fordeling, der må sørges for mange forskellige arbejdsrum og spadseresteder, der må være talrige adskilte sovepladser. (I Broadmoor sover halvdelen af de syge isolerede hver for sig). Endelig vilde der også kræves en rigeligere betjening end på de almindelige sindssygeanstalter.

PINDER omhandler i sit skøn særlig den økonomiske side af sagen. En større anstalt er billigere end flere mindre; men for annexer til straf- eller sindssygeanstalter må dog såvel anlægs- som driftskapitalen kunne forringes en del. I større stater mener P., at det allerede på grund af forskellighederne i sprog og nationalitet vilde være uensigtsmæssigt at anbringe og behandle de forskellige heterogene elementer under ét. Når strafanstaltens sygeafdeling bliver udstyret med midlerne til en rationel behandling af friske tilfælde af sindssygdom, vil der næppe føles trang til oprettelsen af en sindssygeanstalt i forbindelse med eller i umiddelbar nærhed af strafanstalten. P's konklusioner gå ud på, at oprettelsen af selvstændige anstalter for sindssyge forbrydere fra et almindeligt humant og et psykiatrisk synspunkt vilde være idealet, som imidlertid støder på pekuniære og lokale vanskeligheder. Indrettelsen af annexer til strafanstalter vilde være et brugeligt palliativmiddel, der dog ikke bringer nogen varig løsning af spørgsmålet; annexer til sindssygeanstalter må af hensyn til vanskelighederne ved forvaltningen frarådes.

GUTSCH forkaster sindssygestationerne efter Waldheims mønster. De vise sig at have forfejlet deres mål, ere egentlig ikke andet end strafanstaltssygehuse, som man har givet psykiatrisk tilsnit og navn, men som på grund af deres indskrænkede rumlige forhold alligevel ikke formå at befri hverken straf- eller sindssygeanstalterne for de dertil egnede elementer. Også forbindelsen med sindssygeanstalterne forkaster G., fordi de fordele og hjælpemidler, som et sådant

annex vilde byde med hensyn til patienternes behandling, måtte ofres for hensynet til afsondringen fra de øvrige, ikke straffede beboere og hensynet til sikkerheden. Den rigtige løsning af opgaven finder han i oprettelsen af særegne større anstalter, der etablere en forbindelse af straf- og sindssygeanstalt, således at denne forbindelse dog kun må tænkes med bevarelse af de almindelige fordringer til sindssygeplejen. Her skulde alle forbrydere, der på grund af legemlige eller sjælelige defekter ikke vare tjenlige til at underkastes den regelmæssige straffuldbyrdelse, forplejes under iagttagelse af de hensyn, som enhvers individuelle tilstand krævede. Men G. holder stærkt på en streng adskillelse mellem dømte og ikke-dømte personer, mellem sindssyge straffanger og farlige sindssyge, således at disse sidste høre til sindssygeanstalterne. For mindre stater, der ikke vilde kunne fylde en egen straffe-sindssygeanstalt, vil en med psychiatrisk indsigt ledet almindelig sygeafdeling ved en strafanstalt være tilstrækkelig, idet de tilfælde, i hvilke en fjærnelse fra de tidligere omgivelser vilde være ønskelig i behandlingens interesse, måtte kunne finde anbringelse i de offentlige sindssygeanstalter. —

De her refererede sagkyndige skøn dannede som sagt grundlaget for kongressens forhandlinger. Desuden fremdroges andre i de senere år fremkomne udtalelser, angående det omhandlede spørgsmål og dets løsning. Således havde i 1880 „die Versammlung der deutschen Strafanstalts-Beamten“ i Dresden enstemmig vedtaget den udtalelse, at „indrettelsen af anstalter til anbringelsen af sindssyge forbrydere er en nødvendighed“. Ligeledes havde „die vereinigten preussischen Landesdirektoren“ i 1881 henvendt sig til regeringen med det ønske, at sindssygeanstalterne måtte blive fritagne for at optage sindssyge straffanger og disse blive anbragte i egne af staten anlagte sindssygestationer. Endelig optog „der Verein der deutschen Irrenärzte“ atter spørgsmålet i 1882 og besluttede enstemmigt at henvende sig til de tyske regeringer og til rige-

kansleren for at betone nødvendigheden af, at der i den forventede herhen hørende lovgivning blev truffet bestemmelser om for sorgen for de sindssyge straffanger, således at der sikredes de akut optrædende og hurtigt forløbende former af sindssygdom en passende psykiatrisk behandling og pleje i strafanstalterne, og således at i alt fald alle for den offentlige sikkerhed farlige sindssyge forbrydere blev holdt borte fra de offentlige sindssygeanstalter. Forsamlingens beslutninger formuleredes i følgende tre sætninger*): 1) „Densikre bevogtning af forbrydere lader sig ikke forene med en sindssygeanstalts formål og denne bør derfor absolut vægre sig ved at modtage sindssyge forbrydere.“ 2) „Akut optrædende sindssygdomme, der kunne forudses at ville forløbe hurtigt, skulle behandles i strafanstalterne selv, altså i disses sygeafdeling“. 3) „Alle andre tilfælde af sindssygdom, der opstår under straffuldbyrdelsen, skulle behandles i egne, med sindssygeafdelinger forbundne invalidefængsler efter engelsk mønster, indtil individerne enten kunne løslades eller uden fare for den offentlige sikkerhed og uden følelig forstyrrelse af sindssygeanstalternes orden og formål kunne optages i disse“.

I henhold til de således i de seneste år fremkomne udtalelser fastslog Dr. MARCARD som det nedsatte udvalg ordfører**), at det svar, som videnskab og praxis gav på det af kongressen opstillede spørgsmål, måtte lyde således: Der sørges bedst for de sindssyge forbrydere ved oprettelsen af særegne anstalter efter de engelske invalidefængsleres mønster. Ikke destomindre foreslog udvalget forsamlingen at vedtage en udtalelse, der gik stik imod det således fastslåede resultat. Udvalget fremsatte nemlig følgende forslag til beslutning: „*Straffanger, der blive sindssyge, må hurtigst mulig underkastes en behandling. Oprettelsen af særegne*

*) Allg. Zeitschr. f. Psych. 39. S. 640 o. fig.

**) Det officielle referat af forhandlingerne se Bl. f. Gefängnissk. Hefte 1 og 2 1884.

*anstalter til dette brug er udførlig. Patienter med lettere sindssygdom og åndssvaghed kunne forplejes i strafanstalt-
ternes sygeafdelinger, der med dette formål for øje må for-
synes med de nødvendige foranstaltninger til patienternes
sikre bevaring og helbredelse“.*

Motiveringen af dette forslag var overdraget Over-rege-
ringsråd ILLING (Berlin). Denne udtalte, at når udvalget
anbefalede Foreningen en udtalelse, som så væsentlig afveg
fra samme forenings tidligere udtalte beslutninger, mente
det at have gode grunde derfor. Han mindede om, at de
lægevidenskabelige skøn bestandig stillede meget vidtgående
fordringer, idet de forlangte de omhandlede anstalter ikke
blot for de på grund af sindssygdom fuldstændig utilreg-
nelige, men også for sådanne, der led af en sygelig forstyr-
relse eller svækkelse af sjæleevnerne og om hvis psykiske
tilstand der derfor kan rejses tvivl. Nu er det be-
kendt, at der i alle strafanstalter findes en ikke ringe
mængde af sådanne sløvsindede, mange gange straffede
personer, der ved armod og elendighed, ved drik og ud-
svævelser ere blevne så medtagne på sjæl og legeme, at
de stå på grænsen af utilregneligheden. Men når dom-
meren har erkendt dem for tilregnelige, så vilde det være
en for vidt gående mildhed, dersom man for disse indi-
vider vilde indføre en hel anden behandling end for de
forbrydere, der i psykisk henseende ere fuldstændig nor-
male. Man behøver måske ikke at fuldbyrde straffen på
disse mennesker i hele dens strænghed, man kan måske
tage visse hensyn til dem ved håndhævelsen af disciplinen;
men dersom de skulde have deres egne „stationer“, så vilde
disse snart blive asylter, hvor forbryderverdenens veteraner
og invalider kom til at føre en existens, der kun lidet
vilde stemme med straffuldbyrdelsens alvor. Hos en af
d'hr. læger hedder det, at en straf kun kan gennemføres,
når strafobjektet har fuld indsigt i straffens væsen; men
da det kun er en ringe del af de domfældte, der har en
sådan indsigt, vilde det føre til betænkelige konsekvenser,

om man fastholdt denne fordring. Lettere grader af sindssygdом må kunne bestå uden at tilregneligheden, selv om den er i forskellig grad indskrænket, derved ophæves. I henhold til dette ræsonnement adskiller ILLING strængt følgende to kategorier: 1) De straffanger, der angribes af en udtalt, akut sindssygdом. Disse ophøre at være strafobjekter og må strax underkastes en psychiatrisk behandling. Vise de sig uhelbredelige og vedvarende utilregnelige, falder spørgsmålet om den resterende straffetid bort og forpligtelsen til den videre forсorg for den syge går over på vedkommende kommunale autoritet. 2) Forbrydere med ufuldstændig tilregnelighed. Denne anden kategori af sjælelig defekte straffanger må blive i strafanstalterne, og spørgsmålet om, hvorledes disses bestyrelser skulle bære sig ad med dem, kan kun besvares derhen, at de skulle vise de svage i ånden det samme hensyn som de legemlig svage. Med hensyn til de såkaldte sindssygestationer ved fængslerne bemærker I. at disse vel vilde fordre samme apparat som en almindelig sindssygeanstalt. Man vilde altså i virkeligheden få sindssygeanstalter byggede klods op til strafanstalter og under samme direktion, noget, der næppe vilde være til fordel for forvaltningen. Tager man kun hensyn til de akute og udtalte sindssygdomme, reduceres antallet af sindssyge forbrydere så stærkt, at det vilde være for meget at indrette egne anstalter for dem; man må i fremtiden ligesom før gøre brug af de offentlige sindssygeanstalter til disses anbringelse. De videre gående foranstaltninger, som d'hr. læger foreslå, vilde til slutning føre dertil, at sindssyge forbrydere blive bedre betænkte end de sindssyge, der ikke have begået nogen forbrydelse.

ILLING slutter sin motivering med følgende passus. „Jeg agter og ærer det humane sindelag, der giver sig udtryk i de lægevidenskabelige skøn, vi have modtaget. Det er lægens smukke kald fremfor alt at betragte den syge og svage, selv om han er hjemfalden til straffeloven, som den ulykkelige, hvis lidelser det er hans pligt så vidt

muligt at lindre. De strafekverende autoriteters opgave er derimod en helt anden. De have at yde straffangen, hvad der hører til livets nødtørf, de have at sørge for at opretholde hans sundhed og i tilfælde af sindssygdom for at helbrede ham, de have at tilstræbe hans moralske forbedring, men de bør aldrig lade ud af sigte, at de fremfor alt ere kaldede til at fuldbyrde *straffen*. Strafanstalterne skulle ikke, som i tidligere tid, være blotte skrækkens arnesteder, hvor man lader fangerne gå legemlig og sjælelig til grunde, men de må lige så lidt blive til opbevaringsanstalter, hvor der for de forbrydere, der ere svage på legeme eller sjæl, ikke er andet af straffen tilbage end stedet og navnet. De i de lægevidenskabelige udtalelser stillede forslag gå for en stor del ud over, hvad vi bør tillade os, når vi ikke ville svække straffens karakter i en betænkelig grad“.

Det således motiverede forslag blev enstemmig vedtaget af forsamlingen. Herved få kongressens forhandlinger en betydelig interesse, idet det her, i modsætning til hvad der i den nærmest foregående tid er hævdet fra alle sider, betegnes som uudførligt at oprette særegne anstalter til behandling af sindssyge straffanger. Alt i alt tror jeg, at man efter de senest fr. mkomne bidrag til det foreliggende spørgsmåls løsning fremdeles kan fastholde, hvad jeg udtalte i slutningen af min forrige artikel, at „det stiller sig tvivlsomt, navnlig hvor talen er om små stater, hvor vidt man tør tilråde eller forlange ny institutioner for behandlingen af sindssyge forbrydere. Snarere synes det at være nødvendigheden for en udvidelse og forøgelse af sindssygeanstalterne, der også fra denne side påtrænger sig“.

Dr. KNUD PONTOPPIDAN.

FINLANDS

F æ n g s e l s v æ s e n

i

1882.

BERETNING.

Beretningen, som er afgiven den 1 Oktbr. 1883 af chefen for fængselsvæsenet A. GROTENFELT, begynder således:

Emedan enhet och god ordning i fängelseförvaltningen, enligt styrelsens åsigt, bäst kunde uppnås derigenom att fängelseväsendet i alla dess detaljer öfvervakades af ett särskildt embetsverk, hvilket kunde egna detsamma oafbruten omsorg, blefvo den 25 Januari 1881, i öfverensstämmelse med Hans Kejslerliga Majestäts derom vidtagna nådiga beslut, instruktion och stat utfärdade för Fångvårdsstyrelsen i Finland, som jemväl i slutet af sagda år trädde i verksamhet.

Genom § 3 i ofvanberörda instruktion är det Fångvårdsstyrelsen ålagdt att årligen till Kejslerliga Senatens hvardera Departement äfvensom Prokuratorn afgifva berättelse angående fångvårdens alla förvaltningsgrenar under det nästföregående året; och då Fångvårdsstyrelsen nu går att för år 1882 fullgöra detta åliggande, tillåter sig Fångvårdssty-

relsen att främst lemna en öfversigt af de allmänna fängelseinrättningar, som vid början af nämnda år förefunnos och den plan fängvårdsstyrelsen tänkt sig för åvägbringandet af nödiga förbättringar inom desamma.

Alla till tukthusstraff dömda brottslingar af mankön voro år 1882 fördelade emellan straffängelserna invid Helsingfors och i Åbo sålunda att på sistnämnda ort förvarades de på längre tid än tre år dömda, men de öfriga uti straffängelset invid Helsingfors, medan inom straff- och arbetsängelset i Tavastehus voro samlade alla qvinliga såväl straff- som arbetsfångar.

Flertalet manlige arbetsfångar eller de, som för lösdrifveri blifvit till allmänt arbete dömda inom Nylands, Åbo och Björneborgs samt Viborgs län, höllos i början af året förvarade uti korrektionsinrättningen i Viborg, men flyttades i September månad till Villmanstrand, der de tidigare för qvinliga straffångar afsedda byggnaderna blifvit under sommarens lopp för arbetsfångar af mankön i ordning ställda och, bland annat, en ny palissadering kring fängelse-tomten uppförd.

De i landets öfriga län för lösdrifveri dömda personer af mankön voro under loppet af hela året fördelade emellan länsfängelserna i St. Michel och Kuopio, der de uti särskilda inom nämnda länsfängelser för ändamålet inrättade anstalter tillsvidare hållas till förrättande af allmänt arbete.

Straffängelserna invid Helsingfors och i Åbo äro försedda med ett antal celler, som något sänär motsvarar de de nämnda inrättningarnes behof af dylika; och äfven inom straff- och arbetsängelset i Tavastehus egrar befälet till sitt förfogande sextiosex celler, hvilka under nästkommande år utbytas mot ett ungefär lika stort antal inom fängelset nyligen uppförda celler.

Då straffängelserna sålunda redan nu befinna sig i ett någorlunda ordnad skick, kan detsamma deremot icke sägas om läns- och häradsfängelserna, der dels brottslingar och lösdrifvare förvaras under den tid, som åtgår till vinnande

af utredning om deras personer och af dem begåna lagöfverträdelser, dels ock kortare frihetsstraff försonas. Fallet är nemligen att uti intet enda af landets länsfängelser fullständig isolering för närvarande kan åvägbringas mellan der internerade ransakningsfångar, ehuru sådant af många skäl vore synnerligen behöfligt.

Men en förändring till det bättre är dock att, delvis redan i en snar framtid, emotse. Och väl är att förändringen icke länge låter vänta på sig; ty då grofve förbrytare i ransakningsfängelserna tillbringa en tid, som icke sällan uppgår ända till ett år och derutöfver, beror i väsentlig mån af dessas organisation huruvida några resultat må vara att förvänta af den behandling, de under sjelfva strafftiden i de härför inrättade anstalterna blifva underkastade, äfven oafsedt den omständigheten, att samhällets intresse vid att sanningen under ransakningen kommer i dagen kan tillgodoses endast derigenom att den häktade hålles afskild från andra fångar.

Den nya länsfängelsebyggnaden i Viborg, som innehåller 78 celler för brottslingar af mankön och 23 för qvinnor jemte 6 arbets- och sofrum för fångar, de der hållas i gemensamhet, torde redan vid utgången af innevarande år 1883 kunna för sitt ändamål begagnas. Och under nästkommande år 1884 lära de till länsfängelset i Tavastehus hörande fångar kunna till dervarande äldre cellflygel öfverflyttas.

Vidare är äfven en ny länsfängelsebyggnad, afsedd att inrymma några och sjuttio celler, i Uleåborg under arbete, och till utvidgning och förändring af länsfängelset i Helsingfors äro, jemlikt Kejsrerliga Senatens den 3 April 1882 meddelade förordnande, ritningar och kostnadsförslag uppgjorda, i enlighet hvarmed detta länsfängelse komme att i framtiden innehålla inalles 160 celler.

Bland landets öfriga länsfängelser synes det i Åbo vara af många skäl främst förtjent att med ny inredning ihågkommas. Detta fängelse betjenar nemligen det folkrikaste

bland landets län och inrymmer derföre jemväl det största antal fångar, som stå under ransakning för brott; och måste de lokaliteter inom ringmursbyggnaden till Åbo slott, hvilka för närvarande äro åt länsfängelset upplåtna, äfven anses vara för ett ransakningsfängelse helt och hållet olämpliga samt en fullkomligt ny länsfängelsebyggnad å denna ort derföre af synnerligt trängande behof påkallad.

Näst efter uppförandet af ett nytt länsfängelse i Åbo torde åter en förändring af länsfängelset i Nikolaistad vara af nöden. Äfven detta, för Vasa län bestämda häkte, der, oberäknadt länsfängelserna i Helsingfors och Åbo, ett större antal fångar än i öfriga länsfängelser förvaras, kan i dess närvarande skick icke anses motsvara fordringarne på ett tidsenligt ransakningsfängelse, enär detsamma innehåller endast 4 celler, medan alla de öfriga fångrummen derstädes äro inredda til gemensamhetsrum för ett större antal personer. Vid organisationen af detta fängelse torde likväl de nuvarande byggnaderna, om ock med särskilda förändringar, kunna bibehållas, ehuru visserligen äfven tillbyggnad synes erforderlig för att nödigt antal celler skall kunna inom länsfängelset inredas.

Hvad sedan beträffar länsfängelserna i St. Michel och Kuopio, så äro visserligen också dessa bägge fängelser i otillfredsställande skick, i det egentligen icke några andra celler än ett par mörka sådana för undergående af straff för disciplinära förseelser inom dem finnas att tillgå. Men då hvardera af dessa fängelser vanligen frekventeras af ett jemförelsevis mindre antal fångar, synes med förändring af dem böra anstå till dess omorganisationen af de mera antitade länsfängelserna försiggått. Af näst anförd orsak torde jemväl häradsfängelserna på Kastelholm samt i Kajana och Kittilä tillsvidare bibehållas vid sin nuvarande, i många afseenden bristfälliga inredning.

Sedan Fångvårdsstyrelsen sålunda i korthet framhållit de allmänna fängelseinrättningarnes närvarande tillstånd samt nödvändigheten af en förändring utaf en del af dem,

återstår att framställa de faktiska förhållanden, som under året 1882 inom fängvården inträffat. Derförinnan nödgas dock Fängvårdsstyrelsen framhålla hurusom det icke kunnat undvikas att de upplysningar, Fängvårdsstyrelsen för detta första redogörelseår har att meddela, beträffande noggrannhet och fullständighet lemna mycket öfrigt att önska. För att komplettera materialet till upprättandet af ifrågavarande berättelse, har Fängvårdsstyrelsen anmodat föreståndarene och tillsyningsmännen för de allmänna fängelseinrättningarna äfvensom magistraterna och ordningsmännen i landets samtliga städer att inom viss uppgifven tid hvarje år till fängvårdsstyrelsen afgifva en berättelse om de under deras inseende ställda fängelseinrättningars tillstånd och förvaltning under det nästföregående året, hvarvid fängvårdsstyrelsen tillika framhållit angående hvilka omständigheter särskildt vore af vigt att upplysningar kunde erhållas. Slika berättelser angående samtliga allmänna fängelseinrättningar och stadshäkten för år 1882 hafva äfven till fängvårdsstyrelsen afgifvits; men då fängvårdsstyrelsens skrivelser i ämnet af lätt förstådda skäl ej kunnat till vederbörande aflåtas förr än under loppet af det år, hvilket den första berättelsen skulle omfatta, så hafva beträffande åtskilliga omständigheter, som särskildt i statistiskt afseende egde synnerlig vigt, men hvilka af flertalet bland våra fängelseföreståndare härförinnan icke beaktats, fullt tillförlitliga uppgifter icke kunnat erhållas. Uti det närmast följande årets berättelse torde dock en del af antydda bristfälligheter icke vidare vara att emotse; och sedan med ledning af i ämnet vunnen erfarenhet noggranna formulärer för de erforderliga uppgifterna kunnat uppgöras, torde efter hand en fullständig och tillförlitlig fängelsestatistik kunna af fängvårdsstyrelsen bringas till stånd. —

I. *Fangetallet* var:

ved årets begyndelse	1582 m.	556 k.	ialt	2138
tilgangen	6438	- 2005	- —	8443
	Ialt	8020	- 2561	- — 10581

Afgangen i året var 6246 m. 2029 k. ialt 8275
 Tilbage ved årets udgang var . 1774 - 532 - — 2306

Af disse sidste vare

tiltalte for forbrydelser	371	-	56	-	—	427
dømte til tugthusstraf	868	-	286	-	—	1154
— - fængsel	84	-	25	-	—	109
— - — på vand og brød	10	-	2	-	—	12
indsatte for at afsone bøder . .	96	-	14	-	—	110
anholdte for løsgængeri	44	-	12	-	—	56
dømte - —	299	-	136	-	—	435
indsatte for gæld	2	-	1	-	—	3

På grund af manglende pålidelige oplysninger fra en del fængsler kan beretningen kun omhandle de til *tugthusstraf* dømte fanger, som afsone straffen i landets centrale strafanstalter. Disses antal var for hele året 1466 (1119 mænd og 347 kvinder), og ved årets udgang 1154 (868 m. og 286 k.). Da det samlede antal ved årets begyndelse var 1046, er altså dette tal forøget med 108, medens tilgangen i året var 420 (345 m. og 75 k.). Tallet ved årets udgang forholder sig til folkemængden 31 Decbr. 1880 — 2,060782 — som 1 til 1786. — Afgangen falder på straffens afsoning med 270; 3 ere benådede, 1 er sendt til hospital, 2 ere rømte, 37 ere døde, deraf 3 mænd ved selvmord (i Åbo), resten er 18 m. og 16 k. *Dødsprocenten* bliver således for kvinder 4,₆₂ og for mænd, når selvmordene ikke medregnes, 1,₆₁, for mænd og kvinder 2,₃₂. Medens dødsprocenten for Helsingfors strafanstalt er 1, er den for Åbo 2,₂₆. Herved som formentlig også for selvmordenes vedkommende må det tages i betragtning, at i Åbo afsones alle straffe på over 3 år.

Fangedagenes antal var i

Helsingfors	132281	—	det dagl. middeltal	362
Åbo	166218	—	-	455, ₃
Tavastøhus	103193*)	—	-	282

*) Dette tal gælder kun tugthusfangerne.

I sidstnævnte anstalt have 21 børn i årets løb haft ophold hos deres til tugthusstraf dømte mødre.

De begåede forbrydelser, hvorfor tugthusstraf er idømt, vare for mændenes vedkommende overvejende mod ejendomsretten, nemlig 51,₈₁ pct. og 36,₈₁ pct. henholdsvis for de ved årets begyndelse hensiddende fanger og for de i årets løb tilkomne. I de samme kategorier vare for kvindernes vedkommende forholdstallene 69,₄₀ og 61,₃₃ for barnemord, forsøg derpå og for at have voldet fosterets død, de overvejende. Forbrydelser mod ægteskabet og sædeligheden udgøre for mænd 0,₉₀ og 2,₉₀ pct., for kvinder derimod 2,₉₄ og 5,₄₃ pct.

Straffetiden er livstid for 10,₇₂ pct. m. og 3,₉₉ pct. k. af de tilkomne. Iøvrigt falder den største procent 31,₉₉ på 4—8 år for kvinder og den næststørste, 23,₉₉ f. k. og 22,₆₀ f. m. på 3—4 år, alt af de tilkomne.

Alderen er for langt over halvdelen såvel af mænd som af kvinder af tilgangen mellem 15 og 30 år; 19 m. og 3 k. ere ml. 15 og 20; de største tal, 104 m. og 26 k., falde på 20—25 års alderen.

Hjemstedet var for 927 eller næsten $\frac{3}{4}$ af årets samtlige 1466 fanger i 3 af landets 8 län, nemlig i Nylands, Åbo og Bjørneborgs og i Wasa län.

Om fødested, byrd, livsstilling, religion, ægteskabelig stilling og om tidligere straffe har beretningen ingen oplysninger kunnet hidskaffe.

Den efterfølgende del af beretningen omhandler vel ikke tugthusfangerne alene, men det er dog væsenligst kun for disses vedkommende, at tilstrækkeligt oplysende meddelelser gives, hvorfor også kun disse ville blive omhandlede i det følgende, når intet andet anføres.

II. *Disciplinærstraffene* ere for mændenes vedkommende faldne på 22,₄₄ pct. af hele fangetallet eller på 30,₄₇ pct. af middeltallet. Men for anstaltens vedkommende er procenten meget forskellig, nemlig i Helsingfors 32,₄₁ af hele fangetallet, i Åbo 10,₉₃, og ligeledes 52,₇₅ af middeltallet

mod 12,74, ligesom også straffenes antal i Helsingfors udgør 337 mod 73 i Åbo. Hovedstraffen har været lys celle med vand og brød. Iøvrigt er der anvendt: lys celle, mørk celle, samme med vand og brød, prygl, nedflytning i klasse, berøvelse af sengetøj og advarsel. Forseelserne have navnlig bestået i opsætsighed mod opsynet og overtrædelse af forbudet mod at benytte tobak. — *Rømninger* foretoges i Helsingfors af 2 fanger. Dette foranledigede vagtkonstabelens afskedigelse. I Åbo forsøgtes 2. I begge tilfælde grebes rømningsmændene strax. — Af vagtmandskabet i Åbo, 2 vagtmestere og 41 opsynsmænd, blev 2 afskedigede og 3 straffede på anden vis. Af mandskabet i Helsingfors, 2 vagtmestre og 45 konstabler, afskedigedes 8 og 1 forlod tjenesten.

For kvindernes vedkommende har de disciplinært straffedes antal været 15,51 pct. af hele fangetallet (14,12 pct. af samtlige til tugthusstraf dømte) og 22,85 pct. af middeltallet. Heri er medregnet alle til straf og arbejde i Tavastehus indsatte fanger. Straffenes antal var 145 og de straffedes 94. Straffenes slags vare de samme som for mænd, deriblandt også prygl i 1 tilfælde og belægning med jern i 2 tilfælde. — Opsynspersonalet, som bestod af 12 opsynskvinder og 6 konstabler, er i årets løb forøget med 6 kvinder og 1 konstabel.

III. *Arbejdsvirksomheden.* Herom indeholder beretningen følgende oplysende bemærkninger:

I afseende å fångarnes arbetsverksamhet i *läns- och häradsfångelserna* är genom nådiga förordningen af den 2 Oktober 1871, angående fångarnes i lärens kronohäkten sysselsättande med arbete, förordnad, bland annat, att fångarne i dessa fångelser skola, såvidt möjligheten medgifver, förses med lämpligt arbete, i hvilket afseende fångarne i allmänhet kunna sysselsättas med: a) hushållsgöromål inom häktet, hvartill äfven räknas lappning af häktet tillhörande säng- och gångkläder; b) arbeten för kronans räkning, hvilka kunna utgöras dels af handtverks- och slöjdarbeten med mera dylikt, som förrättas inom häktet, dels

ock af yttre arbeten, såsom planering, stensprängning, huggning af chaussée- och gatsten, tegelslagning m. m. samt c) sådana af enskilda personer lemnade arbeten af ofvannämnda slag, hvilka kunna verkställas utan avvikande från fastställd ordning eller fara för fångarnes rymning. Personer, insatta i fängelse vid vatten och bröd, skola ej till arbete hållas, men ega lof att, när de det önska, verkställa arbeten, som utan olägenhet kunna förrättas i sjelfva straffrummet och icke lemna tillfälle till underslef med hänsyn till straffets verkställighet. I afseende å sådane i läns- och häradsfängelserna förvarade fångar som, jemlikt 34 § af nådiga förordningen om verkställighet af frihetsstraff den 26 November 1866, uti dem undergå fängelsestraff, gäller hvad i denna förordning är stadgadt, det vill säga att de äro skyldige att arbeta, men må efter eget val och för egen räkning sysselsätta sig med sådant lofligt arbete, som med straffanstalten är förenligt. Kunna de ej anvisa sådant arbete, äro de pligtige att för kronans räkning förrätta lämpligt arbete; och må dylika fångar, när de arbeta för kronans räkning, för dervid ådagalagd flit och godt uppförande tilläggas en sparpennning af 20 eller högst 40 penni i veckan. Öfrige fångar åtnjuta för de under litt. b och c upptagna arbeten godtgörelse. Är arbetet så beskaffadt att ersättningen därför ej kan beräknas annorlunda än efter dagspenning, bör denna fastställas till 40 penni. För styckegods och betingsarbeten eger Guvernören bestämma arbetslönen efter gångbart pris. Dock skall för föda och slitning af kläder kronan tillgodo innehållas af dagspenning 12 penni och af annan arbetslön en tredjedel. Det öfriga tillfaller den fånge, som arbetet förrättat; och på det att samtliga fångarne må i möjligaste måtto blifva delaktige af arbetsförtjenst, skola hushållsgöromålen, hvilka verkställas utan ersättning, hvarje fånge efter tur åläggas.

Svårigheten att, med den af vexlingar inom fångpersonalen betingade begränsningen till endast några få slag af arbeten, förse de i dessa fångelser förvarade fångar med

nyttig och lämplig sysselsättning har vållat att arbetsverksamheten inom läns- och häradsfängelserna ej kunnat bedrivas i någon större omfattning, helst det icke ringa antal fångar, som i nämnda fängelser undergått fängelsestraff vid vatten och bröd, i allmänhet icke åstundat att med arbete sysselsättas. Af inkomna redogörelser inhemtas, att kontanta bruttointkomsten af arbetsverksamheten vid samtliga läns- och häradsfängelser år 1882 utgjorde 15,551 mark 68 penni, hvaraf 8,405 mark 1 penni tillfallit kronan och 7,146 mark 66 penni fångarne. Om från ofvanstående, kronan tillfallna andel af arbetsinkomsten afdrages de 6,009 mark 93 penni, som under året användts till inköp af erforderliga arbetsredskap, arbetsmaterial samt särskilda för fångelsernas egna behof verkställda arbeten, återstår en summa af 2,395 mark 8 penni, hvilken såsom statsverkets nettovinst af årets arbetsverksamhet vid landets läns- och häfängelser blifvit till vederbörande landtränier levererad.

Vid *straff- och arbetsfängelserna* hafva fångarne under år 1882 sysselsatts dels med arbeten för fångvårdsanstalternas egna behof, dels med tillverkningar för försäljning, hvarvid af fängelseförvaltningen uppköpta råämnen användts, dels ock med arbeten på beställning af enskilda personer eller korporationer, dervid dessa tillhöriga råämnen begagnats. Bland de olika slagen af arbeten hafva de för fängelseinrättningarnes eget behof verkställda, såsom vattenbärning, matlagning, städning och rengöring af fängelse-rummen, ved- och granrishuggning, tillverkning och rengörande af fångarnes beklädnads- och sängklädes-persedlar, byggnads- och trädgårdsarbeten m. m. dylikt, upptagit ett stort antal dagsverken, för hvilka någon inkomst icke kunnat debiteras. Likaså har en icke heller ringa mängd dagsverken i följd af sjukdom och bristande arbetsförmåga, genom sön- och helgdagar, skolundervisning, inspärning i straffcell utan sysselsättning, afsittande af vatten- och brödstraff, med flere anledningar hindrats eller gått förlorade....

Beskæftigelsen har omfattat de almindelige håndværk og

håndgerning. Afsætningen af de til salg fabrikerede genstande er sket fra selve anstalterne, kun i Helsingfors er der etableret et udsalgssted i byen.

Fordeles bruttoindkomsten af arbejdsvirksomheden på middeltallet af fanger pr. dag, giver dette følgende resultat:

	Daglig middeltal	Indkomst pr. fange		
		for året F. mk.	for dag F. mk.	f. arbejdsdag F. mk.
Helsingfors ..	362	130,59	0,36	0,46
Åbo	455	147,53	0,40	0,59
Tavastehus ..	415	94,93	0,26	0,33

Om overarbejdsfortjenesten udtaler beretningen:

Enligt 22 § i nådiga förordningen om verkställighet af frihetsstraff af den 26 November 1866 tillfaller inkomsten af det i straffängelserna förrättade tvångsarbetet kronan, utan att fångarne kunna såsom en rättighet fordra andel deri. Likväl tillåter sagda förordning att till uppmuntran för fånge, som ådagalagt godt uppförande, samt för underlättande af hans återinträde i samhället, honom må, om han tillhör någon af de tre högre fångklasserna eller för ungdom enligt 4 § i förordningen hålles i enrum och der redan tillbragt fyra månader, tillgodoräknas en *sparpenning* af 20 till 60 penni i veckan. Deremot tillerkänner icke nådiga reglementet för arbets- och korrektionsinrättningarne i Finland af den 17 December 1839 arbetsfångarne någon sparpenning, ehuru detsamma dock påbjuder att, derest fånge inom arbetstidens utgång till inrättningens förmån förtjenat så mycket som svarar emot kostnaden för hans föda samt gång- och sängkläder, betalningen för det arbete, han derutöfver verkställer, skall, med iakttagande af särskilda uti sagda reglemente i sådant afseende föreskrifna vilkor, honom såsom hans enskilda vinst tillgodoräknas. Sedan emellertid Fångvårdsstyrelsen, på direktionens för straff- och arbetsfängelset i Tavastehus derom väckta förslag, hos Kejsarliga Senaten

hemställt huruvida icke ett anslag af 800 mark kunde beviljas att utgå från inkomsten af arbetsverksamheten vid nämnda fängelseinrättning och ställas till direktionens för fängelset förfogande för att i sparpenningar till belopp af högst en mark i månaden tilldelas de arbetsfångar i berörda fängelse, som deraf gjort sig förtjente, har Kejsrerliga Senaten den 16 Maj 1882 funnit godt att af inkomsten för arbetsverksamheten vid straff- och arbetsfängelset i Tavastehus anslå ända till 800 mark för att i sparpenningar till föreslaget belopp och i öfrigt med iakttagande af föreskrifterna i nådiga förordningen den 26 November 1866 om verkställighet af frihetsstraff tilldelas arbetsfångar uti ifrågavarande fängelse. I enlighet härmed har åt de till tukthusstraff dömda fångarne äfvensom åt arbetsfångarne uti straff- och arbetsfängelset i Tavastehus tillerkänts sparpenningar till ett sammanlagdt belopp af 15,099 mark 80 penni, eller vid straffängelset invid Helsingfors 2,684 mark 60 penni, vid straffängelset i Åbo 7,597 mark 70 penni samt vid straff- och arbetsfängelset i Tavastehus 4,817 mark 50 penni.

Fördelas sparpenningarne på medeltalet fångar för dagen, erhålles följande resultat:

Medeltal fångar för dag.	Sparpenning för hvarje fånge			
	för året.	för dag.	för ar- betsdag	
	F. mark.	F. mark.	F. mark.	
Straffängelset invid Hel- singfors	362	7, ¹⁴²	0, ⁷²	0, ¹³
Straffängelset i Åbo . .	455	16, ⁷⁷⁰	0, ¹⁵	0, ¹⁷
Straff-och arbetsfängelset i Tavastehus	415	11, ⁶⁰	0, ¹³	0, ¹⁴

IV. Själesorgen og skoleundervisningen.

Herom meddeler beretningen:

Då några lärare enligt gällande stat för fångelserna och fångvården icke finnas vid häradsfångelserna anstälde,

har icke heller någon skolundervisning kunnat under redogörelseåret meddelas fångarne i dessa fängelseinrättningar. Självården uti häradsfängelset i Kajana har, emot åtnjutande af det å stat härför fastställda arvudet af 200 mark, under året handhafs af kapellanen i sagda stad sålunda, att han besökt fängelset, då någon fånge önskat samtala med honom. Enligt uppgift af fängelsets tillsyningsman har fängelset fem gånger under år 1882 af antydd orsak besökts af bemälda prestman. Uti häradsfängelset i Kittilä har kyrkoherden derstädes hållit gudstjenst med fångarne, då hans egentliga tjenstegöromål sådant medgifvit. Beträffande självården vid Kastelholms häradsfängelse, der särskild predikant icke finnes anställd, hafva inga uppgifter för redogörelseåret Fångvårdsstyrelsen meddelats.

Uti länsfängelserna, bland hvilka de i Nikolaistad och Uleåborg sakna å stat anställde predikanter, har självården under år 1882 hufvudsakligen bestått i förrättandet af gudstjenst å sön- och helgdagar samt derhos stundom enskilda samtal emellan fängelsepredikanterne och fångarne. Uti länsfängelserna i Åbo, Tavastehus och Wiborg hafva vederbörande predikanter dessutom några gånger i veckan genom bibelförklaringar och katekisationer sökt meddela fångarne kunskap i kristendomens grundsanningar. Huruvida några fångar i länsfängelserna under året blifvit af den heliga nattvarden för *första gången* delaktige kan Fångvårdsstyrelsen i saknad af uppgifter härom icke meddela. Förberedande konfirmationsundervisning har meddelats fem fångar uti länsfängelset i Helsingfors samt några fångar uti länsfängelset i Kuopio; men hafva dessa fångar ej kunnat under året till den heliga nattvarden admittteras, emedan de före årets utgång eller fängelsetidens slut icke kunnat bibringas tillräckliga insigter i salighetsläran.

Skolundervisning har åt fångarne i länsfängelserna meddelats hufvudsakligen i biblisk historia och katekes samt innanläsning, räkning och skrifning äfvensom åt de mera försigkomne i fäderneslandets historia samt Palestinas

och fäderneslandets geografi. Fångarnes bildningsgrad vid inträdet i fängelset har öfverhufvud varit ytterst låg. Så uppgifver, bland andra, predikanten vid länsfängelset i Kupio uti sin berättelse angående själavården och skolundervisningen i detta fängelse att flertalet dit inkomna fångar ej kunnat läsa, ännu mindre skriva samt att ett icke ringa antal ej ens känt bokstäfverna. Predikanten vid länsfängelset i St. Michel anmärker likaledes att okunnigheten hos fångarne varit stor, „yttrande sig icke så mycket i bristande läsfärdighet som uti en egendomlig uppfattning af lifvet och många af religionens sanningar“. I redogörelsen för skolundervisningen uti länsfängelset i Nikolaistad uppgifves likaså att derstädes under året förvarats åtskillige fångar, som ej känt bokstäfverna.

Till belysande af själavårdens och skolundervisningens handhafvande vid straff- och arbetsfängelserna tillåter sig Fångvårdsstyrelsen att ur de af predikanterne och lärarne vid dessa fängelseinrättningar afgifna berättelser för år 1882 här meddela följande utdrag:

Straffängelset invid Helsingfors. Gudstjenst har hållits hvarje sön- och högtidsdag. Vid gudstjensten hafva närvarit alla nattcells fångar, hvilka placerats nere i kyrkan, och af dagcells fångar å läktaren turvis halfva antalet i anseende till det trånga utrymmet derstädes. För att betaga de å läktaren placerade fångarne möjligheten att meddela sig med hvarandra samt för att öfverhufvud noga kunna derstädes öfvervaka ordningen har iakttagits det fångarne på läktaren placerats på vederbörligt afstånd från hvarandra. I allmänhet hafva fångarne förhållit sig synnerligen stillsamt under gudstjensten samt syntts med uppmärksamhet och allvar deltaga deri.

För alla i den allmänna skolan gående och jemväl för alla öfrige fångar, som dertill fått tillträde, har hvarje torsdag i kyrkan hållits bibliskt dogmatiskt föredrag.

Efter hållen förberedande skola med de oskriftgångne fångarne, hvilka vid sommarens början voro 22, begynte

vid sommarens slut skriftskoleundervisning med 13 utaf dem. Sedan ytterligare 2 af dem blifvit för disciplinära förseelser skilde, hölls med de återstående 11 fångarne skriftskola, dervid de likväl icke före årets utgång vunno sådana insigter, att de kunde konfirmeras och till nattvarden admitteras.

I lasarettet utdelades nattvard åt två fångar, af hvilka den ene kort derpå afled och den andra ännu vid årets utgång qvarlåg å lasarettet.

Inalles hafva 124 fångar under året i fängelset åtnjutit den heliga nattvarden.

De till grekisk-katholska trosbekännelsen hörande fångarne hafva åtnjutit själavård af grekisk-ryska pastorn TICHONRAVOFF.

Skolundervisning har meddelats åt 152 fångar, fördelade i fyra afdelningar, en timme i veckan för hvarje afdelning. Ett betydligt antal i skolåldern varande fångar har i följd af bristande utrymme ej kunnat deltaga i undervisningen.

Undervisningsämnena hafva varit katekes, biblisk historia, räkning, skrifning, innanläsning och geografi.

Vid inträdet i skolan voro elevernas insigter i nämnda ämnen följande:

Nästan alla egde ytterst ringa kristendoms-kunskap; omkring hälften kände mer eller mindre de fyra enkla räknesätten af hela tal, ungefär fjerdedelen blott de två första samt återstoden icke siffrorna.

Omkring tredjedelen af eleverna kunde försvarligt skriva, en tredjedel mindre försvarligt, resten icke alls.

I innanläsning egde blott få god, omkring två tredjedelar mindre god och en del ingen eller så godt som ingen färdighet.

I geografi egde blott få någon, och äfven den ytterst bristfällig, kunskap.

För sång hafva eleverne visat en stor håg och lust. Undervisning i koralsång och smärre fyrstämmiga sånger

äfvensom i notkänedom har meddelats en half timme i veckan på hvarje afdelning.

Undervisningsmaterialet har utgjorts af 92 räknetaflor, 1 räknetafla med kulor, 1 jordglob, 2 jordglobskartor, 1 Europas, 2 Finlands och 1 Palestinas karta. Såsom läsebok har användts „Boken om vårt land“.

Antalet af de för fångarne bestämda böcker var vid årets utgång 2,404, af hvilka största delen, eller 1,497 på finska språket samt 492 på svenska och 2 på ryska språket, voro religiösa arbeten samt de öfriga skrifter af blandadt innehåll.

Straffängelset i Abo. Högmessogudstjenst har förrättats hvarje sön- och helgdag. Gudstjensten har öfvervarats af samtliga fångar inom inrättningen, med undantag dock af de under strängare bevakning hållne, hvilka tillåtits besöka kyrkan blott två å tre i sender, hvarje under uppsigt af särskild vaktkonstapel. Fångarnes förhållande i kyrkan har öfver hufvud taget varit klanderfritt.

Skrift- och nattvardsgång har i medeltal hållits en gång i månaden; och hafva de flesta fångar tvenne gånger om året, somliga till och med tre gånger åtnjutit den heliga nattvarden. Inom fångelset hafva dock funnits några fångar, som väl uttalat sin önskan att åtnjuta nattvarden, men åt hvilka tillträde dertill ej kunnat lemnas, emedan de, förnekande sin brottslighet, icke velat underkasta sig kyrkolagens föreskrift att derförinnan undergå särskildt skriftemål. Tvenne fångar har förvägrats nattvarden af skäl att de enligt inkomna prestebetyg ännu ej blifvit dertill admitterade, hvilket de sjelfve dock påstått hafva egt rum.

Till den heliga nattvarden hafva efter föregående skriftskolundervisning admitterats 9 fångar, den äldste 49 och den yngste 17 år gammal. Tre af dem hafva vunnit nöjaktig, fyra försvarlig och tvenne behjelpig kristendoms-kunskap.

Jordfästning af de döde har förrättats å fångelsets borggård, dervid alla gemensamhetsfångar varit närvarande, uppstälde i fyrkant omkring den döde.

Gemensamma morgon- och aftonböner, bestående i läsning af lämpliga böner och afjungande af några psalmverser, hafva hållits af gemensamhetsfångarne i fängelsets matsal och af cellfångarne särskildt i hvardera cellflygeln. Dessa andaktsunders förrättande har varit öfverlätet åt fångarne, ehuru under predikantens öfverinseende och stundom af honom öfvervarade.

Hvad den enskilda själavården vidkommer, anföres, att särskild uppmärksamhet egnats cellfångarne, hos hvilka besök ofta blifvit gjorda, dels för utrönande af desses kristendoms-kunskap, dels för samtal. Under cellbesöken har, enligt uppgift, den erfarenhet vunnits, att om också månget hjerta förblifvit hårdt och tillslutet, hos åtskillige deremot vaknat ett djupare behof efter Guds ord, ehuru tyvärr ofta en förhoppningsfull början sedermera under gemensamhetsfängelsets skadliga inflytande igengrott. I allmänhet hafva besöken blifvit af de fängslige väl emottagna, af många till och med verklig glädje, hvarföre predikanten ofta belönats med uttryck af tacksamhet och anhållan om snart inträffande nytt besök. Åt gemensamhetsfångarne har fritt tillträde lemnats till samtal med predikanten.

Några tecken till sekterism hafva ej vidare yppat sig, sedan under året en fånge utgått, hvilken inom religionens område framkallade tvist och osämja genom att hylla läran om fullkomlig syndfrihet.

Söndagseftermiddagarne hafva fångarne sysselsatts sålunda, att bibel- och katekesförklaringar — de senare i förening med förhör — blifvit hållna, dock icke hvarje söndag, hvarjemte undervisning i sång meddelats. Dessutom har dem på dessa tider lemnats tillfälle till brefskrifning och anmälan till skriftgång påföljande söndag.

Fängelsets skola har under året besökts af inalles 191 fångar, fördelade på fem afdelningar. Undervisningstimmarnes antal har uppgått till sammanräknadt 24 i veckan. Undervisningen har omfattat katekes, biblisk historia, innanläsning, räkning, skrifning, geografi samt något naturkunnighet.

Sångundervisningen, som handhafs af fängelsets bokhållare, har försiggått under två timmars tid hvarje söndagseftermiddag och omfattat, förutom notkännedom, öfning i koralsång och smärre fyrstämmiga sånger.

Utaf förenämnde 191 fångar, hvilka under året åtnjutit skolundervisning, kunde

	Vid strafftidens början.	I slutet af året.
Läsa, åtminstone behjelpigt . . .	175.	188.
Skrifva, bättre eller sämre . . .	70.	184.
Räkna, mer eller mindre . . .	51.	176.

Fängelsebiblioteket omfattade vid årets utgång sammanräknadt 994 volymer, deraf 774 voro afsedda för fångarne. Af de för fångarne afsedda böckerna voro:

	På finska språket.	På svenska språket.
Arbeten af religiöst innehåll . . .	245.	168
— - pedagogiskt	20.	10.
— om hälsovård och nykterhet	35.	20.
— af historiskt innehåll . . .	42.	7.
— - naturvetenskapligt do.	36.	10.
— - blandadt do.	112.	69.

Fängelsbiblioteket har flitigt anlitats.

Straff- och arbetsfängelset i Tavastehus. Hvarje söndag och helgdag har gudstjenst hållits. Nattvard har månadligen åt fångarne utdelats. Barndop och jordfästandet af de aflidne har förrättats, då sådant af behofvet påkallats. Om söndagarna efter slutad gudstjenst äfvensom under söcknedagarna har med fångarne hållits enskilda samtal af själsörjaren, som jemväl besökt de sjuka och efter behof utdelat åt dem den heliga nattvarden. Under tre dagar i veckan året om har själsörjaren anställt katekisationer med fångarne uti skolrummet. Dessutom har om våren åt de ännu icke admitterade meddelats religionsundervisning i skriftskola, hvarefter de, som befunnits mogna, blifvit konfirmerade. Husandakten inom fängelset hafva fångarne hvar för sig sjelfva utöfvat, hvarför de äfven blifvit försedda enhvar med ny testamentet och psalmboken.

Under året 1882 har funnits å straffängelset 152 i

skolåldern befintliga fångar, hvaraf 13 varit förhindrade att besöka skolan i följd af matlagning, servering, sjukskötsel, städning m. m. Skolan har under årets lopp varit besøkt af 150 elever, hvaribland 11 öfver skolåldern. Dessa hafva varit fördelade på 4 klasser, (3 med finska och 1 med svenska som undervisningsspråk) sålunda att 30 åtnjutit undervisning på tredje, 35 på andra, 35 på första klassens högre och 35 på dess lägre afdelning, samt 15 på den svenska klassen. Vid inträdet i skolan hafva 4 ej alle kunnat läsa, 16 dåligt, 50 försvarligt, 80 nöjaktigt. Undervisning har meddelats i innanläsning, biblisk historia, räkning, skrifning och geografi.

Lärotimmarne hafva utgjort sammanlagdt 24 i veckan. Vid årsexamen uppflyttades 15 till andra och 6 till tredje klassen. I följd af pågående byggnadsarbete hafva af ofvannämnde 150 elever endast 70 regelbundet besøkt skolan.

Af 101 i skolåldern befintliga arbetsfångar hafva 12 för tvätt, servering och städningsarbete m. m. varit befriade från skolan. 17 elever öfver den bestämda skolåldern hafva frivilligt bevistat undervisningstimmarne. Elevernas antal har under året inalles uppgått till 106, hvilka varit fördelade på tvenne klasser. Åt arbetsfångarne har undervisning meddelats i enahanda ämnen som åt straffångarne.

Vid årets slutexamen hafva 9 elever från första klassen blifvit uppflyttade till den andra.

Den del af fångelsets bokförråd, som är afsedd för fångarne, bestod vid årets utgång af 639 volymer, de flesta af religiöst, men några äfven af historiskt eller geografiskt innehåll.

V. *Helbredstilstanden* omtales kun meget kort i beretningen tildels på grund af manglende og mangelfulde oplysninger. Der har ingen epidemi fundet sted. Hovedsygdommene have været i åndedræts- og fordøjelsesorganerne. 4 fanger have begået selvmord. Sindssygdomme ere forekomne hos 18 personer, deraf 4 i Helsingfors og 8 i Åbo strafanstalter, de øvrige tilfælde hørte hjemme i arbejds-

og lænsfængslerne. Om de fire tilfælde i Helsingfors udtales, at sygdommen først synes opstået i anstalten, men ved nogle ugers eller måneders behandling hævdedes den.

VI. *Indtægter og udgifter.* Statens samlede tilskud til hele fængselsvæsenet udgjorde 1,020634, 33 Fmk. Iøvrigt meddeles efter beretningen:

	Straff- fängelset invid Helsingfors.	Straff- fängelset i Åbo.	Straff- och arbets- fängelset i Tavastehus.
	Mark.	Mark.	Mark
Samtlige udgifter.	210,311. ¹³	185,829. ¹²	143,971. ²¹
Inkomster af arbejdsverksamheten	47,274. ¹⁵	67,126. ⁴⁴	39,396. ⁵⁵
Særskilda andra inkomster	50. ⁰⁰	803. ⁸⁸	436. ⁵³
Statsverkets bidrag.	162,986. ⁹⁸	117,898. ⁹²	104,138. ¹³

Totaludgiften under året för hvarje straff- eller arbetsfånge har sålunda varit:

	för året.	för dag.
	Mark.	Mark
Vid Straffängelset invid Helsingfors	580, ⁹⁷	1, ⁵⁹
” D:o ” Åbo	408, ⁴²	1, ¹²
” Straff- och arbetsfängelset i Tavastehus	346, ⁹²	0, ⁹⁵

Hvad der af disse udgifter er dækket ved arbejdsvirksomheden, findes anført side 129. Statskassens tilskud var:

	For fange og år.	For fange og dag.
i Helsingfors	450,24 mk.	1,20 mk.
i Åbo	259,12 -	0,70 -
i Tavastehus	250,94 -	0,68 -

Beretningen meddeler tilslut, at en ejendom, beliggende tre verster fra Kervo jernbanestation, i Öfver-Kervo by, Thusby sogn, stor 285 „tunnland“, er købt for 27,000 mk. af Fængselsvæsenet til derpå at indrette en opdragelsesan-

stalt for unge forbrydere af mandkønnet. Forordningen af 26 Novbr. 1866 bestemmer nemlig, at unge forbrydere, som ikke have fyldt 18 år, skulle afgives til opdragelsesanstalter, om sådanne findes, for slige individer til deres 21 år eller til straffetidens udløb. Desuden forudsætter det straffesystem, i overensstemmelse med hvilket landets fremtidige straffelov efter Stændernes beslutning bør udarbejdes, slige anstalters tilstedeværelse. Stænderne bevilgede alt i 1878 til indretningen af en slig anstalt 85000 mk.

THESE,

vedrørende romerkongressens forhandlingsemne 4 i anden sektion, fremsatte af Dr. H. FÖHRING.

1. Dommeren bør have myndighed til at bestemme, at den unge lovovertræder, som frikendes på grund af manglende skelneevne, skal anbringes i en opdragelses- eller forbedringsanstalt*).

Varigheden af opholdet i en sådan vil imidlertid ikke være at fastsætte af dommeren, men bør overlades til anstaltens direktions afgørelse.

Opholdet i anstalten vil kunne afkortes ved en foreløbig løsladelse af de unge mennesker, som skulle vedblive at stå under tilsyn af anstaltens direktion.

2. Dommeren bør have myndighed til at bestemme, at den frihedsstraf, som er ikendt en ung forbryder, kan fuldbyrdes i en opdragelses- eller forbedringsanstalt.

Denne fuldbyrdelse af straffen kan kun finde sted i en statsanstalt.

3. Dommeren bør have myndighed til at bestemme, at den unge forbryder, efter afsoningen af straffen, skal overflyttes i en opdragelses- eller forbedringsanstalt.

*) Un établissement d'éducation — une école de réforme.

Varigheden af opholdet i disse anstalter vil imidlertid ikke være at fastsætte af dommeren, men bør overlades til anstaltens direktionens afgørelse.

Opholdet i anstalten vil kunne afkortes ved en foreløbig løsladelse af de unge mennesker, som vedblive at stå under tilsyn af anstaltens direktion.

Adhang.

1. Regeringerne have den hidtil lidet påagtede pligt at oprette et tilstrækkeligt antal opdragelses- og forbedringsanstalter for unge forbrydere.

Disse bør have en forskellig organisation, eftersom de ere bestemte til at optage unge forbrydere, som ere frikendte på grund af manglende skelneevne, eller til at fuldbyrde frihedsstraffe.

2. Den unge forbryder, som efter dommerens kendelse bør anbringes i en opdragelses- eller forbedringsanstalt, kan kun anbringes i en privat anstalt af den kategori, når denne står under statens tilsyn.

Dette tilsyns opgave er overhovedet at undersøge disse anstalters statuter, programmet for undervisningen og opdragelsen i almindelighed, såvelsom reglementerne og måden, hvorpå de udføres. Tilsynet udøves af en dertil indsat central autoritet ved periodiske inspektioner, ved indhentelsen af årsberetninger og ved at give anstalterne instruktioner m. m.

Fængselspraxis.

Fangernes korrespondance. Det har interesseret mig meget som forhenværende fængselsmand at læse de artikler, som Tidsskriftet har indeholdt om fangernes korrespondance, og da sagen utvivlsomt er vigtig i adskillige henseender, tillader jeg mig at komme med et lille indlæg, der fortrinsvis betragter den fra fængselspræstens stæde.

Jeg ved slet ikke, hvorledes jeg skulde være kommen ud af det i fængslet, hvis jeg ikke både i brevene fra fanger og brevene til fanger havde haft så ypperligt et middel til at lære dem at kende og til at komme dem ind på livet. Strax fra min ansættelse som fængselspræst gjorde jeg mig til regel at notere ethvert brev, som kom eller gik, i min bog over fangerne, med nøjagtig angivelse af datum, adresse og, hvor der var anledning dertil, korte antydninger af indholdet, og jeg befandt mig så vel derved, at jeg aldrig ophørte dermed i de 6 år, jeg tjente ved fængslet. Naturligvis tager det nogen tid, men langt fra så megen, som man skulde vente, idet øvelsen gør mesteren; det er kun i begyndelsen, medens man endnu ikke kender fangen nærmere, at der skal læses med omhu, og heldigvis ere vore fængsler i norden jo ikke overfyldte. Ganske urigtigt vilde det naturligvis være for sin egen skyld at forholde fangerne deres breve i mange dage, til man selv havde fuldendt studiet af dem; det mærke de snart, og det tilgive de ikke præsten, men expederer man hurtigt og med god villie, ville de fleste og navnlig de bedste fanger betragte præstens opmærksomhed for deres breve som en opmærksomhed mod dem selv.

Man siger jo nok, at fangebreve ere indholdsløse, så den tid, der anvendes på dem, er spildt, og til en vis grad har man ret. De fleste breve, som soldater skrive hjem under en krig, ere også indholdsløse eller angå kun småting, som de fleste læsere ikke ville have mindste nytte af. Men ligesom man i Danmark har kunnet samle en ikke uanselig bog af soldaterbreve fra 1848—50, der virkelig fortjente at opbevares, således tror jeg også, det går med fangebreve. Der er guldkorn at finde i dem, når man har levende interesse for fanger og fangekår, og de forekomme efter mit skøn ikke så sjældent.

For at behandle den enkelte fange rigtigt, skal man gerne have rigtig rede på familieforhold og på hele fortiden; hvad akterne give, er ofte utilstrækkeligt og ofte farvet. Brevene, både de afgående og de kommende, give mange

uvurderlige oplysninger. Det lader sig gøre af et par skrivelser, som udvexles mellem ægtefæller eller mellem forældre og børn, at uddrage en sikker slutning om forholdet, hvor meget end ordene ere satte på skruer; ja jeg synes allerede at kende en hel del til, hvorledes fangen har været stædt i det, når jeg læser i hendes søns brev til hende: „Søster DORTHEA har slagtet en gris, men ikke haft noget at undvære til os af betydenhed“.

Ligeså oplysende kunne brevene være, hvad fangens fremtid angår, og den gælder det jo om at tænke på og om muligt berede på en god måde fra den første dag af, han eller hun er i fængslet. Det kan næsten ikke undgås, at man gennem fangens breve til familien og familiens til ham kan skimte, i hvad retning tankerne gå, om der er nogen iver for at komme til oprejsning og bane sig vej hjemme eller udenlands, eller om man lader fem være lige. Læser jeg i et fangebrev: „Enten jeg ser til højre eller til venstre, så er der ikke mere for mig i denne verden“, så ved jeg, at her trænges til spore; læser jeg derimod glimrende beskivelser over, hvad der skal udrettes i Amerika, så ved jeg, at der er brug for en spand koldt vand i blodet.

Af største betydning ere brevene dog til iagttagelse af den gavnlige eller skadelige indflydelse, som fængslet øver på fangen. Det er i grunden slet ikke så svært ved nogen øvelse at opnå en tålelig evne til at skelne religiøse flokler fra en søgte bevægelse i hjertet. Ingen vil tvivle på, hvorledes det står til med den fange, som (i anledning af benådning) skriver: „Jeg sætter min lid til dem, deres velbårne Etatsråd, og dernæst til den almægtige Gud“. Vanskeligere synes det at være, når brevet fra først til sidst er en yderst alvorlig prædiken om denne verdens grulige syndefuldhed, tilsyneladende fuld af ruelse, men i ni tilfælde af ti kan den kyndige læser ganske roligt sige: Hidtil har dette menneske kun haft skade af fængslet, thi han har blot lært herinde at behage sig selv ved at prædike for andre, særligt sin gode familie. En virkelig begyndende omvendelse ytrer

sig ganske anderledes, og godt er det for alvorlige fængselsmænd, at ydmyghed, omvendelsens første frugt, så vanskelig lader sig eftergøre. Det er bedre end mange opstyltede ord, når en kvindelig fange skriver hjem: „Her gå vi ikke i kirke for at vise vore ny kjoler“. Der er virkeligt håb at øjne, når det hedder: „Tilgiv jeres gamle moder den skændige plet, hun har sat på sine børn“, når to tjenestepiger skrive, den ene: „Dette er den bedste og nyttigste tjeneste, jeg har endnu haft“, den anden: „LINE, du sagde engang, at jeg aldrig talte om Vorherre, nu har jeg lært ham at kende en lille smule“, når en ung pige, der havde født i dølgsmål og ombragt sit foster, siger til søsteren: „Du må gerne tage og bruge blomsterne på min hat, jeg kommer ikke til at bære roser mere“.

Mere end en gang er det hændtes mig i min praxis, at et brev har givet mig personlig gode vink. Når en fange var så venlig at mælde, at præsten var „yndig“, vidste jeg temmelig sikkert, at det var galt fat ikke blot med hende men også med mig, hvorimod det ikke generede synderligt at få det mistillidsvotum: „Nu er jeg fast, skønt præsten ryster på hovedet“.

En ting lærte jeg ved den stadige opmærksomhed på fangernes breve, og det var at få en ganske overordenlig mistænksomhed overfor søstre og kusiner, onkler og tanter, ikke just i almindelighed, men som adressater og brevskrivere. De grasserede navnlig i kvindefængslet, mindre i mandsfængslet, ligesom der vist overhovedet er mere at passe på og mere at lære af kvindefangers end af mandsfangers breve, thi mandelist er vel behønde, men kvindelist er uden ende. Når visse kvindelige fanger blev løsladte, viste der sig jevnlig en ganske splinterny tante eller kusine i brevform nogen tid efter, hendes brev indhold så løselig betragtet ganske uskyldigt ud, men det var dog bedst at være forsigtig med slige hidtil ubekendte væsener. En ret kuriøs historie, som lyder utrolig, men for hvis sandhed jeg kan indestå, vil jeg berette med det samme. En dag kom

der et sjællandsk brev til en kvindelig, ofte straffet tyv fra det allernordligste Jylland. Brevskriveren optrådte som onkel eller fætter, det husker jeg ikke, og tilbød vedkommende pige ophold hos sig efter løsladelsen. Da jeg bestemt vidste efter mine optegnelser, at hun aldrig havde været på Sjælland uden som fange og aldrig korresponderet med andre end jyder, var sagen yderst mistænkelig, men på den anden side vare hendes kår i hjemstavnen fortvivlede, og her var måske en udvej. Jeg gav hende derfor brevet, men talte alvorligt med hende om mine tvivl; hun blev højst overrasket og forsikrede, at hun kendte ikke brevskriveren, følgelig blev vi hurtigt enige om, at hans tilbud duede ikke, og ved løsladelsen rejste hun tilbage til Jylland. Omtrent et år efter var hun atter i fængslet, og akterne udviste, at hun fra Jylland var rejst til Sjælland, just til brevskriverens egn. På mine spørgsmål forklarede hun, og jeg tror, at hun talte sandhed: Da hun ikke kunde finde sit udkomme hjemme, besluttede hun at opsøge den mand, som havde sendt brevet, skønt hun ikke havde anelse om, hvem det var. Hun fandt ham ganske rigtigt efter adressen, og det viste sig at være en forhenværende fange i Vridsløse, der havde siddet side om side med en af hendes gamle bekendte fra Jylland. Deres konversation gennem cellevæggen havde drejet sig om mange ting, iblandt andet om hende, og så havde sjællænderen fået den forfløjne ide efter sin løsladelse at tilskrive hende, men da hun kom, havde han naturligvis hverken kunnet eller villet gøre hende noget godt. Det var en påmindelse om forsigtighed med breve.

Og dog vilde det næppe være rigtigt at være altfor nøjeregnende, så man glat væk kasserede en længselsfuldt ventet skrivelse, fordi der i den forekommer mindre heldige udtryk. Det skurrer lidt, når der skrives ind til en fange: „Gud give, du var ude af den butik“, eller når brevet væsentlige indhold er løftet om en glad aften, når han kommer ud. Men det gør næppe så megen skade, at fangen

får denne hilsen, som det vilde sætte ondt blod, at han lukkedes ude fra enhver berørelse med sine egne. Og kommer der fra fangens side ytringer af utålmodighed mod familien, der tier stille, eller mod fængslet, der trykker hårdt, vil det vist også være godt at gå skånsomt tilværks, disse ytringer ere så naturlige og så oprigtige.

Efter mit skøn er den indrømmelse til fangen, at han til bestemte tider, hvis han ellers opfører sig godt, tør træde i skriftlig forbindelse med slægt og bekendte, en god ting både for ham selv og for dem, som have med ham at gøre i fængslet. Der skal passes godt på, fordi også dette kan misbruges og sikkerlig vil blive misbrugt, når fangen ikke føler, at årvågne øjne følge hans færd også i dette stykke; den kundskab, som gennem brevene kan indvindes til fangen og hans intimeste forhold, må bruges med stor takt, det var meget uheldigt, om han fik den tanke, at man var nysgerrig, eller at man gik ud på at rette stil. Men når dette iagttages, kan der vist tilstås temmelig megen frihed i, hvem der skrives til, og hvad der skrives om på sømmelig vis, uden at man kommer til at fortryde det.

V. MUNCK.

Officielle aktstykker.

N O R G E. Om Udfærdigelse af en Lov om Forandringer i Lov af 12te Juli 1848 angående Bods-fængslet m. v. Justits-Departementets underdanigste Indstilling af 23de Februar 1884, som ved kongelig Resolution af samme Dato nådigst er bifaldt.

Efterat spørgsmålet om en fuldstændig reform eller omorganisation af vort hele strafanstaltvæsen, — hvilket spørgsmål som bekendt i sin tid havde foranlediget nedsettelsen af en kongelig kommission, af hvis arbejde fremgik som resultat opførelse af „Bods-fængslet“ ved Kristiania og loven om dettes benyttelse af 12te Juli 1848, — derefter i nogen tid havde været stillet i bero, blev sagen i begyndelsen

af syttiårene igen ved flere lejligheder bragt på bane. Og ved den i 1875 stedfundne oprettelse af en egen expeditionschefspost for strafanstalt- og fængselsvæsenet var det forudsat, at den vorde expeditionschef skulde, foruden at overtage den overordnede administration af strafanstalterne og søge gennemført de forføjninger og forbedringer ved disse, hvortil der måtte være anledning, tillige tage spørgsmålet om en omorganisation af dem under overvejelse og søge udarbejdet en plan for en gennemgribende reform af strafanstaltvæsenet, for at strafarbejdet kunde blive fuldbyrdet paa en til opnåelse af straffens sjæmed tilfredsstillende måde.

Den derefter udnævnte expeditionschef, nuværende Borgmester SMITH, begyndte også, efterat have foretaget en rejse til udlandet for at gøre sig bekendt med andre landes strafanstalter, såvidt hans tid tillod det, at træffe forberedende skridt til udarbejdelsen af en sådan plan ved at studere de forskellige straffesystemer og samle de til arbejdet fornødne materialier, idet han dog ved siden deraf tillige beskæftigede sig med at gennemføre ønskelige omordninger og forbedringer ved de forhåndenværende anstalter.

Det viste sig imidlertid snart, at expeditionschefens embedsforretninger i så høj grad lagde beslag på ham, at det måtte forudsættes, at udarbejdelsen af en reformplan kun vilde skride langsomt frem, når arbejdets udførelse skulde påhvile ham alene uden anden bistand end den, der stod til hans rådighed inden departementets afdeling for strafanstalt- og fængselsvæsenet.

For at reformens gennemførelse ej skulde udsættes til en ubestemmelig fremtid, fandt man det derfor nødvendigt til sagens fremme at søge sagkyndig bistand udenfor departementet, og man besluttede i den anledning at henvende sig til forhenværende Bodsfængselsdirektør, nu Sorenskriver i Hadeland og Lands sorenskriveri NORUM, der også tidligere ifølge et ham ved kongelig resolution af 27de Oktober 1858 givet opdrag havde anstillet omfattende undersøgelser angående vore fængselsforholde og derefter i 1860 afgivet en „Beretning og Betænkning angående Strafarbejdsvæsenet i Norge.“

I begyndelsen af 1878 anmodede man Sorenskriver NORUM om under samvirken med expeditionschefen for strafanstalt- og fængselsvæsenet at yde departementet sin bistand til at forberede og udarbejde en fuldstændig plan for en gennemgribende reform af rigets strafanstaltvæsen, hvilken anmodning sorenskriveren erklærede sig villig til at efterkomme.

Til fremme af arbejdet blev der derefter overdraget de nævnte mænd i sommeren 1879 at foretage en rejse til England, Irland og Danmark for at gøre sig bekendt med derværende strafanstalter og dersteds gældende straffesystemer, ligesom der også for hurtigere at få arbejdet tilendebragt ved kongelige resolutioner af 3die Maj 1879 og 22de December 1880 blev tilstået Sorenskriver NORUM, til hvem den foreløbige udarbejdelse af reformplanen var overdraget, tjenestefrihed i respektive 6 og 4 måneder.

Forinden arbejdet med reformplanen var tilendebragt, blev Expeditionschef SMITH udnævnt til borgermester i Kristianssand.

Sorenskriver NORUM har derefter som resultatet af sine egne og Borgermester SMITHS undersøgelser og overvejelser angående en reform af strafanstaltvæsenet i Norge afgivet en fremstilling, hvori der efter en udførlig redegørelse for, hvad der her i landet siden året 1834 er forhandlet og udført med hensyn til strafanstalt- og fængselsvæsenet og i anledning af den påtænkte reform af dette, tillige meddeles oplysninger om hidhørende forhold i endel andre lande og om, hvad der i disse er udrettet for en reform af fængselsvæsenet. Til denne fremstilling har sorenskriveren knyttet en nærmere udvikling om, i hvilken retning reformen af strafanstaltvæsenet efter hans formening bør gå, og han har leveret et i overensstemmelse dermed affattet „Udkast til Lov om Fuldbyrkelse af Strafarbejde“.

Sorenskriveren foreslår deri indført hos os det progressive princip for straffefuldbyrkelsen efter et såkaldt blandet system, nemlig for de korte straffetider udelukkende ensomhedsfængsel, men med progressiv klasseinddeling, og for de længere fællesstrafarbejde efter det irske system, altså med nogen tids cellefængsel i begyndelsen af straffen og derefter fællesfængsel i opadstigende klasser og med et „overgangsstadium“ og „betinget løsladelse.“

Idet man fremlægger et aftryk af Sorenskriver NORUMS nævnte arbejde, skal man — forinden man udtaler sig nærmere om sagen — under henvisning til den af sorenskriveren givne fremstilling af, hvad der siden 1834 er forhandlet og udført med hensyn til en reform af vort strafanstalt- og fængselsvæsen, til suplering deraf tillade sig at anføre følgende:

Ved kongelige resolutioner af 14de Juni 1879 og 17de Juni 1880 bestemtes, at post I af den kongelige resolution af 12te November 1850 skulde udvides derhen, at for eftertiden bliver i Bods-fængslet at indsætte alle ved underretterne i Thronhjems og Tromsø stifter tiltalte mandlige forbrydere, der er dømt til strafarbejde i 5te grad, og som, når straffens fuldbyrkelse skal påbegyndes, er i alderen mellem 18 og 30 år. Bods-fængslets distrikt omfatter således nu hele riget, idet mandlige forbrydere i alderen mellem 18 og 30 år, som inden Kristiania, Hamars og Kristianssands stifter er dømt til strafarbejde i 5te eller 4de grad og inden Bergens, Thronhjems og Tromsø stifter til strafarbejde i 5te grad, skal indsættes i nævnte fængsel.

Efterat der ved kongelige resolutioner af 28de Juni 1879 og 17de Juni 1880 var afgivet bestemmelse angående forskellige omordninger af de fællesstrafarbejdsanstalterne underliggende distrikter, sigtende til at organisere Kristiania tugthus til udelukkende optagelse af kvindefanger fra hele riget, blev til endelig gennemførelse af denne plan ved kongelig resolution af 29de Juni 1881 endel yderligere omordninger og forføjninger truffet, idet der blandt andet bestemtes:

1) at mandsafdelingen ved Kristiania tugthus nedlægges, og at de

dersteds hensiddende mandsfanger overflyttes til Akershus strafanstalt;

- 2) at der til lettelse af denne foranstaltning bliver, efter nærmere bestemmelse af justits- og politi-departementet, at overflytte til Throndhjems tugthus fra Akershus strafanstalt et passende antal af de i denne anstalt hensiddende straffanger med længere straffetid;
- 3) at for eftertiden alle mandlige forbrydere, der tiltales ved underretterne inden Akershus og Smålenenes amter*) og dømmes til strafarbejde, som ikke efter gældende regler skal udstås i Bods-fængslet, blive at hensætte, fra Akershus amt i Throndhjems tugthus og fra Smålenenes amt i Akershus strafanstalt;
- 4) at kvindeafdelingen ved Throndhjems tugthus nedlægges og at de i denne afdeling hensiddende fanger overflyttes til Kristiania tugthus;
- 5) at for eftertiden alle kvindelige forbrydere, der tiltales inden Throndhjems og Tromsø stifter og dømmes til strafarbejde, blive at indsette i Kristiania tugthus, der således vil blive en anstalt til optagelse af kvindefanger fra hele riget;
- 6) at de til kvindeafdelingen ved Throndhjems tugthus hørende lokaler indtil videre bibeholdes til benyttelse for Throndhjems tugthus, eventuelt som en reservecanstalt til optagelse af mandsfanger.

Nedlæggelsen af mandsafdelingen ved Kristiania tugthus og de ifølge sidstnævnte resolution dermed i forbindelse stående forføjninger (hvoriblandt overflyttelse af 36 fanger fra Akershus strafanstalt til Throndhjems tugthus) iværksattes i 2det halvår 1881. Herved opnåedes, foruden en fuldstændig adskillelse af mands- og kvindefanger, tillige, at loven af 30te April 1877 angående ophævelse af forskellen mellem fæstningsstraf og tugthusstraf fuldstændig gennemførtes.

I forbindelse hermed kan bemærkes, at bestyrelsen af Akershus strafanstalt, der tidligere tillå pladsmajorembetet ved Akershus fæstning, fra 1ste Juli 1880 er bleven fraskilt dette og henlagt under en egen civil bestyrer.

I August måned 1882 blev, efterat de fornødne midler af storthinget var bevilgede, 98 fanger overflyttede fra Akershus strafanstalt til Throndhjems tugthus, hvor de tidligere til den nedlagte Throndhjems fæstnings strafanstalt hørende bygninger nu blev tagne i brug som en underafdeling. Hensigten med denne foranstaltning var først og fremst at lette Akershus strafanstalt for et større antal fanger og derigennem at muliggøre væsenlige forbedringer ved fangebehandlingen i denne strafanstalt. Men man fik derved også anledning til at få gennemført en bedre fangebehandling i Throndhjems tugthus. Man anbragte nemlig i den ny filialafdeling de sletteste fanger eller

*) De eneste distrikter, hvorfra efter tidligere stedfundne anordninger mandsfanger dengang indsendtes til Kristiania tugthus.

dem, som særlig øvede fordærlig indflydelse på sine omgivelser. Og ved således at udskille fra hovedafdelingen de skadeligste elementer opnåede man, at man med fordel yderligere kunde udvikle og gennemføre den ordning for fangebehandlingen, som allerede tidligere forsøgsvis var sat igang.

Idet man tillader sig herom at henvise til departementets til grund for budgetforslagene for terminerne 1882—83 og 1883—84 liggende underdanigste foredrag af 21 Januar 1882 og 16 Januar 1883, hvor nærmere forklaringer er meddelte, skal man her kun kortelig bringe i erindring, at den omhandlede ordning navnlig går ud på en fordeling eller klassifikation af fangerne på sovelokalerne. planlagt under hensyn til deres alder, tidligere begåede forbrydelser, den brøde, for hvilken de hensidde i anstalten, deres ydre forhold i denne og, såvidt gør ligt, også til deres moralske tilstand, — og i forbindelse dermed forbud mod kommunikation eller indbyrdes meddelelser mellem fanger fra de forskellige klasser og strengt tilsyn med, at dette forbud gennemgående bliver overholdt.

Medens der således gives hver enkelt afdelings fanger ubindret adgang til at samtale med hinanden på sovelokalerne, hvor de, foruden at tilbringe de reglementerede hviletider, også indtager sine måltider, er det foreskrevet, at der på arbejdslokalerne, hvor de forskellige afdelinger på grund af arbejdsvirksomhedens beskaffenhed må komme sammen, skal herske tavshed, medmindre undtagelsesvis samtale for arbejdets skyld er nødvendig, ligesom al samtale mellem fangerne er forbudt under deres gæen til og fra arbejde, skole, kirke samt ude på bevægelsespladsene, et forbud, der søges overholdt ved at lade fangerne under strengt tilsyn spadserende enkeltvis mand efter mand med nogle skridts mellemrum. Denne ordning er nu fuldstændig gennemført for tugthusets afdeling A (det oprindelige Throndhjems tugthus), der optager det største antal fanger og deriblandt de yngre og forholdsvis mindre fordærvede. I dets afdeling B (den tidligere Throndhjems fæstnings strafanstalt), hvis belæg efter det anførte altså består af de dårligste subjekter, kan der ej være spørgsmål om nogen sådan klassifikation af fangerne som i afdeling A; der er imidlertid sørget for en streng adskillelse mellem afdelingens lokaler såvel dag som nat, således at fanger fra et lokale ikke kommer i forbindelse med fanger fra et andet, uden under den fælles gudstjeneste. At forøvrigt fangebehandling og disciplin gennemføres efter de samme grundsætninger og på samme måde i begge afdelinger, er en selvfølge.

Ved Akershus strafanstalt og Bergens tugthus arbejdes der for indførelsen af en lignende ordning, som den ved Throndhjems tugthus etablerede, i sådan udstrækning, som de lokale forhold tillader.

Ved Akershus strafanstalt har man således efter overflyttelsen af de 98 fanger til Throndhjems tugthus indført en ved det formindskede fangebelæg muliggjort strengere disciplin og orden og såvidt gør ligt indskrænket adgangen til kommunikation mellem fangerne. 5 af

anstaltens 7 sovelokaler er ved hjælp af de af storthinget i 1883 dertil bevilgede midler nu blevne afdelte hvert i 2 rum, hvorved en hensigtsmæssigere fordeling af fangerne under hviletiderne og måltiderne vil kunne istandbringes. Det vil imidlertid til den nu fastslåede ordnings fuldstændige gennemførelse blive nødvendigt også at afdele de øvrige 2 sovelokaler, og til iværksættelse heraf har departementet derfor i sit budgetforslag for 1884—85 andraget på bevilgning af de fornødne midler. Man skal videre oplyse, at der er indrettet flere bevægelsespladse, så at fangerne under luftningen kan holdes adskilte i mindre grupper, ligesom det påses, at fangerne derunder spadserer enkeltvis og ikke får adgang til at samtale med hinanden. Forskellige omstændigheder har imidlertid bevirket, at man endnu ikke har nået helt at gennemføre de ny regler for fangebehandlingen.

Ved Bergens tugthus er den forandring af sovelokalerne samt afdeling af lugegårdene, hvortil storthinget i 1883 gav bevilgning, nu fuldført, og med den påbegyndte indførelse af den ny fangebehandling er det, efter hvad overinspektøren har indberettet, gået bedre, end man havde turdet vente, medens dog også her forholdene hidtil har lagt hindringer i vejen for en fuldstændig gennemførelse af den forønskede ny ordening.

Ved Kristiania tugthus har man efter dets overgang til udelukkende kvindeanstalt kunnet indføre en heldigere fordeling af fangerne på sovelokalerne og arbejdsrummene. Tavshed er påbudt i arbejdstiden, og der stilles nu i det hele ganske andre fordringer til ro og orden end tidligere.

Den væsentligste mangel ved vore fællesstrafanstalter er, som bekendt, savnet af ordenlige natceller. Da sådanne ikke kan anbringes i de nuværende anstalter, har man påbegyndt og er betænkt på at fortsætte med indrettelsen af små afkuker i sovelokalerne (såkaldte „boxes“), hvorom man tillader sig at henvise til budgetforslaget for 1884—85.

Efter at have meddelt denne oversigt over de i de senere år foretagne reformer ved vore strafanstalter, skal departementet vende tilbage til det ovenfor omhandlede spørgsmål om en mere almindelig og gennemgribende reform af det hele strafanstaltvæsen.

Som allerede antydnet var det departementets tanke, da det anmodede Sorenskriver NORUM om at bistå expeditjonschefen for strafanstaltvæsenet i udarbejdelsen af en fuldstændig plan for en sådan reform, at man burde søge denne i sin helhed gennemført snarest mulig ved fremsættelse af dertil sigtende forslag til love og bevilgninger.

Departementet er imidlertid ved sine nærmere overvejelser om denne sag, efter at Sorenskriver NORUMS ovennævnte udkast er modtaget, kommet til det resultat, at det nærværende tidspunkt ikke er

det rette for fremsættelse af sådanne forslag, men at man endnu bør se tiden noget an, inden man træffer sin endelige bestemmelse om, hvad der i denne sag bør foretages.

Departementet skal i denne henseende tillade sig at bemærke følgende:

Det hovedspørgsmål, der først og fremst vil blive af afgøre, er, om man skal gå over til et helt nyt „system“ for straffefuldbyrdelsen, og, i bekræftende fald, hvilket af de forskellige systemer man skal bestemme sig for. Og spørgsmålet vil da formentlig navnlig blive, om man skal indføre noget progressivt system, og under hvilken form dette i så tilfælde bør ske. Man tror nemlig at kunne gå ud fra, at man på den ene side ikke vil opgive cellestraffen, men på den anden side vel heller ikke vil komme til at anvende det ublandede cellesystem i nogen større udstrækning, end tilfældet for tiden er. Jfr. departementets bemærkninger herom i dets underdanigste foredrag af 21de Januar 1875 om oprettelse af expeditionschefsposten (Sth. frh. 1875, II, Sth. prop. nr. 8, s. 69—70) og af 25de Januar d. å. om opførelsen af en fjerde fløj ved Bodsfængslet (St. prop. nr. 1, hovedpost V kap. 6 — bilag s. 12).

Som i det sidstnævnte foredrag (s. 18) bemærket, holder departementet på det progressive princip og tror, at dette bør indføres hos os. Men om man netop bør vælge enten det engelske eller irske system og altså, foruden en progressiv klasseinddeling, indføre også „den betingede løsladelse“, eller denne i forening med „overgangsstadiet“, finder departementet mere tvivlsomt. Medens man vistnok erkender, at der kan gøres vægtige betragtninger gældende til fordel både for et overgangsstadium og — måske end mere — for den betingede løsladelse, og medens man altså har den tro, at disse institutioner i flere henseender kan virke godt, kan man på den anden side heller ikke se bort fra, at de også frembyder adskillige betænkeligheder, af hvilke flere vistnok under vore forhold må tillægges særlig betydning. Og medens man formentlig ikke har nogen sikker erfaring for, at alle de fordele, som man har troet at vinde ved det engelske eller irske system, virkelig i praxis er opnåede, lader det sig vistnok ikke negte, at det i lande, hvor det er indført, i enkelte retninger har virket mindre heldigt, uden at det kan siges, om dette skyldes selve systemet eller kun den måde, hvorpå det har været gennemført.

For departementet stiller det sig under disse omstændigheder så, at medens man nok finder indførelse af en progressiv straffefuldbyrdelse ønskelig, vover man på den ene side for tiden ikke at bringe i forslag optagelse hos os enten af overgangsstadiet eller af den betingede løsladelse, men vilde på den anden side heller ikke finde det rigtig på sagens nuværende standpunkt at fastslå en ny og for en længere fremtid bestemt ordning, i hvilken de nævnte tvende institutioner ikke var optagne.

Man går imidlertid ud fra, at den udsættelse med det endelige

valg af system, som departementet således vil tillade sig at anbefale, ikke behøver at blive lang. Spørgsmålet om det progressive straffesystem og om den bedste måde for anvendelsen deraf er for tiden genstand for megen opmærksomhed, og der er grund til at tro, at man i en nær fremtid vil kunne høste nytte af den erfaring, man andensteds har gjort derom.

I forbindelse hermed skal departementet bemærke, at der til høsten vil blive afholdt en international penitentiar kongres i Rom, hvor Norge, om de dertil i budgetforslaget for 1884—85 opførte midler bevilges, vil lade sig repræsentere, og hvor der om de mange på dagsordenen stående penitentiære spørgsmål vil blive ført forhandlinger, der kan påregnes at ville blive af væsentlig interesse og afgive man et nyttigt vink.

Dertil kommer, at det efter departementets formening vil være meget gavnligt, at sagen, inden den endelig afgøres, kan blive gjort til genstand for en mere almindelig opmærksomhed og drøftelse hos os, end tilfældet hidtil har været. Dette vil forhåbenlig ske, når Soren-skriver NORUMS udkast bliver fremlagt og gjort tilgængeligt for almenheden.

En udsættelse vil også for så vidt være nyttig, som man derved vil kunne få anledning til også hos os i nogen grad at skaffe sig direkte erfaring om, hvorledes en progressiv klasseinddeling bør indrettes og gennemføres. Som berørt i departementets ovennævnte foredrag angående opførelse af en fjerde bodesfængselsfløj agter nemlig departementet at få indført, i alle fald forsøgsvis, i vore fællesanstalter en progressiv klasseinddeling i lighed med den, der allerede i nogen tid med held har været anvendt i Bodesfængslet. Det vilde efter departementets opfatning være meget nyttigt, om man ved den endelige reforms gennemførelse ikke måtte være henvist til udelukkende at følge fremmede landes eksempel eller at bygge på den der vundne erfaring, men at man også havde haft anledning til gennem progressionens praktiske anvendelse i vore egne strafanstalter at tage hensyn til vore hjemlige forhold og til at danne sig en selvstændig mening om, hvorledes tingen bedst kunde ordnes hos os. Departementet tillægger det her berørte hensyn så meget større vægt, som det mener, at det vilde være af særlig interesse for spørgsmålet om den heldigste form for en progressiv straffefuldbyrdelse at vinde erfaring om, hvorvidt og på hvilken måde den progressive klasseinddeling lader sig forene med den nu hos os (navnlig i Thronhjems tugthus) indførte klassifikation af fangerne. Departementet anser denne for at være af så stor betydning for en principrigtig fangebehandling, at den ikke — selv om man fik natceller — igen bør opgives uden tvingende nødvendighed. Og på den anden side har det vistnok været en mangel ved det progressive system, således som det hidtil har været udøvet, at der dels ikke inden de forskellige opadskridende klasser har været gjort nogen adskillelse mellem de bedre og de slettere fanger, dels overhovedet slet ikke har været

lagt an på et holde de forskellige klasser adskilte fra hinanden. Hvorvidt denne mangel er uadskillelig fra det progressive system, eller om dette, uden at fordelene derved forspildes, kan forenes med en yderligere sondring af fangerne, er et spørgsmål af stor praktisk betydning, og et væsentlig bidrag til besvarelsen deraf vil forhåbenlig den erfaring give, som man vil have vundet, når man i nogen tid har søgt at gennemføre en progressiv klasseinddeling i vore fællesanstalter.

Overhovedet tør det vel ikke være usandsynligt, at man gennem de forskellige foranstaltninger, man i den senere tid har truffet til en forbedring af forholdene i fællesanstalterne, vil kunne vinde adskillig erfaring, som vil kunne komme til nytte for den endelige reform.

Medens departementet således tror, at der er meget, som taler for nogen tids udsættelse med at træffe nogen afgørelse i den heromhandlede sag, kan man ikke finde, at en sådan udsættelse frembyder nogen reel betænkelighed.

I så henseende skal man først bemærke, at man har den tro, at ved den ordning, der nu er indført eller med det første vil være indført i fællesanstalterne, og ved de forandringer, lokalerne der har undergået, er tilstanden i disse bleven såvidt forbedret, at kravene på en gennemgribende reform ikke er i den grad påtrængende som tidligere. Og i end højere grad vil dette gælde, hvis det lykkes på en tilfredsstillende måde at få indført en progressiv klasseinddeling i fællesanstalterne.

Men hvad der efter departementets mening især gør en udsættelse med vedtagelsen af en forandring i lovgivningen om strafs fuldbyrdelse ubetænkelig er, at man alene ved en sådan lovforandring — uden samtidig istandbringelse af ny lokaler — næppe vilde være kommen målet synderlig nærmere.

Man har ved de tidligere lejligheder, hvor reformsagen har været på bane, gået ud fra, hvad der også ses at være forudsætningen for Sorensskriver NORUMS lovudkast, at der til reformens fuldstændige gennemførelse vilde tiltrænges ny strafanstalt-bygninger for alle de strafarbejdsfanger, som ikke måtte finde plads i Bodsfængelet i Kristiania, idet ikke nogen af vore øvrige strafanstalter antoges egnede til at fyldestgøre de krav, der måtte stilles til en tidsmæssig og i alle dele hensigtsvarende fuldbyrdelse af straffen. Hvad man i denne henseende fornemmelig har haft for øje, er den oven berørte omstændighed, at ingen af de nuværende strafanstalter har natceller, og at man ej heller vilde kunne få sådanne indrettede der uden ved at opføre ny bygninger — noget, hvortil der navnlig ved et par af vore strafanstalter formentlig dog ikke vil være anledning.

Departementet har allerede ved flere lejligheder, og nu senest i sit ovennævnte til grund for kgl. resolution af 28de Januar sidstleden om forslag til opførelse af en fjerde fløj ved Bodsfængslet liggende underdanigste foredrag omhandlet natcellers betydning for

straffefuldbyrdelsen og påvist, hvorledes denne har været erkendt og fremholdt lige siden der hos os blev tale om en reform af straffanstaltvæsenet, og departementet skal derfor her indskrænke sig til en henvisning til nævnte foredrag (Stb. prp. nr. 1, hovedpost V, kap. 6 — bilag s. 8—9).

At vore straffanstalt-lokaler også i mange andre henseender lader meget tilbage at ønske, og at de næppe i nogen retning uden uforholdsmæssig bekostning vil kunne gøres fuldt tidsmæssige, lader sig ikke negte. Men ingen af de andre mangler er så fremtrædende og ingen lægger sådanne hindringer i vejen for en heldig fangebehandling som mangelen af natceller. Og denne mangel vil man kun i en ringe udstrækning kunne afhjælpe ved indrettelsen af „boxer“.

Idet man således går ud fra, at uden hensyn til valg af system vil ny bygninger udkræves for at tilvejebringe natceller, — thi ikke noget velordnet „system“ tillader anvendelsen af fælles sovelokaler, og ingen ny lov vilde derfor kunne undgå i princippet at påbyde natceller — finder man det ufornuddent nærmere at indlade sig på, hvorvidt det kan antages, at vore nuværende bygninger især vilde kunne gøres brugelige for en længere fremtid for noget af de systemer, hvorom der kan blive tale. Kun skal man bemærke, at såvel det engelske som det irske system stiller store krav i henseende til fængselslokaler.

Heller ikke finder man det nødvendigt her at omhandle, hvorvidt måske en enkelt af vore straffanstalter — Thronhjems tugthus — ved at forsynes med „boxer“ kunde gøres skikket til (for såvidt man turde bortse fra den omstændighed, at det består af gamle træbygninger) at bibeholdes som straffanstalt for et indskrænket fangebelæg. Thi hvorledes forholdet end måtte være i så henseende, finder man det klart, at til den største del af det mandlige fangebelæg måtte der skaffes ny bygninger*). Der vil således under enhver forudsætning udkræves meget betydelige omkostninger for at bringe vore straffanstalter i tidsmæssig stand. Til at foreslå de hertil fornødne beløb bevilgede finder departementet imidlertid på nærværende tidspunkt ikke tilstrækkelig føjje, idet man antager, at vort land ikke for tiden kan udrede så betydelige summer uden tilsidesættelse af andre ligeså, om ikke mere, berettigede krav.

Men under disse omstændigheder har det efter departementets mening ingen påtrængende hast med istandbringelsen af en lov, som

*) For de kvindelige fanger afgiver Kristiania tugthus formentlig såvidt rummelige og bekvemme lokaler, at det ved nogen forbedring af disse og ved i størst mulig udstrækning at forsynes med boxer, nok endnu i længere tid måtte kunne gøre tjeneste. Noget andet er det, at det måske senere vil findes hensigtsmæssigt at sælge tugthuset med den det tilliggende betydelige grund for at anvende udbringendet til istandbringelse af en ny og bedre straffanstalt for kvindefanger.

rimeligvis i alle fald for den største og væsenligste del ikke i praxis vilde kunne gennemføres. Det vil være langt hensigtsmæssigere at udsætte dermed, indtil omstændighederne tillader samtidig at træffe de forføjninger, der vil være lovens forudsætning, og imidlertid at benytte anledningen til yderligere at overveje og drøfte sagen og til at søge erhvervet praktisk erfaring, for tilsidst med større sikkerhed at kunne træffe sit valg.

Efter det således anførte antager departementet, at man, hvad vore fællesanstalter angår, bør indtil videre indskrænke sig til, som hidtil, at foretage de omordninger og forbedringer, hvorfor de nuværende anstalter er modtagelige, og som kan udføres uden store omkostninger og uden i nogen henseende at foregribe den større reform.

En væsenlig foranstaltning har man dog troet, at der ikke længere bør udsættes med, nemlig tilvejebringelse af en egen anstalt for unge mandlige forbrydere mellem 10 og 18 år. Med hensyn til denne sag tillader man sig at henvise til den før nævnte kongelige resolution af 28de Januar d. å. og den til grund for samme liggende underdanigste indstilling af 25de s. m.

Den omstændighed, at der efter det anførte findes overvejende grund til endnu nogen tid at udsætte den påtænkte almindelige reform af det hele strafanstaltvæsen, bør imidlertid ikke hindre, at man søger bevirket enkelte forandringer i loven om Bodsængslet af 12te Juli 1848, hvortil der antages at være føje. Vistnok er det sandsynligt, hvad der også ses at være Sorenskriver NORUMS mening, at man i den eventuelle ny lov om fuldbyrdelse af strafarbejde vil komme til at optage de fornødne bestemmelser om cellestraffen. Men dette hensyn skønnes ikke at kunne begrunde en udsættelse med at gøre ønskelige forbedringer ved den nu gældende og af den øvrige lovgivning om straffefuldbyrdselsen ganske uafhængige lov om Bodsængslet. Departementet vil derfor nu tillade sig at bringe i forslag nogle forandringer i denne lov.

Ved de væsenligste af disse tilsigter man at opnå ensartethed for det hele land i reglerne for forbrydernes indsættelse i fængslet, en udvidet adgang til anvendelse af cellestraf på første gang dømte forbrydere, og en indskrænkning af sådan adgang for recidivisters vedkommende, samt en hensigtsmæssigere regel for den idømte straffetids reduktion, når straffen skal udstås i cellefængslet.

Forinden man går over til begrundelsen af dette forslag, der i væsenlige punkter er stemmende med Sorenskriver NORUMS udkast*), har man troet at burde forudskikke den bemærkning, at man under de overvejelser, hvoraf forslaget er udgået, er kommen til den bestemte formening, at de af sorenskriveren foreslåede midifikationer i bodsængselslovens regler om streng afsondring mellem fangerne

*) Jfr. også Sth. frh. 1871, II, Sth. prop. nr. 8, s. 45.

ikke vilde virke heldigt. Indførelsen af disse modifikationer er så frarådet af alle dem af vore strafanstaltbestyrere, der har udtalt sig om denne side af sagen. I et i forrige år af expeditionschefen for strafanstaltvæsenet afholdt møde med fire strafanstaltbestyrere udtalte alle med bestemthed som sin mening, „at cellestraffen snarere burde anvendes på en strengere måde end den nu hos os brugelige — og i alle fald ingenlunde slappere.“ Navnlige har direktør ved Bodsfængslet PETERSEN nu, som ved tidligere anledninger, skarpt udtalt sig mod enhver slappelse af de gældende regler om fangerne isolation Af direktørens erklæring over Sorenskriver NORUMS udkast skal man tillade sig her at indtage følgende:

„Sorenskriver NORUM holder fremdeles på det system, som i be-
gyndelsen blev bragt i anvendelse i vort cellefængsel. Han vil have fællesluftning i gårdene, om hvilken han mener, at den kan indrettes således, at meddelelser mellem fangerne ikke vil kunne ske uden at blive bemærkede; han vil sløjfe afsondringen mellem fangerne under gudstjenesten og undervisningen. Disse og flere af hans modificerende forslag er så meget mere at undres over, som han kun vil have 2 års celle. Hvor tiden er længere, kan jeg tænke mig, at man kunde ønske deslige modifikationer som en lettelse.

Man må skarpt skelne mellem dårlige og gode fanger. De dårlige fanger er utålmodige og finder hvert strengt bud stridende mod den menneskelige natur. De gode fanger finder dem rimelige og underordner sig dem villigt, fordi de tillige forstår, at de er deres værn mod de dårlige fanger. Den fuldstændige (absolute) afsondring er en velsignelse for de skikkelige fanger, som ingenlunde udgør den mindste portion af fangeflokken. Mr. SIMMONDS, direktør for et fængsel i Portsmouth, var her i 1881 og forklarede for mig den engelske opfatning af cellesystemet, som han fandt rigtig. Jeg svarede ham, at englænderne aldrig med alvor har taget systemet for sig, og at de med sine modifikationer kun lidet har tænkt på de bedste fanger. På den sidste bemærkning kunde han ikke svare, han måtte endogså erkende, at han før ikke havde tænkt på den side af sagen*).

*) Af de årlige rapporter, som udgives af det ansete engelske fængselselskab „Howard Association“, vil ses, at selskabet går strengt iredte med alt fællesarbejde i de engelske fængsler, og at det interesserer sig for cellesystemet, navnlig således som det er gennemført i Belgien. Om strengheden i gennemførelse af cellesystemet se i det hele J. Stevens bog „Les prisons cellulaires en Belgique“. Her kan også mærkes, at bestemmelsen i den tyske straffelov om, at ingen fange kan tvinges til at udholde mere end 3 års celle, kun gælder for Preussens vedkommende de cellefængsler, hvor isolationen er absolut, altså ikke der, hvor fangerne er sammen uden at være isolerede, i kirke, på skole og under luftningen. Se Hagstrømer, „Om Frihedsstraffen“, pagina 63 anm. 6.

NORUM har på sin rejse særlig fæstet sig ved det, som harmonerer med, hvad han havde indrettet eller fundet ønskeligt i vort cellefængsel. Men nu har han uheldigvis næppe været i noget cellefængsel, som udelukkende var indrettet efter cellesystemets regler, men kun i sådanne, hvor den største del af straffen udholdes i celler. Det er naturligvis betænkeligt at sammenligne de egenlige cellefængsler med de fængsler, hvor fangerne kun for en tid sidder i celle, medens de senere skal gå over i fællesanstalt, da man i den slags fængsler ikke behøver at tage det så strengt med isolationen, der senere så alligevel skal brydes.

Jeg har i beretningerne og i fængsels-tidsskriftet sammeulignet perioden 1851—1859 (den modificerede periode) med perioderne 1860—68 og 1869—1878 (de strengere perioder) og bl. a. påvist, hvorledes al den ulejlighed, som cellevæsenet kan afstedkomme, var fremherskende i den første og aftagende i de sidste. — hvorledes der i den første optrådte 32 fuldstændig udviklede sindssygdomme mod 19 i den anden, 325 sygelige forstæmminger i den første mod 119 i den anden, — at man i den første periode, trods modifikationerne, var nødsaget til at oversende 149 fanger til fællesanstalt, medens man i den anden kun sendte 36. Forholdene er den dag i dag de samme. Alt dette kan man ved behandlingen af disse ting dog vel ikke ganske lade ud af betragtning. Sorenskriver NORUM anbefaler imidlertid det modificerede system som det ene rigtige, uden med et eneste ord at omtale resultaterne af det hos os brugelige system. Han beser fremmede fængsler og beskriver dem, men han har ikke set de nuværende forhold ved vort cellefængsel og intet meddelt om dette eller om de der vundne erfaringer“.

Efterat Direktør PETERSEN derefter har bemærket og nærmere begrundet, at han er ganske uenig i Sorenskriver NORUMS forslag (udkastet § 13 in fine) om, at der i et cellefængsel bør være adgang til i en tid af indtil 15 dage at hensætte „overinciterede“ fanger i en med cellefængslet forbunden fællesafdeling, fortsætter han:

„At der hersker meningsforskel om maximum af cellestraf, finder jeg ganske rimeligt. Jeg holder fremdeles på 4 år, når vel at mærke recidivister over 25 år ikke tvinges til cellen, idet jeg formener, at det væsentlig er den gentagne cellestraf, som virker sløvende eller opirrende for sindet. Men vil man gå ned til 2 års celle, bliver det endnu mere nødvendigt at holde strengt på isolationen, da straffen ellers for mange fangers vedkommende bliver altfor let og for lidet afskrækkende. Man kunde jo også lade 2 års celle være obligatorisk og ikke kræve de følgende 2 års celle, men lade det bero på fangens samtykke.

Jeg vil så meget som mulig frelse de første gang dømte fra fællesanstalten, jeg vil tage dem under den individuelle behandling, som cellen alene tilsteder, og jeg vil såmeget som muligt gemme den ene fange for den anden. Fængselsbekendtskaber ere farlige. Der knyttes i fængslerne mange bånd, som bliver skæbnesvangre i

fremtiden. Løsladte fanger opsøge hverandre og finde et interessant berøringspunkt i minderne fra strafanstalten, som de have tilfælles. De kunne hver for sig være godt påvirkede, men komme de sammen griber let den ene lette tanke den anden og det ene letsindige ord det andet, og så går det ud på glatte veje og løs på ny forbrydelser igen. Det er konsekvent af Sorenskriver NORUM, at han ikke tror på nødvendigheden af at isolere fangerne så meget som muligt, når han først har brudt isolationen; men jeg tror, han tager fejl, når han opstiller den mening, at forholdet her i landet i væsentlig grad er forskelligt fra forholdet i andre lande. I ethvert fald er forholdet her det samme som i vore broderlande, og der holder man på isolationen også af den grund, at det er godt så meget som muligt at skjule det ene fangeansigt for det andet. Det er ikke muligt at gøre det fuldstændig konsekvent, ikke engang der, hvor man bruger masken, men deraf følger ikke, at man skal opgive forsøget. I fængselsverdenen gælder det så ofte, at man arbejder og arbejder til opnåelse af et bestemt mål, men at man ikke må blive træt, fordi det nu og da briater for en. Er målet godt, får man styre derefter, om man end ikke når det med alle de individer i sit følge, for hvis skyld man har opstillet det. Og at det er et godt mål, at den ene fange så meget som muligt holdes skjult for den anden, derom tror jeg alle erfarne fængselsmænd ville være enige. navnlig i et cellefængsel som vort, der væsentlig optager fanger, første gang dømt til strafarbejde.

Idet Sorenskriver NORUM, som før bemærket, ikke tager hensyn til forholdene ved vort cellefængsel og den der anvendte metode for cellestraffen, nævner han heller ikke klasseinddelingen eller det progressive system, som man har ledet ind i cellesystemet. Han taler i sin almindelighed om skævhederne ved cellesystemet, men han berører ikke, hvad der kan gøres for at udjævne dem, så at man med frelst samvittighed kan benytte alle de store og iøjnespringende fordele, som dette system er i besiddelse af ligeoverfor de første gang dømte. Jeg kalder selv systemet for en del unaturligt; men jeg siger, at man har det i sin magt at bøde herpå ved forskellige foranstaltninger og ved den måde, hvorpå man selv optræder og lader sine underordnede optræde ligeoverfor fangerne. At progressionen i straffen her spiller en vigtig rolle, kan der ikke tristes om. I en samtale, som i slutningen af forrige år blev ført med den afdøde direktør for Gaustad sindssygeasyl og direktøren for Egs sindssygeasyl, blev det bemærket, at man på Gaustad var forbavset over, hvor lidt sindssygdom der var i vort cellefængsel nu mod i dets første år“.

Som det vil ses, hævder Direktør PETERSEN med bestemthed kravet på bibeholdelse af den strenge isolation, som overensstemmende med bodsfængselsloven er gennemført ved den heromhandlede strafanstalt, og hans udtalelser i så henseende bør visselig tillægges særlig vægt, da de støtte sig til en gennem 24 års befattning med

Bodsfængslet vunden erfaring. Sin mening om denne sag har Direktør PETERSEN også tidligere udviklet i flere afhandlinger (se således beretningerne om Bodsfængslet for 1868, side 53 ff. og for 1875, side 42 ff. samt Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen II, 85 ff, V, 22 ff. og VI 193 ff), til hvilke man tillader sig at henviser, idet departementet antager, at de der udtalte anskuelser om cellesystemets anvendelse i det store taget fortjener bifald. Særlig finder man at måtte tiltræde hans bemærkning om, at isolationens fuldstændige gennemførelse er til fordel for de gode fanger, samt hans udtalelse om farligheden ved stiftelsen af fængselsbekendtskaber. Det er jo også en af cellesystemets væsentligste opgaver at forhindre sådanne bekendtskaber; men skal denne opgave nås, må afsondringen mellem fangerne indbyrdes nøje overholdes. Gøres ikke dette, svækkes desuden i betænkelig grad det afskrækkende moment i cellestraffens faldbyrdelse, som den absolute afsondring mellem fangerne afgiver og fra først af er tænkt at skulle afgive. Denne bemærkning gælder så meget mere, som der af bodsfængselsstraffen ikke længer står den skræk, som i fængslets første tid, idet man har vænnet sig til tanken om ensomhedsstraf, og de fleste af de forbrydere, som indkomme i Bodsfængslet, har haft anledning til i distriktsfængslerne at prøve ensomhedens virkninger.

Det bør i denne forbindelse bemærkes, at når der i vor tid tales om „isolation“ og „afsondring“ eller „ensomhed“ i cellefængsler, menes der ikke en rigorøs isolering som den, der var det oprindelige „Filadelfiasystems“ særkende, men alene forbud mod samkvem mellem fangerne, altså fangens afsondring fra sine medfanger, jfr. bodsfængselslovens §§ 2 og 3.

I anledning af Sorenskriver NORUMS antydning om, at anstaltens bestyrelse i særegne tilfælde, hvor det kunde være ønskeligt for enkelte fanger at være usete og ukendte af de øvrige fanger, måtte kunne opfylde sådant berettiget ønske, og at loven i alle fald ikke burde hindre dette, skal departementet bemærke, dels, at dog formentlig al straf — cellestraf som fællesstraf — må fuldbyrdes efter faste principer og regler, og at den enkelte fanges ønske i et så væsentlig punkt af selve fangebehandlingen som den her omhandlede ikke bør være afgørende, dels, at det i praxis næppe vilde være muligt for fængslets funktionærer at tage den slags hensyn til fangernes ønsker, og at i alle fald behørig orden og disciplin vanskeligt vilde kunde overholdes, når det skulde ske.

Efter departementets formening er det så langt fra, at man hos os har nogen erfaring om nødvendigheden eller hensigtsmæssigheden af at indføre de af Sorenskriver NORUM foreslåede modifikationer i vort nuværende ved bodsfængselsloven foreskrevne system for cellestraffens anvendelse, at det tværtimod ved de af Direktør PETERSEN i hans oven citerede beretninger og afhandlinger meddelte oplysninger må anses godtgjort, at forholdene inden Bodsfængslet i sanitær henseende idet hele har stillet sig gunstigere, efterat den lovmedholdige,

systematiske isolation er bleven genindført, end i den tid, da der ved fængslet gjordes forsøg med hine modifikationer. Både har sindsygdomme og sygelig forstæmming oprådt sjældnere og har sygeligheden i det hele været mindre under den strengere afsondring end under den mindre fuldstændige overholdelse af princippet for cellestraffen.

En væsentlig andel i den forbedrede tilstand er vistnok at tilskrive den i cellesystemet indlagte progressive klasseinddeling*), såvelsom andre tid efter anden trufne forføjninger, men skærpselsen af isolationen har dog her utvivlsomt spillet en betydelig rolle.

Blandt de forandringer i bodsfængselsloven, man nedenfor vil tillade sig at foreslå, er nedsættelse af straffetidens regulære maximum fra 4 til 2 år, og recidivisters udelukkelse fra optagelse i Bodsfængslet, når de have fyldt sit 25de år. Besluttes disse forandringer, svinder for departementet enhver betænkelighed mod den absolute isolation mellem fangerne, når man kun bibeholder den ved bodsfængselslovens § 10 givne adgang til at overføre til fællesanstalt de fanger, der på grund af deres særegne sinds- eller legemsbeskaffenhed anses for uskikkede til at udholde cellestraf. Med bemærkning, at man såvel i Sverige og Danmark som i en stor del af de øvrige europæiske lande håndhæver en streng isolation under cellestraffen**), samt at man ikke med Sørenskriver NORUM kan antage, at de for vort land særegne forhold skulde give grund til afvigelse i den heromhandlede henseende fra, hvad der andensteds er fundet rigtig, må departementet således udtale som sin overbevisning, at det ikke er føje til at søge udvirket nogen lovbestemmelse til forandring af de ved bodsfængselsloven givne bestemmelser om cellefangers afsondring.

Med hensyn til de i vedlagte lovudkast foreslåede forandringer i bodsfængselsloven af 12te Juli 1848 skal man underdanigst tillade sig at gøre følgende almindelige bemærkninger:

Efter de nugældende regler skal, som ovenfor nævnt, i Bodsfængslet indsættes forbrydere af mandkønnet, som dømmes inden Kristiania, Hamars og Kristiansands stifter til strafarbejde i 5te eller 4de grad og inden de øvrige stifter til strafarbejde i 5te grad, og som, når straffen kommer til fuldbyrdelse, er i alderen fra det fyldte 18de til det fyldte 30te år.

Grunden til, at man ved udvidelsen af Bodsfængslets distrikt til

*) Herom se den trykte beretning om Bodsfængslets virksomhed i tidsrummet fra 1ste Juli 1882 til 30te Juni 1883, side 33, jfr. beretningerne for 1868, side 46—47 og for 1869, side 16—17.

**) Jfr. beretning om Bodsfængslets virksomhed i 1865, s. 25, 32, 40, 47, 50 51—52, samt Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen II, 107 og VI, 206—207.

Bergens, Thronhjems og Tromsø stifter ikke har medtaget de til 4de grads strafarbejde dømte forbrydere fra disse distrikter, er den, at Bodsfængslet ikke vilde kunne afgive plads for forbrydere fra hele riget, som inden nævnte aldersgrænser domfældes til strafarbejde indtil 6 år. Det må imidlertid anses meget uheldigt, ligesom der selvfølgelig ikke er nogen i sagens natur liggende grund til, at der i denne henseende skal herske en forskellig regel for de forskellige landsdele, og der formenes derfor at være al opfordring til at søge denne ulighed rettet ved en forandring i bestemmelserne om den tvungne indsættelse i cellefængsel.

Ved siden af det berettigede krav på ensartethed for hele riget i adgangen til at lade strafarbejde udstås i Bodsfængslet, er der imidlertid et andet hensyn, der efter departementets formening i endnu stærkere grad begrunder en forandring i de hidhørende bestemmelser, nemlig ønskeligheden af, at cellestraffen kunde bringes i anvendelse på et så stort antal som muligt af de forbrydere, der for første gang dømmes til strafarbejde og ikke anses uskikkede til at udholde ensomhedsstraf.

Det siger sig selv, at det netop er for sådanne første gang dømte forbrydere, at cellestraf passer bedst, og det formenes at være utvivlsomt, at der ved dens anvendelse på disse er størst udsejkt til at kunne fyldestgøre de hensyn og opnå de fordele, der er cellestraffens formål.

Det vilde derfor være meget heldigt, om der kunde blive adgang til at udvide aldersgrænsen for den lovbestemte anvendelse af cellestraffen.

Sorønskriver NORUM har foreslået grænsen sat til 50 år, og departementet vil optage dette forslag. Man skal i så henseende bemærke, at hverken departementet eller nogen af de straffanstaltsbestyrere, med hvilke man har konfereret om sagen, nærer nogen betænkelighed — af hensyn til individerne — mod, at aldersgrænsen udvides som antydnet, når bestemmelsen i bodsfængselslovens § 10 bibeholdes. At aldersgrænsen i loven af 1848 blev sat ved 30 år, var heller ikke begrundet i nogen frygt for, at cellestraf ikke med held skulde kunne anvendes på ældre forbrydere.

Når Direktør PETERSEN tidligere (bl. a. i beretningen om Bods-fængslet for 1868, s. 48) har udtalt sig imod udvidelse af aldersgrænsen, ses dette væsenligt at være begrundet i ønsket om så meget som muligt at holde recidivister borte fra Bods-fængslet. Som det af det følgende vil fremgå, bortfalder denne grund til at holde på den nuværende aldersgrænse, om departementets forslag bliver vedtaget.

Ved en sådan udvidelse af aldersgrænsen vilde imidlertid selvfølgelig antallet af de til indsættelse i cellefængsel bestemte forbrydere øges i en sådan grad, at Bods-fængslet ikke vilde kunne optage dem, såfremt forsvrigt de nuværende regler for cellestraffens anvendelse blev uforandrede.

En ikke ringe formindskelse i tilgangen til Bodsfængslet vil selvfølgelig opnås, om man til opnåelse af den ovenfor som ønskelig betegnede ensartethed for det hele land i reglerne om cellestraf bestemmer sig til at indskrænke den tvungne anvendelse deraf til blot at gælde de til 5te grad dømte forbrydere, og departementet vil derfor bringe i forslag en sådan bestemmelse, der også anbefales af andre hensyn, hvorom senere.

Alene derved vil man dog ikke kunne opnå den formindskelse i tilgangen til Bodsfængslet, som er en nødvendighed, om aldersgrænsen skal kunne udvides til 50 år.

Men en for øjemedet tilstrækkelig nedgang i antallet af cellefanger vil formentlig opnås ved den tredie forandring i bestemmelserne om, hvilke forbrydere der skal undergives tvungen cellestraf, som departementet vil tillade sig at bringe i forslag, nemlig udelukkelse fra denne straf af recidivister over en vis aldersgrænse, som tidligere har udstået bodsfængselsstraf.

Dette spørgsmål, der allerede løselig blev berørt under forarbejderne til bodsfængselsloven*), blev bragt på bane af Direktør PETERSEN kort efter at lov af 9de Juni 1866 angående forandringer i straffeloven var trådt i kraft. Efter allerede i sin årsberetning for 1867 (s. 17—18) at have gjort opmærksom på de for Bodsfængslet uheldige følger af den stedfundne formildelse i tyvslovgivningen, udtalte han i beretningen for 1868 (s. 48—49), at det efter denne lovforandring fremstillede sig for ham næsten som en nødvendighed, at 25 års alderen bliver tvungen maximumsalder for tilbagefaldne, der tidligere har udholdt bodsfængselsstraf. Hvordan man end opfattede cellestraffen, antog han nemlig, at alle vilde være enige i, at det ikke nytter at gentage den flere gange på samme person. Grundene herfor har han senere nærmere udviklet i sin årsberetning for 1875. hvori han efter at have oplyst, at endog personer, domfældte 6 eller endnu flere gange for simpelt tyveri, kan tvinges ind i fængslet, udtaler sig blandt andet således (s. 63—64).

„Det forekommer mig, at alt, som tidligere er sagt til fordel for cellestraffen ligeoverfor de begyndende forbrydere, taber sig ligeoverfor de habituelle. Her er ikke længer tale om den stakkels uerfarne lovovertræder, som ikke kender til forbrydelsens særgelige følger; her har man med den kloge, beregnende, eller med den sløve, upålidelige tyv at bestille, som en gang har fået sin alvorlige advarsel og som enten ikke vil eller ikke kan følge den. Men når cellen ikke er vækkende, går den over til at være slappende, og jeg tør fremkomme med den sætning, at den siden 1866 gentagende i anvendelse bragte cellestraf på recidivister har virket skadeligt i moralsk henseende. Deslige fanger lægge sig åndelig talt til at sove, medens hånden kun arbejder mådeligt, for at der ikke skal komme

*) Se Storth. forh. 1848, III, nr. 36, s. 9 og VI, LII, s. 179.

korrektionsstraf. At se fanger i bur, hos hvem der ingen bevægelse og intet indre liv er, kan naturligvis ikke være andet end et særgeligt syn. For deslige fanger foretrækker jeg selv vore dårlige fællesfængsler, hvor der dog er virksomhed og tungt arbejde; om der her end er stof nok tilstede til gensidig besmittelse, så er det ikke værre end den dumme hendøsen på cellen, som hos recidivister kun afbrydes ved den fule opøvning i kunsten at omgå reglerne om tavsheden. Under beregningen af fængslets tilbagefaldsprocent har det noksom stadfæstet sig, at cellestraffen ialfald ikke virker forbedrende på de habituelle tyve, idet omtrent 50 pct. tilbagefald allerede har vist sig inden 1 år efter løsladelsen. Jeg tror også, at den hyppigt tilbagevendende cellestraf virker fysisk slappende på fangen. Det er umuligt at give cellefanger så megen rørelse i fri luft som fællesfanger, og alene af den grund vil man kunne forstå, at det ikke er ønskeligt for hyppigt at gentage cellestraffen på samme fange. Isolationen og det stille liv inde på cellen kan være godt til en tid, så længe det er nyt og det ansører fangen, men gentages det for ofte, står intet andet tilbage end det kedsommelige, ufriske eneboerliv, som for fangen ikke kan tage sig anderledes ud end som unyttigt plageri**).

Disse bemærkninger skal man supplere med følgende udtalelse, der forekommer i en i Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen, 2den færgang, indtagen, af Direktør PETERSEN meddelt udsigt over fængselsorholdene i Norge (s. 109):

„Det er ikke så vanskeligt at overholde tavshedspigten ligeoverfor fanger, som første gang underkastes cellestraf, men vanskeligheden stiger med hver gang, fangen kommer igen. Da kommer han sløvere og sløvere for alle påvirkninger, med modbydelighed for alle de stængende apparater og berøvet al mulig respekt for deres indre grund.

Mit forslag går derfor ud på, at recidivisten ikke skal tages igen, når han fuldstændig har trådt sine børnesko, eller når han har fyldt sit 25de år. Jeg tror, at cellestraffen er skadelig for ham, sløvende, svækkende. NORUMS sunde bemærkninger om arbejdet i strafanstalterne gør sig ikke kraftigere gældende end ligeoverfor et cellefængsels recidivister. I reglen har det ikke været muligt at lære ham noget håndværk, hvorfor han kun er en plukker, spinder, sækeklistrer, spoler eller i det højeste en væver. Er der nogen mening i, år for år, at sætte ham på krakken med dette puslearbejde, er det ikke rimeligere at sætte ham over i en fællesanstalt og der lade ham trælle i sit ansigts sved, såvidt muligt under åben himmel?***)

Endvidere skal departementet tillade sig at anføre, at Direktør

*) Samlgn. beretningerne for 1876, s. 19 og for 1877, s. 18.

***) Jfr. Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen VI, s. 194.

PETERSEN i en erklæring af 26de November 1875, da der i anledning af den dengang nær forestående nedlæggelse af Kristianssands tugthus var spørgsmål om samtidig, således som i 1876 sket, at udvide Bodsfængslets distrikt til Kristianssands stift, udtalte, at han vistnok med glæde vilde kunne hilse budskabet om, at Kristianssands stift var indlemmet i fængselsdistriktet for forbrydere mellem 18 og 30 år, som tilforn ikke havde hensiddet i Bodsfængslet, men at han dog med stor beklagelse vilde se på forandringen, forsåvidt det var uomgængelig fornødent, at selv recidivister mellem 25 og 30 år fra bemeldte stift herefter nødvendigvis skulde være hjemfaldne til fængslet, idet han anså cellestraffen anvendt på recidivister over 25 år i reglen som fordærlig både i moralsk og fysisk henseende. Han citerede en udtalelse i den sidste danske femårsberetning angående fængselsvæsenet, sålydende: „cellestraf på lang tid kan ej anses for hensigtsmæssig på tilbagefaldne, da den som oftest ikke alene bliver virkningsløs, men også skadelig*,“ og tilføjede, at han nu var kommen til den opfatning, at recidivister bør kunne afvises fra Bodsfængslet, når de sammesteds fylde sit 25de år, medens han tidligere tænkte sig, at de dersteds skulde udholde hele sin straf, når de ved indsættelsen ikke havde opnået den nævnte alder.

Med hensyn til, hvad der i sidstnævnte erklæring af Direktør PETERSEN var udtalt angående recidivister, ytrede Bodsfængslets inspektion under 17de December 1875, at da man ikke antog, at der ved den daværende anledning, hvor der kun var spørgsmål om en væsenlig af økonomiske grunde dikteret nedlæggelse af en af landets fællesanstalter, vilde blive tale om at foretage nogen forandring i de bestående lovregler om, i hvilken alder forbrydere skulle optages i Bodsfængslet, fandt inspektionen at burde indskrænke sig til at bemærke, at det i den senere tid og navnlig efter de gennem forandringer i straffelovgivningen stedfundne forkortelser i straffetiderne for gentaget tyveri også for inspektionen havde stillet sig som en ønskelig reform, at adgangen for iteranter til optagelse i fængslet indskrænkes.

Også i en forestilling af 2den Juni 1881 angående fangebehandlingen i Bodsfængslet fremholder Direktør PETERSEN ønskeligheden af, at cellestraf for recidivister indskrænkes, idet han bemærker, at han anser en dertil sigtende forandring i Bodsfængselsloven vigtigere end nogen anden af ham foreslået eller som ønskelig omtalt forandring i nævnte lov. Ligesåvist — ytrer han — som det er, at cellestraf er den rimeligste og antagelig den mest frugtbringende straf for de første gang dømte eller ialfald for dem, som tilforn kun har udstået straf af almindeligt fængsel, ligeså klart forekommer det ham, at gentagelse af cellestraffen må virke slappende, og det i større og større grad for hver gang, det sker. Idet direktøren videre bemærker, at det efter hans formening ikke nytter at isolere menne-

*) Beretning om de danske strafanstalter for 1868—1873, s. 55.

sket udover en vis tid, og at han altid har anset det for en slags tortur at gøre det, medens han i andre henseender holder på, at straffen bør gøres så afskrækkende som muligt, fremstiller han en række eksempler på, hvor ofte og hvor længe en fange under vor nuværende lovgivning kan komme til at hensidde i Bodsfængslet. Disse eksempler gælder 15 for tyveri domfældte forbrydere, der med korte afbrydelser har ialt udstået fra 4 år 5 måneder og 10 dages indtil 9 års cellestraf. Om straffens resultat for disses vedkommende har direktøren ved detaljerede meddelelser påvist, at det har været såre mistrøstende. Han tilføjer, at der er endnu flere eksempler af samme sort fra den sidste tid, men at han anser det for overflødigt at fremkomme med dem.

Bodsfængslets inspektion erklærede, idet den oversendte denne forestilling til departementet, at den i det væsentlige delte de af direktøren udtalte anskuelser.

Også Bodsfængslets præst har udtalt (beretning for 1882—1883, side 39), at gentagen cellestraf i reglen slapper og sløver og således virker ligefrem til skade for vedkommende*).

På det ovennævnte møde at strafanstaltsbestyrere erklærede alle sig for, at recidivister over 25 år i reglen ikke påny burde indsættes i cellefængsel.

Når Direktør PETERSEN har udtalt sig for, at recidivister over 25 år ikke bør indtages i Bodsfængslet, ses han nærmest at sigte til forbrydere, der tidligere har hensiddet i samme fængsel. At sådanne i reglen ikke bør undergives cellestraf, finder også departementet efter de ved Bodsfængslet gennem en lang række af år vundne erfaringer utvivlsomt; navnlig finder man en forandring af de i denne henseende gældende lovregler nødvendig med hensyn til det store antal habituelle tyve, der, som af direktøren påvist, kan komme til med beklageligt resultat at tilbringe i celle — med ganske korte afbrydelser — en straffetid af langt større varighed end den i bodsfængselsloven bestemte maximumstid for kontinuerlig cellestraf.

Departementet vil således anbefale, at der i bodsfængselsloven indtages en bestemmelse sigtende til at unddrage fra obligatorisk cellestraf recidivister over en vis aldersgrænse — som man med Direktør PETERSEN er enig i at foreslå sat ved 25 år, — når de tidligere har hensiddet i Bodsfængslet. Til at søge den samme regel gjort gældende også for iteranter, der forhen har udstået strafarbejde alene i fællesanstalt, har man ikke fundet grund. Tværtimod antager man, at det vil være heldigt at bibeholde adgangen til også på sådanne forbrydere at prøve virkningen af cellestraf, når betingelserne derfor forsvrigt måtte være tilstede.

Med hensyn til spørgsmålet om indskrænkning i anvendelse af cellestraf på recidivister skal man, næst at bemærke, at bestemmelser

*) Jfr. beretningen for 1877, s. 54—55.

derom haves i Holland (se NORUMS fremstilling side 63) og i Danmark (straffeloven af 10de Februar 1866 § 14 in fine; jfr. bodsfængselsbetretningen for 1868, s. 49), også tillade sig at henvise til en i Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen, 4de årgang, indtagen afhandling „om årsagen til og midlerne imod tilbagefald“ af den danske Fængselsdirektør BRAUN, der ses at være enig med Bodsfængselsdirektør PETERSEN om det uheldige i anvendelsen af gentagen cellestraf på „vanetyve“ (l. c. s. 132), jfr. den danske strafanstalt-beretning for 1873—1878, s. 32.

Forsåvidt Direktør PETERSEN, som ovenfor anført, har udtalt sig for, at ikke alene de recidivister, som har fyldt sit 25de år, forinden straffen fuldbyrdes, skal udelukkes fra Bodsfængslet, men at også de iteranter, som under opholdet i Bodsfængslet når den nævnte alder, bør overflyttes til fællesanstalt, skal departementet bemærke, at man under den samme forudsætning, hvorfra direktøren er gået ud, nemlig at cellestraffens varighed fremdeles kunde gå op til 4 år, måske vilde have kunnet være enig med direktøren, men at man, hvis maximum af tvungen cellestraf, således som departementet foreslår, fastsættes til 2 år, ikke kan finde det tvivlsomt, at de recidivister, som engang er indkomne i Bodsfængslet, dersteds bør udholde straffen i dens helhed.

Som allerede antydet, tror departementet at kunne gå ud fra, at når man, som i det foreliggende lovudkast foreslået, samtidig med udvidelse af aldersgrænsen for den tvungne anvendelse af cellestraf gør denne anvendelig alene på forbrydere, der idømmes strafarbejde i 5te grad, og fremdeles derfra udelukker recidivister over 25 år, der tidligere har udstået straf i Bodsfængslet, vil dette kunne optage alle de forbrydere, som efter loven skal indsættes deri, og ved siden deraf afgive plads for et passende antal af sådanne forbrydere, som, uagtet de ikke efter den almindelige regel skal indsættes i Bodsfængslet, måtte findes skikkede for og samtykke i at udstå cellestraf.

Departementet er imidlertid selvfølgelig ikke uopmærksom på, at man også må drage omsorg for, at vort eneste cellefængsel for strafarbejdsfanger udnyttes så meget, som rummet tillader.

Man tror at kunne gå ud fra, at også dette hensyn vil ske fyldest ved de af departementet foreslåede bestemmelser.

Nogen sikker beregning over, hvor stor tilgangen til Bodsfængslet vil blive eller hvorledes det gennemsnitlige belæg i dette antagelig vil stille sig, om departementets forslag vedtages, lader sig ikke opstille. Man savner de i så henseende fornødne statistiske opgaver.

De kriminalistiske tabeller viser ikke — før i de allersidste år — arten af de straffe, personer i de forskellige aldersklasser ere ilagte, og indeholder intet til oplysning om antallet af de til strafarbejde dømte recidivister over 25 år. Heller ikke kan man finde noget brugbart materiale i de til de hidtil gældende forhold støttede opgaver i beretningerne om rigets strafarbejdsanstalter.

For at kunne danne sig en tilnærmelsesvis rigtig oversigt over, hvorledes forholdet kunde antages at ville stille sig, har departementet derfor måttet søge at uddrage en del data af de primære opgaver over fangebelægget i strafanstalterne.

Og gennem en række af sandsynlighedsberegninger, hvori man som en faktor også har medtaget den i udkastet foreslåede og nedenfor nærmere omhandlede forandrede reduktion af tiden for idømt strafarbejde, er departementet da kommet til det resultat, at der er grund til at påregne, at Bods-fængslet under de i udkastet foreslåede bestemmelser om cellestrafs anvendelse vil år om andet få et til sin størrelse passende belæg.

Som bemærket er denne formening kun baseret på sandsynlighedsberegninger. Departementet kan imidlertid ikke deri se nogen væsentlig indvending mod de her foreslåede forandringer. Den omstændighed, at man, hvorledes end statistiken indrettes, vistnok altid vil komme til på forhånd at være i nogen usikkerhed om, hvorledes en forandring af bestemmelserne i bodsfængselslovens § 1 vil komme til at virke, og at man kun ad erfaringsmæssig vej vil kunne få kundskab derom, synes snarere netop at indeholde opfordring til på reformsagens nærværende standpunkt at vedtage denne forandring, for at kunne få de derigennem vundne erfaringer at lægge til grund ved den forestående istandbringelse af en ny lov om grundreglerne for strafarbejdes fuldbyrdelse.

Den frygt, man under den forhåndenværende usikkerhed om, hvorledes de forandrede bestemmelser vil virke, kunde nære dels for, at tilgangen til Bods-fængslet kunde blive større end rummet vil tillade, dels for, at dette ikke skulde blive tiltrækkelig udnyttet, vil fjærnes, når man, som i udkastet foreslået, på den ene side beholder det i bodsfængselslovens § 1 med hensyn til tvungen ind-sættelse tagne forbehold, „forsåvidt dertil er anledning“, og på den anden side åbner adgang til fremdeles som hidtil at indsætte i Bods-fængslet — forsåvidt de deri samtykke — andre forbydere end dem, der efter hovedreglerne skal indsættes der.

Når departementet i tilslutning til Sorenskriver NORUM foreslår den tvungne bodsfængselsstraf kun gjort anvendelig på de til strafarbejde i 5te grad domfældte forbydere, er dette efter det anførte fornømlig begrundet i hensynet til at afpasse tilgangen til Bods-fængslet efter det rum, dette afgiver. Men departementet vil dog derhos bemærke, at om der end efter de hos os vundne erfaringer må antages ikke at være grund til at befrygte, at det i almindelighed skulde medføre nogen fare at lade strafarbejde i 4de grad afsones i cellefængsel (man tillade sig derom at henvise til Direktør PETERSENS før citerede meddelelser i bodsfængsels-beretningerne og i Nordisk Fængsels-Tidsskrift), tør det dog under den meningsfor-skel, der mellem fagmænd finder sted om hensigtsmæssigheden af længere tids udelukkende cellestraf, og under hensyn til, hvad der herom gælder i andre lande, måske også i og for sig være rettest,

at man ikke anvender tvungen cellestraf på dem, der er dømte til mere end 3 års strafarbejde. Det må imidlertid haves for øje, at man fremdeles vil have adgang til med vedkommendes samtykke at indsætte i cellefængsel personer, der er dømte til længere tids strafarbejde, når der findes at være særlig grund til at undergive dem cellefængsling.

At der således efter departementets forslag vil blive en lovbestemt snævrere tidsgrænse for den tvungne cellestraf end for den frivillige, finder man ganske korrekt, ligesom man skal bemærke, at noget tilsvarende finder sted såvel i Tyskland efter straffeloven for det tyske rige af 15de Maj 1871 § 22 som i Frankrige efter loven af 5te Juni 1875, art. 2 og 3.

Efter bodsfængselslovens § 1 skal, naar strafarbejde udholdes i cellefængsel, straffetiden være „en trediedel kortere end den, angældende ellers havde at udholde.“

Allerede under lovens forberedelse var man opmærksom på, at det vistnok egenlig vilde være korrektere, at der blev en forskellig reduktion for de forskellige straffetider, således at de længste straffetider reduceredes mest og de korteste mindst. I denne henseende anførtes dels, at den isolerede fængsling virker så meget intensivere, jo længere den varer, og dels at altfor korte straffe er frugtesløse, idet fangenskab må have en vis varighed, om straffens øjemed skal kunne ventes opnået. Der antoges dog at være sådanne praktiske vanskeligheder ved anvendelsen af en forskellig målestok for reduktionen, at man troede at burde blive stående ved en ensartet afkortelse både i de kortere og længere straffetider. Jfr. Sth. forh. 1848, III, nr. 36, side 6—7 og VI, LXII, side 176—180.

I den ovennævnte i 1860 indgivne „beretning og betænkning angående strafarbejdsvæsenet i Norge“ bemærkede imidlertid Sorenskriver NORUM, at den i Bodsfængslet vundne erfaring havde godtgjort, at den bestemte reduktion af de korteste straffetider ikke var hensigtsmæssig. Han anfører bl. a. : — — — — —

„Ensomheden og den i Bodsfængslet forøvrigt gældende fange-tugt er nemlig i almindelighed ikke meget, ja ofte slet ikke trykkende i begyndelsen af straffetiden, hvorimod trykket voxer med varigheden. Hertil kommer den omstændighed, som ubestrideligen fremgår som godtgjort af den oversigt, over tilbagefaldene, som er meddelt i slutningen af forrige afsnit, at bodsfængselsstraffen ikke er så virksom i de kortere terminer som i de noget længere. Dette resultat stemmer også med, hvad den daglige iagttagelse og erfaring har lært. Fanger med en straffetid af kun 4, 5 eller 6 måneder ere i almindelighed allerede ved indbringelsen vel forberedte på, at den hele pine kun skal være en kort overgang. Deres sind er derigennem væbnet med en modstandskraft, som den kortvarige ensomhed ikke er istand til at overvinde.

Tiden er for kort til, at noget afbetydning kan udrettes enten til deres undervisning i den forsømte børnelærdom og derved til vækkelse af alvor hos dem eller til oplærelse i nogen nyttig håndgøring eller noget håndværk og derved til udvikling af større brugbarhed hos dem. Som aller oftest har det været iagttaget, at fangerne med de korteste straffetider ere forblevne letsindige eller ligegyldige under opholdet, uden tilsyneladende at forulejliges af alvorlige betragtninger eller af noget føleligere tryk af ensomheden. Undertiden har der vel været tegn til en ønskeligere tilstand, men tiden har været for kort til, at nogen befæstelse kunde finde sted.“

Efter dernæst at have påvist, at en detailleret og matematisk beregnet stigende skala for reduktionen ikke vilde være heldig, fortsætter han:

„Det såvel i sig selv rette som uden ulempe praktisk udførlige er imidlertid uden tvivl, hvad fremstillingen af de udenlandske fængselsforholde i hovedstykke C af nærværende indtelling viser at være iværksat i enkelte stater, Danmark og Holland nemlig, at visse perioder af straffetiden behandles på forskellig måde, da der i virkeligheden ikke i streng forstand kan tales om daglig eller i en aritmetisk progression jævnt fortskridende forøgelse af straffens tryk. I almindelighed hengår, idetmindste når det måske pinligste eller første indtryk af at være fanget i bur er overvundet, de første måneder, uden at følelse af ensomheden er trykkende i nogen synderlig bemærkelig grad. Erfaringen synes således, som allerede nævnt, at tilråde, at der slet ikke sker nogen afkortning for de første 6 måneders vedkommende. Tiden over 6 måneder indtil et fuldt år bør formentlig afkortes efter samme regel, som den, der nu gælder, og hvad der overskrider 1 år, bør afkortes det halve.“

Også fængslets nuværende direktør kom snart til den anskuelse, at lovens bestemmelse om straffetidens reduktion ikke var heldig for de korte straffes vedkommende, og at den derfor burde forandres. Han udtaler herom i beretningen om Bodsfængslet for 1868 følgende:

„Det forekommer mig ikke alene mindre rigtigt, at minimum kun er 4 måneder, men også, at reduktionen af straffetiden efter dommen altid er den samme. Det er nemlig klart, at straf af ensomhed stiger i intensitet med tidens længde, hvorfor billighed også synes at tale for, at reduktionen bliver større, eftersom straffens intensitet må antages at voxe. NORUM har foreslået reduktionen således, at de første 6 måneder ingen afkortning skulde have, de næste 6 måneder forkortes med en trediedel og hvad der overskrider 1 år forkortes med det halve. I Danmark reduceres 8 måneder (det der korteste strafarbejde) til 6 måneder, og når dommen lyder på længere tid, ned sættes straffetiden med en trediedel for de første 3 år og med halvdelen for hvert af de påfølgende år. Efter disse forskellige reduktionsmåder bliver 6 års strafarbejde reduceret til henholdsvis 3 år og 4 måneder og 3 år og 6 måneder. Jeg er tilbøjelig til at holde på den første.“

Den erfaring, man således allerede i en tidlig periode af Bods­ fængslets virksomhed havde gjort om ønskeligheden af at få forhøjet straffetidens minimum ved en forandret regel om afkortningen, er i årenes løb bleven bestyrket.

I beretningen om Bods­ fængslet for tidsrummet fra 1ste Juli 1881 til 30te Juni 1882 vil man finde indtrængende udtalelser i den retning både fra direktøren og fra præsten og førstelæreren. Se den trykte beretning s. 21—22, 38—39, og 47, jfr. også beretningerne for 1878, s. 36—38, for første halvår 1880, s. 33—34, og for 1882—1883, s. 38—39.

Sorenskriver NORUM udtaler sig i de bemærkninger, hvormed han har ledsaget det ovenomhandlede lovudkast, i samme retning som i sin betænkning af 1860, men foreslår dog nu en noget anden regel for afkortningen end den af ham dengang anbefalede. Hans forslag går ud på, at når straffen skal udholdes i cellefængsel, bør de første 6 måneder afholdes uden afkortning, de næstfølgende 18 måneder afkortes $\frac{1}{2}$ og resten afkortes det halve (udkastets § 9, jfr. motiverne s. 70).

Departementet finder ganske at kunne slutte sig til, hvad der således samstemmigen er udtalt af sagkyndige og erfarne mænd både om det ønskelige i, at der — i overensstemmelse med hvad der finder sted i flere fremmede lande, jfr. de i Sorenskriver NORUMS fremstilling derom meddelte oplysninger — indføres en forskellig målestok for reduktionen af de lange og af de korte straffe, og navnlig om det uheldige i, at lavmålet for de sidste efter den nu gældende afkortning kan gå lige ned til 4 måneder, og man formener således, at der er al grund til at søge bodsfængselslovens bestemmelse om det heromhandlede punkt forandret. I hvilken grad afkortning for de forskellige straffetider bør finde sted, er selvfølgelig til en vis grad et skønsspørgsmål. Departementet, der er enigt med Sorenskriver NORUM i, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at fastsætte nogen detailleret reduktionsskala eller at søge opnået en til det yderste gennemført forholdsmæssighed i afkortningen, antager, at den i Sorenskriver NORUMS udkast nu foreslåede regel vil være passende.

Efter denne vil altså en dom på 6 måneder være at udstå uden afkortning, hvorimod dom paa en tid

af 9 mdr. vil blive at	reducere til	”	år	8 mdr.	(nu 6 mdr.)
- 1 år	-	—	—	—	—
- 1 $\frac{1}{2}$ ”	-	—	—	- 1 ”	10 ” (nu 8 ”)
- 2 ”	-	—	—	- 1 ”	2 ” (nu 1 år ”)
- 2 $\frac{1}{2}$ ”	-	—	—	- 1 ”	6 ” (nu 1 ” 4 mdr.)
- 3 ”	-	—	—	- 1 ”	9 ” (nu 1 ” 8 ”)
- 3 $\frac{1}{2}$ ”	-	—	—	- 2 ”	3 ” (som nu)
- 4 ”	-	—	—	- 2 ”	3 ” (nu 2 år 4 ”)
- 4 $\frac{1}{2}$ ”	-	—	—	- 2 ”	6 ” (nu 2 ” 8 ”)
- 5 ”	-	—	—	- 2 ”	9 ” (nu 3 ”)
- 5 $\frac{1}{2}$ ”	-	—	—	- 3 ”	3 ” (nu 3 ” 4 ”)
- 6 ”	-	—	—	- 3 ”	3 ” (nu 8 ” 8 ”)
				- 3 ”	6 ” (nu 4 ”)

Andre forandringer i bodsfængselsloven end de hidtil omhandlede — der alle vil ses at ramme den første paragraf — vil departementet ikke før tiden bringe i forslag. De flere forandringer, som der kunde være spørgsmål om at foretage i denne lov — hvorom man bl. a. skal tillade sig at henvise til Direktør PETERSENS bemærkninger i beretningen for 1868 — er ikke af sådan betydning og ikke i den grad påkaldte af den hidtil vundne erfaring, at man, om man forøvrigt måtte være enig i, at de var ønskelige, vilde finde tilstrækkelig grund til at bevirke nogen afgørelse truffen i den henseende, førend den hele lovgivning om straffefuldbyrdelse bliver ordnet under et. Adskillige af de ting, Direktør PETERSEN har bragt på bane, er også af den beskaffenhed, at de bestemmelser, der i den anledning måtte findes føje til at træffe, må uden lovforandring kunne gives ad administrativ vej (jfr. bodsfængselslovens § 16).

Under disse omstændigheder er der for departementet ingen opfordring til nærmere at omhandle disse eventuelle forandringer.

Derimod har man ligesom Sørenskriver NORUM optaget i udkastet en bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes, når en fange uden afbrydelse har at udstå strafarbejde efter flere ham overgåede domme. NORUM har i denne henseende foreslået (udkastet § 14) dels, at når nogen fange skal udstå straf efter flere domme på strafarbejde i 5te grad, bør straffetiderne med hensyn til afkortningen ved straffens udståelse i cellefængsel betragtes som en enhed — dog således, at fangen ikke må hensættes i cellefængsel i længere tid end 2 år og derfor bør udstå den del af den samlede straffetid, som overskrider 2 år, i fællesanstalt, — dels, at når fange, der er idømt straf, som skal udstås i cellefængsel, tillige efter en anden dom skal udstå tidsbestemt strafarbejde udover 5te grad, skal han først udstå cellestraffen og derefter overflyttes til fællesanstalt.

Medens den i forslagetets første del indeholdte bestemmelse — at domme, der uden afbrydelse skal udstås i Bodsfængslet, med hensyn til afkortningen bør regnes som en enhed, — formentlig ikke vil kunne vække nogen tvivl, skal man bemærke, at hidtil har reglen i de i forslagetets sidste del omhandlede tilfælde været den omvendte af den der foreslåede, idet man har antaget, at en strengere straffedom, der af domfældte skulde udstås i en anden strafanstalt, end den, hvori han skulde udstå en mildere dom, burde fuldbyrdes først; jfr. Schweigårds kommentar til kriminalloven I (2den udgave) s. 17.

Bodsfængslets inspektion har ligesom dets direktør i den heromhandlede anledning bestemt udtalt, at det efter den ved Bodsfængslet vundne erfaring må antages i reglen at ville være uheldigt, at der i Bodsfængslet indsættes fanger, som efter dersteds udstået straf umiddelbart skal overføres til fællesanstalt.

Departementet, der må tillægge denne udtalelse særlig betydning, antager, at det i tilfælde af sammenstød af flere på strafarbejde lydende domme vil være rettest og lede til de med hensyn til en principmæssig straffefuldbyrdelse heldigste resultater, at de ved

dommene bestemte straffetider stædse sammenlægges og betragtes som en enhed — såvel ved spørgsmålet om, hvor straffen skal udstås, som selvfølgelig også med hensyn til den afkortning i straffetiden, der skal finde sted, når straffen bliver at udstå i Bodsfængslet.

Til de enkelte bestemmelser i det foreliggende udkast skal departementet kun knytte følgende korte bemærkninger, idet man forøvrigt tillader sig at henvise til ovenstående almindelige begrundelse.

Ligesom loven af 12te Juli 1848 blev gjort anvendelig alene på dem, der domfældtes for forbrydelser begåede, efterat loven var trådt i kraft, antages dette også at burde gælde for nærværende lovs vedkommende.

Departementet har haft under overvejelse, om dog ikke den ny regel for afkortningen burde gøres anvendelig med hensyn til alle de forbrydere, som efter lovens ikrafttræden indsættes i Bodsfængslet, forsåvidt reglen er mildere end den nugældende bestemmelse om afkortningen. Da spørgsmålet inidertid alene vilde få praktisk betydning for deres vedkommende, som i Bodsfængslet skulde udstå strafarbejde i 4de grad efter dom for forbrydelser, begåede før lovens ikrafttræden, og da dette kun kan hænde med forbrydere (mellem 18 og 30 år) fra enkelte landsdele, antages en udtrykkelig bestemmelse i loven om, hvorledes der i denne henseende skal forholdes i overgangstiden, at være mindre fornøden. Departementet formener, at det rette vil være, at man i lighed med, hvad tidligere i lignende tilfælde har været iagttaget, ved anvendelse af benådningsmyndigheden lader den ny lovs mildere regler komme dem til gode, der har begået forbrydelserne før lovens ikrafttræden.

At man i udkastet istedetfor strafarbejde „i femte grad“ har brugt det tilsvarende udtryk „på sex måneder eller derover indtil tre år“ (straffelovens kap. 2 § 5, e), er sket af hensyn til bestemmelsen om straffedommes sammenstød, for nemlig at afskære enhver tvivl om, at maximumstiden for idømt strafarbejde, når det skal udstås i Bodsfængslet, ikke må overstige 3 år.

Til at gøre nogen forandring i den i bodsfængselsloven fastsatte maximumstid for den cellestraf, som med vedkommendes samtykke kan anvendes, antages der ikke at være grund.

I bodsfængselslovens § 1 er der tillige udtrykkelig fastsat en minimumsgrænse for den tid nogen med sit samtykke kan henvættles i Bodsfængslet. Nogen tilsvarende bestemmelse er ikke optagen i departementets udkast. Det kan nemlig ikke skønnes, at den vilde få anden virkning end at hindre, at man kunde indsætte i Bodsfængslet forbrydere, der er ilagte nogle måneders strafarbejde som efterskudsstraf (straffelovens kap. 6 § 17). Men det vil ofte kunne hænde, at sådanne forbrydere egner sig mere for cellefængslet end for fællesanstalten, og der formenes derfor ikke at være grund til ganske at udelukke dem fra adgangen til at udstå straffen i celle. Jfr. beretning om Bodsfængslet for 1875, s. 68. At på den anden

side ikke alle de personer, der ilægges efterskudsstraf, bør indsættes i Bodsfængslet, er selvfølgelig, og det er derfor nødvendigt i paragrafens første passus, der indeholder bestemmelsen om den tvungne cellestraf, udtrykkelig at udtale, at denne kun kommer til anvendelse, når dommen lyder på 6 måneders strafarbejde eller derover.

Når bestemmelsen om, at flere sammenstødende domme med hensyn til spørgsmålet om stedet for straffens udholdelse skal betragtes som en enhed, gives plads foran bestemmelsen om straffetidens afkortning, er det formentlig usødvendigt udtrykkelig at udtale, at straffetiderne også i henseende til afkortningen bliver at betragte som en enhed. Indholdet af den efterfølgende passus vil gøre det ganske utvivlsomt.

Slutningsbestemmelsen i den nuværende bodsfængselslovs § 1 antages at burde bibeholdes, dels af hensyn til den frivillige cellestraf, dels af samme grund som man i første punktum beholder udtrykket „forsåvidt dertil er anledning“, — nemlig for det tilfælde, at mod beregningen tilgangen til Bodsfængslet efter de ny bestemmelser skulde blive større, end rummet tillader.

Departementet skal sluttelig bemærke, at ligesom Bodsfængselsdirektør PETERSEN på foranledning har erklæret sig enig i departementets forslag, således har dette været forelagt Bodsfængslets Inspektion i et af Expeditionschefen for strafanstaltvæsenet med denne afholdt møde. Inspektionen har derefter afgivet den erklæring, at ligesom den fremdeles fastholder, hvad den før har udtalt om ønskeligheden af indskrænkning af gentagen cellestraf for recidivister, således antager den også, at anvendelse af cellestraf i så kort tid som under 6 måneder ikke er heldig. Idet Inspektionen derhos tillægger såvel den i udkastet foreslåede målestok for afkortningen som forslaget om cellestrafs anvendelse på mandspersoner under 50 år, finder den at burde anbefale forandring af bodsfængselslovens § 1 i den af departementet foreslåede retning.

I henhold til det anførte tillader departementet sig underdanigst at indstille:

At det nådigst må behage Deres Majestæt at bifalde og med højeste underskrift at forsyne vedlagte udkast til en nådigst proposition til Stortinget angående udfærdigelse af en lov om forandring i lov af 12te Juli 1848 angående Bodsfængslet m. v.

Udkast til Lov om Forandring i Lov af 12te Juli 1848 angående Bodsfængslet m. v. *)

Istedetfor § 1 i lov angående Bodsfængslet m. v. af 12te Juli 1848 skal herefter for deres vedkommende, som domfældes for for-

*) Nærværende udkast er senere vedtaget kun med den forandring, at der i punkt 3 istedenfor „i Bodsfængslet“ er sat „i cellefængsel“. Herved sigtes til strafarbejde afsonet også i andre landes cellefængsler. (Red. Anm).

brydelser, begåede efter at nærværende lov er trådt i kraft, gælde følgende bestemmelser:

Mandlige forbrydere, som tilkendes strafarbejde på 6 måneder eller derover indtil 3 år, og som, når straffen kommer til fuldbyrdelse, er i alderen fra det fyldte 18de til det fyldte 50de år, skal, forsåvidt dertil er anledning, udstå straffen i Bodsfængslet.

Herfra undtages dog forbrydere, der tidligere har udstået strafarbejde i Bodsfængslet, og som, når den senest tilfundne straf skal fuldbyrdes, har fyldt det 25de år.

Til strafarbejde dømte mandlige forbrydere over 18 år, der ikke efter disse bestemmelser skal indsættes i Bodsfængslet, kan, når de deri samtykke, hensættes der til udståelse af straffen med den nedenfor bestemte afkortning i straffetiden, dog ikke for en længere tid end 4 år.

Skal nogen fange uden afbrydelse udstå strafarbejde efter flere ham overgåede domme, bliver ved spørgsmålet om, hvor straffen skal udstås, s'raffetiderne at betragte som en enhed.

Når strafarbejde udstås i Bodsfængslet, udholdes de 6 første måneder af den idømte straffetid uden afkortning, de næstfølgende 18 måneder afkortes en trediedel og resten det halve. Ved disse afkortninger regnes en måned lige med 30 dage.

De nærmere bestemmelser om, hvilke forbrydere, med hensyn til plads i fængslet og andre omstændigheder, bliver at optage i Bodsfængslet, afgives af kongen.

Blandet Indhold.

DANMARK. Københavns Fængselselskab har efter beretningen for 1883 af de i regnskabsåret fra kvindefængslet løsladte 111 fanger optaget 27 i længere eller kortere tid i optagelseshuset, 21 ere understøttede med 434 kr. I samme tidsrum ere 15 kvinder, løsladte fra Københavns arresthus, anbragte i tjeneste eller i Lindenvangshjemmet for betaling, og 65 mænd og kvinder ere støttede med 1199,87 kr. Af tidligere løsladte have 33 modtaget 535,50 kr. Årets indtægt var 6429,60 kr., udgiften til optagelseshuset 1800 kr. og til understøttelser 3297,05. Kapitalformuen er 4800 kr.

Horsens-Tugthussagen. Justitsministeriet har appelleret kommissionsdommen for følgende tiltaltes vedkommende: 1. Inspektør Mazanti, 7. betingelsesvis benådet fange S. Larsen, 20. fhv. opsynsbetjent S. Steffensen, 22, fhv. opsynsbetjent N. Jensen. Muligt vil den desuden blive appelleret for flere af de dømtes vedkommende.

Pesonalla. Under 6te Febr. d. å. er Sognepræst S. M. K. HAFSTRÖM udnævnt til præst ved *Horsens* Strafanstalt; under 1ste April ligeledes Sognepræst E. H. F. CHR. WEGENER til præst ved *Vridsløselille* Strafanstalt og 25 April Kateket L. V. NIELSEN til præst ved *Københavns* Arresthus.

N O R G E. **Umsnæsoens Opdragelsesanstalt.** Afberetningen for 1883 skal anføres, at antallet af gutter, som ved årets begyndelse var 20, forøgedes i årets løb med 4, som ifølge straffeloven indsattes afbyfogeden i Bergen. — Større ulykkestilfælde, rømning og epidemier have ikke fundet sted, ligesom sundhedstilstanden har været særdeles god. — Skolearbejdet udgør 27½ time ugenlig for hver gut; desuden have efternølere adskillig extralæsning. — Af håndværk have gutterne selv i det sidste halvår udført de fleste skotøjsreparationer og lapning af tøj i det sidste kvartår. Ligeledes ere jævnlige reparationer af snedkerarbejde udført ligesom også simple genstande ere gjort af nyt; 2 gutter have malet adskilligt. — Bøspisningen har for bejtingen kostet 60 øre, for gutterne 36,8 øre daglig pr. individ. — Anstalten har i årets løb efter bestemmelsen været inspiceret af adskillige. — Bergens Samlag har bevilget 4000 kr. til grundfond og 4000 kr. til dækning af udgifterne ved driften.

Bergens Fængselselskab. Efter beretningen for 1883 har Selskabet understøttet fanger løsladte fra Bergens Tugthus, distriktsfængslet og andre fængsler. Af de i årets løb fra Tugthuset løsladte og understøttede er ingen tilbagefalden. Af det til understøttelser anvendte beløb kr. 1494,72 ere kun kr. 207 ydede som ren pengehjælp. Årets indtægt var kr. 3295,21. Medlemsantallet ved årets udgang var 383.

SVERIGE. **Kristianstads Läns Fångvårdssällskap.** Alt i 1848 dannedes et selskab til støtte for fanger, som udgik af Kristianstads Länsfængsel. Dettets virksomhed var i årenes løb bleven mindre og mindre, skønt den aldrig var helt ophørt. På Selskabets daværende formand, Grev Trolle Wachtmeisters initiativ og indbydelse lykkedes det i Nobr. 1881 at rekonstruere dette med omtr. 200 ny medlemmer. Efter Selskabets årsberetning for 1883 var disses antal 514 med et årligt bidrag foruden adskillige bidrag engang for alle. Årets indtægt var kr. 10031,22, deri en beholdning fra 1882 af kr. 8892,79. Udgiften til understøttelser udgjorde kr. 276,45 og kassebeholdningen ved årets udgang kr. 9633,94. Selskabet har i 1883 taget sig af 8 af de fra Länsfængslet løsladte 55 fanger, 5 mænd og 3 kvinder. Til 3 fra andre fængsler løsladte har Selskabet ydet bidrag til udvandring. De øvrige ere støttede med anbringelse, klæder og arbejdsredskaber.

Medlemsbidraget er kr 1,50 årlig eller mindst 10 kr. en gang for alle. Landshøvdingen er selvskevön formand i bestyrelsen,

ligesom Länsfængslets præst og direktør ere medlemmer af samme, der desuden består af 5 på årsmødet valgte medlemmer, der fratræde efter omgang. Bestyrelsen udser i hvert sogn i länet et ombud til støtte for Selskabet og de løsladte.

Stockholms Skyddsforenings för friglifne Styrelses årsberättelse för år 1883. Foreningen tager sig fortrinvis af løsladte yngre personer, som kun have været én gang straffede. Den søger at skaffe arbejde og nogenlunde at føre tilsyn med opførelsen ligesom efter omstændighederne at støtte både i moralsk og økonomisk henseende. I henhold hertil har Foreningen i 1883 taget sig af 16 ny løsladte, 11 mænd og 5 kvinder. Af disse vare 8 under 20 år, de øvrige 8 under 35 år; 15 af dem har opført sig godt, 1 er falden tilbage; 11 var dømt for tyveri, 4 for barnemord; 11 løslodet fra fængslerne 5 fra strafanstalterne. Foreningen har desuden støttet 24 løsladte med en forbigående hjælp, ligesom den har søgt at følge de tidligere understøttede i deres forhold og leven. — Under Foreningens fire-årige beståen har den taget 84 løsladte under sin forsorg, og af disse have 71 opført sig tilfredsstillende. Medlemmernes antal var ved udgangen af 1883 ialt 729. Årets indtægt har været 3361,61 kr., deraf 1000 kr. af fangernes sparekassemidler. Understøttelserne have udgjort kr. 1128,07. Grundfonden er kr. 1168,35.

Jönköpings Läns Fångvårdsförening Denne stiftedes 15 Marts 1876 og har været i virksomhed fra efteråret s. å. støttet af 771 medlemmer og 70 kommuner med 2925,19 kr. og med 110 ombud, fordelt i länet. Efter beretningen for 1883 var medlemsbidraget 734 kr. og af 56 kommuner 401 kr. Foreningen støtter efter lovene kun dem af de fra länsfængslet løsladte, som ere mandtalskrevne i länet. Hvormange af de løsladte, man i 1883 har taget sig af, ses ikke. Derimod betaler Foreningen for en yngling i agerbrugskolonien Hall, ligesom den yder bidrag til arbejdshjemmet på Kristinedal for faldne kvinder. Udgiften til understøttelser af al slags var 950,60 kr., kassebeholdningen ved årets udgang 7028,02 kr. Om Foreningen kan det efter beretningen bemærkes, at dens bidrag fra private og kommuner ere fra 1877 langsomt i nedadgående. Beretningen for 1879 indeholdt en kort redegørelse for fængselsreforms reformens standpunkt.

FINLAND. Personalia P. A. BROFELDT, hidtil direktør ved strafanstalten i Åbo, er fra Máj d. å. ansat som direktør ved strafanstalten i Tavastehus, og A. W. BRCKER, hidtil direktør i Tavastehus, som direktør i Åbo.

DEN ØVERSTE
FÆNGSELSADMINISTRATION

i

DANMARK.

Ved kgl. resol. af 27 Nobr. 1848 ophævedes den bestående fængselskommission, og fra 1 Januar 1849 beskikkede Kongen Rådmand, Professor, Dr. phil. C. N. DAVID til *Overinspektør* for fængselsvæsenet og til som sådan at varetage den ovennævnte kommissions forretninger og føre overbestyrelsen over de civile strafanstalter, som mellemautoritet mellem justitsministeriet og de enkelte anstalters lokale bestyrelser.

Ved kgl. resol. af 4 Maj 1861 ophævedes den ovennævnte ordning, og der oprettedes under justitsministeriets 1ste departement et særligt kontor for fængselsvæsenet. Til *Chef* for samme beskikkedes daværende Fængselsinspektør F. BRUUN.

Endelig har det på justitsministeriets derom nedlagte allerunderdanigste forestilling behaget Hs. Maj. Kongen under 18 Juli d. å. allern. at bifalde, at den allerh. resol. af 4 Maj 1861 angående overbestyrelsen af fængselsvæsenet ophæves, og at overbestyrelsen af fængselsvæsenet på den ved allerh. resol. af 27 Novbr. 1848 post 2 fastsatte måde henlægges under en af justitsministeriet udnævnt overinspektør for fængselsvæsenet, og justitsministeriet har derefter under 24 a. m. beskikket Professor, Dr. juris Goos til *Overinspektør* for fængselsvæsenet.

OM
FORBRYDERENS VILKÅR.

FOREDRAG

ved

Thronhjems Fængselselskabs generalforsamling,

den 18de Januar 1884.

„Med lov skal land bygges“, siger et gammelt ord. En god, på sand og sund moral hvilende lovgivning er den uundværlige grundvold for samfundets og den enkeltes vel-færd. Men uden en ordnet og gennemført retspleje er loven en død og magtesløs ting. Lov og ret må håndhæves og opretholdes; derigennem sikres og beskyttes den enkeltes liv, gods og timelige lykke, at loven rammer vilkårligheden og selvrådigheden. Navnlig viser det sig i strafferetsplejen, hvor alvorligt man tager det. I straffelovgivningen udtaler et folk sin bevidsthed om, hvad der er ondt og godt, ret og uret; og i lovens håndhævelse udtaler sig bevidstheden om lovens hellighed og autoritet. Loven fastsætter, forklarer pligten og ansvarligheden, angiver og begrænser den enkeltes tilregnelighed og skyld; og af lovens håndhævere kræves, at ret og retfærdighed øves uden hensyn, uden persons anseelse. „Øje for øje og tand for tand“, eller med andre ord, *streng retfærdighed* må være hovedgrundsætningen i et samfunds strafferetspleje.

At straffe lovens overtrædere er således ikke blot ret, men ubetinget pligt. Det samfund vil ikke længe bestå, som slapper på denne grundsætning.

Det vilkår, hvorunder enhver borger, uanset stand, alder eller køn, befinder sig indenfor det ordnede samfund, er derfor dette: „vil du undgå borgerlig straf, må du se til at undgå forbrydelsen, overtrædelsen af samfundets love“.

Erfaringen viser imidlertid, at kun altfor mange træde den bestående lov og orden under fødder. Grunden hertil er i almindelighed mindre uvidenheden end den onde villie. Der har altid været dem, der indenfor det lovordnede samfund have krænket lovens hellige krav, og det tør vel også med sikkerhed siges, der vil altid blive sådanne. Derpå må samfundet derfor være forberedt. Samfundet må kunne fuldbyrde straffen på lovens overtrædere til enhver tid; kan eller vil det ikke fuldbyrde straffen, har personlig pligt og ansvarlighed, tilregnelighed og skyld intet mere at sige.

Men i forbindelse hermed stå tre vigtige spørgsmål. Det første er: „Hvorledes kan samfundet på bedste måde forebygge forbrydelserne?“ At det er samfundets pligt om muligt at forebygge lovenes overtrædelse, anser jeg for ligeså uomtvisteligt, som at det er lægens pligt om muligt at forebygge, at et menneske mister et af sine lemmer. Og at samfundet uden at slappe på moralen, uden at overgive sin egen existents til den eller de enkeltes vilkårlighed, gennem lovforbedringer kan bortrydde mangan en samfunds sygdom, anser jeg for ligeså uomtvisteligt. — Det andet spørgsmål er dette: „Når det er samfundets ret og pligt at straffe lovens overtræder, hvorledes bør da straffen fuldbyrdes?“ Også forbryderen tilhører, om han end er hjemfalden til straf, fremdeles det ordnede samfund. Han kan betragtes som et mere eller mindre vissent lem på samfundets legeme; men heller ikke forbryderen er et fuldstændigt retløst individ, der for hvilkensomhelst overtrædelse bør bortskæres af samfundslegemet. Retfærdigheden kræver kun en retfærdig gengældelse ligeoverfor lovens krænkelse;

men kan selve straffen fuldføres således, at forbryderen ikke bliver værre og farligere eller vedbliver at være forbryder, men bliver bedre, må det være samfundets pligt at tage det spørgsmål under overvejelse: „Hvorledes kan straffen på bedste måde fuldbyrdes? Under hvilke vilkår bør forbryderen stilles under straffens fuldbyrdelse?“

Det tredje spørgsmål, som ikke er mindre vigtigt, er dette: „Hvorledes kan den ulykkelige forbryder efter udstået straf gengives samfundet som et virksomt, nyttigt og loydydigt samfundsmedlem?“ Det er klart, at forbryderen, for atter at kunne gives den rette plads i samfundet, må stilles under andre vilkår end straffens og skammens. Men hvorledes kan dette ske? det er egentlig dette spørgsmål, jeg skulde have den ære at henlede forsamlingens opmærksomhed på og vække dens interesse for. Men alle de tre nævnte spørgsmål hænge sammen som led i én kæde; det sidste kan vanskelig stilles i den rette belysning uden i forbindelse med de to første; og jeg har det håb just derved at vække den rette og sande interesse for den ulykkelige forbryder.

I.

For at vinde interesse for forbryderen behøver man i grunden kun at se ham under hans faktiske vilkår; vi behøve ingenlunde at se ham anderledes, end som han er. Det er klart, at han som sådan er et samfundsfarligt menneske; hans lovbrud er altid i mere eller mindre grad en krænkelse af, et angreb på samfundets existents; derfor er han samfundsfarlig. Med *ond villie* har han krænket samfundets love; vi behøve ikke at ty til den fortvivlede forklaring, at „forbrydelse er vanvid“, for at vinde interesse for ham og kærlighed til ham. Med *ond villie* har han trådt lovens hellige krav under fødder, og derfor bør han lide en retfærdig straf. Vi behøve ikke at gøre noget afslag i det retfærdige krav, i pligten eller i straffen, i tilregneligheden eller i skylden for at vinde interesse for og kærlighed til ham. Det er klart, at forbryderen ikke bør have

noget berettiget krav på at behandles og sættes lige med den lovydige og pligtro borger, eller, som det sker, hvor den sædelige retsbevidsthed er sovnet ind, at man anser ham som en helt, der kækt bryder samfundets bånd. Vi behøve blot at tage ham, som han er. Men det er ikke dermed sagt, at samfundet gennem sin lovgivning, eller at også den *almindelige mening*, som i vore dage har ikke så lidet at sige, har indtaget den rette stilling til forbryderen, stillet ham under det rette vilkår.

Der er navnlig tvende meninger eller retninger ligeoverfor forbryderen, som i vore dage gøre sig gældende; de ere hinanden modsatte, men begge lige falske og bør derfor undgås.

Den ene repræsenteres af en vidtgående filantropisme, den *falske menneskekærlighed*. Denne retning ser vistnok med rette forbryderen ikke blot som det samfundsfarlige individ, men tillige som det ulykkelige menneske, der har faret vild, og *som just ved sin vildfarelse er bleven ulykkelig*; og fordi han er ulykkelig, bør han være genstand for medfølelse. Så rejser sig det spørgsmål: „Hvad kunne vi gøre for ham?“ Herpå er endnu intet at sige; det er alt sammen fuldkommen sandt og rigtigt. Men det falske er det, at man glemmer forbrydelsen, navnlig over den hårde straf, hvortil han efter lovens ubønhørlige krav er hjemfalden. Dvæler man ensidigen ved straf lidelsen, står man i fare for i forbrydelsen kun at se en let forklarlig og uskyldig extravagance, en vildfarelse, hvis tilregnelighed og skyld, med et ord, hvis hele sædelige natur formindskes eller udviskes. Glemmer man forbryderens onde villie og samfundsfarlighed, er det ikke langt fra, at man kommer til at betragte ham som en martyr, der ved sin lidelse vinder en vis glorie, som fordunkler den borgerlige retsfærdigheds krav og samfundets autoritet. Navnlig er dette desværre tilfældet ligeoverfor de groveste og farligste forbrydere, hvis haarde dom let vækker en falsk sympati, hvorunder man glemmer, hvad han har gjort, over, hvad han må lide. Intet

vil imidlertid skade den ulykkelige og samfundet mere end den falske, i reglen på ureflekterede følelser, men også ofte på sædelig slaphed byggede menneskekærlighed, især når den søger i form af opinionsytring at få formildet straffen. Forbryderen selv følger herunder allerlettest den naturlige tilbøjelighed til at slå ind på den anviste vej, fristes til at finde undskyldning for sig; idet han ensidigen dvæler ved, hvad han må lide, forbitres han mod samfundet og vender sig da nærmest mod dem, som skulle fuldbyrde straffen på ham. Ere også disse af den samme retning, bliver forbryderen, istedetfor bøjet og sig selv bevidst, fordringsfuld, hård, ja farlig.

Under den falske menneskekærligheds vilkår bør forbryderen aldrig stille.

Den anden retning er den ensidige retfærdighedsfølelse. Den siger: „Forbryderen har selv beredt sig sin skæbne. Som man reder, så ligger man. Han er selv skyld i sin ulykke og har intet krav på at behandles og anses lige med den ærlige, lovlydige mand“. Også dette er sandt og rigtigt; men denne retning lukker derhos øjet for, at forbryderen endnu er et *menneske*; for den ensidige retfærdighedsfølelse er forbryderen for evigt brændemærket. Han er og bliver, selv efter straffens fuldbyrdelse, *forbryderen* med skampletten, skændselsmærket på sig. Man er bange for ham, man afslår at hjælpe ham, nedbryder hans selvagtelse, demoraliserer ham. Denne ensidighed tør måske endnu hos os anses stærkest repræsenteret ved den almindelige opinion. Det er ikke sjelden at høre fangen udtale sin frygt for at møde denne opinion, når han løslades; og det med rette. Det har således hændt, at en løsladt forbryder med særligt forsæt og alvorlig bestræbelse for at leve et hæderligt liv i årrækker har holdt sig borte fra forbryderbanen. Han har lagt skjul på, at han tidligere var straffet. Det kom for en dag, som det helst sker, ved ondskabsfulde, gamle kammerater, som ingen pris sætte på hans ordenlige liv. Han er uden videre bleven afskediget, da man ikke kunde have en

forhen straffet person i tjeneste eller arbejde; eller hans medarbejdere have krævet ham afskediget. Så står han der hjælpeløs, med de gamle sår oprevne, med forbrydermærket fornyet på sin pande. — Denne ensidighed udelukker den rette medfølelse mod et menneske, der om end måske fordærvet, dog er hjælpeløs og måske kunde rejses af sit fald ved en hjælpsom og menneskekærlig hånd. Det er klart, at denne ensidighed lægger hindringer i vejen for at redde forbryderen for samfundet. Den møder os, der arbejde for løsladte fangers understøttelse, med den indvending: „Hvorfor skal man hjælpe forbrydere mere end andre hjælpeløse? Der er dem, som under den hårdeste kamp for livet heller mangle alt end begå en forbrydelse. Hvorfor ikke heller hjælpe sådanne, hvoraf der er overflod nok?“ Det er sandt, man skal ikke hjælpe den løsladte forbryder mere end andre hjælpeløse; men det er *dommerens* sag at øve *retfærdighed* og *vor* sag at øve *barmhjærtighed* overalt, hvor den ikke krænker retfærdigheden. Kan den løsladte forbryder, når rettens krav er fuldbyrdet på ham og han står der hjælpeløs, ikke stilles under menneskekærlighedens vilkår, da har han i reglen intet andet vilkår end enten at dø eller også fortsætte sin bane som forbryder.

Under deslige vilkår bør den ulykkelige forbryder ikke stilles.

II.

Begge disse ensidigheder — såvel den falske menneskekærlighed som den ensidige retfærdighedsfølelse — søger man nu ret alvorligen at undgå ligeoverfor forbryderen i fængslet. Dommeren har tilkendt ham straffen for lovens krænkelse. I fængslet eller strafanstalten skal *straffen fuldbyrdes*, det vil sige, den retfærdige gengældelse for hans forbrydelse udøves mod ham. Han er ikke længer den *frie borger*; han er *fange*. Hans villie og frihed er lagt i andres hånd. I strafanstalten fuldbyrdes straffen ved et ordnet arbejde, hvorunder *flid* og *nøjagtighed* er fangens ubetingede pligt; og derhos er han underkastet en i alle dele strengt gennemført orden og disciplin, hvorunder han ube-

tinget må bøje sig. Det er dette, som gør fangens ophold i strafanstalten til *strafarbejde*. I de krav, som således uden afslag stilles til fangen, ligger der imidlertid allerede moralske kræfter, skikkede til at bryde den forbryderske, onde villie, forsåvidt den ikke allerede er brudt. Straffens fuldbyrdelse er nu således ikke længere det samme som umenneskelighed eller barbari, der nedværdiger fangen til en aldeles villieløs maskine eller til et retløst individ. Han står fremdeles under den borgerlige lov, har også som fange sine rettigheder, som han har sine forpligtelser. Den tid er forbi, da man betragtede fangen som et umenneske, der kun skulde plages og pines. Han er et menneske; om end mere eller mindre fordærvet, dog et moralsk væsen. Ingen fange er så dybt sunken, at han umulig skulde kunne gengives samfundet som en, der uden skade kan træde ind igen som et nyttigt led i dets organisme. Allerede i en gennemført orden og disciplin, i et ordnet arbejde, bestemt arbejdstid og regelmæssigt levesæt ligger der opdragende kræfter, der dels kunne bortrense moralsk smuds, som dovenskab og trods osv., dels vække til alvor og eftertanke. Altså, selve straffens fuldbyrdelse stiller nu fangen under vilkår, der medvirke eller ialfald kunne medvirke til hans moralske forbedring. Under et ordnet arbejde lærer han ofte en beskæftigelse, der i det frie samfund kan blive ham nyttig. Men hertil træder, hvad der ligefrem sigter til fangens forbedring: en regelmæssig *undervisning*, der skal ophjælpe ham i religiøs og intellektuel henseende, og fremfor alt *sjælesorgen*, hvis hovedopgave det er at fremdrage af gruset i menneskehjertet, hvad der måtte kunne tjene som tilknytningspunkt for Guds genfødende ord, det eneste, der i sandhed er i stand til af forbryderen at skabe et helt *nyt menneske* og til at nære det nye menneske med den rette søde. For sjælesørgeren er det mere end for nogen anden umuligt at betragte en forbryder som væsensforskellig fra enhver anden synder. Sjælesørgeren har ingen anden forudsætning at gå ud fra,

end at hans åbenbare færd er en synd mod Gud og mod samfundet, men må forøvrigt betragte og behandle ham som et menneske, der *kan* reddes for tid og evighed. Og den forbryder har jeg endnu ikke set, om hvem jeg med vished turde sige: „Der er intet håb om hans redning“.

Se, dette er altså fangens almindelige vilkår i strafanstalten: *Han lider straf; men under hans behandling anser man ham for et menneske, der kan og bør reddes, ikke blot for det borgerlige samfund, men om muligt for evigheden.*

Det er en selvfølge, at et heldigt resultat af fangens behandling i strafanstalten alene da kan ventes, når straffens fuldbyrdelse, der væsenlig udføres ved bestyreren, går hånd i hånd med den ordnede undervisning og sjælesorg. Men jo mere indgående og gennemført behandlingen er, desto mere stilles fangen tillige under *specielle* vilkår. Behandlingen bliver *individuel*, det vil sige, man beskæftiger sig med *den enkelte fange*. I cellefængslerne, således i vort bodsfængsel, er dette en given sag; men også i fælles-strafanstalterne, hvor et vist antal fanger arbejde, sove, spise samt tilbringe sin fritid sammen, tager man, såvidt det lader sig gøre, hensyn til den enkeltes hele ejendommelighed, hans moralske tilstand, hans naturlige evner og begavelse, hans karakter, temperament, hans lidelse under straffen, hans legemlige færdighed osv., altsammen for på engang at give forbryderen en adækvat fuldbyrdelse af straffen og at dygtiggøre ham til et nyttigt, virksomt og lovlydigt lem af samfundet.

At udvikle vanskelighederne ved denne opgaves løsning er ikke formålet for dette mit foredrag. Jeg har kun villet antyde, at fangen i strafanstalten er stillet under *vilkår*, *hvorunder man tillige alvorlig lægger an på at berede ham for hans fremtid.*

Men her strækker hverken evne eller midler til; det er i det hele umuligt. Det ligger i sagens egen natur; da nemlig fangens ophold i strafanstalten væsenlig er *straf*, er hensynet til hans forbedring større, end det kan tilfredsstilles ved hans behandling i strafanstalten. Det er ganske

vist, at mangelen fange løslades og aldrig mere betræder for-
bryderbanen, og at just behandlingen i strafanstalten har
medvirket dertil. Her vaktet han til alvorlig eftertanke
over sit tidligere liv. Her indså han under al den vejled-
ning, som bliver fangen given, sine vildfarelser og årsagerne
til disse; hans gamle, *onde* villie blev nedbrudt, den *gode*
villie blev ham bibragt, opøvet og stålsat; og han vil nu
være og blive et andet menneske. Derhos har han lært at
arbejde, lært en beskæftigelse eller et håndværk, som for
stedse vil sætte ham i stand til hæderligt erhverv. Der er
således dem, som ikke uden grund endog have takket Gud
for den *nådetid*, som dem beredtes under straffens fuld-
byrdelse.

Men desuagtet, skønt det vel med sikkerhed tør siges,
at fangebehandlingen i strafanstalten har været mange fangers
redningsplanke, tør dog dette ikke opstilles som nogen al-
mindelig regel. Her kommer nemlig tillige andre ting i
betragtning.

Jeg tænker just ikke derpå, at der af fangens *vilkår* i
strafanstalten tillige følger, at den, som gennem fangebe-
handlingen *ikke vil* lade sig forbedre, heller ikke forbedres.
Det er jo selvsagt; men jeg tænker på *forbryderens vil-
kår ved hans løsladelse*.

Sagen er nemlig den, at straffen i reglen slet ikke er
den eneste følge af forbrydelsen. Forbrydelsens virkninger
forfølge gerne den ulykkelige langt ind i hans fremtid. For
mangelen en er selve fangelivet endog den allermindste følge
af hans sørgelige fejltrin. I strafanstalten har en og anden
fange endog bedre timelige kår end i friheden; han mangler
her ikke det fornødne til livsophold, mangler heller ikke
medfølelse. Men det er heller ikke vanskeligt at forstå, at
han i reglen har lidt andre store tab, som ikke ere op-
rettede dermed, at han genvinder den kun for en tid be-
røvede frihed. Den almindelige regel er den: Hans borger-
lige ære er spildt, hans økonomiske kår ere forværrede eller
fuldstændig ødelagte; hans familie er stedt i sorg og nød.

Allerede dette kunde være nok; men han må være forbedret på at møde mistillid, frygt og foragt hos fremmede, bedrøvelse og bitterhed hos slægt og venner, nød og fattigdom. Alle disse ting optræde ved hans løsladelse enkeltvis eller samlede som hans fjender, som det gælder at overvinde. Således forestår ham nu en kamp, der ofte er langt tungere end hans indsættelse i strafanstalten. Det gælder jo at generobre ære, velfærd og familielykke. Han *skammer sig* over sin vildfarelse og over straffen, hvorved han blev offentlig stillet tilskue; det er da ikke så let at være *frejdig*. Hans *agtelse* er brudt istykker; men han skal vise, at han just nu har *selvagtelse*. Han modtages med *mistillid*, mødes med *frygt og foragt*; men han må ikke tabe troen på, at han kan vinde *tillid og kærlighed* tilbage. Her fordres ikke blot ydmyghed, ikke blot erkendelsen af, at alt dette er hans egen skyld, men kraft, mod og *midler* til at gå ind i kampen. Men hvorledes skal han begynde? I sandhed, mangen en har i strafanstalten næret de bedste forsætter om at blive et godt menneske. Mangen en har drømt om, at den gennem fald og straf dyrekøbte erfaring nu skal komme ham dobbelt tilgode; men så kommer den dag, da øvrigheden erklærer ham fri; dermed stilles han under den *løsladte forbryders vilkår*. Nu skal han som den straffede træde ud i verden; da vælter mismod og håbløshed sig ind over ham; thi hvorledes skal han begynde? Det er et uløst spørgsmål. At begynde *uden midler*, med to tomme hænder er ikke let. Det er mangen gang sagt, forklaret og indprentet ham: „*Du kan, hvad du vil*. Hjælp dig selv, så hjælper Gud dig“. Han indrømmer nok, det er sandt. Han kan gå ud af straffen med det forsæt heller at lide nød end atter at betræde forbryderbanen; men hvorledes skal han begynde? Alle broer ere brudte, alle veje stængte. De, som han i strafanstalten lærte at kende som sine bedste venner og vejledere, må han sige farvel; hvem vil nu udenfor fængslets porte vejlede ham, hjælpe ham med råd og

dåd? At henvende sig til dem, som frygte eller foragte ham, er en hård prøve for hans selvagtelse.

Dette er den løsladte fanges *almindelige vilkår*. At der er dem, som ikke lade sig stille under disse vilkår, at der er dem, som ikke tænke på at optage nogen kamp for en hæderlig tilværelse, behøver jeg kun at nævne; det er altfor almindeligt anerkendt; men at dette skulde være det almindelige vilkår, som forbryderen vælger sig ved løsladelsen, tillader jeg mig at bestride. De fleste ville *ikke* tilbage til strafanstalten; men de undgå ikke straffen, fordi de *ikke* undgå forbrydelsen. Dertil foreligger der flere let forklarlige grunde.

Til de *almindelige* vilkår, hvorunder en fange løslades, træde nemlig omstændigheder, der kunne være forskellige for de forskellige individer. Lad os tage nogle eksempler!

Jeg skal således nævne, at der er dem, som aldrig, før de kom i strafanstalt, have været genstand for, hvad vi kalde *opdragelse*. For dem bliver straffelivet en skole, strafanstaltens bestyrer og præst deres fader og moder; men når de komme ud i det frie, hvorledes skulle de begynde? Uden nogen moralsk støtte skulle de ud på fremtidens blå, bølgende hav og selv styre sin båd mellem tusinde skær. *Uden hjælp gå de tilgrunde*. I strafanstalten vænnedes *lediggænger* for første gang til arbejde; han fik lyst dertil og var flittig. Han løslades, han går nu atter ledig, uden beskæftigelse; så kommer den onde ånd tilbage med syv andre, værre end han. Ligesom rekruten strax taber den ved exercitie vundne holdning, når han atter nogle dage går bag ploven, således taber også den, der først i strafanstalten lærte arbejde og flid, arbejdslysten ved at gå ledig i nogen tid. Han modstår ikke fristelsen; han stjæler, — og så atter til strafanstalten; men han kunde måske undgået forbrydelsen og dermed straffen, om der var sikret ham en beskæftigelse. I strafanstalten bliver drankeren selvfølgelig nødtvungen totalafholdsmand; og han har — det er det almindelige udsagn af drankerne — ingen lyst til at drikke,

medens han er i anstalten. *Under flittigt arbejde* kan han også i friheden tæmme lysten; men bliver han gående ledig, fristes han. Han træffer gamle „venner“; arbejde kunne de vel ikke forskaffe ham, men sagtens noget at drikke. Han står imod et øjeblik; så tvinger nøden ham. „Mad og arbejde er det vanskeligt at få“, sagde en yngre forbryder, der faldt tilbage; „men drikke få vi altid. At få en dram her og en dram der, er ikke vanskeligt“. Men drukkenskab og lediggang er den slagne vej til strafanstalten. Han kunde måske være reddet ved arbejde. Så have vi en familiefader; hans familie er under hans straffetid falden det offentlige til byrde. Han har mistet hus og hjem; thi han har ikke kunnet opfylde sine husmandsforpligtelser. Ved sin løsladelse står han som *forsørgeren*, men med lovens fornyede trusler over sig, hvis han ikke opfylder sin pligt. Hvorledes skal han begynde? En båd eller nogle fiskeredskaber kunne være tilstrækkelige; eller lidt snedker- eller skomagerværktøj, og han er hjulpen! Men hvor skal han tage det fra? En anden familiefader har siddet i gode kår som handelsmand eller gårdbruger. Han har gjort sig skyldig i falsk, eller han er gået fallit og har derunder øvet svig. Han sættes ind i strafanstalten; hans bo er under skifterettens behandling; men da han er fraværende, er det ham umuligt at redde vraget efter skibbruddet. Hans hustru og børn ere komne i den yderste nød. Nu løslades han, det gælder at bryde sig og sin familie en ny bane; men hvorledes skal han begynde? Måske han helst burde søge sig et hjem i en anden verdensdel. Men hvor skal han tage midlerne? Vi have endelig en ung forbryder. Ved at komme under påvirkning af de gamle omgivelser, vil han sandsynligvis gå fortabt. Han ved det selv og gruer derfor; men hvem vil hjælpe ham? Kunde han komme til søs eller i lære hos en samvittighedsfuld mester, vilde han være hjulpen.

Jeg har her faktiske eksempler for øje. Mange ere ved de oprettede fængselselskaber blevne satte i stand til at optage den kamp, som den løsladte forbryders vilkår i al-

mindelighed medfører; enkelte ere ved menneskekærlige venner blevne hjulpede; men meget står endnu tilbage.

III.

Det ligger naturligvis nær at stille det spørgsmål: „Hvem påhviler egenlig pligten til at yde den løsladte forbryder hjælpen“? Svaret på dette spørgsmål kan lyde forskelligt; pligten går det jo så let an at skyde fra sig, om man vil: thi forbryderen har selvfølgelig intet retslig krav på at hjælpes. Men derom kunne alle være enige: Det er i samfundets interesse, at forbryderen, når han løslades, stilles under så gunstige vilkår, at han ikke altfor let fristes til ny forbrydelse. Derfor kan det også siges, at det nærmest påligger samfundet at hjælpe ham ved hans løsladelse. Denne pligt indfrier også det store samfund i nogen grad. Den tid er forbi, da en fange demitteres, iført et par striebenklæder og med 6 skilling i lommen. Det offentlige bevilger årlig til understøttelse for løsladte forbrydere et vist pengebeløb, som disponeres af fængselselskaberne. Derhos kan strafanstaltens bestyrer på anstaltens bekostning lade en udgående fange udstyre med ordenlige klæder samt give ham fri kost og fri befordring enten til hans hjemsted eller til et andet sted, hvor han kan antages at få en hæderlig beskæftigelse. En foranstaltning, som desuden sigter til forbryderens genoptagelse i samfundet, er lov af 9de Juni 1883 om æresoprejsning, ifølge hvilken den, der er domfældt for en forbrydelse eller til en straf, som i den offentlige mening er vanærende, under visse betingelser kan opnå æresoprejsning og genvinde de tabte, almindelige borgerrettigheder. Samfundet har altså ikke lukket øjet for sine ulykkelige lemmer.

Hermed har vistnok statsamfundet i nogen grad indfriet sine forpligtelser ligeoverfor den ulykkelige forbryder; men kun i nogen grad. Først da har samfundet indfriet sine forpligtelser, når det ved at fuldstændiggøre sine samfundsmæssige love og indretninger med rolig samvittighed og med *sandhed* kan sige: „Samfundet har ingen delagtig-

hed i forbrydernes vildfarelser“. Men det kan desværre endnu ikke siges. Og er det så, forekommer det mig, at forbryderen ved sin løsladelse har fået krav på vor medfølelse og vor hjælp.

Det er ikke så vanskeligt at komme efter, at samfundet i ikke ringe grad er delagtigt i forbrydelsen, eller — som en taler i den nordiske penitentiar-kongres i Kristiania 1882 udtrykte det — „at det hele samfund er medskyldig for det meste i forbrydelsen, at forbrydelsen i reglen er et udslag af samfundets brøstfældighed“.

Når forbryderen hensættes i strafanstalten, medfølger hans domsakter, vi læse dem; men vi kunne ikke indskrænke os til blot at se, hvad der er „kendt for ret“. Det er ikke nok for en læge at konstatere sygdommen hos den syge; han undersøger hans legemes konstitution, hans tidligere liv; han finder sygdommens årsag, og så foreskriver han midlerne mod den. På lignende måde undersøge også vi fængselsmænd årsagerne til forbrydelsen. Dens direkte årsag er i reglen ikke vanskelig at finde; men som oftest hænger denne sammen med en række årsager, der have medvirket til det endelige lovbrud. Således kunne vi ofte forfølge årsagerne lige op i barndomstiden, den periode af menneskelivet, da det onde og det gode, dog helst det onde, spirer og fæster rod. Fangen kommer os ret ofte til god hjælp ved vor undersøgelse. Han hensættes først i den ensomme celle; han ser her med smerte sine fejltrin, det ene efter det andet; han går sin fortid op igen lige til barndommen; da står barndomstiden og barndomshjemmet lyslevende for ham. Hvilke kår har han fristet? Mangen en begræder sin ulydighed mod fader og moder; deres formaninger og råd, som han overhørte, træde frem som hans anklagere; men mange flere forbande sin barndomstid. Af forældrenes sløvhed og ligegyldighed eller i det hele af deres slette eksempler indsugede de den gift, der blev deres fordærvelse; med bitterhed erfare de nu, at deres forsvarere og forsørgere uden bekymring have

ofret sit barn til lasternes molok, med smerte erfare de sandheden af, at „fædres ondskab straffes på børn.“ Andre have aldrig kendt fader eller moder; de ere frugten af en letsindig kærlighed. For dem har fader- og moderhertet aldrig slået. Det vide de fuldt vel, at deres forældre helst havde ønsket, de aldrig havde, set dagens lys. Allerede deres tilblivelse er i strid med et kristeligt samfunds moral, og det samme bliver altfor let deres hele tilværelse. Af sådanne ulykkelige børn leveres et klækkelig kontingent til strafanstalterne. Det er let forklarligt; det er nemlig en sjældenhed, de få en omhyggelig opdragelse. Reglen er, at de betragtes som en byrde. Kærlig tugt og vejledning have de ikke kendt; deres hjerte hærdes og sløves under de kolde fremmede hænder. Så kommer skamløsheden og lasten, og så have vi forbryderen. Der gives nu både i by og bygd et proletariat, der næsten systematisk fører sine børn ind i sædelig fordærvelse. Det er ikke vanskelig her i byen at blive vidne til, hvorledes barnet indsuger alskens råddenhed, at se, hvorledes forbryderen udvikles ligesom krybet af ægget. Skarer af børn overlades jo ganske til sig selv og drive navnlig i forstæderne om på gaden og mangle ganske en sysselsættelse, som barnets hele udvikling nødvendigvis kræver både for ånden og hånden; de opøves derimod til lediggang og dermed til andre laster; thi „lediggang er aldrig god; den er mange lasters rod“. — Lige fra den spæde barndom indsuge enkelte fængselsluften; jeg træffer i fængslet*) mødre med diende børn og fortæller dem da gerne eksempler på, hvorledes sådanne børns senere skæbne bliver forbryderens og fangens. Her træffer jeg også smågutter og småpiger, der allerede ere forbrydere, modnede til alskens laster. Fra fængslet er der for disse kun et skridt til strafansalten; først dér lægges der alvorlig an på deres opdragelse; men giften have de indsuget; modgiften, opdragelsen, kommer som oftest for sent.

*) Byens distriktsfængsel.

Man kan nok sige det, og vi sige det: „Forbrydelsen er forbryderens egen skyld; vil du undgå *straffen*, må du se til at undgå *forbrydelsen*“. Det er ganske sandt. Men her til denne forsamling må vi nok kunne betone en anden side af sandheden: „Det er forfærdelig at se, hvorledes samfundet gør sig meddelagtigt i forbrydelsen ved på forhånd at byde mangt et barn forbryderens usle og ulykkelige kår. *Samfundet har ikke for alvor søgt at afværge det sørgelige forfald, som vi hos børn daglig se for vore øjne.* Der mangler fra samfundets side effektive midler til at redde barnet, medens der endnu er tid. Og vi ere alle mer eller mindre medskyldige. Vi have ikke indfriet vor pligt, at afværge denne samfundsulykke; samfundet heller ikke.“

Jeg skal kortelig pege på enkelte andre punkter. Af *kvindelige* fanger kender jeg ingen, der må vække mere medfølelse end *barnemordersken*. Hun er en forfærdelig forbryderske, det behøver jeg ikke at forklare. Men hvorledes er hun bleven det? Hun er bleven moder ved forførelse, det er reglen; og måske forføreren direkte eller indirekte har kastet ind i hendes hjerte den første gnist til den skrækkelige forbrydelse. Ret ofte må det antages sikkert at være tilfældet. Men han går ganske fri, såfremt han ikke kan påvises at være *anstifteren* af forbrydelsen eller også at have været hende behjælpelig med at fuldføre eller skjule den. Dels mangler her lovbestemmelser, dels ere de utilbørlig slappe. — Ikke mindre beklagelig er den grænseløse sløvhed, hvormed omgivelserne *som oftest* forholde sig til en sådan ulykkelig moder. De have ofte ikke set, ja ikke engang anet hendes tilstand; og om dette end er tilfældet, have de intet gjort for at konstatere den eller for at hindre en eventuel forbrydelse. Det kan påvises, at forældre og husbondsfolk ved sin ligegyldige færd bære den direkte *moralske* skyld i forbrydelsen og dens nærmeste årsager; men *juridisk* ere de uskyldige; thi der er ingen lovbestemmelse, som rammer dem, så almenheden

derved kunde blive rigtig vågen. At dette er uforsvarligt, er kun altfor indlysende.

En anden klasse af kvindelige forbrydere ere de *prostituerede kvinder**). Det kan aldrig med nogensomhelst fornuftig grund modsiges, at den såkaldte *tolererede prostitution* er en af de sørgeligste skampletter på vort samfund; den er en indre og ydre selvmodsigelse, som aldrig lader sig hæve, uden at selve institutionen hæves. Ethvertsomhelst forsvar for den må falde ynkelig til jorden; ethvert forsvar må nemlig bygges på den anskuelse, at et større onde bør forebygges ved et mindre onde; men det er en grundfalsk tanke, at man kan „gøre det onde, for at det gode kan komme deraf“ (Rom. 3, 8). Jeg skal ikke nærmere indlade mig på at påvise dette, at et mindre onde jo aldrig kan blive et gode. Jeg skal kun udtale som min erfaring — og den er ikke enestående —, at prostitutionen ingenlunde er et *mindre* onde. Usædeligheden, en forbrydelse som den i sig selv er mod den kristelige moral, er og må nødvendigvis, navnlig under samfundets delvise beskyttelse, blive en moder til alskens forbrydelser. Straffelovens udtrykkelige bud trodses under myndighedernes auspicer. Kan der da gives noget, som mere nedbryder sædelighedsbevidstheden end dette? Og hvad straffeloven angår, betragtes ikke utugten i og for sig som en forbrydelse. Navnlig er lovgivningen utilbørlig slap ligeoverfor manden, hvis usædelige tilbøjelighed får så frit spil som muligt; i de allerfleste sædelighedsbrud kan han ikke rammes.

En erfaren fængselsmand har nylig udtalt: „Man skyder i almindelighed skylden på drukkenskaben, når man taler om de unges fald, men jeg tror, man heller skal skyde den på usædeligheden. Alle disse løse forhold mellem gutter og piger af almuen her i byen virke til tyveri“**). Det er sandelig det mindste og mildeste, som kan siges. *Når*

*) Kfr. Krls. Kap. 18 § 26.

**) R. PETERSEN: Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen årg VI, pag. 349.

samfundet så lidet beskytter navnlig vore unge mod fald, byder det dem på forhånd forbryderens usle vilkår.

I nøje sammenhæng med det her berørte punkt står *drukkenskaben*, usædelighedens og uredelighedens kødelige søster. Jeg spurgte en gang en fange, der selv havde ligget under for drukkenskabslasten, hvormange han troede, der var i strafanstalten på grund af drukkenskab. Han svarede: „mindst $\frac{3}{4}$ “. Altså 75 %. Hermed mente han dem, for hvilke drukkenskaben er den *direkte* årsag til deres ulykke. Jeg spurgte en anden. Han svarede: „mindst $\frac{9}{10}$ “. Altså mindst 90 %. Han medtog alle dem, for hvem drukkenskaben havde været en *medvirkende* årsag til forbrydelsen. Begges svar ere formentlig korrekte. Men drukkenskabslasten er ingen forbrydelse, uagtet denne last utvivlsomt er vort folks dybe fordærvelse. Da Frankrig 1871 under blodige krige og ved kommunisternes oprør var styrtet i ulykke, opstod der spørgsmål om, hvorledes folket atter skulde rejse sig som folk. Svaret på dette spørgsmål gav nationalforsamlingen ved at foreslå en lov, som erklærede drukkenskab for forbrydelse. Det var den første lov, som blev vedtagen. Hos os er drukkenskab ingen forbrydelse; man drikker sig fra hus og hjem; hustru og børn må sulte, og barnet opøves under drankerens regimente til dranker. Ingen lovbestemmelse rammer drankeren. Drukkenskaben er ingen forbrydelse; nej tværtom, på grund af de berusende drikkes ejendommelige virkninger ret ofte en formildende omstændighed, hvorunder forbrydelsen begås. Kun *den militære straffelov* anser i visse tilfælde — og det kun i visse tilfælde — drukkenskaben for forbrydelse*). Sålænge drukkenskaben frit kan dyrkes og endog tjene som *undskyldende moment ved forbrydelser*, sålænge staten finder det tjenligt, at være den store værtshusholder uden synderlig indskrænkning, ville strafanstalterne selvfølgelig fyldes af forbrydere, der enten i eller på grund af drukkenskab begå sin forbrydelse. En

*) Lov af 23de Maj 1866 § 162 b og § 164.

fange skildrede situationen således: „Når vi komme på kommersen, holde vi på, så længe vi have en skilling, så gå klæderne; og når vi så efter rangelen ere slappe på legeme og sjæl, så stjele vi for at få en dram til at slukke tørsten med“. Omvendt fristes mangan en kun altfor let til at *bestjæle den drukne*, hvis penge og andre ejendele ere lokkemidler for den, som ikke tager i betænkning at stjele for at drikke og rangle. En tyvsdømt fange, der i det hele har tilbragt 51 år i fængsler og strafanstalter, spurgte jeg: „Hvad har nu ført dig i denne ulykke?“ Han: „Å, det er nu den ulykkelige drikken“. Jeg: „Men her ser jeg, du har en gang været 13 år i straf; kunde du ikke da ved din løsladelse lade være at drikke; du havde jo ikke drukket i hele denne tid?“ Han: „Å nej, men det er rart med den friheden; da gør man, hvad man vil“. En anden tyvsdømt fange spurgte mig, om jeg syntes, det var en forsvarlig ordning, når staten tjener store summer på spiritusøse drikke, men på den anden side udlægger store summer for at få straffet drankerne?“ Hertil indvendte jeg: „Det er ikke *drankerne*, men *tyvene*, man straffer“. „Nej“, sagde han, „tag drikkefriheden bort, så får de se, hvem der straffes. Nej, det er nok en fejl ved ordningen her“. Jeg måtte tie; han havde nok ret. Det er frygteligt at se disse hundrede af ofre for drukkenskabens last, der er moder eller søster til alle andre; grå oldinge gå der som vrag, indtil de dø, og unge gutter og voksne mænd afløse dem som fast strafanstaltinventarium. De ere ikke uden bevidsthed om egen skyld; men fangen, den ulykkelige genstand for retfærdigheden, har et skærpet blik for uretfærdigheden; og han tænker: „Det er en fejl ved ordningen her“. Det er en fejl ved ordningen her, — en fejl, hvorunder samfundet bereder mangan en stakkel *forbryderens usle vilkår*.

Jeg har sagt, at man skal tage forbryderen, som han er; og det tror jeg holder stik. Men da må vi ikke glemme at tage mennesket, som det er, og at kaste et blik på det menneskelige samfund og tage det, som det er. Dette have

vi nu gjort; og jeg mener, at den omstændighed, at forbryderen er fuldt tilregnelig, ikke skal hindre os fra at nære dyb medfølelse for ham; og den omstændighed, at han er bleven et offer, som samfundet bringer for de brøst, som det ikke for alvor vil fjærne, forhøjer vor interesse og medfølelse for ham.

Forbryderens vilkår er åndelig og legemlig elendighed og ulykke, dels ved egen skyld, dels ved samfundets.

Men ulykken lader sig ikke afværge ved *ord*, med ved *handling*. Vi, som alle bære spirene til det onde i os — spirer, som hos forbryderen har båret den modne frugt —, vi burde være taknemmelige for, at vi ikke have båret samme frugt; men hvorledes kunne vi vise denne taknemmelighed? ved at optage de opgaver, som lægges for os, ved at bidrage vort til at *forebygge* ulykken og, om den allerede er indtrådt, ved at forsøge at rejse den *ulykkelige*, ved at række ham samaritanerens hånd. Og det er en herlig opgave. Hvad vi derved spilde af tid og kraft, få vi igen med dobbelt rente. Hvad har anstrængelsen ved at redde den skibbrudne at sige mod glæden over at have reddet ham?

Det er vort fængselssekskabs formål at række den *løs-ladte forbryder* en hjælpsom hånd.

Kom og hjælp os!

A. HVAL.
Fængselspræst.

FÆNGSELSMØDET I WIEN

i
1883.

De tyske fængselsmænds forening afholdt sit 7de møde i Wien i Septbr. f. å. Beretningen herom foreligger i Blätter für Gefängnisskunde, 19de bind, hefte 1 og 2, 1884. Af de på mødet forhandlede emner har udviklingen af Tysklands og Østerriges fængselsvæsen i teori og praxis i den nyere tid været gengivet i Tidsskriftet. Sammesteds er der af Dr. KNUD PONTOPPIDAN meddelt et uddrag af de seneste forhandlinger om anbringelsen af sindssyge forbrydere, hvilket særligt støtter sig til de mødet forelagte udtalelser og dettes forhandlinger om dette spørgsmål. Et tredje spørgsmål: Bygning af cellefængsler, var forud behandlet af Direktør KROHNE og medførte efter et par korte udtalelser beslutningen om nedsættelsen af en kommission til at fastsætte normalbetingelserne for bygningen og indretningen af cellefængsler. Om dette spørgsmål giver Tidsskriftet side 217 nogle meddelelser. Foruden de nævnte behandlede endnu tre emner. Af forhandlingerne om disse skal der i det følgende gives et kort uddrag.

„Skal det tillades fangerne at erholde ekstranydelser (levnetsmidler, snustobak o. lign.), at holde fugle, blomster o. s. v.?” Om dette emne blev det strax bemærket, at det i praxis alt i princippet var besvaret med „ja“. Ligeledes fremhævedes det, at der ved fangens valg af levnetsmidler

gaves ham i hans ellers ufri tilstand en gavnlig ret til selv at tage en bestemmelse. Som almindelige principer nævnedes, at disse extranydelser skulle bestå af sådanne artikler, som anerkendes for at være virkelige næringsmidler, at det kun er en del af overarbejdspengene, som anvendes på den måde, at der til opnåelsen fordres god opførsel og en tids ophold i anstalten. Kun fra Sachsen, hvor extranydelser fra 1883 ere bortfaldne, gjordes en modsat principiel opfattelse gældende, at i fængslet „kan“ fangen intet bestemme, kun fængselsdirektøren kan tage bestemmelse for fangen, og extranydelser tilstås nu kun efter lægens motiverede indstilling eller som belønning i ganske særlige tilfælde.

Hvad det andet punkt: at holde fugle, blomster o. s. v. angår, fremhævedes det, at der måtte formodes at ligge ædlere følelser til grund for fangens ønske om at erholde slige begunstigelser. De blev derved et opdragelsesmiddel, ligesom overhovedet disse extranydelser og begunstigelser vare midler for individualiseringen. Der føjedes til de alt nævnte ønsket om at give fangen tilladelse til at have sine kæres billeder for sig, til at købe en skrivebog eller en god bog. Dog anbefaledes alle de nævnte begunstigelser kun til anvendelse i cellefængsler, medens man var enig om, at de i fællesanstalter vilde give anledning til misundelse, ondskabsfuldhed og andre sletheder.

Det tredje punkt: tobakken, var hovedgenstanden for forhandlingerne. Disse førte til en forstærkning af den af det nedsatte udvalg foreslåede resolution, at tobak kunde anskaffes efter lægens anbefaling. Det fremhævedes nemlig fra flere sider, at standpunktet for eller imod måtte være pure. Kun i det irske systems overgangsanstalt indrømmedes en afvigelse af hensyn til dette stadiums hele ordening og betydning. Mod tilladelsen til at erholde tobak, og da kun snus- eller skråtobak, røgtobak er der ikke tale om, anførtes, at tobakkens (især snus) brug læres ofte først i fængslerne, især af unge mennesker, som således få en

fornødenhed mere, når de komme ud, at brugen medfører urenlighed, og at den giver anledning til forsøg på indsmuglen og utilladelige forbindelser og således kan virke forstyrrende på god orden. For tobakken anførtes sanitære grunde; folk, der vare vante til den, kunde ikke undvære den, savnet virkede ikke blot på legemet men også på sindet. Herimod indvendtes, at brændevin skulde det også være betænkeligt at fratage folk, som vare vante dertil; men den gaves dog ikke i fængslerne, uden at det medførte ulykker. I Østerrige var tobak ikke given i 3 år, og fangernes sundhed havde ikke lidt derunder. Direktør ECKERT fremhævede, at hovedsagen var, at folk ikke i fængslet vænnedes til at snuse eller bruge tobak, derfor negtedes den i Baden unge fanger og recidivister. At negtelsen af tobak kan gøre et dybt indtryk anførte han et eksempel fra cellefængslet i Bruchsal på. En fange havde sagt: „Får jeg ikke tobak, hænger jeg imorgen dør på væverstolen“ — han fik ingen tobak og hang næste morgen på den angivne plads. Han så imidlertid ikke i dette eksempel nogen grund til ikke at negte tobakkens brug.

Resultatet af forhandlingerne var, at følgende theser vedtoges:

I. Med anstaltens bestyrelses tilladelse kan det ved god opførsel tillades fangen at anskaffe extrandydelser.

II. Som sådanne extrandydelser leveres almindeligt gangbare artikler, som befordre sundheden og ernæringen.

III. Anskaffelse af tobak er udelukket. Dog gælder dette forbud ikke i overgangstadiet efter det irske system.

IV. Ved straffefuldbyardelse i celle kan det tillades at holde en fugl eller blomster.

V. Det er utilladeligt at anskaffe extrandydelser for andre midler end arbejdspræmien. En undtagelse herfra bør kun finde sted i de strafanstalter, hvor spisereglementet ikke yder rekonvalescenter eller syge en forøgelse eller en forbedring af kosten.

Et andet spørgsmål var:

Efter hvilke grundregler skulle arbejdslønningerne til fangerne tilstås, i særdeleshed også til hvilket beløb, og skal der derved tages hensyn til fangens opførsel i strafanstalten? Skal fratagelse af fangens tilgodehavende, i det hele eller for en del, kunne finde sted?

Som besvarelse heraf havde det forberedende udvalg opstillet følgende theser:

I. Det pekuniære udbytte af den fanges arbejde, som er dømt til en frihedsstraf, der er forbunden med forpligtelse til at arbejde, tilfalder statskassen.

II. Arbejdsbelønningen bestemmes i forhold til det ydede arbejde og fangens derved anvendte flid i anstalten. Det er tilladt som selvstændig straf eller straffølge, for forseelser ligesom også for slet opførsel, helt eller delvis at inddrage fangens tilgodehavende fra arbejdslønningerne, eller for en begrænset tid slet ikke at tilstå disse.

III. Arbejdsbelønningerne for fanger i et og samme land skulle såvidt muligt fastsættes efter samme norm.

Indlederen af forhandlingerne (Direktør Tauffer) gjorde strax opmærksom på, at spørgsmålet efter sin text var i henseende til dets omfang blevet misforstået vistnok af alle. De mange principielle momenter, som falde ind under dette, måtte der således ikke ventes svar på. Udvalget havde besluttet at begrænse forhandlingerne til de opstillede theser, også af hensyn til tiden, der kunde ofres disse. Man havde overvejet, om man ikke skulde drage det spørgsmål frem, om det ikke var „bis in idem“, når staten søgte erstatning for udgifterne ved straffefuldbyrnelsen i fangens mulige formue, skønt han havde godtgjort disse udgifter ved udbyttet af sit arbejde i fængslet. Man kom derved til den ny hollandske straffelovs bestemmelse, „tous les frais d'emprisonnement de détention ou d'envoi à un établissement public de travail sont à la charge de l'état“. Skønt man var enig om rigtigheden heraf, turde man ikke indlade sig derpå af hensyn til konflikter med den bestående lovgivning.

Om these 1 bemærkede han, at den gengav hoved-

principet: staten udreder alt og tager alt. Det stod i modsætning dels til den opfattelse, som vil indrømme fangen en dispositionsret over udbyttet af hans arbejde, dels til den, at staten kun skal koste de arbejdsudygtige, medens de øvrige kun få den forplejning, de fortjene.

I these 2 indeholdtes flere principielle spørgsmål. Arbejdspålægget måtte betragtes ligesom pålægget til fangen med hensyn til gudstjeneste, undervisning, renlighed m. m., som et middel til at opnå straffens formål. Således blev, hvad der ydedes fangen for arbejdet, en gave. — Meningerne om, hvorvidt gaven skulde være afhængig af fangens opførsel, havde været delte. En havde således ment, at den religiøse eller moralske tilstand ikke kan komme i betragtning, derved vilde hykleri avles. Det moralske kan dog ikke overses; man kan ikke give den største præmie til en iøvrigt slet mand. En text var imidlertid vanskelig at præcisere, man kunde kun holde sig til det rent almindeligt principielle i den sag og overlade hver strafanstalt at handle derefter.

I these 3 havde der været tale om at fastsætte et maximum og et minimum. Dette var ugørligt. Et sted gaves nemlig præmien efter pensum, et andet sted efter dagløn eller procentvis. WIRTH gjorde opmærksom på, at theserne ikke svarede på, om udbyttet af fangens arbejde er målet for præmiens størrelse, hvad nu er tilfældet. En fanges større udbytte ligger ofte i, at han er mange gange recidivist og således besidder større dygtighed.

Det synes også af indlederens bemærkninger, at man snart er kommen i tanker om, at det opstillede emnes text vilde føre til forhandlinger om mange principielle spørgsmål, der vilde tage lang tid og være vanskelige at samle en større flerhed om. De opstillede theser stå derfor heller ikke ganske i samklang med spørgsmålets text. Dette tilsammen har muligt bidraget til, at forhandlingen om theserne vilde være bleven meget kort, dersom ikke Prof. WAHLBERG (Wien) havde rejst spørgsmålet om fangens

ret til arbejds løn. Han hævdede dette ved at henvise til, at fangen dog har et vist mål af rettigheder ligesom også en brugsværdi. Hans forpligtelse til at arbejde berører arbejdets slags, det fastsatte pensum, men ikke overarbejdet. Værdibegrebet behersker hele vor økonomiske existens; hvorfor er fangen en undtagelse? Ved at fastsætte et pensum gøres kun krav på hans arbejdskraft, medens han har en ret til overarbejdet og dets løn. Ellers kan man heller intet overarbejde vente. Efter theserne er han kun arbejds-slave med total konfiskeret arbejdskraft. Og dog er der fanger, som fortjene langt mere ved deres arbejde, end de skulle yde staten. Både staten og fangen have krav på arbejdsudbyttet. Fangen må godtgøre staten for underholdet m. m. Staten må give ham løn for overarbejdet.

På denne opfattelse vilde ingen af de tilstedeværende fængselsmænd gå ind. Det gjordes i det væsenligste gældende, at skal fangen afholde alle udgifter ved straffefuldbyrdelsen, får han slet intet af udbyttet af sit arbejde. Den fri mand har ofte svært nok med at ernære familie og skatte til staten, han kan intet lægge op. Fangen derimod skulde underholdes af staten og dog kunne lægge sig penge op i strafanstalten. Præmien har desuden en pædagogisk side, da mange af fangerne ere arbejds-sløve folk.

Spørgsmålet ved afstemningen blev således egenlig om „gave“ eller „løn“, og vedtoges den sidste betegnelse, måtte de opstillede theser falde bort. Disse vedtoges imidlertid alle.

Det sidste forhandlingsemne lød således: *Hvorledes bør beskyttelsesforeningerne for straffanger være indrettede; bør særligt understøttelsen udstrækkes til fangens nærmeste under hans straffetid; og hvad kan der gøres for at holde foreningsvirksomheden vågen i de kredse, hvor der sjældnere stilles krav til den?*

Forhandlingerne herom varede ikke længe, ligesom de heller ikke bragte noget egenlig nyt frem. De almindeligt udtalte og erkendte sætninger, at *fængsels-selskabernes virk-*

somhed absolut ikke mere kan undværes i den moderne strafferechtspleje og at disse selskabers forsorg fremtræder som den nødvendige fuldstændiggørelse af straffefuldbyrnelsen eller af dennes funktionærers virksomhed, gentoges, idet det fremhævedes, at derfor udfordrede sagen samfundets menneskekærlige deltagelse i stor målestok.

Hvad spørgsmålet om understøttelse til de straffedes nærmeste angår, bemærkedes, at man i dette punkt i det hele taget mødte den varmeste sympathi, selskabet i Wien havde deri sin taknemligste opgave.

Hovedemnet for udtalelserne var at vække interesse for selskabernes virksomhed i samfundet. I så henseende oplystes det, at der i Sachsen havde bestået over 50 selskaber, som imidlertid døde hen, for en del fordi næsten udelukkende øvrigheds personer vare trådte i spidsen for dem, derimod kun få folk af befolkningen; øvrigheds personerne forflyttedes, de havde andet, af større vigtighed, at varetage som pligt, man anstrængte sig ikke for at skaffe ny medlemmer og interessen slappedes. Siden 1872 er sagen tagen op igen, nu haves 38 foreninger. De ledes, ligesom i Würtemberg, af et centraludvalg; til foreningernes årsmøder, hvor erfaringerne forhandles, sender centraludvalget sin sekretær, ligesom kredsens øvrigheds personer deltage i møderne. Derved er det lykkedes at vække en almindelig interesse; penge savnes aldrig. Som et middel til at vække samfundets interesse fremstilledes, at fængselsgejstlige kunde ligesom i missionsvirksomheden udtale sig om sagen i de tilstødende distrikter. Ligeledes fremhævedes udveksling af beretninger med andre lande som værende af interesse.

De efterfølgende, af udvalget opstillede theser, vedtoges alle.

I. Forsorgen for løsladte fanger fremtræder som en påtrængende social opgave. Den er med nødvendighed begrundet på såvel statens som den hele fri befolknings interesse.

De tyske fængselsmænds forsamling hilser derfor med

glæde alle bestræbelser og resultater på dette gebet af en charitativ virksomhed, således som disse nutildags fremtræde i oprettelsen af asylter for hjemløse, arbejderkolonier, forbedringsanstalter for forsømte unge mennesker, tilflugtssteder for faldne kvinder, herberger, foreninger mod betleri og landstrygeri o. lign.

Som et yderligere, meget virksomt middel i forsorgen for løsladte fanger betragter den også stiftelsen af fængsels-selskaber.

II. Fængselselskaberne have til formål at søge et ærligt udkomme for sådanne løsladte fanger, som ere værdige dertil og ønske det, og at muliggøre deres genindtræden i det borgerlige samfund ved materiel og moralsk bistand. Det er tillige ønskeligt, at forsorgen også udstrækkes til fangernes nærmeste under straffens afsoning.

III. Fængselselskaberne udøve, som en gren af den frivillige offentlige velgørenhedspleje, deres virksomhed under medvirken og bistand af staten, kirken og det fri borgerskab.

Selskaberne bør vedligeholde en stadig, umiddelbar forbindelse med straffefuldhjælpens autoriteter (anstaltternes bestyrelser), fra hvilke i reglen objekterne for forsorgen henvises til dem med formålstjenlige forslag.

Det er ønskeligt, at enhver fanges godskrevne arbejdspenge, når han stiller sig under et selskabs beskyttelse, ved hans løsladelse afgives til dette til anvendelse for ham efter overenskomst.

IV. Til opnåelsen af et virksomt liv i selskaberne og af en ensartet fremgangsmåde anbefaler det sig selv at centralisere beskyttelsesvæsenet såmeget som muligt i de enkelte provinser eller lande.

DEN NORDVESTTYSKE
FÆNGSELSFORENINGS

årsmøde i 1883.

Den 25 Oktbr. 1883 afholdt Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen sit årsmøde i Hamborg. Foreningen talte 241 medlemmer. Forhandlingsemnerne vare: Straffelov og arbejderkolonier som midler til at bekæmpe løsgængeriet — og — vaneforbrydelser.

Om det første emne har der i Tyskland i de sidste år, som det alt tidligere er bemærket her i Tidsskriftet, foreligget adskillige såvel mundlige som skriftlige udtalelser. Referenten, Oberstaatsanwalt STELLMACHER holdt sig nøje til emnets to punkter, lovgivningen og arbejdskolonier. Idet han påviste lovgivningens bestemmelsers tilstrækkelighed i formel henseende, fremhævede han følgende 5 punkter, som nødvendige til deres praktiske virksomhed:

At anholdelsen af vagabonderne først sker i større omfang,

at øvrighederne (amtsanwalt) med tilbørlig iver og tilstrækkelig intelligens ville bidrage til, at den anholdtes tidligere liv oplyses,

at den dømmende myndighed i tilbørlig grad støtter amtsanwalt og ikender passende straffe, især overlevering til politiøvrigheden,

at straffefuldbyrdselsen i amtsfængslerne opfylder sin opgave især ved at pålægge arbejde,

at landpolitiøvrighederne lægge tilbørlig vægt på deres beføjelse til at indsætte i korrektionsanstalter, men at disse anstalter få en passende indretning!

I sidstnævnte henseende henviste han til den forskellige måde, hvorpå disse anstalter styres, at der ikke i dem gøres nogen adskillelse mellem unge og gamle, mere og mindre fordærvede, at reglerne for arbejdet, overarbejds-

penge, m. m. ere meget forskellige. De afskrække nok, men de opdrage ikke. Opholdet i korrektionsanstalterne ikendes de arbejdsdygtige, for de arbejdsudygtige haves ingen anstalter.

KROHNE ønskede de ovennævnte 5 punkter optagne i den af referenten opstillede these. Det var lovgivningens utilstrækkelighed, der havde ført til frivillig selvhjælp. Først oprettede man foreninger mod tiggere og løsgængere. Disse vare forfejlede, fordi de i praxis vare udførlige. Man kom så til arbejdskolonierne, som vare et mistillidsvotum mod statens repressive forholdsregler. Cellen er løsgængeriets negation. Vagabonden skal i celle, den største modsætning mod tilbøjeligheden til at drive frit omkring. Alle straffe under 7 dage bør udstås i celle uden arbejde. De næste 7 dage kan han få et simpelt arbejde, men arbejde skal han, ellers får han ingen føde. I modsætning hertil stå straffebestemmelserne, fængsel fra 24 timer til 6 uger. Er 7 dages fængsel en repression mod løsgængereren? I overensstemmelse hermed stillede han forslag om, at minimalstraffen blev 7 dage, og at foreløbig løsladelse kunde finde sted efter mindst et halvt års ophold i korrektionsanstalten, dog at opholdet i tilfælde af tilbagefald udvidedes til 5 år. Disse forslag forkastedes imidlertid særligt af hensyn til, at man derved udtalte, at lovgivningens bestemmelser ikke vare tilstrækkelige, medens man i referentens these erkendte dette. Denne lød således: Straffelovens forskrifter, som ere rettede mod løsgængeriet, ere i det væsentlige ikke utilfredsstillende, forudsat at de håndhæves i tilbørlig udstrækning — og vedtoges.

Om det andet punkt i emnet, arbejdskolonier, meddelte referenten flere interessante oplysninger, særlig om kolonien Wilhelmsdorf*) som er oprettet ved Pastor von BODELSCHWINGHS initiativ. Han fremhævede som koloniens fortrin, at straffede og ikke straffede her arbejdede i forening, at indtrædelsen var frivillig, og at den tilbød arbejde, og alene

*) Tidsskriftet, årgang 1883, side 123 og 272.

arbejde, det eneste middel, som egner sig til atter at rejse et menneske op. Alle stænder vare repræsenterede der, og alle vare de komne til kolonien som aldeles forjaskede; der var ikke 1 af 100, hvis klæder ved ankomsten ikke behøvede at renses for utøj. Disciplinærstraffe existere ikke og havde hidtil ikke været nødvendige, og dog bestod betjeningen kun af en husfader og 2 brødre fra det westfalske broderhus Nazareth. Af de fra 1 Decbr. 1881 til 1 Oktbr. 1883 optagne 1187 individer vare kun 42 løbne derfra. Af de 1187 vare 712 ikke straffede før, resten c. 40 pct. straffede. Af de i det foran nævnte tidsrum udgaaede 966 personer vare 830 blevne anbragte ved bestyrelsens hjælp, nogle endog i særdeles gode stillinger, således 1 som direktør for et jernværk med 1200 thlr. løn, 2 som regnskabsførere. Lignende kolonier ere åbnede i Kästorf i Hannover, Ricklingen i Slesvig-Holstein, i Leyda i Sachsen og i Friedrichswille ved Reppen.

KROHNE med flere fremhævede stærkt, at kolonierne vare anstalter udsprungne af den private barmhjertighed, og advarede imod, at de nogensinde blev officielle eller kommunale; thi så vil arbejdet ikke blive anset som en velgerning men som en byrde. I henhold hertil stilledes der forslag til tilføjelser til den af referenten opstillede these, der lød således: Arbejderkolonier som Wilhelmsdorf og Kästorf afgive et yderst værdifuldt middel til at bekæmpe løsgængeriet. Denne vedtoges uden tilføjelser.

Det andet forhandlingsemne: Vaneforbrydelser, indlededes af Direktør STRENG. Referenten henviste til, at også i dette punkt havde der lydt klager over straffebestemmelserne, at de vare for milde. Man har støttet dette på kriminalstatistiken; denne viser imidlertid, sammenlignet med forholdene for 10 til 20 år siden, en formindskelse af forbrydelsernes antal. Man kan ikke benytte de store stæder alene til sammenligningspunkter. I Hamburg optog politiet således 3339 personer som husvilde i 1882 og som døddrukne 1445. Selvmordenes antal steg fra 88 i 1872 til 192 i 1880. Sagen er snarere den, at der gives en mængde personer,

hvem forbrydelse og et uordenligt liv er blevet til vaner. I strafanstalterne ser man dem. De ere dels villiesvage og uselvstændige mennesker, dels folk med potenseret ond villie. Desuden findes der personer, som repræsentere en mellemting mellem de videnskabelig faststillede sindssygeformer og de åndelig sunde mennesker. Samfundet fordrer beskyttelse mod vaneforbryderne ved at lovens strengthed anvendes imod dem. Men i praxis benyttes den ikke i tilstrækkelig vid målestok. En fange havde således opnået i løbet af 3 år efter løsladelsen af tugthuset at blive straffet med en flere måneders fængselsstraf, korrektionsstraf, og 11 mindre fængselsstraffe (haft). Af kriminalstatistikken kan man ikke bevise, at straffelovens bestemmelser ere utilstrækkelige til at beskytte samfundet. For 1877—79 vare i Bayern de idømte tugthusstraffe gennemsnitlig 2 år 9 måneder; for 120 i centralfængslet i Hamburg indsatte personer, straffede for anden gang og oftere begået forbrydelse mod ejendomsretten, var gennemsnitstiden 2 år 5 måneder. Straffeloven har betroet dommeren at udmåle straffen; men domstolene behandle endnu vaneforbryderen altfor casuistisk i det ene tilfælde efter det andet uden hensyn til hans forbrydelsers almenfarlighed. Man har foreslået at forhøje maximum af straffene for vaneforbrydere, og at anbringe vaneforbrydere ved løsladelsen af strafanstalten i arbejds-huse. Ved det sidste vil man gøre brud på den enkelte forbrydelsers i straffeloven i system satte strafbarhed; det vilde i virkeligheden kun blive straf på livstid. Det kunde også blive farligt for arbejds-husene. Disse ere et godt værn for samfundet mod betlere og løsgængere; men de behøve ikke de sikkerhedsmidler som strafanstalterne. Man måtte derfor enten bygge ny arbejdsanstalter eller gøre de tilstedeværende til sikre opbevaringssteder for vaneforbrydere. Samfundets bedste beskyttelse imod dem er lovens bestem-melsers rette anvendelse.

På grund af den fremrykkede tid udsattes forhand-lingerne til næste årsmøde.

Det Rhinsk - Westfalske FÆNGSELSSKABS

årsmøde 1 1883.

I følge Selskabets 56de beretning afholdtes dets 55de årsmøde i Oktbr. f. å. i Düsseldorf. Dette overværedes af 85 medlemmer. Der meddeltes først oplysninger om bestyrelsens virksomhed i det forløbne år. Denne havde med hensyn til bekæmpelsen af løsgængerer hidført stiftelsen af Der Rheinische Verein wider die Vagabondennoth i Düsseldorf med den opgave, at gennemføre en organiseret naturalforplejning for den vandrende befolkning i Rhinprovinzen, såvidt muligt mod ydet arbejde, i forening med kontorer til anvisning af arbejde; samt at grunde to arbejdskolonier i provinsen. Hos de forskellige tyske regeringer havde man henledet opmærksomheden på de mange slette landstrygerherberger. — Bestyrelsen havde oversendt Selskabets udtalelse for, at der tilstås anholdte, hvis uskyldighed er retslig godtgjort, en skadeserstatning, til den i den tyske rigsdag nedsatte kommission om dette spørgsmål og modtaget dennes tak. — Ligeledes var erklæringen om ønskeligheden af, at der i tjenestens interesse fandtes tjenesteboliger i fængslernes og strafanstaltnernes nærhed, bragt til højere vedkommendes kundskab. — Angående ønskeligheden af, at der ved alle mindre fængsler indførtes en ordnet sjælesorg og at der anskaffedes ved disse fængsler bibles, opbyggende bøger, ligesom et efter fængslets størrelse afpasset bibliotek med andre gode bøger, havde bestyrelsen henvendt sig til justitsministeren. Denne svarede, at der var draget omsorg for anskaffelsen af mindre biblioteker. Med hensyn til sjælesorgen havde ministeriet intet imod, at gejstligheden på de steder, hvor der, af hensyn til det ringe fangeantal, ikke var truffen nogen overenskomst med denne, frivillig og uden vederlag afholdt gudstjeneste. — Med hensyn til anskaffelsen

af en cellevogn til transport af fanger i Düsseldorf til justitsbygningen havde man fået meddelelse om, at en slig vogn var under bygning.

Hovedinteressen på generalforsamlingen knyttede sig til et længere foredrag af Pastor H. STURSBERG om de unge fanger og deres afstrafning. Han nævnte først den tidligere straffebehandling af børn, særlig deres indespærring sammen med voxne forbrydere. Dette foranledigede Selskabet til i 1859 at henvende sig til ministeriet med oplysning om, at lovens bestemmelser om børns adskillelse fra voxne i fængsler og strafanstalter ikke overholdtes. De følgende år fremkaldtes lignende petitioner på Selskabets generalforsamlinger. Endelig kom den ny tyske straffelov. Selskabets bestræbelser for at få denne lovs bestemmelser om, at børn under 12 år ikke kunde straffes, forandrede, bidrog sit til lovene af 26. Febr. 1876 og 13 Marts 1878, hvorefter børn under 12 år kunne anbringes til opdragelse. Den ny samlede preussiske statistik for strafferetsplejen i 1881 havde givet et værdifuldt materiale til bedømmelsen af ungdommens forbryderiskhed, som i tidens løb vilde give et godt indblik i forholdene. Taleren gav dernæst nogle statistiske meddelelser, hvoraf skal fremhæves, at af 100 indvånere var 0,92 mandlige og 0,25 kvindelige mellem 12 og 18 år gamle dømte i 1881. Det samlede antal dømte i denne aldersklasse var 15306. Hvad angår de unge forbrydere, som efter straffelovens § 56 have manglet skelneevne og ikke ere dømte, findes oplysninger om disse i de meddelelser, som gaves den internationale kongres for beskyttelse af unge personer i 1883 i Paris. Efter disse fandtes 1882 i den preussiske stats 179 forbedringsanstalter og foreninger til opdragelse af forsømte børn 7538 sådanne. Den ved reskript af 31 Oktbr. 1879 som forsøg tilladte anvendelse af foreløbig løsladelse fra de kongelige anstalter St. Martin i Boppard og anstalten i Steinfeld må anses for meget heldig. Efter endt skolegang og konfirmation kan eleven anbringes i lære eller i tjeneste, statskassen bidrager i så

tilfælde 60 mk. til udstyr. Man forhindrer derved børnene fra strax ved udgangen af anstalten at vende tilbage til de ofte dårlige forældre. Iøvrigt fremhævede taleren ønskeligheden af oprettelsen af statsanstalter; for ældre forsømte børn passede anbringelsen i private anstalter eller familier slet ikke.

Med hensyn til dem, som have besiddet skelneevne og straffes, da nytter det kun lidt at anbringe dem i celle-fængsler, når de forud have udholdt en eller flere gange arrest i fællesskab. Der må for disse personer opstilles den hovedfordring, at de ubetinget isoleres i arresten fra første øjeblik, ved transporten og i retssalen, om muligt. Fuldstændig isolering under straffefuldbyrnelsen er den bedste straf for unge personer. Direktøren for strafanstalten i Pløtzensø har udtalt, at betænkelighederne mod unges anbringelse i celle ikke have bekræftet sig i denne anstalt. Ingen uheldig indflydelse er bemærket hverken på legeme eller sjæl, derimod en fordelagtig forandring såvel af det indre som ydre menneske. Derfor bør man fordrø: *Særlige anstalter for de unge fanger med særlige reglementer for straffefuldbyrnelsen og fremfor alt med et fortrinligt og prøvet personale.*

Af mange oplysninger om unge straffede personer fremgår det klart, at fordærvelsen har dybe rødder, derfor kan den ikke udryddes med korte fængselsstraffe; at disse tværtimod blive uden virkning, er der beviser nok på. Det er derfor værd at overveje, om det ikke vilde være ønskeligt, at også børn under 12 år, skønt de ikke have begået nogen strafbar handling, kunde anbringes til tvangsopdragelse. Iligemåde burde der kunne blive tale om, at dommeren ikendte tvangsopdragelse også efter afsoningen af en kortvarig straf. Men selv om man på flere måder vil søge at ophjælpe, hvad der er forsømt hos den unge, så bliver det dog af sær betydning at undersøge den unges fortid og lære at kende den skyld, som kan tillægges hjemmet, opdragere, tjenesteherrer o. fl., som muligt have været pligtforsømmende.

Først derved vil man kunne blive den unge til sand nytte senere. — Forsamlingen udtalte sig derefter i overensstemmelse med foredragerens principielle anskuelser.

Et andet spørgsmål, som foredroges af Direktør **KRELL** i Hamm, var: Måtte det ikke være på tide at begrænse idømmelsen af frihedsstraffe for visse forseelser og at udvide arterne af straffe, som straffeloven kender? Foredrageren anførte, at straffen egentlig burde være et spejlbillede af forbrydelsen. Den gamle pædagogiske læresætning: „Womit Einer sündigt, damit wird er gestraft“, vilde være det rigtige. Frihedsberøvelsen kan derfor ikke altid være den rette, af forbrydelsen resulterende handling. Ligesom der ikke gives en universal medicin, således kan frihedsberøvelsen ikke være en universalstraf.

Den internationale penitentiære kommission har opstillet et emne til kongressen i Rom, som antyder, at der for mindre forseelser istedenfor frihedsberøvelse kunde anvendes arbejdsstraf uden indespærring, forbud mod at opholde sig et bestemt sted i en begrænset tid, eller advarsel i det første tilfælde af meget let art. I en preussisk lov, som trådte i kraft 1 Oktbr. 1883, bestemmes om behandlingen af skoleforsømmelser, at de, i det højeste, 3 dages fængsel (haft), som kunne træde istedenfor bøder i tilfælde af uformuenhed, kunne i ligeså lang tid omsættes til offentligt arbejde, uden arrest, efter enhvers evner og færdigheder. — Ved forhandlingerne om emnet bemærkedes, at fængselsstraffene for mange forseelser ikke vare tilfredsstillende, men heller ikke tilstrækkelige, der kunde derfor ikke godt være tale om mildere straffe. Arbejdsstraffe vilde ikke ramme folk fra land og by ens. Forandringer i straffeloven vare ikke ønskelige, men derimod i straffefuldbyrdelsen. Cellen egnede sig særligt for fuldbyrdelsen af de omhandlede straffe. Generalforsamlingen overdrog forretningsudvalget at forfølge spørgsmålet videre og muligt påny sætte det på dagsordenen næste gang.

I spørgsmålet om fangers jordfæstelse udtaltes det, at

det ansås for utilladeligt i prækenen at berøre fangers dødsfald, at det var anbefaleligt, at en særegen ligbegængelse fandt sted i anstaltsmenighedens nærværelse, hvor det lod sig gøre. Derimod kunde dåbshandlingen ikke anbefales i menighedens nærværelse.

Af andre spørgsmål forhandlede: Hvilke fordringer bør der stilles til en håndbog for fængselsopsynet; Er en særegen læsebog nødvendig for fangerne? Ere festligheder tilladelige i fængslerne og eventuelt i hvilken form; Det ejendommelige ved strafanstaltsskolen. —

ENGLANDS

REFORM- OG INDUSTRIELLE SKOLER.

Den for disse skolars vedkommende nedsatte kommission har i sin i slutningen af forrige år afgivne beretning leveret et betydeligt arbejde, hvoraf her efter forskellige engelske kilder, særlig *The Reformatory and Refuge Journal*, skal gives et kort uddrag.

Da kommissionen nedsattes, fandtes der i England og Wales 50 anerkendte reformskoler, 99 anerkendte industrielle skoler og 10 anerkendte dagsskoler. I Skotland fandtes henholdsvis 12, 34 og 1. Siden 1864 er antallet af elever i de anerkendte reformskoler ikke voxet synderligt, medens det i de industrielle skoler var over 10 gange så stort i 1881 som i 1864. Kommissionen anser det etablerede system af disse anerkendte skoler for i det hele at være meget tilfredsstillende. Det lader sig ikke betvivle, at et system, som bortleder kilden til at rekruttere forbrydernes skarer ved at bringe børnene under disciplin, give dem en sund elementær undervisning og lære dem nogen håndgerning, med størst kraft bidrager til at formindske forbry-

dernes antal. Efter de oplysninger, som foreligge for 3 år efter hvert barns udgang af skolerne, ses det, at omtr. 75 pct. af dem fra reformskolerne og 80 pct. fra de industrielle skoler have opført sig godt. Kommissionen anser dog ikke disse oplysninger for tilstrækkelig nøjagtige og foreslår derfor en større nøjagtighed i denne retning.

Beretningen indeholder ved siden af en omfangsrig redegørelse for skolerne og deres virksomhed 59 indstillingspunkter, hvori der er taget hensyn til næsten alle de klager, som offentligt ere fremsatte om skolerne.

Således holder kommissionen på den nuværende lokale bestyrelse af disse skoler ved øvrighedspersoner og private komiteer, hvis virksomhed ikke anses for erstattelig ved en central styrelse. Den nuværende omsorg og interesse fra den lokale bestyrelses side vilde derved blive savnet, ligesom den private pekuniære understøttelse, som skolerne nu nyde, let vilde blive mindre eller helt falde bort ved en slig forandring.

Med hensyn til børnenes arbejdsbeskæftigelse bemærker beretningen, at den må afpasses efter deres alder og kræfter; den skal udvikle deres evner for et arbejde og opdrage dem til dulige arbejdere og såvidt muligt ved et arbejde, som kan give det enkelte barn livsopholdet i en så tidlig alder som muligt. Hensynet til den enkelte skoles fordel ved et arbejde bør ikke være bestemmende for dets anvendelse, og der er således arbejder, som bør forbydes af statens tilsynshavende inspektør. Desuden misbilliges i høj grad, at elevernes arbejde anvendes til at skaffe skolerne en indtægt. Gøres dette til institutionens første opgave, vil den øvrige lide derunder, og arbejdstiden bliver let gjort utilbørlig lang.

Skolernes undervisning har i lang tid været det svage punkt. Dels paa grund af mangelfuldt tilsyn, dels af pekuniære grunde synes lærerkræfterne at mangle den fornødne dulighed. Som forbedringsanstalter stå skolerne og bør stå under indenrigsministerens tilsyn. Skønt skoler, ere

deres lærere udenfor det almindelige lærersamfund. Derfor anbefales, at tilsynet med undervisningen overdrages skolevæsenet. På den måde ville lærerne få ret til bidrag af skolefonden ligesom andre lærere, hvorved man venter at kunne få dygtigere kræfter end nu.

Kommissionen anbefaler:

At nogle af de tilstedeværende industrielle skoler anvendes udelukkende til børn under 10 år.

At strafbare tilfælde for en begrænset tid henvises til Magdalenehjem. (Der skal i så henseende være gjort skridt til at få ældre pigebørn af denne klasse anbragte i en særlig industriel skole).

At det skal gøres lettere at overføre et barn fra en reformskole til en industriel, når den særegne behandling af barnet gør det ønskeligt, og også for overførelsen af et barn, i tilfælde af insubordination eller dårlig opførsel fra den industrielle til reformskolen — dog uden foregående fængsling.

At der oprettes en institution for fordærvede drenge og piger, som forføre de andre børn til ulovligheder og oprørskehed. En slig anstalt skal ikke have karakteren af et fængsel eller af en vedvarende straf.

At drenge, som anbringes på skoleskibene, skulle udvælges med større skønsomhed end nu, at de skulle være 12 år gamle, velvoxne, have lægeattest for at være skikkede til sølivet og selv have udtalt ønsket derom.

At børn, hvis eneste forseelse er skulkeri, skulle behandles i særlige skoler.

At ingen anbringelse skal ske for en tid, som er kortere end udgangen af det femtende år, og at i intet tilfælde skal et barn anbringes i en reformskole for kortere tid end 3 år.

Kommissionen anser ikke en kort straf før anbringelsen i reformskolen for farlig for barnets karakterudvikling. Den anbefaler en kort tids fængsel (nu 10 dage) som en foreløbig straf, men for drenge under 14 år kan alternativt anvendes prygl, som skulle gives hos øvrigheden. For pige-

børn anbefales ikke udover 7 dages celle for børn under 12 år, ikke over 14 dage for børn over 12 år.

Sexten års alderen, i hvilken børnene kunne forlade skolerne, er en kritisk alder, særlig måske for pigerne. Dårlige forældre, som ikke have haft nogen interesse for deres børn, medens de vare i skolen, drage dem ofte til sig, når de slippes ud, for at nyde fordel af deres arbejde. Kommissionen foreslår derfor, at skolens kontrol med barnet skal udstrækkes til 2 år efter løsladelsen. Et af medlemmerne har indvendt herimod, at dette tilsyn vil være virkningsløst, da det mangler berettigelse til at bringe barnet tilbage til skolen.

Med hensyn til børn, som gå tilsøs, anbefales det at have tilsyn med dem, når de vende hjem fra deres første rejse.

En vanskelighed er det at få forældrene til at betale for børnene. Kommissionen anbefaler i den anledning at give den lokale øvrighed myndighed til at pålægge forældre, som ikke betale, tvangsarbejde. Man regner 7 s. 6 d. om ugen for et barn iland, 8 s. 6 d. for et barn ombord. Heraf sættes statens bidrag til 4 s. 6 d. og 5 s. 6 d.

Overhovedet venter man, at kommissionens beretning vil give stødet til en udvikling af den spørgsmålet vedrørende lovgivning og indføre sådanne forandringer i administrationen, som ville gøre den hele institution mere effektiv.

EFTER HVILKE NORMER

BØR CELLEFÆNGSLER BYGGES?

På mødet af tyske fængselsmænd i Wien i 1883 forelå dette spørgsmål, som alt tidligere omtalt i Tidsskriftet, til forhandling. Det var forinden mødet blevet belyst i en udtalelse af Direktør KRÖHNE, som også har udsendt en

sammenstilling af omkostningerne ved ni nyere tyske straffanstalters bygning.

På selve mødet refererede KROHNE sagen og motiverede spørgsmålets fremkomst ved at henvise til cellefængslernes udvikling i det hele taget. Medens man skulde tro, at cellefængslernes indretning var bleven simplificeret i tidens løb, var det modsatte tilfældet. I bestræbelsen for at udvikle systemet konsekventere blev også indretningen mere kompliceret. For at værgе sig mod bebrejdelserne for strenghed og farlighed for legemets og sjælens sundhed indrettede man dem med luxuriøs komfort og sanitært raffinement. Arkitekterne skulde anbringe de nyeste indretninger for opvarming, ventilation, vandforsyning m. m. Lægerne gjorde fordring på uforholdsmæssige sanitære foranstaltninger. Således ere bygningerne blevne til paladser. Bygningsomkostningerne ere stegne så højt, at de for den enkelte fanges vedkommende overstige udgifterne til hele hans underhold. Det gælder derfor om at få omkostningerne så langt ned, at opførelsen af cellefængsler bliver mulig med de for hånden værende finansielle midler, uden at de væsentligste principer for cellestraffen krænkes.

Gehejmeråd ILLING henviste til det magtpåliggende i at få bygningsomkostningerne nedsatte, idet han anførte, at gennemførelsen af celledsystemet i Preussen i 1878 var beregnet til at ville koste over 80 mill. mark. Han anbefalede ligesom KROHNE nedsættelsen af en kommission på 7 medlemmer til at fastsætte normerne for cellefængsleres bygning og indretning. Dette forslag vedtoges.

Af de af KROHNE offentliggjorte udtalelser og oplysninger om spørgsmålet skal her meddeles de væsentligste.

Cellefængsler bør ikke indrettes for over 500 og under 200 fanger.

Samtlige celler bør rettest anbringes i 3 fløj; administrationen i en 4de fløj.

Lazareth, køkken og vaskeri bør aldrig ligge i hovedbygningen så lidt som i kælderetagen, men i en fra hoved-

bygningen fuldstændig adskilt bygning, dog således, at man bekvemt kan komme til den fra centralhallen.

Funktionærernes boliger bør ikke ligge op til ringmuren. Når det lader sig gøre på nogen måde, bør der være tjenesteboliger til alle gifte funktionærer.

Kældergulvet må ikke lægges dybere end 50 cm. under jordoverfladen. I kælderetagen kan der i så tilfælde indrettes celler, hvorved en fjerde cellefløj spares. Cellefløjen bør have 18 til 22 celler på hver side i etagen.

Korridoren gøres 4,50 m. bred, gallerierne blive 1 m. brede, så at mellemrummet mellem gallerierne bliver 2,50 m.

Gulvet i alle korridorer, kælderetagen og centralhallen er asphalt på et underlag af beton eller mursten, i de øvrige celler asphalt, cement eller træ efter hensynet til billigheden. Gallerierne bør helst belægges med cement eller asphalt på flade buer imellem jerndragerne.

Størrelsen af cellerne til brug for dag og nat bør mindst være 22 kbm. med 7,3 km. grundflade og 3 m. højde. En passende størrelse giver 2,2 m. brede, 3,8 m. længde og 3 m. højde til hvælvingen; c. 25 kbm. Det kan imidlertid være af interesse, navnlig af hensyn til arbejdsvirksomheden, at have nogle celler på indtil 30 kbm. med 10 km. grundflade. På den anden side kunne fanger, som arbejde udenfor cellen hele dagen, nøjes med celler på 13 til 15 kbm.

Cellevinduet bør gøres mindst 1 km. stort og anbringes 2 m. over cellens gulv. Af vinduet bør mindst 0,5 km. være til at lukke op.

Døren bør indvendig beklædes med jern, være uden madklap, med iagttagelsesbrille. Den bør gå op tilvenstre.

Sengestedet bør ikke befæstes til væggen, derimod bør de i Belgien og også i tyske anstalter anvendte *table-lits* benyttes. Klosettet bør anbringes til venstre for døren. Waterclosets bør af hensyn til disciplinen og de store bekostninger undgås.

Ventilationsåbningen anbringes over klosettet og fører ind i et for hver celle særegt rør, som ligger i korridorvæggen, op til tagværket. Desuden bringer en over celledøren i væggen anbragt åbning i ∞ form celleluften i for-

bindelse med korridoren. Ingen ventilationsåbninger eller rør anbringes i yder- og mellemvæggene.

Cellevæggene pudses i cement og stryges med en svag grøn eller blå kalkfarve, som fornyes hvert år.

Omtrent midt i hver fløj anbringes en trappe, som går fra kælderen til anden etage.

Skolelokalet bør kun indrettes til 40 fanger.

Sygehuset bør forbindes med administrationsfløjen ved en bedækket gang; det bør ligge med front mod sydøst. Det må beregnes til fra 3 til 5 pct. af fangebeløget. Sygeceller bør findes til $\frac{1}{3}$ af de syge, de $\frac{2}{3}$ anbringes i fællesrum med 3 til 5 senge. Sygecellerne bør have 30 til 40 kbm., fællesstuerne 25 kbm. til hver seng. Sygeværelserne forsynes med store vinduer. Anvendelse af lokalopvarming er billigere og mere praktisk. Alle væggene males med oliefarve.

Opstilling af dampkedler og dampmaskiner bør for bestandig undlades i et cellefængsel.

Centralopvarming er at foretrække for cellefløjene, okalopvarming for alle øvrige rum. Alle hidtil anvendte centralopvarmingsapparater have større eller mindre mangler, så det er vanskeligt at sige, hvad der bør foretrækkes. Desuden ere de meget kostbare.

Som vidnesbyrd om, hvormegen forskel den hensigtsmæssige indretning af en strafanstalt kan medføre i omkostningerne ved opførelsen, anfører KROHNE, at strafanstalten i Rendsborg, beregnet til 450 fanger, det halve antal i celle, det halve i fællesskab, kostede omtr. 3 mill. mark. Cellefængslet i Cassel, til 500 fanger, kostede kun lidt mindre. Cellefængslet i Herford til 450 fanger kostede 1,700000 mark, og det projekterede cellefængsel i Gross-Strehlitz til 522 fanger er anslået til 1,400000 mark. Omkostningerne ved det ovennævnte cellefængsel i Cassel beløb sig pr. fange til c. 6000 mark. Hver celle kostede lidt over 2000 mark, så at altså en udgift af 4000 mark pr. fange falder på omkostningerne til tilbehøret til det egenlige cellefængsel.

SVERIGES FÆNGSELSVÆSEN.

Beretning for 1882.

Fangetallet i 1882 i Sveriges fængsler og anstalter har været 24897 og var ved udgangen af året 4296 (i 1881: 4507). Af disse vare 2845, 2354 mænd og 491 kvinder, idømte strafarbejde eller fængsel.

Straffefangernes antal var

	i 1882	og ved årets udgang
på livstid	439, 370 m. 69 k.	— 399, 336 m. 63 k.
på over 2 år	1775, 1416 m. 359 k.	— 1421, 1127 m. 294 k.
på 2 år og derunder	2493, 2144 m. 349 k.	— 899, 772 m. 127 k.

I sammenligning med tidligere forhold skal anføres, at ved udgangen af 1855 vare fanger på livstid 1520, på over 2 år 1316 og på 2 år og derunder 185. I sammenligning med de sidste 10 års tal er antallet af livstidsfanger og fanger på over 2 år i 1882 det mindste i denne periode, medens antallet af fanger på 2 år og derunder er det højeste. Det samlede antal strafarbejdsfanger er i 1882 det mindste i tiåret. Tilgangen i 1882 var 1942 mod 1824 i 1881; af disse var 331 fanger på over 2 år i 1882 mod 321 i 1881, og på 2 år og derunder 1592 mod 1486 i 1881.

Tilbagefaldne efter tidligere afsonet strafarbejde vare af de i 1882 inddømte fanger, af 19 dømte på livstid 11, af 331 på over 2 år 188 og af 1592 på 2 år og derunder 370. Altså af de på over 2 år dømte ere 56,8 pct. recidivister, medens disse udgøre 23 pct. af de på 2 år og derunder dømte.

Tilbagefaldsprocenten for alle de i 1882 indsatte fanger var 29,3, medens denne for årene 1872—81 var 30,5. Af de for tyvsforbrydelser i 1882 indsatte mænd var 35,5 pct. tilbagefaldne i samme forbrydelse, nemlig 16,8 pct. 2 gange, 10,2 pct. 3 gange og 8,5 pct. 4 gange. Af kvinderne vare 35,7 pct. tilbagefaldne tyve, nemlig 18,8 pct. 2 gange, 10,1

pct. 3 gange og 6,8 pct. 4 gange. Af de for 2den gang begået tyveri i 1882 til strafarbejde indsatte 198 mænd og 39 kvinder have 195 m. og 39 k. afsonet straffen for 1ste gang begået tyveri i celle. Denne straf udløb i 1882 for 43, i 1881 for 50, i 1880 for 38, 1879 for 20, i 1878 for 14, i 1877 for 8, før 1877 for 61.

Straffetiden for de i 1882 på tid indsatte 1923 straffefanger, nemlig 1624 m. og 299 k., var fra 2 til 8 måneder for 1048, 8 måneder til 1 år for 273, 1 til 2 år for 271, 2 til 6 år for 278, 6 til 10 år for 53.

Livstidsfangernes antal ved årets slutning var 336 mænd og 63 kvinder, af hvilke 156 m. og 16 k. før havde været idømt strafarbejde på livstid. Fra 1873 til 1882 ere 492 livstidsfanger benådede, og af disse ere 200 overflyttede til de „försvarslöses“ klasse; 163 ere atter indsatte til afsoning af livstidsstraffen.

Vand og brød-straf afsonedes af 10489 fanger; tilgangen var 10392 mod 7002 i 1873; afsoningen foregik i 47134 dage.

For „försvarslöshet och olofligt kringstrykande“ have været anholdt 7164, af hvilke 3555 falde på Stockholm stad og 677 på Göteborgs og Bohus län.

På grund af „försvarslöshets- och fattigvårdsförordningarne“ holdtes ved udgangen af 1882 til *almindeligt arbejde* 1031, tilgangen var 1117, nemlig 935 m. og 182 k., og af disse havde 868, nemlig 723 m. og 145 k., tidligere udstået strafarbejde eller almindeligt arbejde.

I forhold til folkemængden udgjorde de i 1881 indsatte straffefanger 1 på 2433 indbyggere, i 1873: 1 på 2713; men i 1876: 1 på 2930, og siden har tallet været nedadgående.

Tab af „medborgerligt förtroende“ var idømt for *bestandig* 583 strafarbejdsfanger, for *en begrænset tid* 1526.

Af *forbrydelserne*, hvorfor strafarbejde er idømt, viser der sig en stadig stigning i antallet af straf for tyveri, idet de dømtes antal i 1882 er 1372, i 1873 var det 1156, i 1876 1069. Dømte for mened og falsk var i 1873: 76 mod 122 i 1882, for sædelighedsforbrydelser i 1873: 17 mod 23 i 1882.

Under 20 års alder vare i 1882 dømte til strafarbejde 293, nemlig 264 m. og 29 k. mod 28 i 1850, fra hvilket år tallet har været stadig voxende. Af de for 1882 indsatte 293 var 14 dømte på livstid eller over 2 år og 279 på 2 år og derunder.

Disciplinen har i *cellefængslerne* medført 110 straffe af 97 fanger, hvilket er 6 pct. af fangernes middeltal. I *strafanstalterne for mænd* ere 183 disciplinære straffe idømte 139 fanger, eller 7,15 pct. af hele fangeantallet. Ingen rømning eller forsøg derpå er gjort. I straf- og arbejdsanstalterne *for kvinder* ere 97 disciplinære straffe idømte 82 fanger eller 11,7 pct. af hele fangetallet; af straffene er det største antal idømt for trætte og slagsmål med medfanger. Intet rømningsforsøg er gjort.

Arbejdsvirkomheden i *cellefængslerne* har i 1882 medført mangel på sysselsætning af 5,6 pct. mod 5,7 pct. i 1881. I *strafanstalterne for mænd* have arbejdsdagene udgjort 419553 fordelte på et daglig middeltal af 1532, og for *kvinder* 139561 fordelte på et daglig middeltal af 492.

Sundhedstilstanden fremhæves i beretningen som mindre god end i 1881. Ingen epidemisk sygdom med større udbredelse er optrådt. En tyfoid feber i Stockholms läns cellefængsel, som strax syntes ondartet, standsedes ved de trufne forholdsregler. Skørbug har haft 23 tilfælde, deraf 6 i strafanstalterne, 17 i cellefængslerne. Hovedsygdommene have, ligesom i de foregående år, været mave- og tarmkatarrher, nemlig 507 tilfælde i strafanstalterne, hvoraf 3 med dødelig udgang, og 464 i cellefængslerne. *Sindssygdomme* have optrådt i 36 tilfælde, hvoraf 2 i strafanstalterne, 31 i cellefængslerne. *Dødsfaldenes antal* var i strafanstalterne for mænd 37 og for kvinder 3 eller 2,42 og 0,84 pct. af fangernes middeltal. I cellefængslerne var det 18 eller 1,10 pct. Desuden er der i disse sidste begået 3 *selvmord* og 5 forsøgt. I strafanstalterne for *mænd* er 1 selvmord begået, blandt kvindefangerne er ligeledes 1 udført.

Fængselsvæscnets samlede udgift i 1882 var 1,730645,28

kr. mod 1,751869,71 kr. i 1881. Indtægten af arbejdet i 1882 udgjorde 150980,05 kr. mod 156083,63 kr. i 1881. Indtægten alene af fangearbejdet i straffanstalterne og arbejdsfængslet i Norrmalm udgjorde i 1882 127629 kr. og pr. dag 33 øre. Udgiften til bespisning var i 1882 med et middeltal af 4322 fanger 29,49 øre mod 29,81 øre pr. fange pr. dag i 1881. Udgiften til beklædning og sengetøj var i 1882: 24,51 kr. pr. fange og år mod 24,27 kr. i 1881.

Til rejseomkostninger til den Nord. Penitentfæforenings møde i Kristiania fordeltes 600 kr. blandt nogle af fængselsvæsenets embedsmænd.

NORGES STRAFARBEJDSANSTALTER.

Beretning

for året 1ste Juli 1881 til 30te Juni 1882.

De ved resol. af 29 Juni 1881 bestemte forføjninger ere iværksatte i beretningsåret, hvorved man dels har opnået helt at gennemføre lov af 30 April 1877, som ophæver forskellen mellem fæstningsanstalter og tugthuse, dels at etablere en fuldstændig adskillelse mellem mands- og kvindefanger, idet Kristiania tugthus nu er landets eneste kvindefængsel, medens mandfanger, som ikke skulle afsone straffen i bodsfængsel, indsættes i Akershus eller Thronhjems tugthuse efter den mellem disse truffene fordeling. — Fra 1ste Juli 1881 er der ved samtlige straffanstalter indført en ny på det dobbelte bogholderi bygget, ensartet regnskabsførsel.

Fangeantallet var 30 Juni 1882: 1057, 810 mænd og 247 kvinder. Tilgangen var i 18^{81/82} 568 fanger, og det samlede antal i dette år var 1629 mod 1648 i det foregående år.

De forbrydelser, hvorfor fangerne vare dømte, omfatte for de efternævnte kategorier følgende antal. For mord og drab vare dømte 49 mænd og 12 kvinder, for fostermord og dermed beslægtede forbrydelser 1 mand og 151 kvinder, for løssagtighedsforbrydelser 74 m. og 47 k., for tyvsforbrydelser 946 m. og 122 k.; for mordbrand 25 m. og 5 k.

Straffetiden var livstid for 26 mænd og 13 kvinder, isøvrigt falder det største tal på tiden fra 6 måneder til 1 år, nemlig 392 m. og 86 k.

Med hensyn til *alder* findes 1 mand under 15 år; fra 15 til 18 år 14 mænd, fra 18 til 20 år 68 m. og 7 k. Det højeste tal falder på alderen 30 til 40; over 70 ere 10 mænd og 1 kvinde.

Ugifte vare 825 mænd og 262 kvinder eller omt. 69 pct. af samtlige såvel hensiddende som indsatte fanger.

Af livsstilling ere de fleste mænd håndværkere eller dagarbejdere, nemlig 328 og 663; 143 ere søfarende og fiskere. Det største antal kvinder ere tyender, nemlig 151.

Tidligere straffet have 961 mænd og 168 kvinder været og af disse 705 mænd og 97 kvinder med strafarbejde. Af de indsatte fanger var 67,7 pct. mænd og 68,0 pct. kvinder absolut recidivist (det er: straffet før) og 37,8 pct. mænd og 30,0 pct. kvinder recidivist i strafanstalterne. Dette forhold viser en nedgang for mænd og en ikke ubetydelig stigning for kvinderne mod foregående år.

Tilbagefaldet har for de fra 1ste Juli 1878 til 30 Juni 1879 fra strafanstalterne løsladte 607 personer, 493 m. og 114 k., inden 1ste Juli 1882 omfattet 170 personer, nemlig 152 m. og 18 k. eller ialt 28,01 pct. mod 28,9 pct i 1880/81 af dem i 1877/78 løsladte, eller 20,83 pct. m. og 15,79 pct. k. mod 32,5 pct. m. og 14,7 pct. k. i 1880/81. For den omhandlede årgang løsladte har tilbagefaldet for Bods-fængslets vedkommende udgjort 32,08 pct., for Akershus 24,56, Kristiania Tugthus 31,58, Bergens Tugthus 27,45, for Thronhjems Tugthus 16,82 pct., hvilket er det laveste tal.

Der viser sig således ingen væsenlig forskel i tilbagefaldet for det omhandlede år i modsætning til året 1877/78.

Ægte født var omtrent syv ottendedelen af samtlige fanger.

Hjemstedet var for over en fjerdedel af fangerne Kristiania, særlig for 40,7 pct. af de i årets løb indsatte kvindefanger.

Forholdet til folkemængden d. 31 December 1875 (1,818853) er for det d. 30 Juni 1882 hensiddende fangetal omtrent som 1: 1721; ved udgangen af 1879 var forholdet omtrent 1: 1701.

Cellen har foruden i cellefængslet — Bodsfængslet — været benyttet i de øvrige strafanstalter i forskellig tid ved indsættelsen (reglementeret 3 dage) og kort før løsladelsen.

På denne måde ligesom også af fanger, som selv have ønsket det, har cellen været benyttet i Akershus af 105 fanger i 1970 dage; i Kristiania Tugthus have 91 kvinder benyttet celle om natten; 5 fanger have været faste cellefanger. I Bergens Tugthus have 5 fanger efter eget ønske siddet i celle. Ligeledes har den været benyttet til indkomne fanger og før løsladelsen. I Thronhjems Tugthus have 3 mænd i 177 dage efter eget ønske siddet i celle dag og nat; 4 mænd have benyttet natcelle i 190 nætter samt i hviletiden og på søn- og helligdage. Ligeledes er cellen anvendt på 9 fanger i 1007 dage af sikkerhedshensyn.

Grove brud på *disciplinen* ere forefaldne i Akershus Strafanstalt, hvor 1 fange sårede en anden med en kniv i ansigtet på grund af uenighed. En anden fange havde set lejlighed til at udbringe genstande, anstalten tilhørende. Et rømningsforsøg foretoges af en fange i Bodsfængslet og et i Akershus. I Bergens Tugthus undsagde en fange overinspektøren. En anden tvang med en kniv i hånden betjenten til at åbne den lukkede dør til arbejdssalen. I Bods-fængslet stak en fange ild på en del drev og tændstikæsker i cellen.

I Akershus have 2 fanger, i Bergens Tugthus 5 og i

Throndhjems Tugthus 1 fange for sikkerheds skyld været belagt med jern.

Antallet af de disciplinært straffede fanger var 187 eller 10,5 pct. af det samlede fangebelæg, af mænd 10,7 pct., af kvinder 10,1 mod 34,5 pct. i forrige år. For Akershus er procenten 8,3, Bergen 12,4 og Throndhjem 8,1, for Bodsfængslet 12,6 og for Kristiania Tugthus 12,0.

Det største tal af disciplinære forseelser falder i fællesanstalterne på opsætsighed med 70, i Bodsfængslet på meddelelse til medfanger med 39.

Af de 273 tildelte straffe, 183 i fællesanstalterne og 90 i Bodsfængslet, falder i hine det største tal, 75, på berøvelse af tillægskost, 34 på lys celle på vand og brød uden arbejde og 31 på legemlig tugt. I Bodsfængslet falder 38 på vand og brød i mørk strafcelle, 38 på samme straf i lys strafcelle, 13 på samme straf i almindelig celle og 1 på indskrænkning af besøget til betjentens tilsyn.

Angående de disciplinære forhold i *Throndhjems Tugthus* har anstaltens bestyrer ytret følgende:

„Som forrige beretningsår afsluttedes, begyndte nærværende under ikke lidet vanskelige forhold med hensyn til disciplin, ordens og fangebehandlings gennemførelse i det hele taget. De før følte tryk ved den i de senere år skede sammenblanden af de forskellige slags fanger i alle aldre forsøgedes end yderligere i begyndelsen af beretningsåret ved en fra Akershus strafanstalt foretagen overflytning af 36 fanger, blandt hvilke taltes en del i høj grad fordærvede og forvorpne forbrydere.

Det syntes som om disse fanger overlagt og planmæssigt søgte at nedbryde anstaltens orden ved deres brutale og truende færd mod anstaltens bestyrelse, betjening samt mod deres medfanger. De forsøgte bragt til ro dels ved formaninger, dels ved revselse, men alt uden synderlig resultat.

Et af expeditionschefen for fængselsvæsenet rejst spørgsmål med hensyn til forholdsregler ved behandlingen af de flere i fællesanstalterne hensiddende unge gutter ledede

imidlertid til en mundtlig konference mellem expediti-
onschefen og mig om fangebehandlingsspørgsmålet i det hele
taget, hvoraf resulterede, at jeg bemyndigedes til at forsøge
gennemført i videst mulige udstrækning den for nogen del
allerede i forrige år påbegyndte klassifikation af fangerne
på sovelokalerne i forbindelse med taushed på arbejds-
lokalerne og overalt ellers i anstalten, hvor fanger fra de
forskellige klasser måtte komme sammen.

Efter af departementet at være tilstået 2de midlertidige
opsynsbetjente og efterat endel lokaler i den ældre kvinde-
afdeling vare indredede til optagelse af mandsfanger, således
at der i det hele havdes til disposition 16 fælles-sovelokaler
foruden 4 dobbeltceller — ialt 20 sovelokaler, — trådte
præst, lærer og underinspektør sammen med mig til fore-
tagelse af fangernes fordeling, der derpå planlagdes med
hensyn til deres alder, tidligere begåede forbrydelser, den
brøde, for hvilken de hensad i anstalten, deres ydre for-
hold i denne og, såvidt det kunde afgøres, derhos også til
deres moralske tilstand. Planlægningen fulgtes af dens øje-
blikkelige gennemførelse. Efterat fordelingen var udført
og klasserne indlagte på sine forskellige sovelokaler, blev
hvert lokale af overinspektøren tilkendegivet, at de tidligere
givne påbud om taushed overalt i anstalten udenfor sovelo-
kalerne og om, at hver mand måtte forblive på den ham
anviste plads i arbejdslokalerne, strengt vilde blive påset
overholdte, hvorhos fangerne yderligere gjordes bekendt med,
at deres gåen fra og til arbejde, skole, kirke samt ude på
bevægelsespladserne og forøvrigt overalt, hvor de færdedes
ude, ikke mere måtte ske i flok og følge, men enkeltvis
mand efter mand med nogle skridts mellemrum. De bleve
alle åbent forklarede grunden til disse forholdsregler og
alvorligt betydede, at overtrædelser af de givne påbud eller
forsøg derpå vilde medføre straf. Og den hele foranstalt-
ning gik roligt og godt; vistnok mødtes vi i den første tid
af enkelte forsøg på opsætsighed, men enigheden mellem

anstaltens funktionærer blev de misfornøjede for stærk, og de faldt tilfode.

Om de ved de foretagne forføjninger indvundne resultater skal jeg i nærværende beretning ikke udførligere udtale mig, da erfaringen endnu er for kort, men skal indskrænke mig til at bemærke, at der allerede foreligger kendsgerninger for og udtalelser fra en flæthed af de forskellige slags fanger, der giver det visse håb, at arbejdet fortsat på den lagte grundvold vil blive til gavn og velsignelse.

Det tilbagelagte år vil sikkerlig blive et mærkeår i strafanstaltens historie; thi vistnok har man i de næst foregående år også arbejdet i samme retning, men først i år er skridtet taget fuldt ud, og vil det forhåbenlig vise sig, at man trods de gamle lokaler og den forældede indretning i det hele taget dog har fået etableret et system for fangebehandlingen, med hvilket man vil være hjulpen i nogen tid, indtil nyere og mere tidsmæssige strafanstalter kunne erholdes.

Bortset fra den uro, som de overflyttede Akershusfanger medførte til anstalten, har i det hele taget intet væsenligt været at udsætte på fangernes forhold; navnlig har beretningsårets sidste del udmærket sig ved en før ikke kendt tilfredshed og ro inden anstalten — udentvivi en direkte følge af de trufne forføjninger. Disciplinære straffe ere i ikke ubetydelig grad aftagne, uagtet fordringer til disciplin og orden ere skærpede.

Fangebehandlingen med disciplin og ordens opretholdelse har forøvrigt været ledet efter de samme principer som i forrige beretning forklaret. Klassifikationen medfører imidlertid krav på et i betydelig grad forøget arbejde, idet hver enkelt fanges moralske og sædelige tilstand nu på en ganske anden måde end tidligere må blive genstand for iagttagelse og kendskab til en såvidt mulig rigtig bestemmelse af klassifikationen.

Kvindeafdelingens nedlæggelse har lettet vort arbejde i væsenlig mon derved, at vore kræfter nu udelt kunne ofres kun et slags fanger.

Forinden jeg forlader nærværende emne, vil jeg til slutning tilføje, at fællesstraffen ved de foretagne forføjninger ikke må anses skærpet udover de grænser, som begrebet om denne slags straf i sig selv indeholder; den er formentlig kun ført tilbage til i de gældende lovbestemmelers ånd at opfylde sin hensigt — at være en virkelig straf, hvilket desværre næppe i lange tider fuldt ud har været tilfældet i vore overfyldte og dårligt indrettede fællesanstalter. Kun gennem streng disciplin og orden bliver en fællesanstalt i stand til at arbejde på fangernes forbedring*.

Med hensyn til *sjæleplejen og undervisningen* kan bemærkes, at i Bodsfængslet blev 6 fanger konfirmerede, i Kristiania Tugthus 1 og i Throndhjem 1. Tre tilfælde af religiøs forstemthed have fundet sted, og de pågældende fanger måtte bortflyttes til Akershus. Et selvmord er udført i Bodsfængslet og et forsøgt i Akershus.

Bibliotheket i Bodsfængslet omfatter 2316 bind, hvoraf 375 til brug for funktionærerne.

Skolen omfatter i alle anstalterne hovedsagelig religionsundervisning, ved siden heraf undervises også i skrivning, læsning og regning, lidt retskrivning, geografi og historie. I fællesanstalterne findes både en ugeskole og en søndagsskole.

Sundhedstilstanden. Antallet af *betydeligere* sygdomstilfælde var 284 eller 16,02 pct., mod 17,68 pct. af fangeantallet i 1880/81, og deraf 16,03 pct. af mænd, 15,97 af kvinder mod 28,64 i 1880/81. Procenten for de forskellige anstalter har imidlertid været meget atvigende. Medens den således var 7,41 for Bodsfængslet, var den for Throndhjems Tugthus 32,01 pct. for mænd, og for Bergens 38,24 pct. Af de 284 sygetilfælde vare 7 dødelige, nemlig for 5 mænd og 2 kvinder.

Dødsprocenten var af samtlige fanger 0,39, det er 0,37 for mænd og 0,49 for kvinder. De *ubetydeligere* sygdomstilfælde udgjorde 1120, deraf 950 for mænd og 170 for kvinder. Samtlige udgifter ved sygebehandlingen have udgjort 6606,59 kr.

Arbejdsvirksomheden er dreven som tidligere såvel for

offenlig regning som for private og til eget forbrug. Beskæftiget med indtægtgivende arbejde har i gennemsnit for samtlige anstalter 77,8 pct. af samtlige fanger været; 16,4 pct. er anvendt i anstaltens egen tjeneste. Arbejdsudygtige har 5,8 pct. været. De virkelige arbejdsdage udgøre i forhold til det samlede antal fangedage omtrent 81 pct. Som opmuntring til flid og god opførsel anvendes *tillægskost*, enkelt og dobbelt. Af det gennemsnitlige daglige fangebelæg i de fire fællesanstalter (Bodsfængslet 44,38 pct.) er der tilstået omtrent 90,86 pct. tillægskost.

Værdien af det, som i 1881/82 er leveret og afhændet enten direkte fra anstalterne eller gennem disses udsalg samt af det til anstaltens eget brug leverede, udgjorde 442939,37 kr. Anstaltens beholdninger af fabrikata 30te Juni 1882 udgjorde 157495,74 kr. Den rene indtægt af fangernes arbejde udgør 197408,29 kr., som fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg giver:

	Gjennem- snitlig daglig fangebelæg.	Udbytte for hver fange.		
		for Året.	daglig.	pr. arbejdsdag.
		kr.	kr.	kr.
Bodsfængslet	209,29	140,58	0,39	0,46
Akershus Strafanstalt	285,01	118,26	0,32	0,39
Kristiania Tugthus	235,87	271,66	0,74	0,89
Bergens do.	110,56	313,92	0,86	1,03
Thronhjems do.	205,05	173,11	0,47	0,57
Samtlige anstalter.	1045,78	188,77	0,52	0,62

Året er regnet til 304 arbejdsdage.

Fordeles arbejdsfortjenesten på de virkelige arbejdsdage, stiller forholdet sig således pr. virkelig arbejdsdag:

Bodsfængslet	0,46 kr.
Akershus Strafanstalt	0,39 -
Kristiania Tugthus	0,91 -
Bergens do.	1,12 -
Thronhjems do.	0,58 -
Samtlige anstalter	0,64 -

Forplejningen er sket for anstaltene egen regning.

Ved Skr. af 7de Marts 1880 er der i spisereglementerne foregået den forandring, at der istedenfor øl gives mælk.

Fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg har udgifterne ved fangernes bespisning udgjort:

	Bodsfængslet.	Åkershus strafanstalt.	Kristiania Tugthus.	Bergens Tugthus.	Thronhjems Tugthus.	Samtlige anstalter.
Gennemsnitl. daglig fangebelæg . . .	209,29	285,01	235,87	110,56	205,05	1046,78
Årlig pr. fange kr. . .	127,40	141,96	125,68	152,79	131,90	134,55
Daglig pr. fange kr. . .	0,35	0,39	0,34	0,42	0,36	0,37

Udgifterne til fangernes bespisning har som det vil ses været mindre ved Bodsfængslet og Kristiania Tugthus end ved de øvrige anstalter. Grunden hertil er for Bodsfængslets vedkommende den, at der ved denne anstalt uddeles tillægskost i meget mindre udstrækning end ved fællesanstalterne, da tillægskost ved Bodsfængslet ikke benyttes som middel til at opmuntre fangerne til flid og god opførsel men alene til forbedring af den ordinære kost, og for Kristiania Tugthus' vedkommende at fangebelæget for den største del har bestået af kvindefanger, der efter spisereglementet erholde noget mindre portioner end mandsfangerne.

Hvad *tillægskost* angår, viser efterstående oversigt dens anvendelse og fordeling på de forskellige anstalter.

	Enkelt portion tillægskost.	Dobbelt portion tillægskost.	Procent af det gennemsnitlige daglige fangebelæg.	
			Enkelt portion tillægskost.	Dobbelt portion tillægskost.
			pct.	pct.
Bodsfængslet	22158	11745	29,01	15,37
Akershus Strafanstalt	12818	75271	12,32	72,36
Kristiania Tugthus	20999	53274	24,39	61,88
Bergens do.	5462	28021	13,53	69,44
Thronhjems do.	18090	49914	24,17	66,69

Indtægter og udgifter ved samtlige strafanstalter have udgjort: den samlede udgift 822796,29 kr., indtægten af arbejdsdriften 442939,37 kr., statskassens tilskud 358723,37 kr. Af udgifternes beløb er der medgået til lønninger 260455,00 kr., til fangernes bespisning 140707,52 kr., til deres beklædning 30018,49 kr., til understøttelse til udgående fanger 20263,31 kr., til materialier m. v. til arbejdsdriften 245531,08 kr.

Den samlede virkelige udgift pr. fange har, når bortses fra udgifterne til materialier m. v. til arbejdsdriften, været:

	for året.	daglig
	kr.	kr.
ved Bodsfængslet	584,00	1,60
- Akershus Strafanstalt	546,15	1,50
- Kristiania Tugthus	569,38	1,56
- Bergens do.	566,38	1,55
- Thronhjems do.	498,46	1,36
- samtlige disse strafanstalter under et	551,76	1,51

Hvor stor en del af den nævnte samlede udgift, der er dækket ved udbytte af arbejdsdriften og ved forskellige indtægter, og hvor stor en del ved tilskud af statskassen, vil ses af følgende opgave:

	For året pr. fange.			Daglig pr. fange.		
	ved udbytte af arbejdsdriften.	ved forskellige indtægter.	ved tilskud af statskassen.	ved udbytte af arbejdsdriften.	ved forskellige indtægter.	ved tilskud af statskassen.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
ved Bodsfængslet	140,58	25,95	417,47	0,39	0,07	1,14
- Akershus Strafarbejdsanstalt	118,26	27,81	400,08	0,32	0,08	1,10
- Kristiania Tugthus	271,66	19,42	278,30	0,74	0,06	0,76
- Bergens do.	313,92	13,56	238,90	0,86	0,04	0,65
- Thronhjems do.	173,11	8,26	317,09	0,47	0,02	0,87
- samtlige disse strafanstalter under et . .	188,77	20,21	342,78	0,52	0,05	0,94

Fængselselskaber findes i Kristiania, i Bergen og Thronhjem for fanger løsladte fra strafanstalterne i disse byer, de to sidstnævnte tage sig også af fanger løsladte fra de derværende distriktsfængsler, et selskab findes i Kristiania for fanger, løsladte fra byens distriktsfængsel og ligeledes med samme formål i Drammen, Kristianssund, Arendal, Frederikshald og Laurvig. For 1881—82 bevilgedes af stortinget 2400 kr. til fængselselskaberne ligesom det foregående år.

Den internationale penitentiare kongres,

som efter den foreløbige bestemmelse skulde samles i Rom i Oktober d. å., er af hensyn til de hygieiniske forhold, særligt i Sydeuropa, og til de vanskeligheder, disse medføre for kommunikationen, udsat til Oktober 1885.

Officielle aktstykker.

SVERIGE. — Lag om upphävande af strafflagens stadganden angående fängelsestraff vid vatten och bröd; gifven Stockholms slott den 16 Maj 1884.

Vi Oscar, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: det Vi, med Riksdagen, funnit godt förordna, att 6, 10, 11, 12 och 13 §§ i 2 kapitlet och 7 § i 4 kapitlet strafflagen samt 2 punkten i 11 § af förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864 skola erhålla följande förändrade lydelse:

Strafflagen.

2 Kap.

6 §. Fängelse kan antingen omedelbart för brott ådömas, eller i stället för ålagda böter användas, om tillgång till deras gäldande saknas.

Fängelse, som omedelbart för brott ådömes, må ej i andra fall, än som i 4 kap. 5 och 7 §§ omtalas, sättas under en månad eller öfver två år.

Om fängelse, hvartill böter förvandlas, skils i 10 och 11 §§.

10 §. Saknas hos den, som blifvit till böter fäld, tillgång till deras fulla gäldande, skola böterna förvandlas till fängelse.

11 §. Vid sådan förvandling, som i 10 § sägs, svare tre dagars fängelse mot böter icke öfverstigande fem riksdaler, fyra dagars fängelse mot böter utöfver fem till och med tio riksdaler, samt hvarje följande dags fängelse mot tio riksdalers böter, dock med iakttagande, att fängelsestraffet ej må sättas öfver sextio dagar, så att böter icke öfverstigande 5 R:dr svara emot 3 dagars fängelse

deröfver till och med	10	"	"	"	4	"	"
"	"	"	"	"	5	"	"
"	"	"	"	"	6	"	"
"	"	"	"	"	7	"	"
"	"	"	"	"	8	"	"

och så vidare.

12 §. Skola böter förvandlas, de der genom flera domar ålagda äro; varde den förvandling efter böternas sammanräknade belopp gjord, på sätt i 11 § sägs. Har någon del af böterna redan blifvit till fängelsestraff förvandlad, vare den förvandling förfallen och förvandling af samtliga böterna verkställd, såsom nu nämndt är. Lag samma vare, om till verkställighet på en gång förekomma särskilda fängelsestraff hvartill böter efter 11 § förvandlade blifvit.

13 §. Om förvandling af böter efter 11 eller 12 § förordne Konungens Befallningshafvande, der ej för särskildt fall finnes annorlunda stadgadt.

4 Kap.

7 §. Är någon, som gjort sig skyldig till fängelse eller straffarbete på vis tid, tillika förfallen till böter, och saknar han tillgång till deras fulla gäldande; då skall det emot böterna enligt 2 kap. 11 svarande fängelsestraff, under iakttagande af de i 5 och 6 §§ här ofvan stadgade grunder, med öfriga straffet örenas.

Förordningen den 16 Februari 1864.

11 §.

.....
2. att om någon, som, i brist af tillgång till sådana böter, som i 9 § omförmälas, är till fängelse förfallen, tillika gjort sig skyldig till böter eller viten, de der, om de ensamt varit ådömda, bort till fängelse jemlikt 2 kap. 10 och 11 §§ i strafflagen förvandlas, det mot sistnämnda böter och viten svarande fängelse skall med det öfriga fängelsestraffet sammanläggas enligt 4 kap. af samma lag;
.....

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den 1 Oktober 1884.

De enligt dittills gällande lag bestämda förvandlingsstraff, hvilka före nämnda dag börjat verkställas, skola dock jemlikt derom meddelade beslut fullbordas; men dylikt beslut, som först sagde dag eller senare till verkställighet förekommer, skall anses förfallet och ny förvandling ske med tillämpning af denna lag.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit.

Kongl. Maj:ts nådiga förordning, angående ändring i bestämmelserna om verkställande af fängelsestraff, hvartill böter förvandlats; gifven Stockholms slott den 16 Maj 1884.

Vi Oscar, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götas och Vendes Konung, gøre veterligt: det Vi, med Riksdagen, funnit godt att, med ändring af hvad förordningen angående straffarbete och fängelsestraffs verkställande i enrum den 21 December 1857 innehåller, stridande mot här nedan meddelade bestämmelser, förordna, att fånge, som skall undergå fängelsestraff, hvartill ådömda böter förvandlats, ej må förskaffa sig eller mottaga underhåll eller bekvämlighet utöfver hvad honom vid straffurättningen består, samt att han är skyldig verkställa tjenligt arbete, hvarpå tillgång finnes; skolande hvad sålunda stadgas ej ega tillämpning, då förvandlingsstraffet sammanlägges med annat fängelsestraff

Denna förordning skall lända till efterlefnad från och med den 1 Oktober 1884 dock att förvandlingsstraff af fängelse, som före

nämnda dag begynt verkställas, skall enligt dittills gällande bestämmelser fullbordas.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterträta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit.

Blandet Indhold.

DANMARK. Vridsløselille Fængselselskab har i 1883 af 342 i dette år løsladte understøttet 171 og desuden 19, løsladte i tidligere år, og endelig 87, som alt tidligere ere hjulpne. Af de understøttede 171 ere 23 atter idømte strafarbejde inden 1/2 84. I det hele har Selskabet siden dets stiftelse i 1860 hjulpet 3171 løsladte; af disse ere 712 atter idømt strafarbejde. Årets indtægt var 6194,40 kr., udgiften 5165,35 kr., deraf til understøttelser 4077,95 kr. Selskabets kapitalformue er 11500 kr.

Flakkebjerg Opdragelsesanstalt antændtes d. 28 Juni af lynild og nedbrændte med undtagelse af skolebygningen, svinehuset og et materialhus. Eleverne, hvoraf flere vare i høstarbejde hos omegnens bønder, opførte sig rosværdigt. Der er strax gjort skridt til anstaltens opførelse. Indtil dette er sket, ere en del af eleverne anbragte i anstaltens filial på Landerupgård.

Lindevangshjemmet har efter beretningen for 1883 ialt fra 1878 til 1883 optaget 61 piger. I løbet af 1883 har der været anbragt i hjemmet 27 piger; 9 ny optoges i en alder af 14 til 21 år, af disse vare 4 fra København. Der udgik i 1883 ialt 10 piger. Af disse gik 3 i tjeneste, 1 forlangtes hjem af forældrene, 3 sendtes bort af mangel på lyst og liv, 1 var ikke rigtig klog, 1 vistes bort på grund af sit heftige sind og 1 kunde ikke lære at underkaste sig anstaltens reglementariske bestemmelser. Pigerne beskæftiges ved tyendegerning, vask og syning. Hjemmets opgave er at optage sådanne unge kvinder, som efter endt straffetid udgå fra strafanstalten på Christianshavn og fra landets arresthuse, og om hvis uddannelse til dygtige tjenestepiger der næres grundet håb. Ingen optages uden efter eget ønske. Betalingen for hver pige er 60 kr. om året. Indtægten har været kr. 11607,19, deraf årlige bidrag kr. 2754 og arbejdsindtægt kr. 4654,62. Udgifterne udgjorde kr. 11238,63.

N O R G E. Foreningen til Forsorg og Beskyttelse af de fra Christiania Strafarbejdsanstalter løsladte Forbrydere. Beretning for 1883. Foreningen har støttet det i 1882 oprettede asyl for løsladte kvindefanger med 200 kr. og har betalt for 6 i året løsladte tugthuskvinder kr. 165, idet betalingen er sat til 1 kr. daglig i 30 dage; men for kortere tid betales intet. Foreningen har endvidere sørget for et fast logissted til 1 mandfolk ad gangen for 12 kr. månedlig om vinteren og 10 om sommeren, og dagskost, om ønskes, for 80 øre daglig. Fra Oktober har det været benyttet af 4 løsladte i 26 dage. Ligeledes har man sat iværk, at løsladte mænd anbringes i foreløbigt arbejde hos vedskærere i byen mod en betaling af 15 øre for timen. Man venter derved at få godtgjort, om den løsladte vil arbejde, og han behøver ikke at gå ledig, til han selv finder bedre arbejde. Resultatet i 1883 var, at 16 afslag at tage dette arbejde, 5 ophørte med arbejdet efter kort tids forløb uden angivelse af grund, 1 bortvistes på grund af dårlig opførsel, 2 ophørte efter at have fået andet, 3 rostes for flid. Med Thronhjems Fængselselskab er man bleven enig om gensidighed i understøttelse af hinandens løsladte.

I 1883 er der ydet understøttelse til løsladte

fra Christiania Tugthus	352	med 1860,61 kr.
„ Akershus Strafanstalt	309	— 1871,02 „
„ Bods fængslet	419	— 2057,46 „

Foreningens indtægt var 8685,52 kr., deraf i private bidrag 626 kr., af statskassen 1800 kr. foruden de 8 kr., som denne yder for hver løsladt fange. Udgiften til understøttelser var 5289,09 kr.

S V E R I G E. Personalia. Direktør for Karlstad länsfængsel, Kaptein A. v. MENTZER, er ansat som Direktør for Malmø Strafanstalt.

F R A N K R I G E. Selskabet til beskyttelse af den forsømte eller brødefulde ungdom. Ved dettes fjerde årsmøde meddelte præsidenten, GEORGES BONJEAN, oplysninger om dets virksomhed, som kortelig gengives her. Selskabet er stiftet i 1879. Regnskabsopgørelsen viste i 1879: 4660 fr., i 1881: 67891, i 1883: 338858 fr. Udgiften udgjorde i 1880: 3869 fr., i 1881: 56811, i 1883: 147271 fr.

I 1881 var medlemsantallet 2040, i 1883: 5200 og Febr. 84: 8000. I Februar 1883 var de beskyttedes antal 700, i Febr. 1884 1745. I 1880 havde selskabet 1 anstalt, i 1881 7, i 1882 16 og i Febr 84 findes der 25 anstalter eller hjem. De følgende tal ere efter amerikansk mønster givne i forhold til en cirkel på 360 grader. Derefter udgjorde pigerne 90,5, drengene 269,5. Med hensyn til alderen faldt der på indtil 6 år 39,5, fra 6—12 år 92, fra 12—16 år 115,3, fra 16—20 år 74 og over 20 år 39. De antagne individer samles i et depot 1

Paris, derfra sendes de til Crozatier, en landanstalt ved Villefreux. Her sorteres eleverne for at anbringes i de forskellige anstalter, ligesom den nævnte anstalt er en skole for selskabets funktionærer. Anstalten Crozatier understøttes af staten med 1500 fr. om året.

ENGLAND. Howard-Selskabet i London afholdt i April et bestyrelsesmøde, hvori det blandt andet godtgjordes, at Selskabet for kort tid siden havde henledet regeringens opmærksomhed på betydningen af at adskille de tilbagefaldne straffanger helt fra dem, som første gang straffes. Dette kan ene ske ved at indrette en særlig anstalt for recidivister. Ved den nærværende tilstand ere disse bedte stillede end de andre fanger, da de have lettere ved at udrette det arbejde, som fængslet fordrer og hvortil de ere vante, ligesom de lettere kunne komme på en god fod med opsynet, idet de ere istand til at opfylde deres øvrige pligter, som ere gamle bekendte.

Bestyrere af reformskoler og andre have i breve udtalt deres tilslutning til Selskabets bestræbelser for at hidføre en større klassifikation i disse skoler, hvor nu ældre og yngre drenge ere blandede imellem hverandre.

Selskabet har i forening med amerikanske fængselselskaber virket for indretningen i Washington af et centralbureau for kriminalstatistikken i de Forenede Stater. Hidtil have kun enkelte af Staterne, hver for sig, givet sig af med sådanne statistiske oplysninger. Sagen er lige ønskelig for Europa som for Amerika. Selskabet har i den anledning modtaget et meget velvilligt brev fra Præsident Arthur.

Litteratur.

Blätter für Gefängnissskunde. Achtzehnter Band, 3. Heft. 1884. Indhold: Fængselsvæsenets reform og nuværende standpunkt i Hamburg (kritik af Dr. Föhrings værk), af STRENG. Udkast til en ny forplejningsetat, af KROHNE. Resultatet af den progressive straffefuldbydelse, af KRAUSS. Betragtninger over udkast til en lov om fuldbyrdelsen af frihedsstraffene, af Kaldewey. Strafanstalten Ichtershausen, af Hierling. Korrespondance. Personalia.

Samme. Achtzehnter Band, 4. Heft. 1884. Indhold: Efter hvilke grundsætninger bør fangernes ernæring under hensynet til sundheden

og straffefuldbyrdelsen indrettes, af BAER. Fa: gernes ernæring, af KRAUSS. Den internationale penitentière kommissions meddelelser, oversatte af BADER. Dødeligheden i Tugthuset Ludwigsburg fra 1872 til 1882/3; af SICHART. Litteratur. Korrespondance. Meddelelser fra forskellige straffanstalter.

Bulletin de la Société générale des prisons. Nr. 2 og 3. 1884. Indhold: Slutning af beretning om tilbagefaldet, af F. DESPORTES. Et nyt forslag til en straffelov i Italien, af CH. LUCAS. De sindssyge forbrydere i England, af Dr. MOTET. Fængselsreformen i Belgien. To præventive institutioner i England, af MARIE CHRISTIANSEN. Lov om beskyttelse af børn i Senatet, af QUÉRENET. Beretning om lovforslaget om preventive forholdsregler ligeoverfor recidivisterne, af BÉRENGER. Lovforslag om omdannelsen af fængslerne for korte straffe. Revue for præventive institutioner i Frankrig og Udlandet, redigeret af de CORNY.

Samme. Nr. 4. 1884. Indhold: Udtalelse om forslaget til lov om den betingede løsladelse, af Le COURBE. Et nyt forslag til en straffelov i Italien, af CH. LUCAS. Lovforslaget om præventive forholdsregler ligeoverfor recidivisterne, af BÉRENGER. Revue pénitentiaire: De forenede staters fængsler, brev fra FR. H. WINES. Adskilligt.

Samme. Nr. 5. 1884. Fortsættelse af forhandlingerne om den betingede løsladelse. Straffekolonier, af C. de CORNY. Bretagnes fængsler i det 18de århundrede, af DUPUY. Japans lovgivning om den betingede løsladelse, af ONODA. Tilbagefaldet i Frankrig i 1881—82. Lovforslag om straffenes progressive forøgelse i tilfælde af tilbagefald og om deres nedsættelse ved den første gang begåede lovovertrædelse, af R. BÉRENGER. Revue for præventive institutioner i Frankrig og Udlandet, af C. de CORNY.

Rivista di discipline carcerarie. 1883. Nr 5 og 6. Indhold: Parlamentariske aktstykker. Fangernes arbejde. Om den straf, som bør træde istedenfor dødsstraffen i den ny straffelov, af C. OLIVA. Forbedringsanstalten i St. Eloi i Frankrig Bibliografi. Adskilligt: Loven om tilbagefald i Frankrig. Fængselselskabet i Turin. Den internationale kongres til beskyttelse af børn. Hospital for sindssyge forbrydere.

**Hvilke opmuntringer kunne med en god disciplin for øje
tilstås fangerne? Særligt, i hvilken udstrækning skal
fangen have lov til at benytte sin overarbejds-
fortjeneste?**

Besvarelse af den anden sektion's 8de forhandlingsemne på den
nu udsatte fængselskongres i Rom.

Det høres ofte udtalt, at disciplinen i fængslerne bør hævdes med strenghed, og at lømsældighed her ikke er på sin plads. Denne sætning indeholder som så mange andre vedtagne talemåder en tvetydighed. Hvis man derved vil sige, at frygten er det eneste passende middel til at holde fangen til sin pligt i fængslet, og at det er utilladeligt at søge dette formål opnået ved at benytte sig af andre følelser hos fangen, da er sætningen falsk. Menes der derimod blot, at fængselsdisciplinen fordrer en særlig grad af fasthed og konsekvents, og at svaghed og usikkerhed i dette forhold ere mere end almindeligt skadelige, da har sætningen sin fulde berettigelse.

Hvorfor er da frygt utilstrækkelig til at opretholde fængselsdisciplinen? Fordi det, der ved den disciplinære behandling nu tildags ønskes opnået, ikke alene er lydighed mod fængslets reglementer, men tillige og først og fremmest lydighed mod landets love efter løsladelsen. Ved frygt alene vil vel kunne tilvejebringes en passiv lydighed i fængslet, men denne lydighed vil ophøre, såsnart tvangen

ophører ved løsladelsen. Kun når lydigheden er et resultat af fri selvbestemmelse, kan den blive varig. Disciplinen i fængslet kan altså ikke lade sig nøje med rent udvortes at kue fangens villie under en vis major, den må ligeså vel som de øvrige sider af fangebehandlingen gå ud på at fremkalde og befordre hos fangen en indre reform, nemlig villiens frivillige underkastelse under loven.

Medens sjælesorgen, undervisningen og arbejdsvirksoheden, som ere de andre midler, hvoraf fangebehandlingen benytter sig, søge at åbne fangens blik henholdsvis for, hvad der er godt, sundt og gavnligt for ham, har disciplinen den særlige opgave at udvikle hans sands for, hvad der er ret og retfærdigt. Retfærdighedsfølelsen kan ofte blive den port, hvorigennem andre gode følelser skaffe sig adgang. Ofte er det den dybeste grund til et menneskes fald, at denne følelse er bleven såret og vildledt, og ofte bliver det det første skridt til hans oprejsning, at han lærer at indse, at ham sker hans ret. Retfærdighedsfølelsen kræver på den ene side, at enhver slet handling eller pligtforsømmelse får sin straf, og på den anden side med ikke mindre styrke, at enhver god og ædel stræben, enhver pligtopfyldelse får sin løn. Fængselsdisciplinen skal for fangen være et levende billede på retfærdigheden og må derfor ikke alene straffe forseelser, men tillige belønne pligtopfyldelsen.

Det foreliggende spørgsmål går ud på at bestemme, hvilke belønninger eller — som de i denne materie jævnligst benævnes på grund af deres virkning — opmuntringer, der ere tilstedelige i et fængsel.

Førend jeg skrider til spørgsmålets besvarelse i enkelthederne, må jeg gjøre et par almindelige bemærkninger om betingelserne for tildeling af opmuntringer og om disses uddelingsmåde.

Af den ovenfor givne bestemmelse af fængselsdisciplinens særlige opgave, nemlig, at den skal udvikle fangens retfærdighedsfølelse og i denne søge sin støtte og sit tilknytningspunkt til fangens indre liv, følger som den første

fordring til opmuntringerne, at de skulle være *fortjente*. Kriteriet for, om fangen har gjort sig fortjent til opmuntring, må være, om det af fangens færd kan skønnes, at han har udvist *god villie* til at bøje sig under fængslets orden og gøre sig opholdet der frugtbringende. Det gælder ved afgørelsen heraf at holde sig fangens hele individualitet for øje — hans evner, tilbøjeligheder, svagheder, temperament, udviklingsstandpunktet, fortid o. s. v. — og efter et frit skøn over samtlige fangen vedrørende forhold må fængslets bestyrer tage sin bestemmelse. De fremskridt, fangen har gjort i forskellige retninger, kunne vel være et bevis for god villie, men behøve ikke at være det; hvad der er meget for en, kan være lidt for en anden og omvendt. Hvad særlig bedømmelsen af fliden ved arbejdet angår, tror jeg, at det, hvor arbejdets beskaffenhed tillader det, vil være rigtigst, at de, der forestå arbejdets ledelse, sætte et pligtarbejde for *hver* fange, afpasset efter dennes individualitet.

Det følger af sagens natur, at der må hengå en ikke ganske kort tid efter indsættelsen, inden der kan være tale om at tilstå opmuntringer. Dels er en sådan tid nødvendig for at lære fangen at kende, dels må denne have tid til at lægge sin gode villie for dagen. I begyndelsen af hans ophold i fængslet er der så meget, der sysselsætter fangens tanker og bortleder hans opmærksomhed fra det, fængslet fordrer af ham. Først efter nogen tids tro og stadig pligtopyldelse kan det skønnes, om denne har sin rod i god villie. For den, der tidligere har gennemgået en straffetid i en strafanstalt, vil der behøves længere tids godt forhold til at godtgøre sin gode villie, end for den første gang indsatte. Det, at han trods den påvirkning, han har været underkastet, er falden tilbage, vækker grundet tvivl om ærligheden og fastheden af hans gode forsætter, en tvivl, som der skal tid til at udrydde.

For at forhindre, at opmuntringer tilstås for tidligt, hvorved også straffens følelighed vil lide, er det rigtigt, at der i reglementet fastsættes en tid efter indsættelsen, i

hvilken fangen skal nøjes med, hvad det almindeligereglement byder. Denne tid kan vistnok passende gives den dobbelte længde for de fangers vedkommende, der tidligere have afsonet straf i en strafanstalt. Reglementet for de danske cellefængsler har fastsat disse frister til henholdsvis 3 og 6 måneder. At gøre fristerne længere og længere, for *hver gang* en fange falder tilbage til strafanstalten, kunde synes logisk rigtigt, men er dog næppe tilrådeligt: en sådan aritmetisk vurdering af villiens svagheit kan let blive uretfærdig og en langvarig berøvelse af opmuntringer gøre fangen sløv og ligegyldig for straffen. Desuden står det jo altid i fængselsbestyrerens magt selv efter fristens udløb at negte den fange begunstigelser, der in casu ikke skønnes at have gjort sig fortjent dertil.

Ved uddelingen af opmuntringer bør det endvidere iagttages, at de kun bør tilstås lidt efter lidt *efter en vis progression*. Ligesom vi så, at der må hengå en vis tid efter indsættelsen, inden der kan være tale om overhovedet at tilstå opmuntringer, således fordre de samme grunde, at der må hengå passende tidsrum, inden yderligere opmuntring tilstås.

En kort betragtning af menneskenaturen — såvel den legemlige som den åndelige — fører til samme resultat. Den sjælsevne, hvorved mennesket fornemlig udmærker sig fremfor de andre skabninger, er perfektibiliteten: muligheden af en fremadskridende udvikling. Svarende til denne evne er der hos hvert menneske en trang til og higen efter fremskridt og forbedring af sin stilling. Afskæres udsigten til fremskridt enten derved, at alt gives mennesket på en gang eller derved, at alt håb om fremgang berøves det, synker mennesket hen i sløvhed og apathi. Også for vedligeholdelsen af den legemlige sundhed er absolutensformighed i de ydre livsbetingelser skadelig og kan føre til legemlig tilintetgørelse. Anvendes disse betragtninger på fangebehandlingen, indses det let, at denne bør indrettes således, at den byder fangen betingelser for åndelig og

legemlig sundhed, nemlig adgang til ved godt forhold *sukcessivt* at erhverve sig en forbedret stilling.

Og det er netop gennem tilståelsen af opmuntringer i en vis progression, at forbedringen i fangens stilling får sit ydre udtryk. For at markere fangens standpunkt til ethvert tidspunkt af straffetiden efter de fremskridt, han antages at have gjort, kan det være nyttigt at dele denne i afsnit med aftagende tvang og altså stigende handlefrihed og fordele opmuntringerne, forsåvidt det efter disses beskaffenhed er muligt, på de forskellige afdelinger af straffetiden. — En sådan deling er mulig såvel i celle*), som i fælleskab og har

*) Til oplysning i denne henseende tillader jeg mig her at anføre de i de danske cellefængsler siden 1ste Juli 1866 gældende klasse-reglementer:

1ste klasse.

1. Ingen arbejdsfortjeneste.
2. Det korteste ophold for fanger, der ikke tidligere ere straffede med offentligt arbejde, er 3 måneder, og for recidivister 6 måneder. Den tid, en fange har været syg, tages ikke med i beregningen.
3. Anses fangen med straf for en i anstalten begået forseelse, kan han ikke oprykke i 2den klasse før 1 måned efter, at straffen er afsønet.
4. Tildeles undervisning, men ikke uden for cellen. Enhver fange under 40 år er pligtig til at deltage i undervisningen. Fanger over denne alder undervises kun efter eget ønske, forsåvidt de ikke have været straffede tidligere med offentligt arbejde og straffetiden er over 2 år.
5. Tilstedes ikke bøger fra bogsamlingen og ikke andre skrivematerialier end tavle og griffel.
6. Besiddelsen af nogetsomhelst udenfor det reglementerede er forment.
7. Tillades at skrive 1 brev hver 3die måned, men kan ikke modtage besøg af nogen anstalten uvedkommende.

2den klasse.

1. Arbejdsfortjeneste 4 øre for hver arbejdsdag.
2. Det korteste ophold er 6 måneder.
3. Anses fangen med straf for en i anstalten begået forseelse, kan han ikke oprykke i 3die klasse, før 6 uger efter at straffen er afsønet.
4. Tildeles undervisning i skolen under afsondring fra andre fanger.
5. Tilstedes bøger fra bogsamlingen hver anden uge og foruden

for det sidstes vedkommende den fordel, at al anledning til misundelse og deraf opstående uenighed bortfalder, idet alle fanger på hver afdeling ere ens stillede. Som bemærket er det rimeligst at gøre tiden til grundlag for inddelingen af fanger i afdelinger (klasser), således at der kræves en vis gennemsnitlig opholdstid på hver klasse. Men ved siden heraf bør der være givet sådanne regler for oprykningen, at det bliver den flinke fange muligt at forkorte tiden på de lavere klasser indtil en bestemt grænse, medens den middelmådige fange forbliver på samme stadium og den modvillige sættes tilbage. Som hjælpemiddel for bestemmelsen af oprykningen kan det være nyttigt til

tavle og griffel også papir, pen og blæk, dog kun søn- og helligdagene.

6. Kan for arbejdsfortjenesten anskaffe sig spejl og almanak.
7. Tillades at skrive et brev hver anden måned og ligeså ofte modtage besøg af familien.

3die klasse.

1. Arbejdsfortjeneste 6 øre for hver arbejdsdag.
2. Det korteste ophold er 1 år.
3. Anses fangen med straf for en i anstalten begået forseelse, kan han ikke oprykke i 4de klasse før 3 måneder efter, at straffen er afsonet.
4. Tilstedes bøger fra bogsamlingen hver uge og foruden papir, pen og blæk kan der også tilstås tegnematerialier, dog kun om søn- og helligdagene.
5. Kan for arbejdsfortjenesten med inspektørens nærmere tilladelse anskaffe sig nyttige og gavnlige genstande og må være i besiddelse af enten medbragte eller tilsendte billeder af familien.
6. Tillades at skrive et brev hver 6te uge og ligeså ofte at modtage besøg af familien.

4de klasse.

1. Arbejdsfortjeneste 8 øre for hver arbejdsdag.
2. Foruden de i 3die klasse indrømmede begunstigelser vil fangen, når han vedblivende udviser god opførsel, med inspektørens tilladelse tilstedes andre og større friheder, for såvidt de kunne forenes med anstaltens orden.
3. Tillades at skrive et brev hver måned og ligeså ofte at modtage, besøg af familien.

visse tider at give fangerne karakterer (marks). Iøvrigt skal jeg ikke her gå nærmere ind på de mangfoldige måder, hvorpå progressionen kan tænkes ordnet i enkelthederne.

Efter at have påvist, at fængselsdisciplinen kan og bør benytte sig af opmuntringer, når de ere fortjente af fangerne og deres tilståelse sker progressivt, skal jeg nu påpege de hensyn, som bør komme i betragtning ved *valget* af opmuntringer i fængslet og derefter anføre, hvilke hovedformer af opmuntringer efter min mening fyldestgøre disse hensyn og altså ere tilladelige, og hvilke der bør udelukkes.

For i virkeligheden at blive en opmuntring for fangen må det, man tilstår ham, af ham selv betragtes som *et gode*, som det er værd at anstrænge sig for at opnå. På grund af de særlige forhold i fængslet er meget, som ikke påagtes udenfor, af værdi for fangen og kan benyttes som opmuntringer. Herved bliver det muligt uagtet det forholdsvist lille antal goder, der kan være tale om at tildele, at opstille en række opmuntringer, som have betydning for fangerne.

De yderligere hensyn, der bør tages ved valget af opmuntringerne i en strafanstalt, kunne sammenfattes i 2 hovedgrupper: *at* opmuntringerne lade sig forene med den hele ydre situation, hvori fangen befinder sig, og *at* de ikke komme i strid med straffens formål eller iøvrigt med borger-samfundets interesser. Derimod kan der ikke gøres den positive fordring til opmuntringerne, at de direkte skulle tjene straffens formål. Når de fyldestgøre de anførte fordringer, egne de sig til at benyttes i fængslet og tjene indirekte straffens formål derved, at fangen for at opnå dem anstrænger sig for at opfylde sin pligt. Idet der foreløbigt bortses fra, hvorledes udgifterne ved de opmuntringsmidler, der have pengeværdi, skulle udredes, skal jeg nævne de arter af opmuntringsmidler, som jeg anser for tilstedelige.

For fangen er enhver forbedring i hans materielle kår velkommen, men de 2 sidstnævnte hensyn give kun et

ringe spillerum i denne henseende. Tarvelighed og nøjsomhed må mere end noget andet sted være regel i et fængsel. Dette skal yde fangen det nødtørftige mål af betingelser for livets ophold, men heller ikke mere. Derfor må det på den ene side forkastes at lade fangens disciplinære forhold være afgørende for, om han skal nyde det nødvendige mål af *egenlige livsfornødenheder*, rum, lys, luft, hvile, kost, klæder, varme og deslige, men på den anden side er det lige så forkasteligt at give ham adgang til at erhverve mere af disse fornødenheder end absolut nødvendigt for liv og sundhed. Trænger en fange virkelig til andet eller mere heraf end reglementet yder, må sådant foreskrives af lægen. Hermed bortfalder spørgsmålene om bedre bolig, møblement, seng, forøget og forbedret kost, klæder m. m. Der er imidlertid *en del ting, hvis brug ved opdragelse og vane bliver til så godt som en nødvendighed* for visse mennesker og hvis unddragelse kan medføre fare for de pågældendes sundhed eller i alt fald skærper straffen uforholdsmæssigt for deres vedkommende. Da disse ting ikke ere almenmenneskelige fornødenheder, kunne de ikke optages i det almindelige reglement som noget, der bør tildeles alle fanger. Derimod bør der gives de fanger, for hvem brugen deraf er tilvant, adgang til ved godt forhold at skaffe sig et sådant mål af disse ting, som yder dem en nødtørftig tilfredsstillelse. Som sådanne ting kan nævnes sæbe, kam, spejl, lommeværkløse, tandbørste og lignende småting, som udfordres til at vedligeholde den renlighed, som folk af et vist samfundstrin sætte pris på. Endvidere hører herhen brugen af tobak, der er et for mange næsten uundværligt stimulationsmiddel. Tobak bør dog vistnok kun tilstås under form af skrå og snus, idet rygning er forbunden med brandfare og fordærver luften. Andre lignende stimulationsmidler kan det muligt også under visse klimatiske forhold være rigtigt at give fangerne adgang til en mådeholden brug af, som vin, øl, kryderier og deslige.

Besiddelsen af *luxusgenstande* bør selvfølgelig forbydes.

Herfra kan dog vistnok uden at komme i strid hverken med den ydre situation eller straffens formål gøres undtagelse med hensyn til små ting, som have en i almenmenneskelige følelser grundet affektionsværdi, som fotografier af nærstående personer, forlovelsesringe og deslige. Ligeledes tror jeg, at det kan være en uskadelig opmuntring at lade en fange på et sent stadium af straffen få lov til at have sit ur hos sig, endvidere til at få tilsendt blomster eller dyrke enkelte sådanne i urtepotter. Derimod synes det mig at stride mod fængslets orden at tillade nogen fange at holde levende dyr. Endelig kan det tillades fanger at besidde en del ting, som stå i forbindelse med en dem tilstået større handlefrihed, hvorom nærmere nedenfor.

Det vigtigste punkt i hele denne materie, nemlig om penge kunne være et passende opmuntringsmiddel i et fængsel, er på forhånd besvaret bekræftende ved den sidste del af det opstillede spørgsmål. Jeg kan ganske slutte mig hertil. Jeg mener endog, at dette opmuntringsmiddel ikke alene er tilladeligt, men af fortrinlig værdi, og at straffen vil miste en stor del af sin reformatoriske betydning, hvis fangen ikke kan erhverve sig penge i fængslet som belønning for *flid ved sit arbejde*. Nu, da det er almindeligt anerkendt, at unyttige arbejder ere en uting i et fængsel, og at fangernes arbejde skal benyttes i produktionens tjeneste, er den naturlige følge heraf, at der tilstås fangen en arbejdsfortjeneste. For den almindelige retfærdighedsfølelse står nemlig penge som det mest passende ækvivalent for produktivt arbejde, og da fængselsdisciplinen, som vi have set, *quam maxime* skal have sit grundlag i retfærdighedsfølelsen, indeholdes alene heri en stærk opfordring til at indrømme fangerne arbejdsfortjeneste. På grund af penges egenskab af omsætningsmiddel blive de dernæst et for hele fangebehandlingen fortrinligt middel til at gøre fangen delagtig i goder såvel af materiel som ikke materiel art, som det ellers vilde være såre vanskeligt at stille til fangernes rådighed. Det kan jo imidlertid tænkes, at andre endnu

vigtigere hensyn talte imod at tilstå fangerne penge, og jeg må derfor kortelig anføre de hovedindvendinger, der gøres mod at lade fangerne tjene penge, og de modbetragtninger, som kunne gøres, hvoraf da tillige fremgår, hvilke nærmere betingelser og indskrænkninger, der må gøres med hensyn til erhvervelsen og rådigheden.

De hovedindvendinger, der gøres mod at tilstå fanger penge som belønning for udvist flid, ere: *at* forbryderens arbejdskraft tilhører staten, som huser og føder ham, *at* arbejdet i fængslerne taber sin afskrækkende betydning ved at betales, *at* fangen ved at gøres til ejer af penge stilles for selvstændigt, *at* erhvervelse af penge opvækker have-syge og bortleder fangens tanker fra det åndelige arbejde, han har at udføre, *at* misundelse og misfornøjelse mellem fangerne let kan blive følgen, *at* fangen derved bliver i stand til at skaffe sig nydelser, som ikke ere passende i et fængsel, *at* der på grund af forskellen i arbejdsdygtighed kan fremkomme en uretfærdig ulighed i fangernes stilling ved at tilstå arbejdsdusør, *at* opsamling af penge til løsladelsen kan blive mere til skade end til gavn for fangen, idet han derved kan blive forledet til ødselhed og udsvævelser efter frigivelsen, og *at* en sådan opsamling af penge i fængslet er uretfærdig overfor den fri arbejder, som med alt sit slid ikke formår at lægge noget til side.

Til disse indvendinger er at svare, *at* staten, selv om den mulig kan anses som ejer af fangens arbejdskraft, ikke er udelukket fra at tilstå fangen en pengebelønning for flid ved arbejdet, når en sådan belønning er gavnlig for straffens formål, *at* arbejdet derved at det er tvungent, uafbrudt og valget deraf ikke overladt fangen, alligevel beholder sin betydning som afskrækkende moment, *at* det netop er en heldig egenskab ved arbejdsdusøren, at den giver fangen et håndgribeligt bevis for, hvad han ved sine egne evner og kræfter formår at udrette, og derved styrker hans selvstændighed og æresfølelse, *at* frygten for, at fangens tanker altfor meget skulle beskæftige sig med arbejdet og tanken

om at tjene penge animere ham til havesyge, bortfalder, når arbejdsdusøren gøres af forholdvis ringe størrelse, at medfangers misundelse og misfornøjelse undgås, når fangerne fordeles i afdelinger med éns dusør, at fangen ikke bør få sine penge imellem hænder og selvfølgelig ikke får tilladelse til at anvende sine penge til andet, end hvad fængselsbestyrelsen billiger, at der ganske vist kan være forskel i arbejdsdygtighed, men at deraf ikke følger, at arbejdsfortjenesten behøver at være ulige. Dusørens størrelse kan beregnes efter den ved arbejdet såvel som i andre retninger udviste gode villie og ikke umiddelbart efter mængden af det praktiserede arbejde, jfr. hvad foran er bemærket angående recidivister, at besiddelsen af penge i og for sig er et gode for den fange, der løslades, og at man, hvis man in casu frygter misbrug, kan indskrænke fangens fri rådighed over pengene ved at lade politiet eller fængsels-selskaberne føre tilsyn med deres anvendelse, og at påstanden om, at den fri arbejder forurettes ved at lade fangen opsamle penge i fængslet, indeholder en misforståelse af retfærdighedsbegrebet: man kunde lige så godt sige, at al strafferetspleje er en uretfærdighed, da den faktisk ikke kan ramme *alle* skyldige. Når altså arbejdsdusøren kun gives en ringe størrelse og der træffes passende bestemmelser om dens erhvervelse og om fangens rådighed derover, er der ingen grund til at forkaste den som opmuntringsmiddel for udvist flid ved arbejde.

Penge, der på anden måde end som arbejdsdusør under fangens ophold i fængslet ere eller komme i dennes eje, altså medbragte, tilsendte eller arvede penge o. s. v., kan der ikke være tale om at anvende i disciplinens interesse. De ere fængslet uvedkommende, og fangen bør ikke for dem kunne forbedre sin stilling i fængslet. Det må tillades fangen at anvende sådanne penge på den måde, som han ønsker det, *uden for* fængslet, når han ellers er i stand til at få sin villie udført, men en sådan tilladelse bør ikke gøres afhængig af hans disciplinære forhold. Det eneste,

fængslet såvidt muligt bør påse med hensyn til sådanne penge, er, at der ikke gives dem en samfundsfarlig anvendelse medens fangen opholder sig i fængslet.

Indrømmelser af ikke materiel art kunne også være en tilfredsstillelse for fangen og tilladelige fra fængslets side.

Her kan nævnes besøg af og korrespondance med nærstående personer, meddelelse af skrive- og tegnematerialier, underholdende og belærende bøger, udvidet undervisning, tilladelse til at erholde et interessantere arbejde, til at købe sig materialier og forfærdige sig klæder, værktøj og andre nyttige genstande i fritiden, tilladelse til at anskaffe sig bøger, benytte medbragte eller tilsendte bøger eller andre genstande og i det hele sådanne udvidelser af handlefriheden, som kunne forenes med forholdene i fængslet og straffens formål. Herved foranlediges det ofte, som tidligere anført, at fangen kommer i besiddelse af ting, som ere nødvendige for ham for at benytte sin udvidede handlefrihed.

Ved opmuntringer af denne art må de rette grænser vel overholdes, dels for at straffen ikke skal tabe i følelighed, dels for at fangernes tanker ikke skulle optages så meget i andre retninger, at de tabe det væsentlige af sigte. Ved disse opmuntringer er der derhos god lejlighed til at lede fangens følelser og tilbøjeligheder i den rigtige retning og udruste ham med indre kraft til at tage kampen op efter løsladelsen.

Når der sluttelig spørges, i hvilken grad fangen bør kunne disponere over sine penge, da antager jeg, at herved på grund af den forbindelse, hvori dette spørgsmål er sat med spørgsmålet om opmuntringens tilstedelighed, kun er sigtet til fangens rådighed over den *pengeførtjeneste, der er ham tildelt som opmuntring.*

Ovenfor er det omtalt, at arbejdsfortjenesten *ikke bør gives fangen i hænde* og at han bør have fængselsbestyrelsens *tilladelse til dens anvendelse.* Begge disse indskrænkninger i rådigheden følge med nødvendighed af den hele ydre

situation. En tredje indskrænkning er i mange lande påbudt, nemlig at en vis del af arbejdsfortjenesten *skal* henlægges til fangens løsladelse. Dette synes mig meget hensigtsmæssigt, da det er af vigtighed for den løsladte at have lidt til at stå imod med, indtil han kan komme til at fortjene noget. Her i Danmark er det regel, at den halve del af arbejdsfortjenesten skal oplægges til løsladelsen, og hvad der oplægges forrentes af statskassen, der skænker fængselselskaberne renterne. Det kan — som ovenfor berørt — være rigtigt, at fangen ikke får fri rådighed over disse oplagte penge efter løsladelsen, men at de udbetales til politiøvrigheden eller fængselselskaberne på det sted, hvor fangen tager ophold, hvilke da kontrolere pengenes brug. Navnlig bør dette formentlig iagttages, hvor betinget løsladelse før straffetidens udløb finder sted. Med hensyn til dette punkt er det for Danmarks vedkommende i § 17 af den kgl. anordning af 13 Februar 1873 bestemt, at indtil $\frac{2}{3}$ af den betingelsesvis løsladtes oplagte arbejdsfortjeneste ved løsladelsen kan tilstilles politiet til anvendelse for fangen, medens resten først udbetales fangen af fængslet, når den fuldstændige frihed indtræder.

Spørges der, hvilken brug fangen under sit ophold i fængslet kan gøre af den del af arbejdsfortjenesten, som han disponerer over, eller med andre ord, hvad fængslets bestyrer kan tillade ham at anvende sine penge til, må svaret blive, at fangen for sine penge *kan anskaffe sig* sådanne ting, som han efter det ovenfor udviklede må være i besiddelse af udover, hvad der ydes ham af fængslet. Hvad dette kan yde, kan være genstand for forskellig opfattelse. Mig forekommer det naturligt at indskrænke fængslets pligt til kun at omfatte ydelse af sådanne ting, som kunne kaldes almindelige, for alle mennesker fælles fornødenheder, materielle eller ikke materielle, og at lade fangen selv anskaffe sig, hvad der går derud over. Som almindelige fornødenheder af ikke materiel art, som fængslet altså formentlig bør anskaffe, kan nævnes: brevpapir skrivema-

terialier, psalmebog, testamente, skolebøger og bøger af et for alle tilgængeligt indhold. Derimod mener jeg, at f. ex. tegnmateriale og tekniske eller videnskabelige bøger bør betales af fangen selv.

Foruden denne benyttelse af arbejdsfortjenesten til derfor at anskaffe sig genstande, der kunne tjene til opmuntring under opholdet i fængslet, kan der undertiden være anledning til at tillade fangen at gøre anden brug af de oplagte penge, han kan disponere over, altså uafhængigt af hans forhold i fængslet. Et ikke ualmindeligt tilfælde af denne art er det, at fangen begærer at hjemsende penge for at understøtte sin familie eller til at få indløst sit pantsatte tøj eller værktøj eller til betaling af gæld. Ligeledes kan det tænkes, at fangen føler sig så stærkt tynget af den uret, han har begået, at han begærer at måtte give den forurettede erstatning af sine oplagte penge.

I sådanne tilfælde må der kunne gives tilladelse til den begærede udgift, når den skønnes nødvendig eller prisværdig.

Vridsløselille den 10. Juni 1884.

F. AMMITZBØLL,
Fængselsinspektør.

DEN KRIMINELLE RETSPLEJE

i

DANMARK

fra 1876 til 1880.

Statistiken om den kriminelle retspleje og fængselsstatistiken supplere hinanden. De stå hinanden så nær, at de, således som de i almindelighed udarbejdes, have flere momenter tilfælles. I bestræbelserne for at frembringe en så klar fængselsstatistik som muligt, særlig i retning af forbrydelsens årsag, er der således fremsat den mening, at flere af dens momenter egenlig ikke burde medtages i den, fordi de nærmest høre til den kriminelle retsplejes statistik. Ganske praktisk vilde det måske være at lade den sidst nævnte statistik i dens femårige oversigter medtage også fængselsstatistiken. Billedet blev da samlet på ét sted, og de fælles momenter behøvede da kun at behandles én gang.

Ved en slig ordning vilde vi da formentlig i Danmark kunne opnå at få beretningerne om fængselsvæsenet for hvert år, således som tilfældet er i andre lande, medens det, som forholdene nu ere hos os, er *på syvende* år, at der mangler en beretning om fængselsvæsenets tilstand. Det berettigede og naturlige i en sådan fordring skulde man synes måtte ligge nær for alle. En slig årlig beretning måtte da indskrænkes så meget som muligt til kun at omfatte selve straffe-

fuldbyrdelsen. Dens hovedpunkter vilde derefter blive fangtallet, straffetiden, disciplinen, de sanitære forhold, arbejdet, tilbagefaldet og omkostningerne. Iøvrigt må det bemærkes, at beretningen om fængselsvæsenet kun omfatter strafanstalterne og fuldbyrdelsen af strafarbejde. Fuldbyrdelsen af de mindre straffe og disses betydning og indflydelse findes således ikke i disse beretninger. I den kriminelle retspleje findes de heller ikke omhandlede. Der synes således ikke at være noget sted, hvor disses belysning igennem statistiken hører hjemme. Fængselskontoret skulde ganske vist afgive beretning om arrestvæsenet, der foreligger imidlertid ingen sådan siden 1871; men i hvert fald giver denne sig ikke af med straffefuldbyrdselsen samme sted og dens resultater. At slet ingen oplysninger findes på dette område er en forsømmelse, som nærmest må falde på fængselsbestyrelsen. Denne må nemlig fremfor nogen vide, hvor megen vægt man i de senere år har lagt på de mindre og første straffes betydning for den straffede, for forbryderverdenen og således også for samfundet.

Der er således en stor og vigtig gruppe af oplysninger, som ikke foreligger. I de skemaer, som retsbetjentene udfylde og indsende, findes imidlertid en rubrik, som kortelig angivet omfatter, om tiltalte er tiltalt før, dømt, hvorfor og til hvilken straf. Af denne måtte der i alle tilfælde kunne udbyttes nogle oplysninger i den nævnte retning. Statistiken om den kriminelle retspleje indeholder intet herom. Overhovedet synes det, som om man ved bearbejdelsen af oplysningerne om denne altfor meget følger et gennem længere tid benyttet spor uden at have den rette opmærksomhed eller det rette blik for de indhentede oplysningers betydning eller for manglerne ved de oplysninger, som fordres meddelte. Forinden et uddrag meddeles af den nys udkomne statistik om den kriminelle retspleje, vil det formentlig være på rette sted at fremhæve nogle af de punkter, hvori forandringer i formen kunne have betydning.

I cirkulære af 29 Marts 1828 hedder det: „Cancelliet

ønsker fremtidig at komme i besiddelse af en, såvidt muligt, fuldstændig oversigt over antallet og beskaffenheden af de her i landet forefaldende såvel større som mindre lovovertrædelser og de derfor tilfundne straffe, hvilket vil afgive et vigtigt og interessant bidrag til bedømmelsen af nationens sædelige tilstand og straffelovens virksomhed.“ Med dette cirkulære fulgte 3 skemaer til oplysninger om dem, som i et år vare tiltalte for den ordinære ret for nogen forbrydelse, til en årlig summarisk fortegnelse over offentlige politiforseelser og til en fortegnelse over sigtede for private politiforseelser. Disse skemaer undergik ved justitsministeriets cirkulære af 17 Juni 1861 nogle ændringer.

Uagtet disse ikke vare af stort omfang, bidroge de dog for tiltalte for forbrydelser til en fuldstændigere belysning af personalia, ligesom skemaet af 1861 i det hele taget bedre skelner mellem tiltaltes personalia og hans retslige forfølgning end det af 1828. De med 1861 tilkomne ny oplysninger gælde fødested, næringsvej, om gift, ugift o. s. v. Disse beskæftiger den heromhandlede statistiske bearbejdelse sig imidlertid slet ikke med. Selv om man nu vil mene, at fødestedet spiller en underordnet rolle, skønt det ikke kan betvivles, at der af oplysninger derom vil kunne udtrages belærende erfaringer, så ere de to andre punkter i hvert tilfælde momenter, som ingen kriminel statistik lader ligge ubenyttede eller ubearbejdede.

Det samme gælder et andet moment, „opdragelse“. Dette fandtes allerede i skemaet af 1828 og gentoges i det af 1861. Der er måske nærmest tænkt på, om opdragelsen er foregået i hjemmet eller i et plejeforhold. Men dette punkt er særligt et af dem, som der på dette område lægges stor vægt på. I de hjemlige forhold, i opdragelsens indflydelse og mere eller mindre moralske karakter søges jo væsentlige momenter til bedømmelsen af forbrydelsen og dens udspring. Begrebet „opdragelse“ kan jo omfatte flere eller færre oplysninger. Hvad der kan udtrages deraf, beror på, hvad der fordres oplyst. I alle tilfælde bør det ikke for-

bigås ved bearbejdelsen, ligesom i det hele taget tiltaltes personalia ikke bør behandles så stedmoderligt, som tilfældet er. Disse ere et af hovedpunkterne i den kriminelle statistik.

Der er endelig et moment, som slet ikke findes i skemaet, nemlig: søgte eller uøgte født. Dets betydning for kriminalstatistikken er åbenbar. At oplysninger derom slet ikke gives eller findes, kan kun betragtes som en mangel.

Hvad bearbejdelsen isøvrigt angår, må det utvivlsomt gælde som en hovedregel, at det er forholdstallet mellem domfældtes antal og folkemængden, som har en afgørende betydning for statistikens resultater. Således vilde ganske vist forholdet mellem befolkningen i landsdelene og nogle af de forbrydelser, som særligt ere stigende eller som gribe væsentligt ind i det sociale liv, være af interesse at få oplyst. Dette må navnlig gælde forbrydelser mod den offentlige myndighed, vold på person, voldtægt, tyveri, brandstiftelse, falsk, bedrageri, andre forbrydelser mod sædeligheden. Ligeledes gælder den gjorte bemærkning om tabellen side XXIV. Denne omfatter domfældelserne indenfor de tre yngste aldersklasser, 10—25 år, fordelte på de forskellige grupper af forbrydelser. Tabellen har de absolute tal. Men disse få først nogen betydning, når forholdstallet til befolkningen vedføjes.

I oversigten over de idømte straffe side XXX burde tugthus- og forbedringshusarbejde på 2 til 6 år være opført med tallene for hver slags strafarbejde for sig, medens i tabellen tallene omfatte begge slags under et. Disse straffes karakter er ikke blot forskellig i fuldbyrdelsen men også i anvendelsen, idet den lavere tugthusstraf ikendes mange recidivister.

Endelig er, som alt bemærket foran, den rubrik i skemaet, hvoraf oplysninger om tilbagefaldet kunde hentes, ikke bearbejdet.

De følgende oplysninger ere et uddrag af de af Statistisk Bureau i Statistisk Tabelværk, fjerde Række, Litr. B. Nr. 4 givne meddelelser om den kriminelle retspleje i Danmark i 1876 til 80. Bureauets arbejder i dette emne omfatte nu tidsrummet for 1832 til 1880.

Meddelelserne falde i 2 grupper: forbrydelser og offentlige politiforseelser.

I. *Forbrydelser.*

Antallet af domfældte var 17211, 12704 mænd og 4507 kvinder, mod 15125 i 1871—75. Der er altså en stigning, som udgør 13,8 pct. (16,4 for mænd og 7,0 for kvinder). Medens det årlige antal i 1871—75 holdt sig omkring 3000, således i 1871: 2948, i 1875: 3026, steg det i 1878 til 3693, var i 1879: 3221 og i 1880: 3553. En jævn stigning år for år er der altså for de absolute tals vedkommende ikke tale om. Det samme gælder de *domfældtes antal set i forhold til folkemængden*. Når man går ud fra, at forholdet mellem befolkningen over og under 10 år er det samme som ved folketællingen i 1880, bliver gennemsnitstallet af domfældte på 10 år og derover i 1871 på 100000 mennesker c. 213, i 1875: 211, i 1877: 240, i 1878: 250, i 1879: 216 og i 1880: 237. En stigning er altså også her påviselig mellem 1871 og 1880, men den er ikke af det omfang som efter de absolute tal, idet den i 1876—80 i forhold til folkemængdens tilvæxt udgør 8,7 pct.

Forholdet mellem de domfældtes antal og de enkelte forbrydelser viser en ikke ubetydelig stigning for femåret i modsætning til det foregående femår, hvad *forbrydelser mod ejendom* angår. Disse tagne under et, tyveri, hæleri, røveri, ulovlig omgang med hittegods, bedrageri, små tyverier og bedragerier og falsk, gav i 1866—70 på 100000 mennesker over 10 år i årligt gennemsnit 179,8 domfældte. I 1871—75 var tallet 167,5, altså en betydelig nedgang, men i 1876—80 er det 176,9. Særlig hvad bedrageri og falsk angår er denne stigning fortsat fra 1866—70, således for bedrageri fra 21,3 til 31,9 i 1876—80 og for falsk fra 5,8 til 7,7.

En lignende fortsat stigning igennem de tre omhandlede femår viser sig også for forbrydelser *mod den offentlige myndighed og orden*. Forholdstallet for disse var i 1866—70 på 100000 mennesker 4,9, i 1871—75: 7,5 og i 1876—80: 8,0. Stigningen var således overvejende i 1871—75

Den samme jævne stigning gælder *sædelighedsforbrydelserne*, tagne under et. I 1866—70 er forholdstallet 9,3, i 1871—75: 14,0 og i 1876—80: 21,9. Af de enkelte til kategorien hørende forbrydelser har *bigami* holdt sig uforandret på 0,1. *Blodskam* er steget jævnt fra 0,7 til 1,2; ligeledes *voldtægt* fra 1,0 til 1,4. Derimod har stigningen været betydeligst i de betegnede „*Andre forbrydelser mod sædeligheden*“. Under disse henregnes straffelovens §§ 159, 166—167, 172—178, 180—185. Forholdstallet er for disse fra 7,5 i 1866—70 steget til 19,2 i 1876—80. Stigningen falder væsentligst på kvindekønnet og fremtræder især med året 1874. Dette er vistnok en følge af lov af 10 April 1874 om foranstaltninger mod venerisk smittes udbredelse. Den derved hidførte skærpede indskriden mod kvinder, som søge erhverv ved utugt, har foranlediget mange domfældelser på dette område. For København ere tallene 124 mænd og 656 kvinder. Iligemåde falder stigningen af domfældte på *vold mod personer og legemsbeskadigelse*. Også her er den foregået jævnt voxende fra et årligt gennemsnitstal på 100000 mennesker af 6,9 i 1866—70 til 12,8 i 1876—80. Dog har året 1880 det mindste antal domfældelser i den nævnte kategori i femåret, nemlig 171, medens 1879 står højest med 202 domfældelser.

I de forbrydelser, som foran ere omtalte som voxende i antal, ere de absolute tal for de to femår følgende:

	1876—80	1871—75
Tyveri	8773	8170
Hæleri	502	464
Bedrageri	2345	1758
Falsk	565	425
Forbrydelser mod den off. myndighed . . .	588	528
Blodskam	87	64
Voldtægt	101	82
Andre forbrydelser mod sædeligheden . . .	1410	825
Vold	943	668

Blandt de forbrydelser, som i femåret vise en nedgang i de domfældtes antal, er *mened og falsk forklaring i retten*. Det årlige gennemsnitstal i forhold til folkemængden var i 1866—70: 4,0 og i 1871—75: 4,1; men i 1876—80: 2,9.

Ligeledes er tallet for *forsætlig brandstiftelse* gået jævnt nedad fra 2,9 i 1866—70: til 2,1 i 1876—80.

Gruppen „Andre forbrydelser“ var 4,6 i 1866—70, steg til 6,6 i 1871—75, men er i 1876—80 gået ned til 5,6.

Iøvrigt er det en selvfølge, at snart en, snart en anden forbrydelse har overvægten i antal af domfældte i de enkelte år af femåret, således sædelighedsforbrydelser og ejendomsforbrydelser i 1878.

De domfældtes fordeling på de enkelte dele af landet stiller sig således:

På 100000 mennesker på 10 år og derover falder der af domfældte i årligt gennemsnit i 1876—80 — 1871—75 — 1866—70			
i København	- 611,1	- 528,7	- 495,2
- øernes købstæder	- 356,6	- 353,1	- 380,2
- Jyllands do.	- 452,4	- 417,3	- 419,9
- øernes landdistrikter	- 147,1	- 145,0	- 167,6
- Jyllands do.	- 133,6	- 131,7	- 126,5

Forholdet mellem landsdelene har således i de tre femår været det samme. Københavns overvægt er så betydelig, at de domfældtes antal endogså er meget over 4 gange så stort som de jyske landdistrikters. Af købstæderne have Jyllands de højeste tal; men selv øernes have 3 gange så mange domfældte som de jyske landdistrikter. Af landdistrikterne stå disse i modsætning til købstæderne lavere end øernes.

Tages der hensyn til landets inddeling i amter, hvori København ikke er taget med, viser der sig store forskelligheder. Københavns amt har således 256,8 domfældte på 100000 mennesker, og derefter have Randers, Frederiksborg, Bornholms og Århus amter over 200, medens de øvrige have under dette tal, Holbæk det laveste tal 106,9. Når undertages Københavns amt, som for en del ligger lige op til

hovedstaden og bebos af en talrig arbejderbefolkning, ligger forskellen utvivlsomt for en ikke uvæsenlig del i, at flere amter have et større antal købstæder end andre. Dette viser sig også deri, at tallene ere blandt de højere i de amter, hvor der findes større købstæder. Iøvrigt vise tallene en nedgang i nogle, i andre derimod en stigning.

Domfældtes alder og køn fordelt efter forbrydelserne.

Femåret 1866—70 viste en stigning af de domfældtes antal, og særligt for kvindernes vedkommende, idet deres forhold til mændene blev som 1 til 2,7. Tidligere havde mændene haft større overvægt. Skønt de domfældtes antal i 1871—75 gik ned, blev forholdet mellem mænd og kvinder ved at være det samme som i det foregående femår. Den i 1876—80 foregåede stigning falder væsenligst på mændene, c. 12 pct., hvorved disse atter have fået an større overvægt i forhold til kvinderne.

Den stigning, som alt i 1866—70 var påviselig i de yngre aldersklasser, stærkest dog for mandkønnet, er fortsat gennem de to følgende femår i de 3 yngste aldersklasser (10—15, 15—20 og 20—25 år), således som de nedenanførte tal, der ere det årlige gennemsnit af domfældelser på 100000 mennesker på 10 år og derover, vise:

Ar.	1866—70.		1876—80.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
10—15	90,1	23,6	144,6	24,8
15—20	337,8	125,6	473,8	231,7
20—25	520,6	183,2	658,3	224,0

En lignende sammenlignende oversigt for de øvrige aldersklasser viser for disses vedkommende fra 1866—70 til 1876—80 en gennemgående nedgang i tallene for kvinder, hvilket også var tilfældet i 1871—75, når undtages klasserne 50—55 og 55—60. For mænd er der mellem 1866—70 og 1871—75 en nedgang i klasserne 25—30, 30—35, 35—40, 40—45 og 45—50, men stigning i de følgende klasser. Dette sidste gælder også i 1876—80 i forhold til 1871—

75, når undtages 60 år og derover, hvor en nedgang findes. På den anden side viser 1876—80 en stigning for klasserne 25—30 og 30—35 såvel i forhold til 1871—75 som til 1866—70, og i forhold til det sidste femår alene en nedgang for klasserne 35—40, 40—45, og 45—50, med en stigning for de følgende klasser. Da 18 års alderen spiller en væsentlig rolle med hensyn til størrelsen af den straf, som kan idømmes, har beretningen indenfor klassen 15—20 år ment at burde skelne mellem domfældte fra 15—18 år og fra 18—20 år. Herefter bliver der på 100000 mennesker på 10 år og derover i årligt gennemsnit i 1871—75 domfældt 324,2 mænd og 155,9 kvinder fra 15—18 år, og 486,1 mænd og 220,6 kvinder fra 18—20 år. I 1876—80 ere tallene 365,1 mænd og 177,4 kvinder fra 15—18 år, og 639,9 mænd og 289,9 kvinder fra 18—20 år. Den foran omtalte stærke stigning i 1876—80 særlig for mænd fra 15—20 år falder efter de anførte tal fortrinsvis på alderen 18—20 år. I 1876—80 fordele domfældelserne i de 3 yngste aldersklasser sig på de forskellige forbrydelser således:

	Mændene			Kvinderne.		
	10-15 år.	15-20 år.	20-25 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-25 år.
Forbrydelser mod den off. myndighed og orden..	"	34	125	"	"	"
Mened, falsk forklaring for retten	1	16	26	"	3	5
Forbrydelser mod sædeligheden.....	9	105	89	3	314	230
Drab, fostermord, fosterfordrivelse, barnefødsel i dølgsmål, vold og legemsbeskadigelser.....	5	117	244	1	18	48
Tyveri, røveri, hæleri, ulovlig omgang med hittegods, bedrageri og falsk..	671	1752	2026	106	649	639
Forsætlig brandstiftelse	10	10	16	7	9	5
Andre forbrydelser....	13	39	62	2	7	11

Sammenlignes nu disse tal med forholdene i 1866—70 og 1871—75, er der en jevn stigning i alle klasserne i

ejendomsindgreb, som er den største gruppe. En betydelig stigning viser sig ligeledes for mandkønnet i forbrydelser mod den off. myndighed og orden, særlig i forhold til 1866—70. Det samme gælder vold og legemsbeskadigelser, og da navnlig ligeoverfor 1871—75, skønt stigningen den gang alt var betydelig for 1866—70. I det hele taget er der en mere eller mindre betydelig stigning i alle grupper undtagen mened, hvor tallet er det samme som de foregående femår.

For kvindekønnet er der en meget betydelig stigning i forbrydelser mod sædeligheden. Tallet er over otte gange så stort som i 1866—70 og over to gange så stort som i 1871—75. I de øvrige grupper er stigningen betydelig mindre; kun forbrydelser mod den off. myndighed og mened samt falsk forklaring for retten vise en nedgang.

Hvad de absolute tal af domfældte i de forskellige aldersklasser angår, falder for mandkønnet det største på alderen 20—25 år med 20,3 pct., det næststørste med 15,6 pct. på 25—30 år. Derefter følger 11,1 pct. på 30—35 år og 8,7 pct. på 18—20 år. Forholdstallet er altså meget overvejende for de først nævnte to aldersklasser. For kvindekønnet falder ligeledes det største tal på alderen 20—25 år med 20,8 pct., det følgende med 12,1 pct. på 25—30 år. Forskellen mellem disse to aldersklasser er altså her noget større end for mandkønnet. På den anden side stå imidlertid klasserne 18—20 og 15—18 med 11,1 og 11,0 pct. lige op til klassen 25—30, medens for mandkønnet procenten faldt fra 15,6 for 25—30 til 11,1 for 30—35 år og til 8,7 for 18—20 år. For kvindekønnet falder procenten ørst ned til 8,4 i klassen 30—35 år. Kunne de absolute tal tillægges nogen afgørende betydning, strækker altså det højeste procenttal af domfældte sig for mandkønnet over alderen 20 til 35 år, derimod for kvindekønnet over 15 til 30 år. I klassen 35—40 for mandkønnet og 30—35 for kvindekønnet bliver procenttallet lige, nemlig lidt over 8. Derefter holder tallet for kvindekønnet sig over mand-

kønnet til klassen 45—50, hvor det falder sammen med klassen 40—45 for mandkønnet i forholdstallet 6. Mandkønnet falder i klassen 45—50 til 5,2 pct. Men i klassen 50—55 mødes begge køn i forholdstallet 4,2. Derefter falder forholdstallet i de øvrige aldersklasser ned til lidt over 2 for begge køn. — Altså begge køn mødes i tilnærmelsesvis samme forholdstal i klasserne 20—25 år, 50—55 år og de derefter følgende grupper, og endelig klassen 35—40 for mænd med 30—35 for kvinder, samt 40—45 for mænd med 45—50 for kvinder. I femåret 1871—75 findes noget lignende. Aldersklassen 20—25 år har 18,3 for mænd og 19,1 for kvinder; disse ere de højeste forholdstal for begge køn. Klassen 50—55 har 5,2 for mænd og 5,3 for kvinder, og de følgende aldersklasser noget over 2 pct. for begge køn ligesom i 1876—80. Derimod mødes i 1871—75 begge køn i klassen 30—35 med henholdsvis 10,7 og 10,6. En anden lighed mellem de to femår på dette område er, at forskellen mellem forholdstallene for 20—25 og 25—30 år også i 1871—75 er betydelig større for kvindekønnet end for mandkønnet. For hint ere tallene 19,1 og 13,5, for dette 18,3 og 14,2.

De domfældtes alder, fordelt på de forskellige dele af landet, kan give oplysninger af interesse for belysningen af forholdet mellem land og by. Således viste oversigterne over 1866—70 og 1871—75, at der i alderen 10—20 år var domfældt et langt større antal individer af begge køn i København og købstæderne end på landet. Det samme gælder fremdeles i 1876—80, som de følgende årlige gennemsnitstal i forhold til 100000 mennesker over 10 år vise:

Alderen.	Mandkøn					Kvindekøn.				
	København	Købstad		Land		København	Købstad		Land	
		Øerne	Jylland	Øerne	Jylland		Øerne	Jylland	Øerne	Jylland
10—15	621,6	296,2	460,8	51,5	48,9	105,5	45,6	69,9	13,9	5,2
15—20	1855,9	540,0	724,7	286,8	246,3	1052,7	300,5	423,7	108,0	68,1
20—25	565,7	1011,6	998,1	452,5	343,2	766,0	289,9	312,6	126,0	71,8

Sammenlignet med 1871—75 viser der sig for København en betydelig stigning i de anførte aldersklasser. I 1871—75 var der således af mandkønnet i klassen 15—20 år i årligt gennemsnit dømt $1\frac{1}{3}$ pct. af denne classes folkemængde, noget over 1 pct. i klassen 20—25 år og henved 1 pct. i klassen 25—30. I 1876—80 bliver forholdet for 15—20 år 2 pct., for 20—25 år noget over $1\frac{1}{2}$ pct. og for 25—30 år noget over 1 pct. af disse klassers folkemængde. For kvindekønnet sammesteds er forholdet i 1871—75 på 15—20 år 0,8, på 20—25 år 0,6 pct., medens det i 1876—80 er henholdsvis 1,1 og 0,8 pct.

Det højeste gennemsnitstal af domfældte i begge køn falder i København på 15—20 år. I købstæderne falder det højeste tal såvel i 1871—75 som i 1876—80 for mandkønnet på 20—25 år, nemlig omkring 1 pct. af klassens folkemængde. For kvindekønnet i købstæderne var det ligeledes klassen 20—25 år, som i 1871—75 havde det højeste gennemsnitstal. Dette er derimod i 1876—80 faldet på 15—20 år ligesom i København. På landet falder i begge femår og for begge køn det højeste gennemsnitstal på 20—25 år.

Udfaldet af de for de forskellige forbrydelser rejste sager var for 41 personer, at sagen hævedes eller afvistes, 783 frifandtes, for 45 trådte varetægtsarresten istedenfor straf, og 17211 personer idømtes straf. Sammenlignet med 1871—75 er de frifundnes antal større i 1876—80.

Som en følge af straffeloven af 1866 og efter dette år ere de domfældelser, hvorved de højere straffe (livsstraf og strafarbejde, navnlig de højere grader) ere ikendte, meget formindskede, medens de mildere straffe ere hyppigere anvendte. I 1866—70 og 1871—75 idømtes således henholdsvis lidt over 20 pct. og henved 17 pct. af samtlige domfældte højere straf end vand og brød, medens lidt over 59 pct. og lidt over 56 pct. idømtes denne straf. I 1876—80 viser der sig en yderligere aftagen i benyttelsen af de højere straffe, som den nedenstående oversigt angiver. Livs-

straf idømtes således i 9 tilfælde, 5 mænd og 4 kvinder, alle for mord. Dette udgjorde $\frac{1}{2}$ pro mille af samtlige domfældelser. Ingen livsstraf blev imidlertid fuldbyrdet. Strafarbejde udgjorde lidt over 17 pct., og deraf faldt 11 pct. på forbedringshusarbejde under 2 år.

De idømte straffe.	1876-80.		1871-75.		1866-70.	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Livsstraf	9	0,05	7	0,05	20	0,14
Tugthus på livstid....	12	0,07	16	0,10	33	0,23
— — 6—16 år.....	50	0,29	71	0,47	112	0,77
Tugt- eller forbedrings- hus på 2—6 år.....	933	5,42	886	5,86	1020	7,04
Forbedringshus indtil 2 år.....	1964	11,41	1547	10,23	1758	12,14
Fængsel på vand og brød	9434	54,81	8471	56,01	8563	59,10
— på sædv. fangek	1056	6,14	966	6,39	689	4,76
Simpelt fængsel.....	1410	8,19	1219	8,06	898	6,20
Legemlig straf.....	1252	7,28	1141	7,54	761	5,25
Bøder.....	542	3,15	731	4,83	632	4,36
Tvangsarbejde.....	549	3,19	70	0,46	n	n

Som det ses, er således også forholdstallet for fængsel på vand og brød og bøder lavere end de foregående femår, medens det for de øvrige mindre straffe er højere, for tvangsarbejde endogså meget højere. Dette hidrører fra de tidligere omtalte sædelighedsforbrydelser.

De kriminelle sagers antal, som er behandlet ved underretterne, var 14887 mod 18330 personer. Af dette antal afgjordes 14720 sager. Af de 1868 sager, som have været appellerede, ere 1620 pådømte af overretterne og 914 ved højesteret. — I alle 3 instanser blev den langt overvejende del af sagerne afgjort i løbet af 3 måneder efter sagens indbringelse for vedkommende ret. For de appellerede sagers vedkommende afgjordes omtrent de fire femtedele i løbet af 8 måneder fra optagelsen af det første forhør ved underretten.

Antallet af domfældte ved hæren og flåden var 333, nemlig henholdsvis 308 og 25, hvilke tal vise en nedgang

mod 1871—75. Forbrydelserne ere overvejende tyveri, be-
drageri, vold og legemsbeskadigelser, mod den off. myndig-
hed og orden. For selvlemlæstelse ere 6 af hæren dømte.
Hovedstraffene var fængsel på vand og brød (strengt eller
simpelt) for 443 personer, fængsel og arrest for 185 og
rotting eller tamp for 59.

II. *Offenlige politiforseelser.*

Domfældelserne for de grovere politiforseelser, deriblandt
løsgænger og betleri, vise en betydelig stigning mod 1871
—75, i hvilket femår der var en nedgang mod 1866—70.
For løsgænger og betleri er de domfældtes antal 7138 i
1876—80 mod 3882 i 1871—75. Denne stigning viser sig
også i forhold til folkemængden. Medens der således i
1871—75 faldt 55,3 domfældte for den nævnte overtrædelse
på 100000 mennesker på 10 år og derover, faldt der i
1876—80: 97,2 pct.

Det årlige gennemsnitstal af domfældte for løsgænger
og betleri i forhold til folkemængden fordeler sig på de
enkelte landsdele således:

	1876—80	1871—75.	1866—70.
København	90,9	51,0	109,3
Øernes købstæder	261,4	149,8	204,9
Jyllands do.	298,5	127,2	122,0
Øernes landdistrikter	76,4	48,4	75,7
Jyllands do.	49,8	32,7	29,4

Stigningen er, som det ses, størst i Jyllands køb-
stæder, mindst i Jyllands landdistrikter i forhold til
1871—75.

Hvad de idømte straffe angår, stiger anvendelsen af
tvangsarbejde fra 25,5 pct. i 1866—70 til 33,3 i 1876—80,
medens der er nedgang i anvendelsen af simpelt fængsel,
fra 17,2 til 9,5 pct. Fængsel på vand og brød udgør 53,7
pct. af de idømte straffe.

Behandlingen af det langt overvejende antal af sagerne
er tilendebragt i løbet af 1 måned.

Foruden de ovenomhandlede politiforseelser have 85719 personer været tiltalte for sådanne. Af disse have 66184, mod 43263 i 1871—75, betalt bøder enten ifølge tilbud eller efter dom. I forhold til folkemængden udgør disse personers årlige gennemsnitstal 900,9 på 100000 mennesker mod 616,1 i 1871—75.

FR. STUCKENBERG.

OM FANGEARBEJDET OG DETS FORHOLD TIL DET FRI ARBEJDE.

Besvarelse af romerkongressens forhandlingsemne 7
i section II.

Nærværende spørgsmål kan næppe gives nogen tilfredsstillende besvarelse, uden at betydningen af arbejdet i strafanstalten som et væsentligt moment i fangebehandlingen først bliver berørt.

For ikke så ret længe tilbage i tiden kendte man i vore norske strafanstalter arbejdet kun som en del af straffen — strafarbejde — og anordnede det derfor også på en sådan måde, at det som straffemiddel kunde blive mest føleligt. Man tænkte sig ikke arbejdet som opdragende for fangens fremtid. Blandt arbejder, der dreves i nogen fremtrædende grad, skal nævnes bearbejdelse af hamp til grovere lærreder, kohår til simple gulvtæpper, raspning af bridsel m. v.; egentlige håndværksarbejder udførtes væsentligt for anstaltens eget behov og følgelig kun i en såre liden udstrækning. Om handel med håndværksarbejder var der således kun lidet spørgsmål.

Efterhånden som fordringerne til en forbedret fangebehandling begyndte at gøre sig gældende, hendroges også opmærksomheden på anstaltens arbejdsvirksomhed, man begyndte at forstå nødvendigheden af en forandring i det

bestående og optagelse af sådanne arbejdsgrene, der kunne formenes skikkede til at forskaffe den deri oplærte fange et redeligt livserhverv efter hans løsladelse.

Efter disse anskuelser er derfor også arbejdsvirksomheden i de norske strafanstalter efterhånden ordnet. Vort lands særegne forhold med en forholdsvis mindre udviklet fabrikmæssig industri og en meget spredt befolkning har naturligvis dikteret de spor, i hvilke arbejdsdriften måtte føres. Man har derfor som det naturligste valgt de forskellige brancher af de egenlige håndværk, som den for vor landsbefolkning hensigtsmæssigste beskæftigelse. Vor lovgivning har fastsat grænser for virksomheden; man kan efter de gældende bestemmelser ikke øve noget arbejde efter bestilling; anstalterne må at egne materialier oparbejde sine til salg bestemte fabrikater. Det er forøvrigt lagt i direktørens hånd at anordne arbejdsvirksomheden og således at vælge de brancher af denne, som må anses mest tjenlige for øjemedet — at gøre fangen efter løsladelsen bedst mulig skikket som nyttigt medlem af det frie samfund.

Fra mit standpunkt som fængselsmand må jeg hævde strafanstaltens ret til arbejde i ovennævnte retning. Som en efter forholdene fornuftig og skønsom gennemført arbejdsvirksomhed er et af de kraftigste midler i fangebehandlingen, har den da visselig også som en sag af stor samfundsvigtig betydning retmæssigt krav på at blive støttet ligeoverfor de angreb, for hvilke den af udenforstående bliver udsat.

Det siger sig selv, at arbejdsvirksomheden i en større anstalt altid i nogen grad må gribe ind i det frie arbejde; dette står ej til at undgå. Klager herover har også været ført i vort land, ialfald over den anstalt, hvis bestyrer jeg er; de har gået ud på, at strafanstaltens konkurrence i sin almindelighed har virket hæmmende på den private omsætning. At så også for endel har været og fremdeles er tilfældet, skal ikke bestrides; men besværingerne har været

overdrevne og fremførte uden det fornødne kendskab til de faktiske forhold. Det er ikke over den enkelte branche af håndværket, strafanstalten kaster sig; i så tilfælde kunde virksomheden blive dræbende for det frie arbejde; man søger tværtimod at fordele arbejdskrafterne i størst mulig udstrækning over de forskellige grene, ligesom det også derhos altid bliver en opgave at fastsætte sådanne priser på det forarbejdede, at håndværkeren ikke undersælges, samt såvidt mulig at udfinde sådanne arbejder, der øve den mindste konkurrence.

Arbejdsvirksomheden i strafanstalten i Throndhjem har som nævnt været angrebet ikke alene i den almindelige mundtlige omtale, men også i avisopsatser, formentlig hidrørende fra håndværkere.

Det kan måske have sin interesse at se oplyst, hvorledes arbejdskrafterne i denne strafanstalt daglig ere fordelte. Jeg hidsætter derfor følgende opgave over det gennemsnitlige daglige antal fanger, der i tidsrummet $\frac{1}{7}$ 82 til $\frac{30}{6}$ 83 har været beskæftiget ved de forskellige arbejds-grene, nemlig ved:

Snedkerarbejde	56
Drevplukning	21
Kurvbinding	19
Skomagerarbejde	18
Forfærdigelse af legetøj	17
Smedearbejde	17
Træskærerarbejde	14
Renholdelse	12
Malerarbejde	11
Notbinding	11
Reparation af fangeklæder	10
Blikkenslagerarbejde	8
Spiseindretningen	8
Drejerarbejde	8
Renholdelse i arbejdslokalerne	7
Skrædderarbejde for militæretaten	6
Andet skrædderarbejde	5
Vask for militæretaten	5
Bødkerarbejde	4
Presning af høvlspån	3
Håndsavsøkering	3

Stenhugning	3
Hjulfmagerarbejde	3
Sadelmagerarbejde	3
Brænde hugning	2
Trækning af drejehjul	2
Sygepaaning	2
Pudsning af bliktøj for militæretaten	1

Af egentlige håndværk ses snedkerarbejde, kurvbinding, skomagerarbejde, smedearbejde og malerarbejde at være repræsenteret i nogen videre udstrækning; men det skal hertil bemærkes, at af det opførte antal fanger er endel lærlinge, endel kun hjælpere t. ex. opslagere for smedene og endelig endel beskæftiget med forarbejdelse af sådanne mindre fabrikater, der i regelen ikke er genstand for salg hos håndværkerne.

At arbejdsvirksomheden i strafanstalterne, gennemført efter ovennævnte principer, i nogen væsentlig udstrækning er til skade for håndværket, tror jeg ikke. Meget mere synes det fri håndværk at være beskyttet derved, at fangekræfterne fordeles. Tillod vor lovgivning fangerne udlejede til private entreprenører, kunde forholdet ganske vist blive et helt andet, idet spekulanter med en stor og forholdsvis billig arbejdsstok i strafanstalten på en langt føleligere måde kunde drive det enkelte håndværk til skade for de frie industridrivende.

Ganske at undgå konkurrence er ugørligt, når man ikke vil bortse fra fangearbejdets betydning for fangebehandling og igen indføre sådanne arbejder, som man allerede har opgivet som uhensigtsmæssige, og herom kan og bør der formentlig ej blive tale. Ubehagelighederne ved konkurrencen må imidlertid søges undgåede derved, at priserne paa de forarbejdede genstande ej ansættes for lavt, at man, som nævnt hos os, forsøger at gøre arbejdet så mangeartet som muligt og ej i nogen større udstrækning beskæftiger sig med nogen enkelt branche. Ved valg af genstande, der forarbejdes, bør såvidt muligt foretrækkes sådanne, der i almindelighed ikke er genstand for hånd-

værksdrift, helst sager, der indføres fra udlandet. Ved siden af disse bestræbelser antages det derhos heldigt, at almenheden søges bibragt oplysning om strafanstaltarbejdets betydning, om de vanskeligheder, man har at kæmpe med, samt om de principer, hvorpå den hele virksomhed er bygget.

Især bør håndværksforeninger komme til kundskab herom, ja blive givet adgang til ansstalterne, så de på stedet kunne overbevise sig om, at man arbejder med redelige henigter.

Erfaring har lært mig, at dette sidste ikke er uden betydning; enkelte industridrivende har, efterat have fået en forklaring om forholdene og med egne øjne set disse, fået en ganske anden opfatning af sagen, end de tidligere havde.

Throndhjems strafanstalt, 17de December 1888.

PETER SOELBERG.

DE IRSKE STRAFANSTALTER.

I Times af 11 Septbr. 84 skriver Howard-Selskabets Sekretær, W. TALLACK, følgende:

Den kongelige irske fængselskommission, for hvilken Sir RICHARD CROSS var formand, har nu, lige efter parlamentets opløsning, offentliggjort sin beretning. Denne beretning har næppe tiltrukket sig synderlig opmærksomhed. For den, der forstår at læse mellem linierne, afslører den imidlertid en tilstand, der for fængselsbestyrelsernes vedkommende er så slet, at den må gøre krav på alvorlig opmærksomhed både fra autoriteternes og fra offentlighedens side. Da denne art beretninger ikke læses af almenheden, tør det anses for hensigtssvarende her at anføre for den uindviede læser hovedpunkterne i det omtalte dokument.

Den kongelige kommission beretter da i korte træk følgende:

1. At cheferne for fængselsdepartementet indbyrdes have stået på en så dårlig fod med hinanden, at „der efter al sandsynlighed i ethvert tilfælde for nogen tid har været en fuldstændig standsning i forbindelsen, den skriftlige undtagen, mellem formanden og distriktsinspektøren“ (§ 29). Kommissionen udtaler sig imidlertid om dette, som om andet lignende, på en yderst mild og undskyldende måde.

2. At mange af de irske fængsler, efter syv års fortsatte kontrol af deres nærværende bestyrere, „ikke evne at tilfredsstille nutidens fordringer,“ og „kun fem ere ordnede efter de nyere principer.“ (§ 4).

3. At de omkostninger, der medgås til funktionærernes og fangernes underhold, gå over alle grænser. Til eksempel koster hver fange i Lusk nu skatteyderne omtrent 86 £ om året (§ 119). Under Sir WALTER CROFTONS styrelse var det mindre end 30 £ for hver.

4. Kommissionen bemærker: „Et af de alvorligste punkter, som vor opmærksomhed er bleven henledet på, er det store antal af fanger, som ere erklærede for sindssyge og hensidde i de irske strafanstalter“ (§ 124).

5. Og dog, skønt dette er tilfældet, konstateres det også, „at der synes at være bleven anvendt et overdrevent antal straffe; disse bleve anvendte overfor genstridige fanger, hvis åndelige tilstand må betegnes som grænsen mellem fuld fornuft og sindssyge“ (§ 12 og 27). Men er det rigtigt at straffe sådanne ulykkelige skabninger „på en overdreven måde?“

6. At den formentlige „inspektion“ eller visitation af irske fængsler i de sidste år har været i høj grad imaginær. Ifølge kommissionens beretning udmældte statholderen i året 1880 visse mænd som tilsynshavende ved de forskellige strafanstalter. „Men vi finde, at Mountjoy mandsfængsel (hovedetablisementet) kun blev visiteret en gang af dem i 1880; at det slet ikke blev visiteret i 1881; kun en gang i 1882; og at Mountjoy kvindesfængsel slet ikke blev visiteret i 1880 og 1881 og kun en gang i 1882“ (§ 122).

7. At Fængslet på Spike Island ikke blev lukket før adskillige år efter, at en kongelig kommission havde erklæret det ubrugeligt. (§ 104).

8. At faktisk „cirkulærer, udsendte af bestyrelsen, i nogle tilfælde synes at fordreje karakteren eller meningen i lovgivningens bestemmelser“. — Her vover Sir R. CROSS og hans kolleger at tilføje: „dette skal naturligvis for fremtiden omhyggelig blive undgået“ (§ 36). Naturligvis; men kan en sådan handling fuldstændig undgå straf?

Også forskellige andre lidet tilfredsstillende opdagelser kan man gøre. Og dog er den eneste forandring i medlemmerne af bestyrelsen, som den kongelige kommission foreslår, at der bliver en inspektør mindre og en læge mere. Den skulde have foreslået og klart angivet mere gennemgribende reformer og ikke have overladt ansvaret for den fremtidige handlen og forbedren til den samme gamle fængselsbestyrelse. Kan det måske ikke tænkes, at den har været så vidunderlig øm i sin optræden, fordi hovedet for denne bestyrelse er en nær slægtning af en jarl og af en af sir R. CROSS' tidligere politiske kolleger?

Det er understatssekretæren i indenrigsministeriet, Sir WILLIAM HARCOURTS yndlingsbemærkning, at kritikken over fængslernes bestyrelse hidrører fra ansvarsfri personer; ligeledes at den eksisterende, officielle inspiceren er fyldestgørende. Disse opdagelser af en sikkert ikke uansvarlig kongelig kommission vil forhåbenlig afdæmpe denne mening og ligeledes anspore regeringen til at tage fat. Efter sådanne erfaringer, som nu officielt ere blevne afslørede, vilde man gøre vel i at vælge Sir WALTER CROFTON eller en jævnbyrdig med de nødvendige evner til at sikre alle de nødvendige forandringer i de irske fængsler deres udførelse. Sir WALTERS bestyrelse i tidligere tid af disse fængsler forskaffede ham ros af hele den civiliserede verden.

ANBRINGELSEN
AF FORSØMTE BØRN

I

PREUSSEN.

I den preussiske fængselsstatistik for 1882/83 meddeles følgende oplysninger om anbringelsen af børn, der efter loven af 13 Marts 1878 henvises til kommunerne til tvangsopdragelse.

Fra 1 April 1882 til 31 Marts 1883
ere henviste til tvangsopdragelse 1887 børn,
af disse ere anbragte:

i familier	535	—
i statsanstalter	3	—
i kommunale do	103	—
i private do.	1097	—
genkaldelig løsladte ere	2	—
uigenkaldelig — —	2	—
døde —	7	—
ikke anbragte —	149	—

Forplejningsomkostningerne vare 171430,57 M.

For samtlige anbragte børn udgjorde disse

i 1882/83 425169,02 M.

De årlige gennemsnitsomkostninger for et barn have været meget forskellige efter landsdelene og eftersom anbringelsen er sket i familie eller anstalt.

I familie var den laveste pris	92	M.
den højeste —	260	"
I anstalt var den laveste —	147	"
den højeste —	400	"

Fra 1 Oktober 1878 til 31 Marts 1883 er der anbragt:	
i familier	1423 børn
i statsanstalter	9 —
i kommunale do.	269 —
i private do.	4186 —
	Ialt 5987 børn.
Samtlige omkostningers beløb	1,906114,97 M .

FÆNGSELSREFORMEN

I

HAMBURG.

Direktør ved landretten i Hamburg, Dr. H. FÖHRING udgav i 1883 en bog om fængselsreformen i Hamburg og dens nuværende standpunkt. Denne findes kortelig omtalt i Tidsskriftets årgang 1883, side 355. Skønt Forfatteren nærmest har betegnet bogen som en håndbog særligt skreven for Hamburgs oplyste publikum, har dens indhold dog også en interesse for mange andre, ikke mindst for den penitentiære verden. Tidsskriftet har i denne årgang meddelt en lille skildring af et par af Hamburgs institutioner på fængselsvæsenets område. Denne skal her blive suppleret ved et kort uddrag af det omhandlede skrifts oplysninger i samme retning.

En ildebrand i Hamburgs gamle tugthus førte i 1831 til nedsættelsen af en kommission, som skulde gøre forslag til mulige nybygninger.

I 1839 og 1842 udkom skrifter, som behandlede fængselsreformen, af Dr. C. W. ASHER og Senator Dr. M. H. HUDTWALKER. Imidlertid indtraf i 1842 Hamburgs brand, og dermed tilintetgjordes for en lang tid håbet om at se reformer gennemføre på dette område. En mængde andre,

vigtigere, eller, som Forfatteren siger, med urette for vigtigere ansete anliggender stillede store krav til samfundets finansielle kræfter. Man måtte nøjes med at bøde på de mangelfulde indretninger til straffefuldbyrdsen med endnu mere mangelfulde. Tugthuset og spindehuset vare brændte. Der byggedes et strafarbejdshus til optagelse af tugthusefangerne, og detentionshuset udvidedes for at anvendes til spindehus. Tilstanden vedblev at være fordærvelig. Lokalerne vare utilstrækkelige og altid overfyldte. Fællessale til arbejde om dagen benyttedes som sovesale for natten. Sanitære hensyn måtte lades ude af betragtning. Mænd, kvinder og børn — varetægts- og straffanger vare blandede mellem hverandre. Fagkyndig overledelse manglede, ligesom også et skolet personale. I disses sted fungerede en såkaldt økonom og skriver, som her i reglen var skaffet et udkomme ved velvillie eller af andre personlige hensyn.

Først i Juli 1865 bifaldt borgerskabet købet af en grund i Fuhlsbüttel til derpå at opføre en strafanstalt. Dog var det egenlig indførelsen af den tyske rigsstraffelov i 1871, som medførte en forandring i forholdene, hvis resultat blev lygningen af centralfængslet i Fuhlsbüttel og arresthuset ved Holstenthor. Disse have i forening med domhuset kostet c. 9 mill. mark.

Et næste betydningsfuldt skridt i fængselsreformen var ansættelsen i 1873 af en fængselsdirektør. Han fik under eget ansvar forvaltningen af fængselsanstalterne, hvor straffangerne, varetægts- og de korrektionelle fanger indsattes, håndhævelsen af disciplinen i samme efter de gældende love og instruktioner og tilsynet med tjenestepersonalet. Direktørens ledelse kontrolleres af fængselsdeputationen, som inspicerer fængslerne og udnævner embeds- og bestillingsmænd ved disse efter direktørens forslag. Direktøren overværer fængselsdeputationens forhandlinger.

Fængselsdeputationen er i Hamburg fængselsbestyrelsens forfatningsmæssige organ. Den består af 2 medlemmer af senatet, et medlem af finansdeputationen og

8 medlemmer af borgerskabet, valgte på 8 år, således at et afgår hvert år. Denne ordning er motiveret derved, at lige så lidt som medlemmerne af deputationen bør gribe ind i forvaltningens enkeltheder og forstyrre dennes ordning, ligeså nyttigt vil det være at kontrollere forvaltningens almene ånd gennem disse, at bringe fængslernes indretning i det store og hele i samklang med borgernes humane tænkemåde og statens almene tendenser, og at skabe en plads, hvorfra der tilskyndes til forbedringer, huslige forhold jevnes og autoriteternes øjne holdes åbne.

Fængselsanstalterne ere:

Centralfængslet ved Fuhsbüttel. Navnet betegner, at det er bestemt til fuldbyrdelse af alle slags frihedsstraffe, fæstningsstraf undtagen, på alle kategorier af dømt. Der findes således såvel en mands- som en kvindeafdeling, ligesom en afdeling for unge mandsfanger. Til og fra staden transporteres fangerne i en cellevogn. Arbejdskraften drives i entreprise. Cellens anvendelse i forhold til fællesskabet er for mandsfangerne som $\frac{2}{3}$ til $\frac{3}{5}$, for kvinderne som $\frac{1}{3}$ til $\frac{2}{3}$ og for de unge mandsfanger som $\frac{3}{5}$ til $\frac{2}{5}$. Et progressiv system er ikke indført.

Fængslet i Ferdinandsstrasse. Efter branden blev dette, fra tidligere tid kaldet *Detentionshaus*, forhøjet med en etage og anvendt til optagelse af fangerne fra det afbrændte gamle spindehus og fra det ligeledes afbrændte tugthus. Efter fuldendelsen af centralfængslet overførtes tugthussfangerne dertil. Nu benyttes denne anstalt til afsoning af fængselsstraffe indtil to måneder for voksne mandsfanger, til opholdssted for natlige arrestanter af begge køn og for personer, som ere i foreløbig arrest. Fængslets gård er pladsen for henrettelserne. Bygningerne, som skulle være hensigtssvarende, ere af hensyn til beliggenheden i et tæt bygget kvarter ønskede fjærnede og en ny anstalt er foreslået opført andensteds; men herpå have autoriteterne ikke villet gå ind. Med denne anstalt er den tilstødende, såkaldte *Raboisenwache* forenet til opfyldelse af det foran angivne formål.

Detentionshuset og kurhuset på Säugerplatz. Det første er en ældre bygning, som har været benyttet på mange måder, indtil det efter branden i hast indrettedes til undersøgelsesfanger. I dettes nærhed opførtes på samme tid en ny strafanstalt og kurhuset. Disse anstalter ere nu forenede under samme bestyrelse. I detentionshuset optages voxne mandsfanger med en straffetid af højst 12 måneder, voxne kvindelige fængselsfanger og kvalificerede fanger (haft), som ikke skulle anbringes i centralfængslet, voxne kvindelige fanger (haft), som afsone straffe for overtrædelse af politireglementerne for løsagtige fruentimmer. Ligeledes findes i anstalten lokalerne for fæstningsarrestanter. *Kurhuset* omfatter sygestationer for mænd og for kvinder, 93 senge for hine, 25 for disse. Herhen bringes syge fra stadsfængslerne, tilskadekomne og personer, som ere yderst nødlidende. Endvidere findes der en renselsesanstalt for arrestanterne med bade m. m. og endelig et lighus, hvor forulykkede og selvmordere henlægges.

Die Hüttenwache ligger imellem Millern- og Holstenthor i den såkaldte gade „bei den Hütten“. I den fuldbyrdes simpelt fængsel (haft) på mænd (30), og den er isøvrigt arrestlokale for politikredsen. Den bestyres af en overopsynsmand.

Fængselsbarakken foran Millerthor. Denne proviso-riske anstalt blev en nødvendighed, fordi overfyldningen af tugthuset ikke tillod at vente på fuldendelsen af centralfængslet. Den var kun bestemt til benyttelse i 5 år til 1882, men benyttelsen blev da atter bestemt på 5 år. Den optager fanger med simpelt fængsel og tvangshus (Corrigenden) og er beregnet til 150 personer, men dens belæg var 1 Marts 1883 steget til 257 personer.

Die Corrigenden - Anstalt ved Fuhlsbüttel. Denne tjener som „arbejdshus“ for de efter politisvighedens bestemmelse detenerede landstrygere, tiggere, drukkenbolte, erhvervsløse og arbejdssky mænd og liderlige kvinder. Den ligger på centralfængslets grund, i ringe afstand fra dette. Der er

plads til 200 personer, som for største delen beskæftiges ved landbrug; der findes 100 kør. Afdelinger af de detenerede anvendes til husgerning i centralfængslet og arresthuset.

Arresthuset (Untersuchungs - Gefängniss) er en af de anstalter, som alt findes omtalt i nærværende årgang. Det ligger ved Holstenthor i næsten umiddelbar forbindelse med justitsbygningen. Alle arresterede personer afhentes hver morgen fra politistationerne i en cellevogn og føres på denne måde til justitsbygningen, hvor de strax isoleres i celler.

Det bør ikke lades uomtalt, at bogen endvidere giver oplysning om „Arbejds- og Fattighuset“ ligesom om de i en vid kreds kendte opdragelsesanstalter: Das rauhe Haus, Pestalozzistift og Nicolaistift. Den giver en udsigt over frihedsstraffene og arresten efter rigslovene og over straffefuldbyrdsen. I bogens slutning findes en kort redegørelse for fængselselskabsvirksomheden. Den kan derfor ved sine værdifulde oplysninger i mange tilfælde betragtes som en håndbog også for folk uden for Hamburg.

Her skal sluttelig efter Bl. f. Gef. 18 B. 3 H. tilføjes nogle statistiske meddelelser om fængselsforholdene i Hamburg, som de vare i 1882.

Den 31 Dcbr. 1882 var fangetallet 1641, deraf 336 tugthusfanger (44 kvinder), 483 fængselsfanger (82 kv.), 410 fanger (haft) og korrigerende (100 kv.), 197 undersøgelsesfanger (33 kv.) og resten politiarresteranter. Det daglige gennemsnitstal var 1614,85 mod 1591,09 i 1881. Det samlede antal af personer, anbragte i 1882 i fængslerne, udgjorde 33968 mod 31308 i 1881. Antallet af natlig anholdte, som i reglen løslades den følgende dag, var 11930, deraf blev 3339 hjemløse og 1445 døddrukne personer anbragte i fængslerne.

Kurhuset blev benyttet af 2336 personer, renselsesanstalten af 9336 arresteranter. Antallet af de i kurhuset, centralfængslets og undersøgelsesfængslets sygehuse i 1882

anbragte fanger var 1800. Af disse døde 47 eller 2,61 pct. af samtlige syge (mod 2,13 pct. i 1881 og 1,88 i 1880) og 2,91 pct. af det daglige gennemsnitstal. — Disciplinærstraffenes antal var 7416 (mod 6492 i 1881), hvoraf 2433 bestod i mørk arrest med vand og brød, 11 i legemlig revselse.

Af arbejdsvirksomheden var nettoudbyttet i samtlige fængsler 123978,24 Mark. Statstilskudet for 589423 forplejningsdage var 529909,19 Mark, og pr. fange og dag 89,90 pf. — Fangernes understøttelsesfond udgjorde 46741,70 M. Til understøttelse af fanger og disses trængende familier var udgivet 2253,94 M.

Fangernes bespisning består i varm føde tre gange daglig. Om morgenen kaffe, om middagen $1\frac{1}{4}$ liter tyk suppe af bælgfrugter, gryn, ris, kartofler, urter med 20 gram smør eller fedt til; istedenfor dette sidste gives tre gange om ugen 70 gram ox- eller bedekød eller 60 gr. svinekød. Aftensmaden består i 1 liter suppe af ris, grød, kartofler, byg- eller rugmel med 8 gr. fedtstof eller kaffe. Brødportionen er 750 gr. rugbrød. Som tillægskost kan der gives fangerne, for deres egen regning, hvedebrød, smør, fedt, flæk, pølse, ost, sild og mælk. Nydelsen af tobak er udelukket under enhver form.

OPDRAGELSESANSTALTEN

„Tofte's Gave“.

Denne anstalt, hvis grundlæggelse støtter sig til et gavebrev af 20 Marts 1847 fra Købmand ANDREAS TOFTE til Christiania kommune, havde tidligere sin plads på gården Risebræ i Ullensager, indtil den af hensyn til den nævnte gårds mindre tjenlige anvendelse for anstalten den 10 Decbr. 1877 flyttedes til gården Nedre Sund på Helgesøen i Mjøsen, hvor den nu er.

Ifølge beretningen for 1883 var anstalten i det år belagt med 78 gutter, hvoraf 23 udgik, så at tallet ved udgangen af 1883 var 55. Kun en rømning forefaldt i 1883, foretagen af 2 gutter, som om natten vendte tilbage af sig selv og fandtes i så forfrossen tilstand, at den enes ben måtte afsættes. — Foruden skoleundervisningen beskæftiges gutterne med almindeligt gårdsarbejde og af håndværksarbejde med snedkeri, skomageri og skrædderi. Gutterne ere delte i 3 afdelinger, hver med sin tilsynsmand, som er sammen med sin afdeling så meget som muligt om dagen og sover hos den om natten. Hver afdeling har sin sovesal og dagssal samt et eget spisebord i den fælles spisesal. Ved denne inddeling er der ikke foretaget nogen klassificering af gutterne, ligesom den i det hele er et forsøg. Gutterne undervises i religion, norsk, regning, læsning, skrivning, sang og gymnastik. Gennemsnitlig får hver gut c.

100 skoledage à 6 timer om året. De ere delte i 3 opadstigende klasser, hver med 15 timers undervisning om ugen. Den undervisningsfri tid regnes til 10 à 11 uger om året. Anstaltens hele økonomi såvelsom gårdsdriften og den industrielle bedrift er i April 1883 overdraget en forpagter. Anstaltens indtægter have af årlige bidrag fra statskassen, offentlige institutioner og private udgjort kr. 7435,80, i bidrag for gutterne kr. 11891,67; værkstedernes overskud til 14 April kr. 1434,83. Udgifterne have medført et underskud af kr. 568,42. Anstaltens forstander er fra April 1883 Hr. GAALAAAS.

Af reglementer og bestemmelser vedrørende anstalten meddeles følgende:

Den under 25de Maj 1878 approberede plan for anstalten.

§ 1. Stiftelsen „Andreas Toftes Gave,“ oprettet af afdøde Grosserer ANDREAS TOFTE og tilhørende Christiania kommune, er bestemt til at virke som en opdragelsesanstalt for vanartede og forvildede gutter.

§ 2. Anstaltens formål er ved undervisning, ved passende arbejde og beskæftigelse og i det hele ved en i kristelig ånd ledet opdragelse at uddanne sådanne gutter til hæderlige og nyttige medlemmer af samfundet.

§ 3. Anstalten er beregnet på at optage indtil 120 gutter. Af disse kunne indtil 40 indsættes i anstalten i henhold til bestemmelserne i kriminallovens kap. 6 § 8. Forøvrigt optages andre vanartede og forvildede gutter, der af kommuner eller private ønskes anbragte i anstalten.

Af de sidstnævnte optages fortrinsvis gutter fra Christiania, dernæst fra Akers præstegæld og derefter fra kommuner, der yde bidrag til anstalten, samt endelig, forsåvidt dertil er plads, fra enhver anden kommune.

§ 4. I anstalten optages i reglen kun gutter imellem det fyldte 10de og 15de år, og beholdes ligeledes i reglen ingen i anstalten over det fyldte 18de år.

§ 5. Til optagelse i anstalten udfordres direktionens samtykke for hvert enkelt tilfælde. Optagelsen er derhos betinget af, at vedkommende gut forbliver i anstalten, sålænge direktionen finder det fornødent, i reglen ikke under 3 år. Som følge deraf kan indsættelse i anstalten i henhold til krml. kap. 6 § 8, sålænge 16 års alderen

er sat som yderste grænse for sådanne indsattes forbliven i anstalten, ikke anvendes på nogen, der har fyldt det 13de år.

Begæring om en guts optagelse i anstalten må være ledsaget af:

- a. Dåbs- og vaccinationsattest.
- b. Oplysning om vedkommendes tidligere livsforhold og moralske forhold.
- c. Lægeattest for, at vedkommende ikke er idiot eller lider af nogen legemlig svaghed (epilepsi o. s. v.) eller af nogen smitsom sygdom.

§ 6. Anstalten sørger, ved siden af gutternes undervisning og oplærelse til arbejde, for deres bispisning, beklædning og pleje i det hele under deres ophold i anstalten.

Undervisningen bør væsentlig være i overensstemmelse med den for almueskolen anordnede.

Arbejdet skal hovedsagelig bestå i jordarbejde, have dyrkning og andet til landbruget henhørende, samt forskellige passende husfids- og håndværksarbejder.

Kosten bør være som på landet almindelig, sund og tilstrækkelig.

Beklædningen skal være tarvelig, men god og afpasset efter årstiderne.

Det nærmere herom såvelsom om orden, disciplin og gutternes behandling i det hele fastsættes ved reglementariske bestemmelser.

§ 7. Betalingen bestemmes fra 1ste Juli 1878 og indtil videre for hver gut til 200 kroner for året, der erlægges med 50 kroner for hvert kvartal.

§ 8. Anstalten står under stiftsdirektionens og vedkommende regeringsdepartements overtilsyn.

§ 9. Anstaltens anliggender bestyres af et repræsentantskab og en direktion. Den umiddelbare ledelse af og tilsyn med anstalten føres af en forstander med bistand af de fornødne lærere og betjente. Desuden antages en læge, hvem det skal påligge at have indseende med de sanitære forhold ved anstalten.

§ 10. Repræsentantskabet består af 12 medlemmer, for hvilke vælges 4 suppleanter.

§ 13. Direktionen består af 5 medlemmer, for hvilke vælges 2de suppleanter. Såvel blandt direktørerne som suppleanterne skal der være en gejstlig. Direktørerne vælge inden sin midte formand og viceformand. De fungerer 2 år. Hvert års første Juli afgår efter tur 3 eller 2, som dog kunne genvælges, om de ere villige til at modtage valg.

§ 14. Direktionen har sit sæde i Kristiania. Den samles til visse af den selv bestemte tider og ellers så ofte, formanden finder

fornødent. Direktionens medlemmer fordele forretningerne mellem sig indbyrdes.

Direktionen har at drage omsorg for og at føre kontrol med anstaltens virksomhed, økonomi, regnskabsvæsen og forvaltning i det hele samt at afgive de i så henseende fornødne bestemmelser og deriblandt om, hvilke protokoller og bøger der til enhver tid skulle føres ved anstalten.

Mindst en gang om året samles direktionen på anstalten for at gennemgå og undersøge forholdene ved samme. Derhos enes direktørerne om skiftevis ved besøg på anstalten at føre indseende med dens virksomhed.

Endelig har direktionen gennem forstanderen årlig at besørge afgivet en beretning om anstaltens virksomhed og tilstand i det sidst forløbne år med tilføjet ekstrakt af årsregnskabet og status samt fortegnelse over de bidragydende. Denne beretning offentliggøres ved trykken så betimelig, at den kan være tilstillet repræsentanterne, de bidragydende og vedkommende autoriteter, inden det ordinære repræsentantskabsmøde afholdes i Maj måned.

§ 15. Anstaltens forstander bringes i forslag af direktionen og antages af repræsentantskabet. Lægen og lærerne antages af direktionen efter forslag af forstanderen. De øvrige betjente antages enten af forstanderen eller af direktionen efter dennes nærmere bestemmelse.

Samtlige lønninger bestemmes af repræsentantskabet efter forslag af direktionen.

§ 16. Forstanderen har at lede anstalten efter den for samme approberede plan samt de af repræsentantskabet og direktionen givne bestemmelser under befølgelse isvrigt af den ham meddelte instrux.

Specielt har han ved gutternes udgang af anstalten efter bedste evne at søge disse anbragte hos skikkelige folk og jevnlige at lade forhøre om deres opførsel hos disse.

§ 17 De fornødne reglementariske bestemmelser angående undervisning, arbejde, bospisning, beklædning, revselsler for disciplinære forseelser, dagsorden m. m. afgives af repræsentantskabet efter forslag af direktionen og undergives stiftsdirektionens approbation.

Direktionen udfærdiger instruxer for samtlige ved anstalten ansatte funktionærer.

§ 18. Forslag til forandringer eller tillæg til denne plan fremsættes og afgøres i repræsentantskabet under forbehold affornøden approbation.

Til betingelserne for optagelse i anstalten har direktionen vedtaget følgende bestemmelser:

- a) De oplysninger, som efter planens § 5 skal meddeles om guttens tidligere livsforhold o. s. v., må såvidt muligt, omhandle forholdene i vedkommendes hjem samt de fejl og laster, han måtte antages at være henfalden til. For de børns vedkommende, som anbringes i henhold til krl. kap. 6 § 8, må der desuden gives anstaltens forstander anledning til at gøre sig bekendt med de akter, som måtte foreligge.
- b) Ved anbringelsen i anstalten må hver gut mindst være forsynet med 1 sæt gode og ordenlige klæder, 2 skjorter, 2 par strømper og 1 par sko. Desuden må han medbringe et eksemplar af Luthers lille katekismus, af Pontoppidans forklaring samt af Vogts mindre bibelhistorie og Landstads salmebog.
(Når gutten forlader anstalten, vil han fra denne være forsynet med klæder mindst i den udstrækning, som ovenfor er angivet.)
- c) Rømmer en gut, er vedkommende anbringer pligtig til at sørge for hans tilbagebringelse i anstalten og at betale de dermed forbundne omkostninger.
- d) Vedkommende anbringere må i tilfælde bistå anstaltens forstander med at få gutterne efter deres udtrædelse af anstalten anbragt hos skikkelige folk, samt på forlangende meddele oplysning om gutternes opførsel i de første år efter udtrædelsen.
- e) Nærværende betingelser remitteres til anstaltens forstander med påtegning om, at de ere vedtagne.

Reglementariske bestemmelser om straffe ved opdragelsesanstalten „Toftes Gave“.

Forseelser af børnene såvel mod de vedtagne disciplinære regler som af mere moralsk art søges såvidt muligt forebyggede og i tilfælde rettede ved kærlig og alvorlig tiltale og formaning. Denne er enhver voksen, under hvis tilsyn børnene er stillede, berettiget og forpligtet til at anvende, når fornødent gøres.

Bliver formaning og advarsel frugtesløs, anvendes følgende strængere midler, alt efter forseelsens beskaffenhed eller dens hyppighed og efter gutternes alder og karakter:

1. Extra arbejde i fritimerne eller berøvelse af tilståede begunstigelser.
2. Legemlig afstraffelse ved slag af birkeris på den blottede bag.
3. Sløjfning af enkelte måltider for en eller flere dage.
4. Indespærring i ensom, lys eller mørk, celle for en eller flere dage. Sløjfning af måltider samt indespærring i mørk celle for længere tid end 24 timer må dog ikke bringes i anvendelse, uden at lægens erklæring først er indhentet.

Disse straffe kan alene tildeles efter forstanderens beslutning. Legemlig afstraffelse udføres i reglen af forstanderen personlig, i andet fald i hans nærværelse af den mand af betjeningen, som han pålægger dette.

Forstanderen skal optegne enhver af ham dikteret straf af hvilkenensomhelst art tilligemed dens grund i en dertil indrettet protokol og desuden anføre den i de optegnelser om vedkommende barns forhold, som han fører.

For strængere straffes vedkommende bør forstanderen konferere med anstaltens læge, og han må udvise al forsigtighed, for at der ikke under straffen skal tilføjies børnene skade på helbred og lemmer.

Dags- og arbejdsinddeling for opdragelsesanstalten „Toftes Gave“.

	(14de April til 30te Septbr.)	1ste Oktbr. til 13de April.)
Gutterne vækkes	Kl. 5 ¹ / ₂	Kl. 6.
Oprekning af sengene, vask, påklædning til	5 50.	- 6.20.
Førdugurd til	6.10.	- 6.40.
Morgenandagt	6 ¹ / ₄ .	- 6 ³ / ₄ .
Arbejde og skole	6 ¹ / ₂ —9 ¹ / ₂ .	- 7—10.
Dugurd	9 ¹ / ₂ .	- 10.
Hvile til	11.	- 11 ¹ / ₂ .
Arbejde og skole	11—2.	- 11 ¹ / ₂ —2 ¹ / ₂ .
Middag	2.	- 2 ¹ / ₂ .
Hvile til	3 ¹ / ₂ .	- 3 ¹ / ₂ .
Arbejde	3 ¹ / ₂ —6.	- 3 ¹ / ₂ —6 ¹ / ₂ .
(Forberedelse til næste dags skole kl. 5—6 ¹ / ₂ .)		
Eftersvæl	6—6 ¹ / ₂ .	
Arbejde og forberedelse til næste dags skole	6 ¹ / ₂ —8	
Aftensmad	8.	Kl. 7.
Fritid til	9.	
Aftenandagt	9.	- 7 ¹ / ₂ .
Songetid	9 ¹ / ₂	- 8.

A n m. 14 dage i julehelgen ligesom i de øvrige helligdagsfester er børnene fri såvel for skolen som for arbejde efter dagsinddeling. I denne tid tillades det børnene at blive liggende en times tid længere om morgenen, og der udføres da blot det for anstaltens gang nødvendige arbejde efter økonomens anordning. Den øvrige tid har børnene frihed til sæmmelig leg eller beskæftigelse efter eget valg, alt under fornødent tilsyn af betjeningen.

De af gutterne, der forberedes til konfirmation, har selvfølgelig fri såvel for skolen som for arbejde i de timer, da de forberedes, ligesom de også skal have den nødvendige fritid til at lære sine konfirmandlexer.

Søn- og helligdage tillades det børnene at blive liggende til kl. 7^{1/2}, hvorefter man samles til den sædvanlige morgenandagt kl. 8, og der spises frokost kl. 9. Når der er gudstjeneste i Næs kirke eller i kapellet, går så mange af børnene, som ikke nødvendig må være hjemme af hensyn til anstaltens drift, til kirke under fornødent tilsyn. Når der ikke er gudstjeneste i nærheden, læses en passende prædiken for børn og betjening. Resten af dagen tilbringes i frihed under fornødent tilsyn.

FÆNGSELSSKABET I NEW-YORK.

Den 39te årsberetning for 1883.

Selskabets love, som ere vedtagne den 9de Maj 1846, udtale i den første artikel:

Selskabets formål er:

- 1) at forbedre vilkårene for fanger, der ere anholdte enten for at forhøres eller som endelig dømte, eller som vidner;
- 2) at udvikle fængselsvæsenet og at indvirke på bestyrelsen af fængsler i byer, provinser og stater;
- 3) at støtte og opmuntre fanger, som have forbedret sig, efter deres løsladelse ved at yde dem midler til at erhverve en hæderlig livsstilling og understøtte dem i deres forsøg på fortsat forbedring.

I tillæget til lovene findes anført i:

Art. 6. Der skal bestandig findes fire kommissioner, nemlig: en finanskommission, en kommission for anholdte, en kommission for løsladte forbrydere og en kommission for fængselsvæsen.

Art. 8. Det skal være en pligt for kommissionen for anholdte:

1) at forhøre sig, så vidt det er gørligt eller nødvendigt, om årsagerne til personers indsættelse i fængsler eller arrester i byerne New-York og Brooklyn og at tage særlige forholdsregler for at hidføre løsladelsen eller sørge for forsvaret af sådanne, som måtte synes værdige hertil;

2) hyppig at besøge de under dem hørende fængsler og at forsøge på at forbedre både fangernes legemlige og åndelige vilkår på enhver passende og gørlig måde.

Art. 9. Kommissionen for løsladte forbrydere har:

1) at korrespondere med fængselsagenter og fængselsbestyrere angående fangernes karakter og næringsvej og inden hver fanges løsladelse at overtøge sig om hans indtægter, udsigter og evner i den hensigt at træffe de bedste foranstaltninger med hensyn til hans fremtidige anbringelse;

2) at føre en liste over de personer, som ville give løsladte fanger beskæftigelse, og over disse forskellige beskæftigelser; at forskaffe fanger, der søge derom, en sådan beskæftigelse, som synes bedst egnet for den enkeltes dulighed; at korrespondere med arbejdsgiverne; at føre regnskab med de fangers opførsel og udsigter, som have opnået anbringelse, for at de kunne føle en støtte og opmuntring i den tanke, at man nærer en fortsat venlig interesse for dem;

3) at forskaffe løsladte fanger passende koststeder, hvor de ikke ville blive udsatte for fordærvelig indflydelse, idet man sørger for ikke at anbringe mere end en på ét sted, hvor det kan undgås;

4) at påse, at fangerne ere forsynede med passende

klædningsstykker af en sådan slags, som ikke vækker særlig opmærksomhed.

Art. 10. Kommissionen for fængselsvæsenet har:

at have sin opmærksomhed henvendt på fængslernes indvendige organisation og styrelse, idet den særlig sørger for, at der udøves fysisk og moralsk indflydelse på fangerne under deres indespærring. Denne omsorg omfatter: helbred, forbedring, strafarbejde, bestyrelse og indre disciplin, sammenlignen af forskellige fængselsystemer, besøg i fængsler og forbedringshuse, og alt vedrørende kriminalloven og straffevæsenet.

Art. 11. Eksekutivkomitéen må udpege en eller flere agenter til at hjælpe de fire kommissioner i udøvelsen af deres opgaver.

Af beretningens meddelelser skal her fremhæves følgende.

Selskabet har nu i hver af statens provinser en komité af indflydelsesrige borgere, flere af disse besøge jævnligt provinsfængslerne og give beretning om deres tilstand, eller de arbejde på befolkningens moralske velfærd ved afholdelse af gudstjeneste eller ved at skaffe god læsning. I det kommende år vil der ved disse lokale komitéers bistand blive lavet en liste over fabrikanter, jordbrugere og andre, som have brug for øvede og uøvede arbejdere og ere villige til at give løsladte fanger arbejde, når deres opførsel i fængslet har været god og de have givet beviser på deres beslutning om at vende tilbage til et lovlydende liv. Megen af selskabets gerning vil blive uden resultat, medmindre det har agenter på ethvert sted i staten, som ere villige og rede til at give oplysninger og anden bistand, eftersom lejligheden byder det.

Iblandt befolkningen har den opfattelse været den herskende, at selskabets hovedopgave var at støtte løsladte fanger i tiden fra løsladelsen og til de fik plads. Der er derfor bleven holdt større og mindre offentlige møder rundt om i staten for at oplyse folk om, at selskabets opgave er en større, nemlig fængselsvæsenets forbedring.

Selskabet har for at tilvejebringe et bibliothek, hvor alle spørgsmål vedrørende fængselsvæsenet kunne studeres, samlet nogle hundrede bøger og mange tusinde småskrifter. Det har henvendt sig til alle staternes regeringer, til alle fængselselskaber og til alle generalbestyrelser med et meget tilfredsstillende resultat.

Selskabets Sekretær, W. M. F. ROUND (65 Bible House) har i årets løb besøgt næsten alle statens penale institutioner. Han udtaler om disse:

„Iad os begynde med *provinsfængslerne*, som den dag idag ere, hvad de altid have været, forberedelsesskolerne, hvorfra vor forbryderklasse i stor målestok rekrutteres. De godtgøre dette samme sørgelige faktum, de ere overbefolkede, slet ventilerede, unge og gamle forbrydere gå i spænd med hverandre i lediggang, levende på offentlig bekostning for en udgift af statens skatteyderes lommer af over 300000 doll. årlig for underholdet alene De ere vel ikke værre, end de have været i de senere år, snarere lidt bedre; men det er et slet system, som de hvile på, og det må radikalt forandres, førend de ophøre med at være en skamplet på vor civilisation“.

Efter at have kortelig omtalt de forskellige fængsler gør han opmærksom på, at kun i to af dem gives arbejde, væsenligst ved at holde haver i orden. Således leve 1800 fanger i provinsfængslerne i demoraliserende lediggang på deres respektive kommuners bekostning. Der er ikke spørgsmål om, at når en mand dag efter dag er ubeskæftiget, bliver han ond mod sig selv eller mod andre. Man har undskyldt sig med, at et passende arbejde ikke kan findes i kommunerne. Er det så, er hele systemet fordømmeligt. Efter oplysninger fra 25 distrikter, hvori Kings county og New York county ikke ere medtagne, koster 1 fange distriktet ugenlig 3,31 doll. eller 47 cents daglig; gennemsnitsalderen er lidt over 30 år, det gennemsnitlige ophold c. 145 dage eller fem måneder, fangeantallet for Jan. 83 til Jan. 84 var

6174, af hvilke 2145 tilstod at have været i fængsel eller strafanstalt før. Arbejdsreformens venner sige, at statens strafarbejdsfanger, som koste 50 cents daglig, tage brødet ud af munden på de hæderlige arbejdere. Er det så, og disse fanger må dog arbejde strengt, hvad skal man så sige om de 1800 fanger, som daglig koste 47 cents og intet bestille?

Af *strafanstalterne* omtales særligt Sing Sing. Denne indeholder 1200 celler, fordelte i 24 gallerier med 50 celler i hvert; i hver etage er der 4 gallerier. Cellen er 3 feet 8 inches bred, 6 f. lang og 7 f. høj, hvilke mål omtrent svare til den danske fod og tomme. Af cellerne have 182 to jernsenge hver, den ene over den anden på væggen, de øvrige have hver én seng. Dørene ere af jern, den øverste halvdel er forsynet med et gitter, som giver luften fra gangene fri adgang. I panelet på cellens bagvæg er der en åbning på 3 til 4 tommer (inches), som står i forbindelse med tagværket. Om dagen, når fangerne ere ved deres arbejde og vinduer og døre ere åbne, er ventilationen god; men når fangerne ere i cellerne, ere disse overbefolkede, luften slet, ventilationen igennem taget utilstrækkelig. Der bør kun være en fange i hver celle; vinduerne bør være to gange så store og indrettede således, at luften frit kan cirkulere fra gulv til tag. Nogle få vinduer på hver side og i hver ende af de lavere korridorer, som åbnes om natten en halv eller hel time med mellemrum, ville gøre god virkning til at frembringe forbedring i luften.

Føden består af godt brød, kød og et vegetabil og gives godt tilberedt og i tilstrækkelig mængde.

I et særskilt rum (dumpingroom) findes jernbassiner med rindende vand. I det første af disse kaste fangerne, som marschere forbi en efter en, indholdet af deres spande, i det andet skylle de dem. Derved bliver man på den måde af med alt affald. Bassinerne stå ved 8 tommer rør i forbindelse med floden.

Den 26 Oktbr. 1883 fandtes 1486 fanger i anstalten. Der findes 3 strafanstalter, i Dannemora, Auburn og Sing

Sing. En fjerde bygges ved Clinton. Arbejdsindtægten af disse anstalter har overskredet den årlige udgift med lidt over 9000 doll.

Forbryderklassen er stegen betydeligt i antal i forhold til den hele befolknings tilvæxt. Man regner, at $\frac{1}{5}$ af hele forbryderklassen er i statens forvaring, dette er c. 15000 individer, altså bliver hele klassen 75000 på 5 millioner. Selv med det mildeste syn på fængslerne må man tilstå, at de ikke opfyldte hensigten at formindske forbrydernes antal. Skal systemet baseres på indtægten af fangerne, er det ikke nok at tage 3 strafanstalter som rettesnor; man må tage det hele fængselsvæsen, og det giver ingen indtægt.

Elmira reformatory omtales særligt, idet beretningen lader en løsladt fange beskrive sit hele ophold. Efter indtrædelsen førtes fangen til påklædningsværelset, hvor han bragtes i varmt bad, synedes på kroppen, om der fandtes mærker, fik håret klippet kort af, vejedes og måltet, og efterat være forsynet med en almindelig borgerlig dragt førtes han til en særskilt celle. Her fik han sin mad, som til aften var brød, molasses (sirup) og en stærk dekokt, som kaldtes the, men var en mixtur, som dog overgås af morgenkaffen, der er værre. Den øvrige føde var meget god. Om morgenen vækkedes fangerne ved tre slag på en gongong og fik en skål hashi til frokost tilligemed brød og kaffe. Bibliothekaren, en mand af første grad, bragte en bog. Senere førtes han til superintendenten, som afhørte ham om enhver ting, som på nogen måde kunde vedrøre ham selv eller familien, således om hans karakter, afstamning, kammerater, vaner, opdragelse. Først arbejdede han på skomagerværkstedet og kom derefter til let arbejde i fri luft, hvorfra han atter gik over til at passe en maskine. Under dette arbejde udførte han sex ugers overarbejde over pligtarbejdet, men derfor fik han ingen godtgørelse. Arbejdet i støberiet er for hårdt for folk, som indsættes i anstalten. Skeerne med smeltet jern, som de skulle bære,

ere meget tunge, og mange ere skrækkeligt forbrændte på fødder og ben trods al anvendt omhu fra deres egen og andres side. De må udføre et vist dagarbejde for at opnå det fulde antal tegn (marks) for arbejdet. Kvaliteten af føden, som folkene af anden grad få, var næppe tilstrækkelig substantiel til at arbejde på, og han bemærkede ved flere lejligheder, at flere folk af anden grad søgte lægen end af de andre grader.

Han tjente sine tegn i anden grad uden nogen stor besvær af følgende årsager. Arbejdet var ikke meget svært og udførtes uden anstrengelse — dette skaffede ham tre tegn. Klassen i skolen fordrerede ikke mere, end hvad han havde lært som ung — derved vandt han tre tegn. Undervisningen bestod i matematik og Unionens historie. Hver måned var der examination. Besvarelserne foregik skriftlig. Endelig var han så pligtopfyldende, som han kunde være — derved opnåede han andre tre tegn, ialt således ni. Han skrev hjem en gang om måneden. Korrespondancen fører en af embedsmændene tilsyn med. — Efterat have stået i anden grad i den kortest mulige tid — sex måneder fra indsættelsen —, blev han rykket op i første.

Han fik i denne grad en større celle, fjederseng med krølhårs madras og hovedpude. Påklædningen ligner mere den i en kostskole end i et fængsel; men funktionærerne ere mere nøjeregnende ligeoverfor første grads folk, fordi de skulle være et eksempel for de andre grader. Efter kort tids ophold i denne grad blev han opsynsmand for tredje grads fanger. Iblandt dem er der mange forhenværende straffanger, uforbederlige og ondskabsfulde folk. Ex-fangen ved godt, at det nytter ham kun lidt at prøve på at tjene tegn, fordi han er sendt til anstalten ifølge hans egne falske oplysninger, og han ved, at han rimeligvis vil blive nødt til at afsone maximum af sin straffetid. Han kan derfor kun holdes til pligten ved den strengeste behandling. I almindelighed sige de folk, at de vilde ønske, at man vilde sende

dem til Auburn. Hvor oprigtigt dette er ment, er det ikke godt at vide.

Når der et vist antal gange er givet rapport på dem for dårlig opførsel, blive de advarede. Hjælper dette ikke, anvendes korporlig straf; de føres til en afsides del af fængslet og blive pidskede (paddled). Denne straf beskrive de som meget smertefuld. Andre mænd af hans afdeling var det umuligt at holde til orden, fordi de lagde an på at gøre det indtryk på enhver, de kom i berøring med, at de vare hårde og uforbederlige.

Hele anstalten holdes yderlig ren og vaskes daglig. Enhver fange føres hver uge i bad, og forsyningen med varmt og koldt vand er altid rigelig. Baderummene ere i så nær forbindelse med værkstederne, at meget ringe tid går tabt.

Fangerne af første grad marschere ved gårdturen fire i rækken, de af anden grad to i rækken, og de af tredje grad enkeltvis. Disse sidste have en særegen dragt, deres hår er kort afklippet, og de marschere til og fra arbejde under omhyggelig iagttagelse af opsynet. De to andre grader marschere ledsagede af betroede mænd, udtagne af første grad. Disse skulle påse, at alt går reglements-mæssigt og give rapport på dem, som sætte sig i forbindelse med andre af fangerne. Den betroede mand, som ser igennem fingre med brud på reglementerne og opdages, mister tre tegn.

Til måltiderne gå alle af første grad, undtagen dem under lægebehandling, til spiselokalet og indtage deres bestemte plads, hvor de vente i tavshed, til alle have taget plads og ere komne til ro; så siger den vagthavende betjent „færdig“, og da begynde alle at tale. Om hvert bord sidde 14 til 18 mænd. Manden for bordenden har fordelingen af kødet; han skærer det istykker og deler det efter bedste evne; men i almindelighed bliver han skældt ud af dem, som anse sig for forurettede. Denne banden og skidne tale er almindelig, men altid kun, når betjenten ser i en anden retning. Han vilde vanskelig kunne høre det i tre

fods afstand, så stor en laim er der, når to hundrede mennesker tale på en gang. Der burde ved hvert bord være en tilsynsmand, som kunde advare mod at kaste rundt med maden og spille den. Når nogen begår brud på spiselokalets reglementer, straffes han ved at fratages ret til at spise i fællesskab. Han spiser da i sin celle og har ingen lejlighed til at samtale. Dette varer i almindelighed i 10 dage.

Dagens nyt læses for dem, som ere samlede i spise-lokalet, men det sker ikke regelmæssigt, og nyhederne ere i almindelighed af en så lidet interessant natur, at de kun vække ringe opmærksomhed. Grunden er den, at fangerne kende nyhederne iforvejen; da de have ret til samtale i spiselokalet, går fortællingen livlig fra den ene til den anden i hele forsamlingen. Dette går således til. Der er mange borgere om dagen beskæftigede indenfor anstaltens mure, og de få medlidenhed med folkene, når de se dem og høre deres fortællinger. De fortælle dem, hvor en avis er gemt. Når betjenten er i forretninger, tager fangen den og skjuler den på sig. Som betroet mand har fortælleren taget aviser fra mange fanger, ved én lejlighed endog en kopi af polititidenden. Men at få en fange til at sige, hvor han har fået de forbudne sager fra, er umuligt; han tager hellere sin straf. Tobak er forbudt, og bestemmelserne herom ere yderlig strenge. Den bringes undertiden ind på samme måde som aviserne, og den fange, som opdages at bruge den, nedsættes til tredje grad.

Efter sex måneders ophold i første grad blev fortælleren løsladt. Han forsynedes med et godt sæt klæder og fik 10 doll. til rejsen til New York, som kostede $7\frac{1}{2}$. Han gik i arbejde og fik 18 måneder efter indtrædelsen i anstalten sin fulde frihed. —

Ifølge generalagentens beretning have 996 løsladte fanger henvendt sig til Selskabet om hjælp. Af disse har man fortrinsvis støttet de unge, de første gang anholdte og dem, som vare uforsøgte i forbrydelser.

EN FAREFULD STRAF.

Under denne titel har Howard Association udsendt de følgende bemærkninger:

Det er af største vigtighed, at der i ethvert land er den højeste grad af vished for, at mord straffes, og dog er der måske ikke en forbrydelse, hvis udøvere så ofte undgå loven. Dette skyldes dødsstraffens særegne tendens til selv at lægge betydelige hindringer ivejen for dens iværksættelse. Dette stammer hovedsagelig fra umuligheden af at kunne kalde den døde tilbage til livet, eller af at kunne give de mulige uskyldige ofre for denne skæbnesvangre straf nogen oprejsning. Det er jo rimeligt, at man fordrer større overensstemmelse i vidnesbyrdene, hvor straffen lyder på død, end ved hvilkensomhelst anden dom. Ofrets død og det mørke, hvori sagen ofte er hyllet, gør det mindre let at erholde denne vigtige sikkerhed, hvor talen er om mord, end ved de fleste andre forbrydelser. Derfor medfører denne dobbelte og væsenlige mangel, som er absolut uadskillelig fra dødsstraffen, ja endogså særegen for denne, i de fleste tilfælde en undladelse af såvel at erklære morderne skyldige som at afskrække andre. Men en impotent straf er en ulykke for samfundet. Det var således denne impotence, som i 1884 foranledigede de skæbnesvangre, frygtelige oprør og brandstiftelser i Cincinnati. Det er denne impotence, som er skyld i, at forholdsvis flere mordere end andre klasser af forbrydere undgå straf. Dette er især tilfældet i Frankrig, Italien, Tyskland, Østerrige og de forenede Stater i Amerika. Også i Storbritanien undgå forholdsvis flere dødsstraf end nogen anden straf.

Den straf, som lyder på indespærring på livstid eller på lang tid, er en langt mere sikker og nyttig straf for mord. Den medfører ikke uigenkaldelige, skæbnesvangre fejltagelser. I al fald er den mere praktisk og derfor mere

sikker og afskrækkende end dødsstraffen, som, skønt theoretisk mere frygtelig, dog taber meget af sin virkning ved den svaghed, der klæber ved den.

Portugiserne substituere dødsstraffen med 20 års strafarbejde. Dette har én fordel. Medens indespærring på livstid i de fleste tilfælde er praktisk og en hindring i at begå flere forbrydelser, tilbyder den fangen et glimt af håb og gør ham mere modtagelig for disciplinen. Det er en langt skadeligere praxis, som findes i en eller to amerikanske stater, at dommen lyder på livstid, men efter sex eller ti års forløb løslades fangen. Dette er meget forkert og næsten ligeså fordærveligt som selve den impotente dødsstraf. Morderens straf skal være streng og bestemt — især bestemt.

Der er måske intet land, hvor der tages flere forholdsregler for at undgå sørgelige fejlgreb end netop Storbritanien. Og måske ere de her forholdsvis sjældne. Men selve den kendsgerning, at de ere mulige, er nok til at gøre stor skade, idet de som helhed svække morderens straf. Følgende er et nyt bevis på den fare, som dødsstraffen indeholder. I Maj 1884 blev 3 mænd, Lowson, Hodgson og Siddle anklagede som skyldige i mordet på politisergent SMITH i landsbyen Butterknowle i Febr. s. å. Dommeren og juryen undersøgte meget omhyggeligt beviserne. Endelig blev Hodgson løsladt; men Lowson og Siddle dømtes til døden. Siddle vedblev især at påstå sin uskyldighed. Efter domfældelsen blev der tale om forskellige omstændigheder, som gjorde hans forbrydelse tvivlsom. Der fremkom oplysninger, som vare gunstige for ham, og som ikke vare komne op under forhøret. Adskillige indflydelsesrige personer opfordrede indenrigsministeren til at tage sig af sagen. En kommissær blev sendt til Durham for at undersøge sagen påny. En udsættelse af straffen blev tilstået. Lowson blev hængt den 27 Maj. På retterstedet erklærede han til præsten: „Siddle er en uskyldig mand, — slog det første slag, og jeg fuldførte mordet“. Denne erklæring blev bekræftet ved de oplysninger, som kommissæren indhentede

fra forskellige sider. Det viste sig, at, skønt man havde hørt Sidde tale med den myrdede, havde han i virkeligheden søgt at hindre hans drab. Endelig den 18 Juni blev han løsladt af fængslet, ved dronningens „nåde“, som en fuldstændig uskyldig mand.

I forskellige andre tilfælde ere personer vistnok på lignende måde ved en fejltagelse blevne erklærede skyldige og hængte af mangel på energiske venner og på grund af, at det eneste retfærdiggørende vidnesbyrd først er kommet for dagens lys efter forhøret. Det er en meget vanskelig sag at få en dom tilbagekaldt, selv på grund af en fejlagtig erklæren for skyldig. Således krævede det i 1865 de kraftigste anstrængelser af Hr. NEGRETTI og andre at bevise Polizzionis uskyldighed; han skulde hænges i London. Ved hans forhør udtalte dommeren: „Det er mig en så stor tilfredsstillelse, som tænkes kan, at Du og ikke Gregorio er gerningsmanden“. Og dog sattes Gregorio under tiltale for det samme mord og blev dømt til strafarbejde, medens Polizzioni blev frikendt.

Der anføres dernæst adskillige eksempler fra den sidste halve snes år fra England på lignende åbenbarede eller formodede fejltagelser ved afsigelsen af dødsdomme.

Sluttelig siges:

Men i altfor mange tilfælde har den skæbnesvangre straf ført til uigenkaldelige justitsmord, medens dens yderligere konsekvens har været at forebygge domfældelsen og straffen af de virkelig skyldige udførere af forfærdelige forbrydelser.

PREUSSENS

Fængselsstatistik

for 1882—83.

Af Statistik der zum Ressort des Ministerium des Innern gehörenden Straf- und Gefangen-Anstalten pro 1 April 1882—83 meddeles følgende uddrag.

I Oktober 1882 toges den ny anstalt i *Wehlheiden* ved Cassel i brug. Den er bygget efter cellesystemet. Hovedbygningen består af 5 fløje, panoptisk forenede i en centralhalle. I den forreste fløj findes i stuen kontorerne, på første sal kirken. De øvrige 4 fløje have hver 102 celler i 3 stokværk. I den ene fløjs kælderetage findes et arbejdsrum for 50 fanger, i en anden fløj en sovesal med 90 soveceller af jern, så at anstalten kan belægges med 450 til 500 fanger.

Anstalten skal anvendes til de fangekategorier, hos hvilke der fortrinsvis kan ventes en vellykket indflydelse af straffefuldbyrkelse i celle. Der anbringes således kun tugthusfanger, som ikke have fyldt 25 år, eller som eridømte tugthusstraf første gang, uden forud flere gange at have afsonet fængselsstraffe, og desuden fængselsfanger, som ere begyndere i forbryderverdenen. Til hver af disse kategorier skulle 2 fløje anvendes, og der er truffet hensigtssvarende bestemmelser for at holde de to kategorier strengt adskilte. Efter foreløbig opgørelse har anstalten kostet at opføre og indrette 2,876955,91 M.

I *Ziegenhain* (regeringskreds Cassel) er et ubenyttet frugtmagasin blevet indrettet til en strafanstalt for kvinder. Der er plads til 110, 40 i celle, 70 i fællesskab, med jernatceller.

Antallet af fanger af alle slags var 1 April 1882: 30683, tilgangen var 118305 og afgangen 118846, så at der 1 April 1883 hensad 541 færre end i 1882. Dette er en nedgang af 1,76 pct. mod 3,82 forhøjelse i $18^{81}/_{82}$, medens nedgangen for tugthusfanger alene er 1,28 pct. mod 6,98 pct. forhøjelse. Detenerede i årets løb vare ialt 148988, hvilket giver en formindskelse af 4763 mod $18^{81}/_{82}$. Gennemsnitstallet af fanger er steget med 2,35 pct. mod 7,80 i $1881/_{82}$. Iøvrigt er stigningen for flere af provinserne ikke så betydelig, for Hessen-Nassau dog 43,97 pct., medens gennemsnitstallet for Berlin alene er gået ned med 13,90 pct. — Sammenlignes årene 1872 og $18^{82}/_{83}$, er det gennemsnitlige faugetal steget

fra 22362 til 30515, i 1869 var det 28960. de deteneredes antal fra 76532 til 148988 mod 153751 i 1881/82.

Omkostningerne til *forplejningen* udgjorde i gennemsnit 29,37 øre pr. dag og pr. fange, for de sunde 28,61 øre, for de syge 39,60 øre; forskellen imellem de forskellige anstalter er imidlertid ikke ubetydelig, således for de sunde mellem 59,36 øre og 19,73 øre, for de syge mellem 58,92 øre og 26,20 øre. Extraforplejning have 37625 fanger indkøbt for 134454 kr. af deres opsavede overarbejdspenge. Det indkøbte har væsenlig været brød, kød- og fedtstoffer og øl. Tillægskost blev givet 4572 fanger ved besværlige arbejder.

Med hensyn til *arbejdsdriften* blev 71,62 pct. af de arbejdsdygtige (varetægts- og gælds-fanger undtagne) beskæftiget for trediemands regning, 2,40 pct. for anstaltens eget behov. De største tal falde som i foregående år for mændenes vedkommende på cigarfabrikation, væveri og skomageri, for kvindernes på syning og strikning. Udbyttet pr. fange og arbejdsdag var meget forskellig efter de forskellige anstalter og beskæftigelser. Nettoudbyttet var pr. fange og arbejdsdag for trediemands regning 39,06 øre. Fangernes *overarbejdspenge* udgjorde pr. fange og dag 5,57 (præmie) øre og for tugthusfanger alene 6,02 øre. Den rene nettofortjeneste pr. fange af det daglige gennemsnitlige fangeantal udgjorde 79 kr. 67,87 øre. — Hvad varetægtsfangerne angår, deles disses bruttofortjeneste med $\frac{1}{3}$ til statskassen, $\frac{1}{3}$ til fangen og $\frac{1}{3}$ til opsynet. Med hensyn til *skole- og religionsundervisningen* har 14,81 pct. af gennemsnitsfangetalen deltaget i denne, således at kl. A. er undervist i bibelhistorie og religion, B tillige i læsning, C tillige i skrivning og D tillige i regning. Bibliothekerne indeholde 202512 bind mod 196145 i 1881/82. — *Dag- og natcellernes* antal var 4739 mod 4266 i 1881/82, og desuden have 3760 soveceller, for størstedelen med jernskillerum. Af samtlige detenerede var 8,63 pct. isoleret, og af samtlige isolerede

udgjorde de mandlige tugthusfanger 21,73 pct. og de kvindelige 11,42 pct. Isoleringen for disses vedkommende har været fra under 4 uger til over 6 år, og 33,51 pct. af dem har været isoleret over 1 år. — *Disciplinærstraffene* falde på 0,34 pct. af samtlige detenerede og på 1 56 pct. af gennemsnitstallet af disse. Straffene have bestået i berøvelse af kost, overarbejdspenge, sengested og gårdtur med 52,20 pct., ensom arrest med eller uden de ovennævnte berøvelser med 47,36 pct., lægtearrest med 0,17 pct., legemlig tugtelse (mandlige tugthusfanger) i 128 tilfælde med 0,47 pct. af denne fangekategoris straffe.

Sundhedstilstanden gav 3,70 pct. syge af det gennemsnitlige fangetal, men forøvrigt er den højeste procent 8,76 (Werden) og den laveste 0,31 (Saarbrücken) i de forskellige fængsler. *Dødsfaldene* udgjorde 0,64 pct. af samtlige detenerede mod 0,54 ⁸¹/₈₂, og 2,92 pct. af det gennemsnitlige fangetal mod 2,59. Afsamtlige tugthusfanger var procenten for mænd 2,35 mod 2,19, for kvinder 2,41 mod 1,81, og af deres gennemsnitstal 3,40 for mænd og 3,60 for kvinder. Med hensyn til de forskellige anstalter er den højeste dødelighedsprocent 7,55 i Cronthal og særlig for tugthusfanger 9,41 i Münster. Af dem, der ere døde en naturlig død, falder den højeste procent, 37,40 mod 33,33 for kvinder og 35,29 mod 36,04 for mænd, i 30—45 års alderen, og procenten holder sig over 20 i alderen 20—60, fra under 16—20 år er den mellem 0,27 og 2,13. I forhold til de dødes ophold i fængslerne falder den største procent på 1—2 år, nemlig 26,83 pct. af kvinder og 27,70 af mænd. *Selvmodenes* antal var 18 (mænd), og af disse falde 12 på tugthusfanger. Alderen er mellem 16 og 20 år for 3, 20—30 år for 6, resten er mellem 30 og 70 år. Opholdet i fængsel havde for 3 været under 3 måneder, for 2 fra 3—6, for 5 fra 6 mdr. til 1 år, for 3 fra 1 til 2 år, for 2 fra 2 til 5 år og for 3 over 5 år. *Sindssygetilfældene* vare 70 mod 64 i 1881—82. De sindssyges alder var 20—30 år for 21 m. og 4 k., 30 til 45 for 30 m. og 5 k., 45—60 for 7 m. og 1 k. og over 60 år 2 m.

Den afsonede straffetid var under 3 måneder for 23 m. (38,33 pct.) og 3 k. (68,75 pct.), fra 3 til 6 måneder for 6 m. og 4. k., fra 6 måneder til 1 år for 7 m. De øvrige havde afsonet længere tid, 5 mænd og 2 kvinder over 5 år. I årets løb helbrededes 14 m. og 1 k.

Foreløbig løsladelse i henhold til straffelovens § 23 er i 1882—83 tilstået 213 af 374 andragender mod 155 forrige år. I kalenderåret 1882 ere 8 foreløbige løsladelser tilbagekaldte mod 12 i 1881.

Med hensyn til *udgifterne til fængselsvæsenet* udgjorde disse 8,066851 kr., og indtægterne af strafanstaltens og fængslernes drift vare 2,716456 kr. Udgiften pr. fange og dag af det gennemsnitlig detenerede antal var 72,42 øre mod 74,15 i $\frac{81}{82}$ og pr. år 264 kr. 32 øre. Forplejningen kostede pr. fange af gennemsnitstallet for året 107 kr. 24 øre.

Af de særlige oplysninger om tugthusfangerne skal meddeles, at af de i 1882—83 tilkomne var 79,90 pct. *recidivister*, af disse faldt 37,52 pct. tilbage i løsladelsesåret, 36,07 pct. i de følgende 2 år, 12,33 pct. i det følgende 3die og 4de år og 14,08 pct. efter længere tids mellemrum. Af de tilkomne havde 38,21 pct. mod 43,76 det foregående år tidligere afsonet tugthusstraf. — Af de detenerede fængselsfanger var 43,96 pct. mod 45,83 straffet før.

Beretningen meddeler til slutning de siden den foregående beretnings udgivelse udstedte reskripter vedrørende fængselsadministrationen, af hvilke hid sættes følgende:

Ministeriel skrivelse af 19 Jan. 1884, hvorefter der i anstalterne skal vises opmærksomhed for betydningen af, at de sunde kunne inficeres af de lungesvindstige. Derfor skulle såvidt muligt phthisikere skilles fra de sunde; deres krop- og sengetøj skal, før det bruges påny, koges i lud; spyttekrusene skulle fornyes med en sublimat- eller karbolopløsning og spyttebakkerne i sygeværserne hyppigt fyldes med rent sand blandet med karbol.

DEN NORDVESTTYSKE
FÆNGSELSFORENING S

årsmøde i 1884.

Den 15 Maj 1884 afholdt Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen sit årsmøde i Hamburg. Dette overværedes af 67 medlemmer. Til forhandling forelå to emner: *Vaneforbrydelser*, refereret af STRENG, fængselsdirektør i Hamburg, og, *Hvilken myndighed skal der gives dommeren med hensyn til anbringelsen af sådanne unge delinkventer i opdragelses- og forbedringsanstalter, som enten ere frikendte af mangel på indsigt eller ere idømte en frihedsstraf?* refereret af Dr. H. FÖHRING, direktør ved landretten.

STRENG henviste til sine udtalelser om vaneforbrydere, som vare fremsatte på det foregående årsmøde (se Tidsskriftet, årgang 1884, side 208—9). På grund af den fremrykkede tid blev emnets forhandling dengang udsat. Han havde i disse udtalelser fremsat nogle almindelige bemærkninger om rigsstraffeloven og kriminalstatistikken tillige med nogle aforismer om vaneforbrydere, hvilke støttede sig til iagttagelser og studier inden for fængslets mure. Men de gengav ikke den juridiske definition på vaneforbrydelser. Betegnelsen findes slet ikke i rigsstraffeloven, skønt den hyppig findes i det juridiske sprog. Man taler om lejlighedsforbrydelser, når momentan villiesvaghed ligger under for stærke fristelser. Man taler om vaneforbrydelser, når forbryderiske vaner have slået rod, og når den enkelte forbrydelse ikke mere fremtræder som en selvstændig villiesakt men som udslag af den rådende slette vane.

I de samlede småskrifter af Professor WAHLBERG (Wien) findes en artikel om vaneforbrydelsen, hvori det hedder: „Vanens skæbnesvangre, tyranniske magt ytrer sig deri, at det, som gentagende foretages forsætlig, ved øvelsen bliver i den grad til automatisk bevægelsesfærdighed, at det tilsidst foretages ufrivillig uden nogen følelig anstrengelse af villien. Vort sprog kalder vanen en anden natur, og hverdagsmennesket, hvem vanen behersker, istedenfor at *han* har den vane, skældes ud for et vanemenneske. Deri består netop vanesynderens forøgede skyld, at hans villie, som altid bliver gjort afmægtigere ved den vedholdende hengivelse til det onde, altid bliver stærkere og påvirkeligere i ondt, indtil den tilsidst, alene instinktmæssig virksom, synker ned til en blind bold for den vante tilbøjelighed og i vanen, denne anden natur, ikke blot må erkende en af de stærkeste drivfjeder til at handle, men også den eneste og ved villiens blotte sædvanlige reaktion uimodståelige drivfjeder. Derpå beror også den forbryderiske vane“.

I denne forstand er vaneforbrydelse ikke ensbetydende med begrebet tilbagefald i straffelovens opfattelse. Den tilbagefaldne forbryder er således ikke altid vaneforbryder, og vaneforbryderen behøver ikke at være nogen tilbagefalden forbryder, da tilbagefaldet forudsætter gentagen domfældelse, da forbryderiske vaner unddrage sig retslig domfældelse og vaneforbrydelser også kunne være genstand for en domfældelse for første gang. Professionel udførelse af en forbrydelse behøver endnu ikke at udarte til forbryderisk vane, og der gives forbryderiske vaner f. ex. på den strafbare usædeligheds område, som aldrig nå til en professionel udøvelse.

Forbryderiske vaner kunne udvikle sig i forskellige retninger. De vise sig med en magt, som ofte lammer menneskets hele villiekraft, på slægtvildfarelsernes mørke gebet. De kunne rette sig, under de værste former af forbryderiske handlinger, mod livet, hyppigst ytre de sig i angreb på fremmed ejendom. Vanetyven er det mest udbredte

species af dette artsbegreb og findes som terminus technicus i den ældre strafferet. Vanetyven ansås af de gamle forfattere for uforbederlig og den for tredje gangs tyveri fastsatte dødsstraf af den grund for fuld berettiget. Unge mennesker, som næppe vare komne ud over den moderne strafskylds alder, blev for gentaget tyveri uden barmhertighed hængte. Henimod enden af forrige århundrede, da tugthusstraffen som overordenlig straf mere og mere fortrængte dødsstraffen som poena ordinaria, blev domstolene fra tid til anden opfordrede af regeringerne til at anvende poena ordinaria i den offentlige sikkerheds interesse mod tyve.

Selv om tilbagefald og vaneforbrydelse ikke falde sammen i begrebet og ikke alle tilbagefaldne ere vaneforbrydere, må forbryderiskhed af vane dog søges iblandt de tilbagefaldne. Iblandt de tilbagefaldne ere ejendomsforbrydelser de langt overvejende. Er det så, er forlangendet om en skarpere afstrafning af vaneforbrydelsen ensbetydende med forlangendet om en virksommere strafferetlig beskyttelse af ejendommen. Denne fordring retfærdiggøres ikke ved kriminalstatistikens resultater. Efter disse, som de fremgås af STARKES „Verbrechen und Verbrecher in Preussen“ ere i Preussen undersøgelserne for tyveri i løbet af 25 år gåede ned med 34 pct. og undersøgelserne for sværere, som forbrydelser strafbare, tyverier gåede ned i samme forhold. I det sværere tyveri concentrerer vaneforbrydelsen sig.

Bliver forbrydelsen i og for sig betegnet som en sædelig sygelighed i samfundsorganismen, så er vaneforbrydelsen en sekundær form af denne permanente sygdomsproces.

Den tanke at anbringe vaneforbrydere efter deres løsladelse for en tid eller for hele livet i arbejdshuse er ikke ny. Domstolene i Tyskland benyttede sig, idet de vare tvungne til at ikende overordenlige straffe, af tugt- og arbejdshusene, som i slutningen af det 17de og begyndelsen af det 18de århundrede vare rene politianstalter. Først i Sachsen trådte ved de såkaldte geheime instruktioner af

1770 og 1783 tugthus og for mindre tilfælde fængsel i de tidligere straffes sted. Tiden for straffens varighed hvilede på meget forskellige principer. Senere gik opholdet i arbejds hus over til at blive et tillæg til straffen, indtil en forbedring var påviselig eller et ærligt erhverv opnået. Tiden indskrænkedes lidt efter lidt til 2 år. Denne efterstraf kunde kun tilsigte en forbedring af den straffede eller en sikkerhedsforanstaltning for det borgerlige samfund. Men individet, som forlader tugthuset uforbedret, vil ikke blive bedre i arbejds huset.

I at beskytte samfundet mod farlige forbrydere vil på den anden side ingen anden anstalt kunne overgå tugthuset. Den domstolene indrømmede straffemyndighed lægger ingen hindringer ivejen derfor. Minimalgrænsen for tugthusstraffe er i løbet af vort århundrede bestandig gået ned. Dette er en måler for den med den fremadskridende kultur synkende gennemsnitsværdi af forbrydelserne i deres materielle betydning for retsordenen. Den moderne straffejustits er i modsætning til fortiden overvejende af korrektionel natur. Ved siden heraf er en tugthusstraf på 10 til 15 år et meget virksomt beskyttelsesmiddel mod bevislig almenfarlighed og vanemæssig tilbøjelighed til forbrydelser. En håndhævelse af denne straffemyndighed lige over for vaneforbrydere kan ad statistikens vej ikke påvises. Det hører ikke til sjeldenhederne at se personer i deres bedste år med et halvt dusin tugthusstraffe i deres straffeliste i straffeanstalterne. Der er således grund til at mene, at domstolene ved udmålingen af straffen ikke tager tilbørligt hensyn til den vanemæssige hang til forbrydelser.

Den korrektionelle efterstraf i arbejds huset er en til lægsstraf, ikendt af dommeren på højst 2 år og fuldbyrdet af politivrigheden. At den er føjet til samfundsfarlige overtrædelser, behøver næppe nogen forklaring. Ved tilsvarende forbrydelser er den overflødig på grund af domstolenes udstrakte straffemyndighed. MITTELSTÆDT fordrede i sin bog om frihedsstraffen arbejds huse for inkurable delin-

kventer, som burde deteneres på ubestemt tid, helst på livstid, og lagde denne myndighed i politiets hænder. Dette sidste strider mod den moderne strafferets principer. Dr. SCHWARZE tiltrådte dette forslag og vilde, at detentionen skulde være en sikkerhedsforanstaltning. Den vilde stille den, som var straffet med en kortere kriminalstraf, ugunstigere end den værste forbryder. I fuldbyrdelsen vilde den ikke kunne blive forskellig fra tugthusstraffen. Arbejdshuset vilde uden en lige så streng disciplin som tugthuset blive en forsørgelsesanstalt og altså for individer, der ingen fordring gøre på personlig agtelse, en velgerning. I modsat tilfælde bliver arbejdshuset kun en fortsættelse af tugthuset. STARKE forlanger ikke, at det skal være tilladt at anbringe eller forvare personer, som have været straffede for tyveri, efter afsoningen af straffen i arbejdshuset, men at de for tiden for hånden værende tvangshuse, som ligge under provinsernes bestyrelse, skulle udvikles videre.

Kærnen i spørgsmålet er en bedre organisation af arbejdshusene. Denne må være mere elastisk, afpasset efter tidsforholdenes vekslede krav f. ex. ved filialer efter den voxende tilgang. Men den må også være rationel med adskillelse mellem det fordærvede pæk at habituelle tiggere og de bedre elementer, som kun ere blevne arbejdsløse ved forholdenes ugunst. Jo almindeligere arbejdsstansninger hjemstøge industrielle lande, desto større bliver arbejdshusets opgave. Denne udvikling kan kun foregå ved bibeholdelsen af den rent politimæssige karakter og vil på den anden side afgørende hæmmes ved at gøre arbejdshuset til en oplagsplads for uforbederlige vanetyve.

Staatsanwalt Werner - Celle påviste efter STARKES „Verbrechen und Verbrecher in Preussen,“ at i 1870 vare 988 af 5518 ny indsatte straffanger vaneforbrydere, i 1881/82 2193 af 9589, ligesom også, at antallet af de tugthusfanger, som ere straffede 6 gange før og derover, udgør næsten $\frac{1}{4}$ af alle tugthusfanger, så at der følgelig ikke kan være tale om en nedgang i vaneforbrydelsen. Man kan derfor heller

ikke påstå, at straffelovens bestemmelser ere tilstrækkelige til at undertrykke vaneforbrydelserne. Han anførte, at MITTELSTAEDT, SCHWARZE, STURSBURG, KRÄPELIN, SICHART og også KROHNE havde udtalt sig for tanken om arbejds-huse. I Frankrige er man kommen til projektet om depor-tation af vaneforbryderen. Den anthropologiske skole i Italien har gennem professorerne LOMBROSO og FERBI efter-trykkelig fordret vaneforbryderens vedvarende udelukkelse af det menneskelige samfund. Indvendingerne mod arbejds-huset ere kun theoretisk ængstelighed. Iøvrigt udtalte han sig om enkeltheder i ordningen af arbejds-huset. De øvrige udtalelser drejede sig hovedsagelig om, hvorvidt en forandring i lovgivningen måtte anses for nødvendig, og hvor-vidt anvendelsen af arbejds-huset måtte anses for tilrådelig og formålstjenlig. Ligeledes fremhævedes det af nogle talere, at spørgsmålet endnu ikke var modent til af-gørelse.

Følgende theser vedtoges:

1. Rigsstraffelovbogens bestemmelser mod vaneforbrydelser ere fyldestgørende.
2. Forslaget om at anbringe vaneforbrydere efter løs-ladelsen af strafanstalten i arbejds-huse enten for be-standig eller for en tid må afvises, da arbejds-husene i deres nærværende skikkelse ikke afgive den nød-vendige sikkerhed og i en formålstjenlig indretning kun vilde blive ny strafanstalter.

Dernæst refererede Dr. FÖHRING sine her i Tidsskriftet side 139 anførte theser om dommerens myndighed lige over for børns anbringelse i opdragelsesanstalter. Af hensyn til den fremrykkede tid blev disses forhandling opsat til foreningens næste årsmøde.

Fængselspraxis.

Fangernes isolation. På det tyske fængselsmøde i Wien September f. år holdt Geheime-Justitsråd WIRTH et foredrag over fængselsvæsenets udvikling i den sidste tid i Tyskland og Østerrige*). Han dvælede ved fangernes isolation og udhævede, hvorledes den som en rød tråd gik gennem hele udviklingen. Man begyndte med at isolere mandsfanger fra kvindefanger, varetægts- fra straffanger, unge fanger fra ældre fanger o. s. v., indtil man endelig kom så vidt, at man overhovedet isolerede fange fra fange. Isolations-principet er et hoved-princip, hvor der er tale om fængselsreform, og vil rimeligvis altid vedblive at være det. Ved cellesystemet er det givet i selve den ydre anordning, men det gælder også systemet for en sund fællesbehandling af fanger. Her gælder det gennem en forstandig klassifikation at separere fangerne så meget som omstændighederne tillade, at sørge for, at det ene hold fanger ikke får nogetsomhelst samkvem med det andet, og at fanger på samme afdeling få så lidet som muligt ukontrolleret samkvem med hverandre. Som regel kan det opstilles, at den ene fange ikke alene ikke har noget godt at lære den anden, men at han snarere vil lære ham noget galt. Så længe et menneske er fange, er det kun lidet skikket til at være lære- og tugtemester. Det står selv under strenge øjnes disciplin og vil meget let fristes til at blive øjentjener, idet det optræder som *ensor morum* for andre. I de fleste tilfælde er en fange desuden behæftet med så store skrøbeligheder og svagheder, for ikke at sige værre ting, at man helst undværer hans direkte indvirkning på medfanger. At der gives hæderlige undtagelser, medgives, men i de bedste tilfælde er hjælpen altid tvivlsom. Det fælles bånd af *commune naufragium*, som omslynger dem alle, gør den enkelte fange gerne uskikket til at være nogen god læremester for den anden.

*) Se Tidsskriftet, nærv. årgang, side 11.

Man skelner endnu mellem det absolute og relative cellesystem. Under det sidste er det kirken, skolen og til dels luftningen, som bryder på det strænge isolationsprincip. Hvor man har det absolute cellesystem, som her på Ågeberg (lov af 12 Juli 1848), kan det imidlertid hænde, at man ikke tager det så nøje med, at den ene fange får den anden at se, idet man ikke betjener sig af masken. Det kan også hænde, som her hos os, at en eller anden ufuldstændig indretning bevirker, at isolationen ikke kan gennemføres til det yderste, idet man mangler det nødvendige personale og må lade 2—4 fanger samtidig, om end kun en gang imellem og selv da kun i korte tidsrum, udføre et eller andet stykke arbejde, eller man i mangel af eget kirkelokale må lade fangerne være sammen, om man end isolerer dem ved hjælp af tynde skærme. Her mener jeg, man er inde på et farligt gebet, idet man, om end tvungen af nødvendigheden, er udenfor lovens grænser, og det må altid være slappende. Det relative cellesystem har aldrig tiltalt mig, det absolute, som på grund af omstændighederne gøres relativt, naturligvis endnu mindre. Jeg har selv kaldt vort system noget „miskmask“, og jeg vil gerne med direktør KROHNE i Moabit, hvem jeg besøgte i sommer og med hvem jeg talte om systemerne, sætte et stort spørgsmålstegn ved enhver „*gemischtes System*“ som f. ex. det i Rendsburg.

Det farlige ved deslige undtagelser fra det lovbestemte ligger deri, at den ene undtagelse gerne drager den anden efter sig. Betjentene ser, at man ikke tager det så nøje i det ene tilfælde, og så tager de det mindre nøje i et andet. Det er ikke så farligt, mener man, og så fristes man til at gå videre og videre. I dette år har jeg imidlertid taget sagen alvorligt fat og indskrænket fællesarbejdet og fællesamværet for fangernes vedkommende så meget som det vel under nuværende omstændigheder er muligt. Og jeg tør allerede på forhånd udtale, at fængslet i dette år er fremtrådt i en langt bestemtere og mere rationel skikkelse, end

det nogensinde før har vist sig i, og at der synes at fremgaa gode resultater af den forandring, som har fundet sted. Hensigten med nærværende linier er at meddele Tidsskriftets læsere, hvad der er udrettet, og hvorledes man har båret sig ad for at komme så langt på vej, som man nu er nået hen.

På skolen har der tidligere tildels været examineret. Nu ved man, at den ene fange kender den anden på stemmen, og at det er fristende for fangen at svare læreren eller spørge læreren, når han ved, at hans gode venner høre derpå. Der skal dygtige lærere til at holde disciplin på skolen, når man som her i fængslet ikke har råd til at holde en betjent som stadig skolevagt. Er der derimod påbudt absolut tavshed, hjælper læreren sig langt lettere. At han ved sin oplæsning eller sit foredrag kan komme lige så langt som ved examination, derpå var jeg, efterat jeg flittig havde overværet skoletimerne, så temmelig sikker, og da præsten ikke havde noget imod, at examinationen, som han selv aldrig havde betjent sig af på skolen, blev sløjftet, indførte jeg denne skoleordning.

Oprindeligt gik fangerne til alters inde i fængslet efter endt gudstjeneste. Det var åbenbart, at altergangen var bleven en honørsag. Den ene fange vilde gerne vise den anden, at han nu var kommen så vidt, at præsten tog ham til Herrens bord. Så lod man altergangen gå for sig inde på præstens lille kontor, hvor der blev indrettet et alter og et knæfald for 4 altergæster. Pladsen var imidlertid trang og kontoret uhyggeligt til den gerning, hvorfor altertjenesten med inspektionens samtykke blev henlagt til dennes rummelige værelse. Her blev der for tilfældet sat 4 stole for altergæsterne, hvorpå de satte sig under striftetalen for senere at knæle under den hellige handling. Denne ordning tiltalte mig heller ikke. At se 4 cellefanger, som man ellers isolerede så vidt muligt, sidde klods ved siden af hverandre stive som pinde og med frygt for at dreje på hovedet, kunde ikke i længden være noget opbyggeligt syn. Med præstens og inspektionens bifald byggede jeg derfor 4

alterstole med fuldkommen isolation omtrent som de skriftestole, som man ser ialfald i gamle katholske kirker. Fangerne (4 hver gang) slippes ind og ud 1 for 1. Et gardin slås for, hver gang fangen er kommen ind i sin stol, hvorfra han blot kan se præsten og de tilstedeværende funktionærer, men vanskelig de andre fanger. Alterstolene hænge sammen 2 og 2. Er der altergang for fanger fra 2 forskellige fløje, som man i de sidste år *altid* har holdt strængt isolerede fra hverandre, sættes det ene sæt stole lidt længer tilbage, for at der ikke skal være nogen mulighed for, at den ene fange ved under knæfaldet at stikke hovedet for langt frem skal kunne se fangen fra den anden fløj. For nu at gøre altertjenesten under disse omstændigheder så fyldig og opbyggelig som muligt, har jeg påbudt, at alle 3 lærere og en af vagtmestrene altid skulle være tilstede, ligesom jeg også selv anser det for min pligt at overvære altergangstjenesten. Således som denne nu er indrettet, tror jeg den vil vinde alle fængselskyndiges bifald. Vor altergangstjeneste synes jeg overhovedet er noget af det smukkeste i vort hele fængsel. Orglet flyttes ind for hver gang (på præstens kontor var der ikke plads for det), fangerne sidde så alvorlige og stille, og flere af dem have udtalt for mig, at isolationen her gør dem så godt.

Der er den fejl ved vor løftning af fangerne, at vi ikke altid kunne sætte en betjent på altanerne til observation. De upålideligste fanger i hver fløj samle vi til observationspartier (de såkaldte nipartier), men massen af fangerne går altså overladt til sig selv i luftegårdene og iagttages kun af og til af patrouillerende betjente. Det er nu indrettet således, at fangerne føres enkeltvis til og fra luftegårdene, således som i de svenske cellefængsler, hvorved der opnås, at den ene fange er uvidende om, hvem der luftes samtidig med ham. Herved opnås tillige, at der samtidig er så få fanger i bevægelse som muligt. Og det er en vinding. Under badningen forholdes således, at fanger ikke samtidig gå til og fra bad, medens der tidligere var 2 kolonner

fanger i bevægelse, den ene marcherende til, den anden fra badet, selvfølgelig med tilbørlig afstand fra hverandre. Da samtlige fanger i sommermånederne bades 1 gang ugenlig, frygtede man for, at man ikke skulde blive færdig med badningen på en formiddag, når man ordnede sig således, som her nævnt, men da det kom til stykket, gik det godt.

Sammenstød mellem fanger fra forskellige fløje er ikke altid let at undgå, men man har været opmærksom på tilfældene og har klaret disse skær. Der er således fastsat en vis tid for hver fløj, hvori fangerne har at bringe det færdige fabrikat til værksafdelingen. Men der er også sørget for, at fanger i samme fløj så lidet som muligt støde sammen. I østre fløj havde man en urokkelig anstødssten, idet man af mangel på lokale var nødsaget til jævnlig at lade en maler arbejde på fløjens gulv, når der havdes så store fabrikater, at der ikke var plads for dem på cellen. En sådan fange, der i timevis stod i korridoren, medens fløjens fanger gik til skole, luftning, bad o. s. v., blev naturligvis en nysgerrig fange, og han vidste også gerne at gøre sig omstændighederne nyttige. Nu har man fået indrettet et stort malerrum på værksafdelingen, hvor før model-samlingen opbevaredes, og hid bringes alle store fabrikater, som skulle males, men ikke kunne bringes til cellerne.

Boligerne udenfor ringmuren forsynes med skåret og hugget ved fra fængslet. Tidligere måtte man her af og til lade 2 og 2 fanger arbejde med veden, når beholdningerne i gårdene slap op. Disse vedpartier have altid været mig en torn i øjet, da der udfordres næsten overnaturlige vogtere til at passe på 2 fanger, som stå ved samme sagstol, således, at der ikke bliver nogen kommunikation mellem dem. Allerede forrige vinter havde jeg nedlagt forbud mod at sætte 2 fanger sammen til vedskjau, og det gik alligevel med boligernes vedforsyning. I sommer har man tænkt på vinteren. Vedskjulene ere fulde af færdig skåret ved, så der ikke mere vil blive tale om vedpartier.

Her klistres en masse fyrstikæsker i fængslet, flere, end

jeg har lyst til, men på grund af omstændighederne ere vi nødte til at beholde dette arbejde i stor udstrækning. Arbejdet medførte imidlertid også den ulejlighed, at 2 fanger måtte anvendes ved opsamlingen af æskerne. Antallet må jo kontrolleres. Fra alle 3 fløje blev derfor æskerne bragte op på værksafdelingen i 3die etage, hvor de foreløbig kastedes ind i et rum. Når så fyrstikfabriken kom for at hente æsker, måtte de i en fart fyldes i dertil bestemte sække, men til dette arbejde, som værksmesteren altid overværede, måtte han have 2 fanger, 1, som holdt sækken, og 1, som skuffede æsker op i den. Nu har man i nordre fløjs kælder indrettet et rum, som optager alle færdige æsker. I vedkommende afdelingsvogters privat-celle er i gulvet anbragt et hul, stort nok for tømning af æsker, og her igennem passerer det store æske-kvantum, som er færdigt til aflevering. I rummet under, hvor opsamlingen foregår, er i det ene hjørne anbragt en jernring med kroge, hvorpå sækken fæstes, og i denne kan nu en enkelt fange i ro og mag fylde æskerne. Ligeledes kan han, når vognen kommer og holder udenfor nordre fløjs kælder, i en fart bringe de fyldte sække ud på vognen uden at han tiltrænger nogen hjælp af medfange.

Efterat have nedskrevet ovenstående får jeg indtrykket af at have dvælet ved bagateller. Dette indtryk svinder imidlertid, når jeg tænker over det hele fængselsliv og den hele gerning, som udføres indenfor ringmurene. Hvor har man ikke givet ordres for en uoverskuelig masse af tilsyneladende småting, og hvor nødvendigt har det ikke været, at der var en bestemt regel for, hvorledes dette eller hint skulde udføres? Et er, at man ikke skal gå op i alle småreglerne og tænke sig, at fængselslivet blot hviler på dem, et andet, at den hele drift trænger til bestemte regler og former, uden hvilke disciplinen, som skal holde det hele sammen, lidt efter lidt vil opløse sig og falde magtesløs til jorden.

Ageberg, 10 September 1884.

R. PETERSEN.

Blandet Indhold.

DANMARK. Københavns Internat har i 1883 haft en tilgang af 36 drenge og en afgang af 35; ved årets slutning fandtes der 21. Af 9 drenge, som konfirmeredes, anbragtes de 7 i lære. Af disse opførte de 5 sig godt. De 2, som have stjålet før, have atter begået tyveri. Af de 2, som ikke kom i lære, er den ene, som har et dårligt hjem, straffet påny, den andens skæbne er ukendt.

I de 5 år, internatet har bestået, ere 30 drenge undvegne fra anstalten, deraf 10 i 1883. Rømningerne synes at være periodiske, idet der har været flere måneder imellem disse og de ere foregåede i forår og efterår i en mere begrænset tid. Opholdet i anstalten indledes nu med en noget strengere behandling end før, således med c 3 dages ensom arrest. Sundhedstilstanden har været fortrinlig.

Skoleundervisningen foregår i 27 ugentlige timer. Iøvrigt beskæftiges drengene såvidt muligt i fri luft samt ved savning og hugning af brænde, vask og rengøring. Om vinteraftenerne beskæftiges de ældre og mere øvede med lapning, stopning og forfærdigelse af klædesko. De yngre og nyankomne gives først værkplysning. Af hensyn til det kedelige ved dette arbejde og af hensyn til, at det gælder om at give børnene lyst til arbejde, har man også ladet drengene lave tændstikæsker.

Drengene falde med hensyn til karakter og livsvilkår i tre grupper. De, som ere udgåede fra et bedre hjem, der har manglet den rette myndighed og tugt. Disse længes efter hjemmet og kunne i almindelighed udskrives efter et kortere ophold med godt håb. Dernæst forsømte og uheldige børn fra fordærvede hjem, som ere værre end intet hjem, men med en oprindelig god karakter. Disse trænge til et blivende hjem med fornuftig og kærlig opdragelse. Endelig forvildede drenge, hvis slette tilbøjeligheder have ført dem ind på forbryderbanen. Disse høre hjemme i opdragelsesanstalter for slige børn.

I internatet har der i de 5 år fra dets oprettelse til udgangen af 1883 været optaget ialt 200 drenge. Af disse have 165 været der en gang, 29 to gange, 5 tre og 1 fire gange. Opholdet har været:

	længst		kortest		i gennemsnit
i 1879	— 33 mdr.	5 dage	— 8 dage	—	4 mdr. 24 dage
i 1880	— 12 —	„ —	— 18 —	—	4 — 5 —
i 1881	— 22 —	10 —	— 1 —	—	4 — 20 —
i 1882	— 24 —	„ —	— 8 —	—	5 — 14 —
i 1883	— 12 —	„ —	— 27 —	—	4 — 23 —

Med hensyn til resultatet af internatets virksomhed har man ad forskellige veje søgt oplysninger om de udgåedes opførsel. Kun om 61 drenge er det lykkedes at få pålidelig efterretning. Af disse have 37 eller 61 pct. ikke skulket siden og få et godt, nogle endog et meget rosende vidnesbyrd; 2 eller 3 pct. have skulket påny, men ere dog ved udholdende anstrengelse fra skolens side blevne flinke mennesker. Slet vidnesbyrd have derimod 22 eller 36 pct. fået; mange have begået tyveri, adskillige ere blevne bortsendte eller straffede. Om end dette resultat, hedder det i beretningen om det københavnske Borger- og Almueskovæsens Tilstand i 1883, ikke forekommer alle tilfredsstillende, så er man dog næppe berettiget til at vente det synderligt bedre, når tilbørligt hensyn taget til børnenes og hjemmenes beskaffenhed, til opholdets varighed og til den ikke uvigtige omstændighed, at børnene ofte for sent undergives internatets behandling, hvilket igen har sin grund dels i hjemmets ufornuft, dels i en på dette område mangelfuld lovgivning. Derimod turde det mindre gunstige resultat måske pege hen på, at her foreligger opgaver, der ere for omfattende til, at en stiftelse som internatet tilfulde formår at løse dem.

SVERIGE. En ny arbetsanstalt för sådana försvarlösa manspersoner, som tillförene för gröfre brott undergått fängelsestraff, är under augusti månad detta år öppnad på Nya Varfvet vid Göteborg. Den är belägen intill der varande straffängelse, men är fullkomligt skild derifrån samt står under särskild direktör och bevakning. På denna anstalt skola blott försvarlösa ynglingar, som ej uppnått tjuguet år, intagas. Somliga blifva för ett löst, kringstrykande och oordentligt lefnadsätt af vederbörande myndigheter ditudömda, andra ditsändas omedelbart efter utståndet fängelsestraff. De måste sedan stanna kvar vid inrättningen två, tre à fyra år — allt efter antalet af resor stöld för hvilka de varit straffade — så framt de ej af någon dertill fullt vederhäftig person kunna blifva uttagna på laga försvar. Orsaken till inrättandet af den nya arbetsstationen har varit tvåfaldig. Man har allt mer insett de menliga följderna

af att låta ynglingar undergå allmänt arbete tillsammans med äldre kronoarbetskarlar, af hvilka större delen hunnit allt för långt i brottslighet och förhärdelse. Vidare har man besinnat, att de yngre kronoarbetskarlarna, för att vid sin frigifning lättare kunna få anställning ute i samhället, under fängelsetiden borde meddelas grundlig undervisning i något yrke, hvilket icke gerna kunde ske vid kronoarbetsstationerna på Tjurkö och Borghamn. Sålunda är nu för yngre kronoarbetskarlar en särskild arbetsanstalt bragt till stånd, der man lägger synnerlig vikt vid att utbilda dem till dugliga yrkesidkare. Och visst är, att denna anstalt, om han på ett rätt sätt skötes, bör komma att lända icke blott de enskilde individerna utan ock samhället i dess helhet till fromma.

— r —

ENGLAND. Howard Selskabet i London har udøendt sin beretning for 1884. Af dennes meddelelser om Selskabets virksomhed i dette år har Tidsskriftet alt tidligere i denne årgang bragt forskellige referater, således side 27—28 om opsynet ved de engelske fængsler, dets utilstrækkelige størrelse og overdrevne arbejdstid, side 273—75 om den irske fængselskommissions udtalelser om fængslernes tilstande, side 298—300 om dødsstraffen. Desuden henleder beretningen opmærksomheden på, at en yderligere klassifikation af fangerne bør finde sted, at en fuldstændig isolation helst bør gennemføres. Den omtaler foranstaltninger, som ere bragte i forslag for at formindske drikfældighed og derved en årsag til forbrydelser, ligesom den også henleder opmærksomheden på det uforholdsmæssige antal af sindssyge og åndssvage individer, som holdes fængslede i distriktsfængslerne istedenfor at sendes til sindssygeanstalter og asyls.

Litteratur.

~~~~~

Rivista di discipline carcerarie. 1888. Nr. 7. Indhold: Prisopgaver. Lovgivningsarbejder på det penitentiaire område. Den internationale kongres til beskyttelse af børn, af G. BENELLI. Om tilbagefaldene; parlamentariske forhandlinger i Frankrig. Parlamentariske aktstykker. Bibliografi. Adskilligt: Præventive anstalter i Frankrig. Den anthropologiske sektion i den almindelige italienske

Tidsskriftet udgår i tvangfri hefter på 3—6 ark, 4—6 gange om året, til en pris af 25 øre arket; subskriptionen er bindende for en årgang og modtages af alle boghandlere i Norden.

Argangene 1878, 79, 80 og 81, hvis bogladepris er 20,75 kr., sælges samlede for 14 kr.

Artikler til optagelse i Tidsskriftet bedes sendte til C. A. Reitzels Boghandel, København K., eller til udgiveren — **St. Hans Torv 32, 1. København N.**